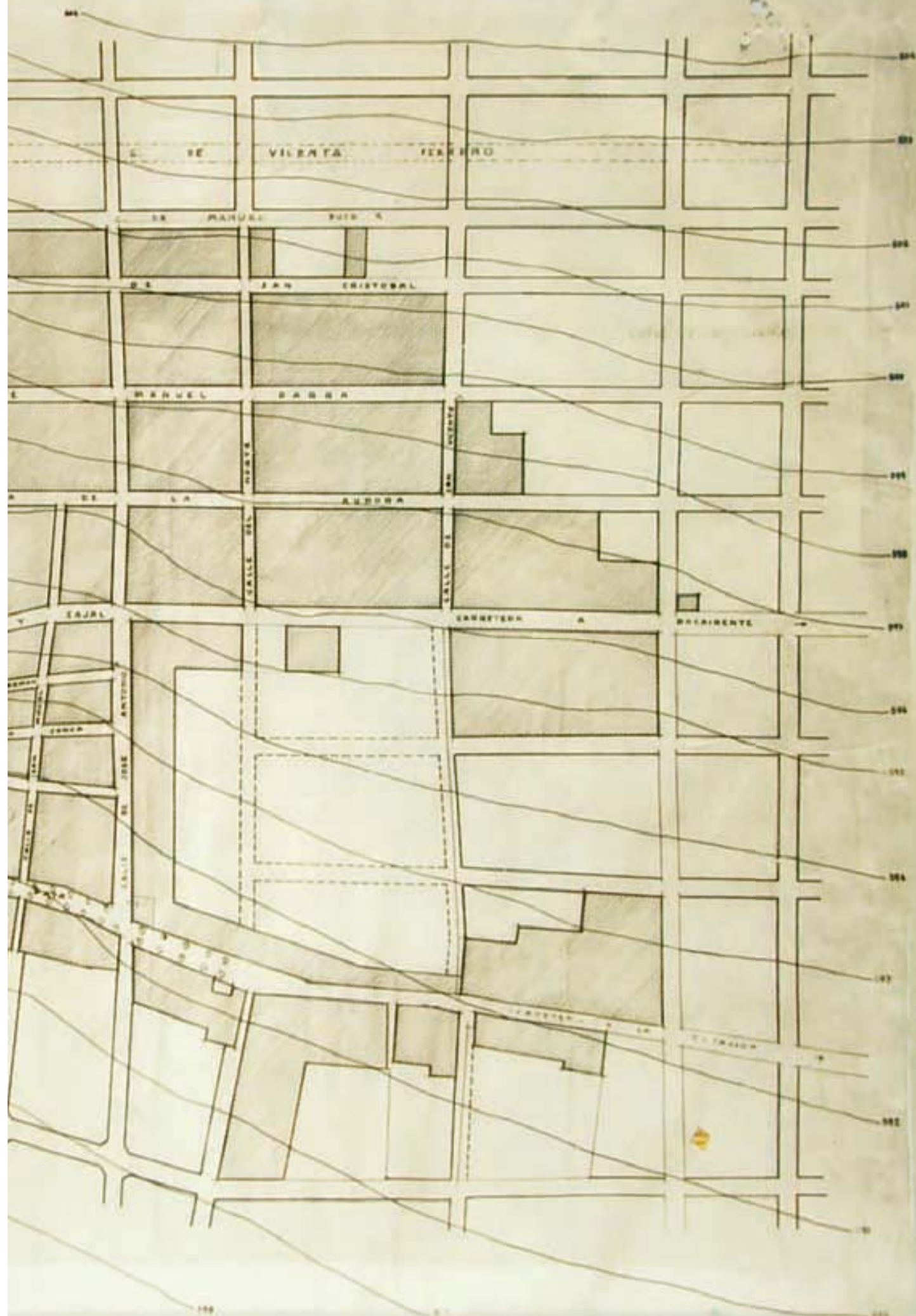

Sumari

001	Mapa plano	001
	Foto de músicos	004
	Ntra. Senyora La Divina Aurora de Beneixama	005
	SS. Majestats els Reis d'Espanya	006
	Saluda Alcalde de Beneixama	007
	Saluda Cura Párroco	008
	Saluda Jutge de Pau	009

010 Programa d'actes

020 festa

Saluda Presidente Cofradía	022
Estrella de la mañana	023
Filà de Cristians	024
Saluda Filà de Cristians	026
La Societat Unió Musical de La Canyada Festera honoraria de la filà de Cristians	028
Comparsa de Llauradors	034
Saluda Comparsa de Llauradors	036
Eleuterio Molina Sanz: Un fester amb Majúscules	038
Comparsa d'Estudiants	044
Saluda Comparsa d'Estudiants	046
La Estudiantina de Beneixama (1924-2012): un camino de penurias y alegrías	048
Filà de Moros	054
Saluda Filà de Moros	056
Les Mores	058
VIII Concurs de fotografia "Pepe Mas"	064
L'experiència	066
Els Meus Capitanes	067
Cualquier tiempo pasado fue...?	068
Una família, una capitania	070
Memòria de la revista festera I. 1908, Els inicis	071
Concurs Escolar de Dibuix Mig Any 2012	080
Concurs Confraria Mare de Deu (dibuix, poesia i redacció). Treballs Seleccionats	083
Història gràfica de la festa 1988. Fotos de Pepe Mas Sarrió	085
In memoriam	089

090 Gent i Poble

Cròniques d'un any Beneixama 2012	092
Memoria de la Secretaría Municipal 2011-2012	106
Dades meteorològiques de l'any 2011	107
Quan arriba la fosca... Cròniques de futbol	108
"Renovar-se.... o desaparèixer". Una història de la continua renovació i progressió humana	110
Benejama-Beneixama	114
Canción del Partido Benejama - Petrer	115
Institut d'Estudis de les Valls de Mariola	116
Poema de Raquel Samper	117

XXVI Concurso Poesía Pastor Aicart. Primer premi	118
XXVI Concurso Poesía Pastor Aicart. Accèssit	119

Associacions

Societat musical La Pau	120
Societat Coral Beneixama. Altres il·lusions... ..	122
Grup de Danses de Beneixama	123
La importància del teatre	125
Asociación de pensionistas y jubilados	126
Asociación de amas de casa	127
A.M.P.A.	128
Caritas.....	129
A la atención de los Donantes de Sangre	130
Taller d'Adaptació Prelaboral d'Inserció Social T.A.P.I.S. Banyeres de Mariola.....	131
Juniors Trenc d'Alba Beneixama.....	132
Asociación Puntet a Puntet.....	133
La Maravillosa Aurora Polar	134
Junta local de la Unió de Llauredors i Ramaders.....	135
Grupo Multilabores	136
Colla de Dimonis Emplomats Beneixama.....	137
Comissió de Sant Antoni. Moltes gràcies.....	138
Club de fútbol Unión Beneixama.....	139
Club Ciclista de Beneixama. Trenta anys a dos rodes	140
Club de Badminton	142
Amics de la Tella.....	144
Club de Caça Beneixama	145
Club col·lombicultor "El Colom Blau" de Beneixama. 80 años de historia	146
Grup de Muntanya de Beneixama. Fa 40 anys... ..	147
Club de Agility El Nogueral.....	150
Motocub Beneixama.....	151

Història i Patrimoni

La Casa de L'hort	155
Cardenal Payá.....	160
La Calle Cardenal Payá en Valencia	163
Arnau de Montsó en els anys 1266-68	165
Elementos representativos del arte popular religioso en Benejama.....	174
Doscientos años de la Constitución de Cádiz (1812–2012). Beneixama y su pequeña aportación	179
Rutes per la Vall de Beneixama (3). El camí vell de Bocairent	190

Edita: M.I. Ajuntament de Beneixama

Equip de documentació i coordinació: Laura Bellod Luna, Natalia Ferrero Silvestre, Mariví Sirera Sanz, Guillermo Valdés Sanz i José Manuel Pérez Puig.

Cronista: Bienvenida Parra Martínez.

Fotografies: Leandro Albero Parra, José Amorós Sanchis, Mateo Belda, Juan Bellod, Vicente Ferrero, Pepe Más, Salva Moncho, Vicente Payá Mataix, Juan Romero, Santiago Santonja, participants del VIII Concurs de Fotografia "Pepe Mas", arxius particulars i equip de documentació, amb la col·laboració de Mª Angeles Rivas Gracià.

Portada: "Socarrats: les tropes, la lluita, la conversió" de Juan Bautista Romero Maestre. Primer Premi del Concurs portada i cartell anunciador.

Contraportada: "La festa al cor del poble" Sara Beneyto Beneyto. Segon Premi del Concurs portada i cartell anunciador.

Realització: Tábula Comunicación

Impressió: Quinta Impresión

Dipòsit Legal: A 525-2012

L'equip coordinador no es responsabilitza ni subscriu necessàriament les opinions expressades pels col·laboradors, als quals agraim la seua col·laboració de forma desinteressada.

De baix a dalt i d'esquerra a dreta:

Ángel Valls "El Pinet", Jose Molina Sirera "Molina el bombiste", José Hernández "Soca", Miguel Payà Molina, Batiste Sarrió Pérez "Batiste el Don Ángel", Foraster / Desconegut, Pepe Romero Milán, Desconegut, Juan Silvestre Payà "El tio Joano", Juan Valls, Carlos Milán, José Mª Bellod i Juan Silvestre "El Xato"

Juan Capellino pensa que la foto és de després de la guerra, al voltant de l'any 1939

Ntra. Senyora La Divina Aurora de Beneixama

Al senyor D. José Mas Sarrió de José Amoros Sanchis, foto realitzada a setembre de 2011

Charles & Sophie

Saluda Alcaide De Beneixama

El contenido de este saluda suele centrarse en el agradecimiento por los trabajos de preparación de las Fiestas y en la invitación a propios y extraños a participar en ellas, pero tengo que reconocer que este año, al menos en ese simple formato, no me sale. Estamos viviendo unas circunstancias especialmente difíciles para todos, los errores de unos y la codicia de muchos, unidos a esas circunstancias complicadas y en ocasiones aleatorias que cíclicamente parecen depararnos los procesos históricos, hacen que la situación económica y social en la que en estos momentos estamos sumidos, no sea en absoluto la deseable, aunque quizás deberíamos preguntarnos si el sustrato de todo ello no es sino una enorme crisis moral y de valores.

Ante este panorama es difícil formular predicciones y mucho menos dar consejos, reconozcamos que de momento, quienes cada día lo intentan, cosechan escasa fortuna. Así las cosas, creo conveniente que miremos hacia atrás y nos apartemos por unos momentos del ajetreo diario para poder reflexionar; cuando lo hago me viene a la cabeza el mito del milenarismo, aquel por el cual se formularían apocalípticas predicciones sobre el fin del mundo al cruzar los umbrales del primer milenio. Ante esta situación incierta algunos protagonizaron por los caminos de Europa procesiones flagelantes en colectivos actos penitentes, otros simplemente se sumieron en un estado paranoico de desesperada lujuria, pero los más, esa mayoría silenciosa, cabal y prudente que al final sostiene las civilizaciones, siguió impertérrita arando sus campos, martilleando el hierro en sus forjas o cociendo el pan con el que alimentar cada día a su familia. Llegaron los siguientes años y evidentemente el mundo, su mundo, no se acabó, sin duda gracias a quienes ante la inminente fatalidad hicieron uso de su trabajo.

Las Fiestas son sin duda alguna un momento especial para todos nosotros y una prolongación más de ese trabajo, en cuanto a lo que suponen de descanso necesario. Con su rutina anual nos demuestran que los ciclos pasan, y que después de la noche, por tenebrosa que nos parezca, llega un día radiante y lleno de oportunidades. Pero además, lo he dicho muchas veces, son la mejor ocasión para hacer pueblo, para sentirnos parte de un grupo, de un colectivo en el que apoyarnos cuando le necesitemos y con el que plantear un futuro mejor para nuestros hijos. Los festeros, los músicos, la parroquia,... cada cual tiene estos días un papel fundamental que desempeñar: poner al día nuestros sentimientos y nuestras creencias, alegrarnos y deleitarnos en sus sonos y sus colores, o sentir la sencilla felicidad que nos depara la buena compañía.

España en general y Beneixama en particular han vivido en su historia momentos infinitamente más difíciles a los actuales, y siempre los hemos superado satisfactoriamente; también lo vamos hacer ahora, para ello contamos con dos instrumentos fundamentales, nuestro trabajo y el sentido creativo de nuestro carácter, pero además, debemos estar convencidos de que somos capaces. Ánimo a todos, en nombre del Ayuntamiento y en el mío propio, os deseo que paséis unas felices y estimulantes fiestas.

Antonio Valdés Vidal

Saluda Cura Párroco

Estamos ante lo que podríamos decir, las fiestas del Bicentenario del nacimiento del Miguel Cardenal Payá y Rico.

Ello nos hace recordar de manera muy especial durante este año aquel 5 de septiembre de 1841, en el que siendo párroco de nuestro pueblo nuestro querido cardenal, inauguró nuestra iglesia y puso por escrito los fundamentos de nuestras fiestas patronales en honor a la Divina Aurora. Mas tarde, nuestro antiguo templo parroquial, llamado Ermita de San Juan, se iba a convertir en la “casa” de nuestra patrona, en su santuario donde, poco a poco, se iba a constituir en el referente principal de todo hijo de nuestro pueblo. En estos momentos “su ermita” es el lugar donde nos podemos acercar cada mañana de todos los días del año, para tener unos momentos de paz y sosiego y ponernos a sus pies para solicitar a nuestra mejor embajadora ante su Hijo, aquello necesario para nosotros y para el mundo.

Es en estos momentos de dificultades económicas por las que estamos pasando, que se traducen en dificultades para muchos padres de familia, que no pueden obtener los ingresos suficientes para dar de comer a sus familias,

cuando la Virgen nos invita desde su ermita a acercarnos a ella, atendiendo a las palabras de su Hijo **“Venid a mi los que estáis cansados y agobiados que yo os aliviaré”**, palabras éstas, que cuando El las dijo tampoco nos cabe duda que pensaría en su madre, ya que donde está la madre está el Hijo.

Pero la fiesta a la Virgen, con las comparsas de moros y cristianos que la acompañan, nos quiere indicar que la verdadera **“fiesta”** nace de un corazón en el que cada benejamense se ha colocado el traje de fiesta de la verdad, del amor y del perdón. Sin duda alguna con este traje colocado durante todo el año, terminarían las discordias entre los pueblos y la paz y la prosperidad se adueñarían de nuestras vidas y de la vida social de nuestro querido pueblo y el ambiente de fiesta se extendería a lo largo de toda la vida. Es lo que más deseamos y Dios ha puesto el remedio en nuestras manos cuando a Ella nos acercamos con un corazón sencillo.

Felices fiestas.

José Limorti Guill
Vuestro párroco

Jose Amorós Sanchis

Saluda Jutge de Pau

Aquest és el quart any que em dirigisc al poble de Beneixama des d'aquesta publicació emblemàtica que és el programa de festes.

Una vegada més i seguint la línia d'investigació que he dut a terme els últims anys, m'agradaria continuar l'estudi al voltant de la justícia. Aquest torn serà per una figura històrica: El Justicia Major d'Aragó.

La figura del Justicia Major va nèixer a finals del segle XII i començaments del XIII al Regne d'Aragó, la seua funció era mediar entre el rei i la noblesa de l'època. Després del rei, era la figura més important i pretigiosa de l'organització jurídica del Regne. Potser el seu antecedent fou el jutge de les injustícies musulmà, encara que no està probat. El que sí pareix clar, és que abans del Justicia Major existia un càrrec anomenat també "Justicia" i exercit per un home ric que pronunciava les sentències després de la deliberació del rei amb els barons o assessorava al Majordom, que també era un home ric amb un lloc important dins del consell del rei i a més també administrava justícia.

Cap al 1221, la seua presència es fa més evident a la Cort, restant així importància a la figura del Majordom que a partir d'ara tindrà una funció merament cortesana.

L'impuls més important per al càrrec de Justicia Mayor es produeix a les Corts celebrades al 1265 pel Rei en *Ejea de los Caballeros*. A partir d'aquest moment el Justicia d'Aragó haurà d'intervindre en els conflictes suscitats entre el Rei i els nobles o bé, entre els nobles entre si.

Normalment la justícia impartida era acceptada, ja que, el Justicia Major era triat pel Rei sense el consentiment dels nobles, la qual cosa afavoria al Rei, però al mateix temps el Justicia Major era un cavaller, la qual cosa afavoria als nobles.

El càrrec de Justicia Major d'Aragó, es consolidà mitjançant el Privilegi General de 1283 que el converteix en president de les Corts. També se li encarregà una altra funció: protegir els Furs i traduir-los de la llengua romànica al llatí per dotar-los de solemnitat i donar-los un caràcter més oficial, a més, era l'encarregat de presidir les Corts en absència del rei.

A partir de 1348, el Justicia d'Aragó apareix com a protector de l'ordenament foral i també com al seu interpret, açò significa que a ell han d'acudir la resta de jutges en les causes criminals o civils per a consultes.

El càrrec de Justicia Major d'Aragó era adjudicat pel Rei i per tant tenia una duració marcada per ell, a partir de 1288 el càrrec passa a ser vitalici, ja que en jurar el càrrec de

Justicia, *Juan Zapata* utilitzà la fórmula "*toto tempore vite vestre*" (tot el temps de la vostra vida).

Al 1460 el Justicia d'Aragó es transformà en una institució sòlida, passà de ser una persona a contar amb cinc lloctinents, escrivans, oficials i altres ajudants, a partir d'ara serà anomenat *El Justiciazgo*.

El Justiciazgo es va completar amb un Consell de lletrats, aplegats ací, la seua funció havia quedat molt reforçada, malgrat tot, seguia mantenint les funcions de jutge de greuges. El Justicia Major en aquest període era el garant dels drets dels súbdits davant els possibles abusos del rei i a més, era l'àrbitre en els conflictes que podien tindre els ciutadans entre ells.

Al 1591 és produí la confrontació entre el sistema monàrquic-absolutista de la Europa del segle XVI i la Institució medieval del Justicia Major. Fou precisament en aquesta data, quant tingueren lloc els fets que portaren a *Juan de Lanuza*, Justicia d'Aragó, al cadafal. La persecució d'Antonio Pérez, Secretari de Felip II, sumada a la tensió existent en Aragó per la designació d'un virrei extranger, finalitzà en un enfrontament entre el Justicia i el rei. Aquest encontre frontal acabà amb la decapitació del Justicia i la victòria de l'Estat absolutista sobre els drets d'Aragó.

Be és cert que després de la mort de Juan de Lanuza, es seguien nomenant Justícies a Aragó fins principis del segle XVIII, però cal dir que els següents ocupants del càrrec foren homes de probada fidelitat a la corona.

Al 1711, Felip V va suprimir la figura del Justicia Mayor mitjançant els Decrets de Nova Planta. El càrrec va sorgir de nou l'any 1982, recollit a l'Estatut d'Autonomia d'Aragó i amparat per la Constitució de 1978.

La funció més destacada del Justicia Mayor, era recordar a qui governava que les lleis estan per a complir-les i durant els anys ha acabat per convertir-se en la figura del Defensor del Poble. Malgrat que el defensor del poble i el Jutge de Pau no tenen les mateixes funcions, si intenten mediar en els greuges i trobar una solució justa per als problemes dels ciutadans.

Un any més felicite les festes des d'aquestes pàgines a tot el poble de Beneixama i a tots aquells que vullguen visitar-nos i desitge que les gaudiu i que siguin inoblidables.

Bones festes de Moros i Cristians!!

Joan Carles Valdés Vera - Jutge de Pau

Programa d'actes

L'Ajuntament, les Filaes i Comparses i la Confraria de la Mare de Déu, a fi de que les festes Cívic-Religioses que se celebren en aquesta Vila els dies 6, 7, 8, 9, 10 i 11 de setembre en honor a la nostra Patrona

Nra. Señora la Divina Aurora

resulten aquest any amb la major solemnitat, lluïment i esplendor, han acordat que es realitzen amb subjecció a la següent programació.

ENTRADETES

Dia 31 d'agost

23:00 h: Filà de Moros

Dia 1 de setembre

23:00 h: Comparsa de Llauradors

Dia 2 de setembre

23:00 h: Filà de Cristians

Dia 3 de setembre

23:00 h: Comparsa d'Estudiants

Dia 4 de setembre

23:00 h: Concert de Música Fester a la plaça de l'Ajuntament, per la Societat Musical «La Pau» de Beneixama.

Dia 5 de setembre

«NIT DEL SOPAR»

22:00 h: Sopar dels festers als seus masets respectius.

00:30 h: Revetla amb «La Tribu»

Dia 6 de setembre

«DIA DE L'ENTRADA»

12:00 h: Res de l'Àngelus hissant-se les banderes al balcó de l'Ajuntament al so dels diferents himnes. Tot seguit MASCLETADA a la plaça de l'Ajuntament que serà seguida de la MOGUDA DE LES MÚSIQUES, on participaran en el següent ordre:

Àngelus. Any 1972

Primer any de la Comparsa de Llauradors en l'Entrada. Any 1971

1. La Unió Musical d'Atzeneta d'Albaida per la Filà de Moros.
2. La Cultural Instructiva Musical de Genovés per la Comparsa d'Estudiants.
3. La Unió Musical de Llanera de Ranes per la Comparsa de Llauradors.
4. La Societat Unió Musical de La Canyada per la Filà de Cristians.
5. La Societat Musical La Pau de Beneixama.

17:00 h: RENDICIÓ D'HONORS al president de la Filà de Cristians, al carrer Ramón y Cajal, núm. 9, amb el següent ordre: Filà de Moros, Comparsa d'Estudiants, Comparsa de Llauradors.

17:30 h: Gran ENTRADA de les comparses i filaes de CRISTIANS, LLAURADORS, ESTUDIANTS I MOROS. Tot seguit, desfilada de carrosses.

22:30 h: Solemne PROCESSÓ de la sagrada Imatge de la DIVINA AURORA des de la seua ermita fins al temple parroquial.

00:30 h: Revetla amb Disco Skandalo Basic.

Processó dia de l'Entrada. Any 1954

Ofrena. Any 1968

Dia 7 de setembre

«PRIMER DIA»

A l'alba: Volteig de campanes i disparada de masclets.

8:00 h: DIANA

8:30-8:45 h: RENDICIÓ D'HONORS al CAPITÀ DE DIA en Francisco Javier Payá Perez al carrer nueva de la Aurora nº 70.

9:00 h: MISSA DE COMPANYIES. Al seu termini EL ROGLE (evolucions militars).

12:00 h: MISSA MAJOR.

13:00 h: OFRENA de flors a la Mare de Déu, des de l'Ajuntament fins a l'Església Parroquial.

18:00 h: SERRETA pels carrers acostumats fins a arribar al Castell.

19:30 h: AMBAIXADA dels Moros als Cristians segons el text del Poeta Pastor Aicart.

Serreta. Any 1950

Retreta. Any 1971

20:15 h: GUANYADA DEL CASTELL, trasllat i col·locació al mateix de l'efigie.

23:00 h: RETRETA i al seu termini REVETLA amb la orquestra Limite.

Dia 8 de setembre

«DIA DE LA MARE DE DÉU»

A l'alba: Volteig de campanes i disparada de masclets.

8:00 h: DIANA

8:30-8:45 h: RENDICIÓ D'HONORS al CAPITÀ DE DIA En Alfredo Molina Perez al carrer Manuel Parra N° 1.

9:00 h: MISSA DE COMPANYIES. Al seu termini EL ROGLE (evolucions militars).

El Rogle. Any 1956

Missa Major. Any 1969

11:45 h: Reunió a la plaça de l'Ajuntament de capitans i bandes de música de les respectives comparses i filaes per acompanyar la Corporació Municipal a la MISSA SOLEMNISSIMA. Acabada aquesta es procedirà a la disparada d'una MASCLETADA a la plaça de l'Ajuntament i, tot seguit, CERCAVILA de totes les comparses i filaes pels carrers de costum.

18:00 h: SERRETA pels carrers de sempre fins arribar al Castell.

19:30 h: AMBAIXADA dels Cristians als Moros segons el text del Poeta Pastor Aicart.

20:15 h: Guanyada del Castell pel bàndol Cristià. Tot seguit, cordà.

22:00 h: Solemne PROCESSÓ amb la imatge de la patrona precedida de totes les filaes i comparses. A l'entrada de la Mare de Déu a l'església es dispararà un Castell de FOCS d'artifici.

1:00 h: REVETLA amb Disco Templo Mega I.

Cercavila. Any 1976

El Ball de les Banderes. Any 1965

Dia 9 de setembre

«TERCER DIA»

A l'alba: Volteig de campanes i disparada de masclets.

8:00 h: DIANA

8:30-8:45 h: RENDICIÓ D'HONORS al CAPITÀ DE DIA En M^o Gracia Alonso Luna al carrer San Cristobal N° 51.

9:00 h: MISSA DE COMPANYIES. Al seu termini EL ROGLE (evolucions militars).

12:00 h: MISSA MAJOR.

13:00 h: CERCAVILA pel mateix itinerari de sempre.

19:00 h: AMBAIXADA amb la conversió del moro segons el text del poeta Pastor Aicart i, tot seguit, DESFILADA de totes les filaes i comparses.

22:30 h: PROCESSÓ solemne del trallat de la Divina Aurora a la seua ermita, disparant-se a la seua arribada salves d'arcabuseria.

00:30 h: REVETLA amb l'orquestra ZEPPELIN BAND.

Desfile dels caramels. Any 1968

Cresola dels Estudiants. Dècada anys 30

Dia 10 de setembre

«DIA DELS ESTUDIANTS»

A l'alba: Volteig de campanes i disparada de masclets.

8:00 h: DIANA per la Comparsa d'Estudiants.

8:30 a 8:45 h: RENDICIÓ D'HONORS AL CAPITÀ DE DIA En Antonio Alonso Llin al carrer San Cristobal N°51.

9:00 h: MISSA a l'ermita amb l'assistència dels membres de la comparsa.

Al mig dia: Trasllat de la «CRESOLA» al Castell.

19:00 h: DESFILADA I AMBAIXADA HUMORISTICA segons el text del poeta José Maria Milán. Assalt al Castell i desfilada final que acabarà amb la cremà de la «Cresola».

24:00 h: REVETLA amb DISCO POPIS.

Dia 11 de setembre

«DIA DE LES PAELLES»

10:00 h: Seguint la tradició iniciada pel Cardenal Payá, se celebrarà un funeral pels difunts de la nostra parròquia.

A la vesprada: començarà a l'ermita de la Divina Aurora la NOVENA.

Dia de les paelles. Any 1955

Danses populars. Any 1965

Al finalitzar la mateixa tindrà lloc a la plaça de l'Ajuntament la ballada de les DANSES de Beneixama amb la participació de tot el poble.

Dia 14

21:30 h: Actuació d'un grup de danses.

Dia 15

24:00 h: CORREFOC per la colla de Dimonis Emplomats de Beneixama i a continuació REVETLA amb UNA DISCO MÓVIL.

Dia 16

21:30 h: Actuació d'un grup de danses.

Dia 19

A les 21.00 h: DANSES POPULARS amb l'acompanyament de la Societat Musical «La Pau». Els balladors eixiran acompanyats per la Colla «El Reclot» des de la seu del Grup fins la plaça.

En acabar hi haurà caramels per als balladors i balladores infantils. Al final es dispararà una traca per a concloure les festes de 2012.

Final de danses i entrega de llepolides. Any 1957

Castell antic.
Foto finals dècada anys 20

festa

Saluda Presidente Cofradía
Estrella de la mañana

Filà de Cristians

Saluda Filà de Cristians
La Societat Unió Musical de La Canyada Festerà
honoraria de la filà de Cristians

Comparsa de Llauradors

Eleuterio Molina Sanz: Un fester amb Majúscules

Comparsa d'Estudiants

La Estudiantina de Beneixama (1924-2012):
un camino de penurias y alegrías

Filà de Moros

Les Mores

VIII Concurs de fotografia "Pepe Mas"

L'experiència

Els Meus Capitans

Cualquier tiempo pasado fue...?

Una família, una capitania

Memòria de la revista festerà I. 1908, Els inicis

Concurs Escolar de Dibuix Mig Any 2012

Concurs Confraria Mare de Deu (dibuix, poesia i redacció)

Història gràfica de la festa 1988. Fotos de Pepe Mas Sarrió

In memoriam

Saluda Presidente Cofradía

En primer lugar, quisiera agradecer el poder dirigirme por primera vez a todo el pueblo de Beneixama a través de esta excelente tribuna que es el Programa de Fiestas, con ocasión de exponeros los proyectos, inquietudes e ilusiones de las personas que forman la Directiva de la Cofradía de la Mare de Déu de la Divina Aurora, integrada por personas con experiencia y a la vez por gente joven que nos transmiten una gran ilusión y unas ganas de trabajar en favor de nuestra Patrona la Divina Aurora, de la Cofradía y del pueblo de Beneixama.

He de reconocer que me invadió un gran escalofrío y un gran temor cuando fui elegido Presidente de la Cofradía, pensaba en la gran responsabilidad que asumía en velar y transmitir el fervor que nuestro pueblo tiene por nuestra Patrona, la Divina Aurora, no sabía si podría hacer frente a esa responsabilidad y sustituir con garantías a los presidentes y presidentas que me han precedido en el cargo y que tan buenos resultados han obtenido para el bien de la Cofradía, pero este temor se lo ofrecí a la Divina Aurora y le pedí que me ayudara en ésta andadura y gracias a ella y al equipo directivo que ha colaborado de forma desinteresada durante todo el año, esos temores se han convertido en una inmensa gratitud hacia todos ellos, y qué decir si cabe de nuestros cofrades, colaboradores y todo el pueblo en general que son precisamente los que mantienen la llama de nuestro Fervor y Amor hacia nuestra Patrona, y que son

los encargados de transmitir a las generaciones futuras, el amor y gratitud que profesamos a nuestra Madre, a ellos se les debe que podamos cumplir nuestros proyectos, como son, entre otros, la restauración de la fachada y la iluminación del Camerín de la Virgen.

Todos los años he podido observar cómo el pueblo de Beneixama se viste de gala y saca lo mejor de sí para ofrecerlo a su Madre, los hermosos cantos, procesiones, la ofrenda de flores a la Virgen. pero el acto que más me emociona es cuando se ofrece a nuestra Madre lo más precioso e importante que tenemos, nuestros hijos, con la finalidad de protegerlos. Es una inmensa gracia la de nuestro Pueblo, de tener a la Virgen como Patrona e intercesora ante su Hijo, no nos tenemos que olvidar que ella es Nuestra Madre y siente nuestras penas y alegrías como suyas, transmitiéndonos el Amor de Dios para que nos acompañe siempre.

Para concluir os quiero agradecer la colaboración y el apoyo que hemos sentido de todo el Pueblo y recordaros que la Cofradía y la Mayordomía siempre estarán dispuestas a escuchar vuestras propuestas con tal de mejorar y transmitir el fervor que sentimos por Nuestra Patrona la Divina Aurora.

Deseando a todos unas Felices Fiestas.

José Vte. Sanchis Barceló

Estrella de la mañana

El día seis de septiembre, a las diez y media de la noche, la sagrada imagen de la Divina Aurora es sacada solemnemente de su Ermita, a los acordes de la marcha Aurora. Después de la ceremonia de la salida, se produce el silencio en la Glorieta, se cubre la imagen con el palio, signo de veneración, y la Coral y la Banda entonan el vibrante motete, obra de Manuel Parra y José María Milán, que repite este estribillo:

“Estrella de la mañana,
faro de luz que nos guía;
sed siempre, Virgen María,
Aurora de Benejama”.

¿Por qué el primer saludo a nuestra Patrona emplea estas expresiones, evidentemente simbólicas?

El planeta Venus, el más brillante de los cuerpos celestes después del sol y de la luna, se hace especialmente visible hacia el oriente antes de la salida del sol, y hacia el occidente después de su ocaso. Por eso popularmente se le designa como “estrella o lucero matutino”, y como “estrella o lucero vespertino”. Y, ya desde la antigüedad, se le puso el nombre de “Venus”, la diosa romana de la belleza y del amor. Naturalmente, estos hechos se prestaban fácilmente a una utilización simbólica de la preciosa “estrella”.

Los cristianos descubrimos enseguida que este símbolo resultaba muy adecuado para comprender y venerar a la Virgen María, sobre todo en la fiesta de su nacimiento. Y lo empleamos en tres sentidos, preñados de honda significación.

En primer lugar, llamamos a María “Estrella de la mañana” porque ella precede, va delante, como la aurora respecto del sol. Precedió al Salvador y lo trajo al mundo. Y nos precede a todos nosotros porque es la primera y la mejor cristiana: fue la primera criatura inmaculada y santa desde su concepción, por obra anticipada de la gracia de su Hijo; la primera y la más perfecta discípula de Jesús; y también la primera en ser glorificada en cuerpo y alma por Él. De este modo, María siempre representa y anuncia lo que todos aspiramos a ser.

Pero la llamamos también “Estrella del mar”. Para los navegantes amenazados por el furor del oleaje, el planeta Venus representa un signo orientador fundamental: es como una brújula natural, como un “faro de luz” que permite encaminarse con seguridad hacia el ansiado puerto y lograr así la salvación. Así María es consuelo y socorro

para los que luchamos entre las olas de este mundo, y ayuda preciosa para que no sucumbamos en la tormenta y alcancemos el puerto de nuestra salvación. Por eso los hijos de Beneixama la invocamos constantemente como “amparo, luz y guía del pobre pecador”.

Por último, los dos últimos papas, Juan Pablo II y Benedicto XVI, nos han invitado a invocar a María como “Estrella de la evangelización”. El cristianismo actual está empeñado en seguir proclamando el Evangelio con vigor en este mundo en el que tantas cosas han cambiado, para bien y para mal. Y para eso necesita signos convincentes, que entren por los ojos. Y no hay signo mejor que María, la mejor discípula de Jesús, la que mejor encarna los valores del Evangelio. Además, es un signo que fascina y enamora porque en ella se da la máxima perfección en la mayor humildad. Por eso, ha sido siempre tan querida por el pueblo cristiano sencillo.

Recientemente, la diócesis de Valencia me ha pedido que escribiera un libro sobre la devoción a María en nuestras tierras: “María, de Nazaret a Valencia”. A la hora de escribir la presentación, no he dudado en titularla así: “Una estrella en nuestro camino”. Y he de confesar que la escribí recordando esa escena inicial de nuestras fiestas con ese bello motete que he escuchado desde niño, cantado y hasta dirigido muchas veces. La he escrito con corazón de benejamense. Con ello he querido que este libro fuera un homenaje emocionado al pueblo que me ha transmitido el amor a la Virgen María.

Quiero aprovechar este espacio que me ofrece la Cofradía de la Divina Aurora para agradecer y honrar el trabajo silencioso y escondido de aquellas personas que hacen posibles nuestras fiestas con sus distintos actos, desde el anonimato y el desinterés; mientras otros sólo piensan quizás en la diversión o en el protagonismo social, hay un grupo, para mí muy conocido y querido, que trabaja sólo por amor a la Divina Aurora.

Con ellos me identifico totalmente porque representan lo más puro de la devoción a la Virgen. Estoy seguro de que Ella se lo pagará con amor.

Miguel Payá Andrés

Fila de Cristians

CONSELL

President

Francisco Payá Sanchis

Vicepresident

Mª Dolores Valdés Sanjuan

Secretari

Guillermo Valdés Sanz

Tresorer

Francisco Sarrió Torres

Vocals

Manuel J. Amorós Silvestre

Juan Bautista Sirera Molina

Vicente Payá Coret

Teresa Cambra Sirera

Mónica Pascual Valls

Román Sanchis Perez

Francisco Ant. Payá Valdés

Rosa Silvestre Santonja

Sergent

Emilio Beltrán Francés

Ambaixador

Andrés Ferrero Camús.

Banda de música

S.U.M. La Canyda

Nº socios

164

www.cristiansdebeneixama.com

Filà de Cristians

Por primera vez, tengo la oportunidad de dirigirme a vosotros para saludaros con motivo de nuestras próximas Fiestas de Moros y Cristianos, aprovechando la oportunidad que nos brinda nuestra Revista Anual.

En primer lugar, debo agradecer a los socios la confianza depositada en mi al haberme elegido como máximo representante de la Filà, cargo que asumí con orgullo y que espero corresponder.

Quiero reconocer la labor de mi antecesora en el cargo, María Mercedes Molina, no solo por su mandato como Presidenta, sino también por su dilatada trayectoria de muchos años vinculada a nuestra Filà. Seguro que seguirá colaborando sin estar dentro del "Consell", y a ella recurriremos sin duda, en más de una ocasión para solicitarle consejo o colaboración. No puedo olvidar la labor de todas aquellas personas que, desde el anonimato, colaboran desinteresada y entusiastamente durante el todo año y más intensamente cuando ya están cercanas nuestras Fiestas, socios todos y en especial todos los miembros del "Consell".

El año pasado celebramos los 40 años ininterrumpidos de colaboración de La Unión Musical Cañada con la Filà de Cristians de Beneixama como banda oficial, durante todos estos años su buen hacer, y su profesionalidad musical, han quedado más que demostrados en el mundo de la fiesta, desde aquí mi felicitación y agradecimiento público.

Quisiera tener un recuerdo especial para mis padres, mi padre, porque fue el que hizo nacer en mi el espíritu festero, y al que le hubiese gustado ver a uno de sus hijos como Presidente, y a mi madre, porque siempre ha estado detrás de todos nosotros preparando, elaborando, y dejando que su casa fuese el cuartel general de toda nuestra gran familia festera. Ella ha recibido con gran ilusión que su casa sea durante cuatro años el lugar

de rendición de honores al presidente que se celebra el día 6 antes del inicio de la entrada.

A pesar de la adversa situación económica por la que estamos atravesando, deseo a todos los componentes de nuestra Filà de Cristians, a los nuevos cargos que nos representarán, a nuestros embajadores, a todos los festeiros y al pueblo de Beneixama en general, que estas ya inminentes fiestas en honor a nuestra Patrona la Divina Aurora, sean motivo de esparcimiento y celebración y que esta, no impida que este año nuestras fiestas tengan la lucidez y esplendor que las caracterizan y que tanto nos llenan de orgullo.

"Bones Festes a tots i que la nostra Patrona la Divina Aurora ens agermane a tots no solament durant aquests dies festius sinó durant tot l'any".

Francisco Payá Sanchis

CAPITANS

Dia 7	Francisco Javier Payá Pérez
Dia 8	Paloma Mas Amoros
Dia 9	Familia Tortosa Sanjuan

La Societat Unió Musical de La Canyada festeria honoraria de la filà de Cristians

"Són ja 40 anys junts.

Els més joves vos hem conegut des de sempre amb nosaltres i els veterans, ja quasi no recorden altres temps sense vosaltres. I és que ja en fa 40".

Amb les paraules anteriors començava el tríptic del programa del concert commemoratiu celebrat l'estiu passat i ara, amen a deixar constància dels fets que ens van conduir a aquesta celebració.

A principi de l'any 2011 comprovarem que les properes Festes, la Banda de Musica faria quatre dècades que ininterrompidament participava acompanyant-nos com Banda oficial de la Filà. Pensarem que 40 anys de compartir tots els actes festers realitzats des d'aquell any, es tenia que celebrar.

En la Junta General Ordinària celebrada el dia 12 de juny de 2011, dins de l'ordre del dia es proposà anomenar Sòcia Honoraria a la Societat Musical de La Canyada amb motiu de la seua dilatada trajectòria.

Per correu ordinari, del 9 de juliol, se li comunicà a la Societat Unió Musical oficialment de la següent la forma:

*La Filà de Cristians, ante la dilatada trayectoria como Banda Oficial de la misma y con motivo del 40 Aniversario del servicio prestado, **"Aprueba, por unanimidad, nombrar a la "Societat Unió Musical de La Canyada" Socia Honoraria según lo establecido en el Art. 6 del Cáp. II de los Estatutos de esta Filà, en atención a que en la mencionada Banda concurren las circunstancias y méritos que en el Régimen Interior Art. 12 del Cáp. II exigen".***

El nomenament es va fer públic el dia 6 de agost en el concert commemoratiu que realitzà la Banda. Es celebrà a la Plaça de la Torre i comptà amb un nombrós públic que de les dues poblacions implicades van voler acompanyar-nos en tan entranyable acte. El programa que interpretà la Unió Musical dirigida per Rafael M. Garrigós va ser el següent:

I PART

Mª Teresa Lacruz (PD), Oscar Nacarro
Wahabitas (MM), Joan E. Canet
Sum Canyada (PD) Rafael Garrigós
Tarde de Abril (MM) Amando Blanquer
Tot compartit (MC) José Vte. Egea

II PART

El tresor de l'illa (PD) José J. Sanjuan
Entrada de bandes de Elda Pedro J. Francés
Tedeum (MC) Pedro J. Francés
Villenerias (PD) Pedro J. Francés
Gloria (MC) Pedro J. Francés
Músic i fester Pedro J. Francés
Cristians de Beneixama Pedro J. Francés

Al intermedi la Filà de Cristians els donà un pergamí amb el nomenament esmentat i s'imposà un corbatí commemoratiu a la bandera de la Unió Musical de Canyada pels quaranta anys de vinculació. Així mateix, l'entitat musical regalà un obsequi a la Filà per mostrar l'agraïment per confiar en ells durant tants anys.

La celebració va acabar amb un sopar de germanor en que els membres de la Banda (actuals i antics) i el Cristians compartiren viandes, anècdotes i records dels quaranta anys compartint la nostra Festa de Moros i Cristians.

I per acabar tornarem al tríptic del programa del concert.

"... la Filà de Cristians de Beneixama vol donar-vos les gràcies per tots aquest anys de dedicació, d'entrega i talent al servei de la nostra festa. Hui celebrem que ja formeu part de la nostra història, del nostre present i del nostre futur. També que una banda i una filà vivim junts, entre música i pólvora, el sentiment de ser cristià"

La Filà de Cristians

Jose Amorós Sanchis

Mateo Belda Alonso

Jose Amorós Sanchis

Mateo Belda Alonso

Jose Amorós Sanchis

Mateo Belda Alonso

Mateo Belda Alonso

Mateo Belda Alonso

Vicente Payá Mataix

Vicente Payá Mataix

Jose Amorós Sanchis

Mateo Belda Alonso

Jose Amorós Sanchis

Comparsa de L'sauradors

JUNTA DIRECTIVA

President

Juan Bta. Sirera Valls

Vicepresident

Raúl Camús Sirera

Secretari

Javier Molina Micó

Tresorera

Sonia Alonso Hernandez

Vocals

Jorge Francés Camús
Eduardo Martinez Sirera
Vicenta Micó Sanz
Ana Mª Navarro Mataix
Fco. José Pérez Vilaplana
Juan Sarrió Bellod
Aurora Tortosa Martinez
Cosme Juan Valdés Ferrero
Cristina Valdés Sanz

Sergent

Juan Cristóbal Samper Cortés

Ambaixadors Sant Isidre

José Juan Alonso Hernandez
Jorge Francés Camús
Rafael Sirera Conca

Banda de música

Unió Musical Llanera de Ranes

Núm. components

80

Any de fundació

1971

Comparsa de Llauradors

Tot arriba. L'aroma i el verd de les alfàbegues que sovint ens acompanyen la vespra de les festes de nostra patrona La Divina Aurora, es mesclen amb els llums que adornen les nits del poble. Es palpa la festa al carrer, música i porrats ens ho recorden i ens animen a tirar endavant.

És un plaer saludar-los des de la nostra Revista de Festes, com també felicitar als capitans que van a representar als Llauradors en tots els actes festers. De segur que van a viure la festa amb una intensitat que no esperaven i van a gaudir d'ella encara que acaben cansats sense voler-ho.

Com en tots els àmbits de la vida, s'acaba un cicle per donar-ne pas a un altre i ara cal despedir-se. És per això, que com a últim any al front de la Comparsa de Llauradors, vullguera expressar el meu agraïment de tot cor als components de la Comparsa per la col·laboració i afecte que m'han demostrat, als més majors per l'exemple que ens donen any rere any, al nostre sergent Juan Cristobal Samper, responsable com pocs i implicat des de fa tants anys en el bon discorrer de tots els actes, al meu amic Jose Fco. Lozano per fer-se càrrec d'escriure per als Llauradors al Programa de Festes, i per supost a la junta directiva que m'ha acompanyat en aquestos quatre anys. Res es pot fer si no comptes amb un bon equip de gent desinteressada. Jo l'he trobat i ha estat tot un honor treballar amb ells per la nostra Comparsa i per la Festa. Esperem tingueu a bé disculpar les errades que de segur hem comés. S'han quedat projectes al tinter,... però tot arribarà, que es fa el que es pot en cada moment.

Al nou president/a que ixca elegit i a la seua nova junta directiva, desitjar-los anticipadament molta sort i que sàpien que em tindran a la seua disposició, i a tota la Comparsa, animar-vos a participar activament dels actes festers com sabeu fer-ho, amb senzillesa, responsabilitat i alegria.

No vullguera tampoc anar-me'n sense saludar a les Fil·les de Cristians i de Moros i a la Comparsa d'Estudiants, perquè encara que obviament cadascú tenim les nostres particularitats, no és menys cert que són moltes més les coses que ens uneixen. Han segut quatre anys en els que junt a les seues diferents directives, Corporacions Municipals i la Confraria de la Mare de Deu hem fet festa i poble junts, organitzant-ho entre tots el millor que hem sabut. Per totes aquestes noves experiències, també, gràcies.

Sense més, i junt a la Comparsa de Llauradors de Beneixama, només ens resta desitjar a veïns i visitants unes BONES FESTES de l'Aurora.

Juan Bta. Sirera Valls

CAPITANS

Dia 7	Eva Ribera Sevilla
Dia 8	Rafael Sirera Conca
Dia 9	Cristobal Molina Francés

Eleuterio Molina Sanz: Un fester amb Majúscules

Si any rere any aprofitem aquestes pàgines per donar a conèixer de primera mà la pròpia idiosincràsia de la festa que com a poble ens identifica, suposa tota una satisfacció, no exempta de responsabilitat, poder centrar-nos en un dels seus protagonistes, un fester ben polifacètic, tant per les seues variades activitats com per la intensitat amb la que treballa. I es que som de l'opinió que el vertader patrimoni de les festes són els propis festers, aquells que des de diferents àmbits hi participen i fan que siga un tret definidor del conjunt de tradicions i formes de vida d'una associació, com ara és el cas de la Comparsa de Llauredors i un dels seus socis fundadors: Eleuterio Molina Sanz.

Parlar de la història de la nostra comparsa i no fer-ho d'aquest entusiasta fester resulta quasi impossible; és per això que hem volgut dedicar-li aquest apartat, a mena d'un més que merescut homenatge per la seua dilatada trajectòria de dedicació a l'entitat fester que ell mateix considera la seua gran passió, la qual ha estat sempre al capdavant des dels seus orígens amb el disseny i elaboració d'una original bandera que hi va ser beneïda el 5 de setembre de 1971, any ben emblemàtic com a data de naixement dels Llauredors de Beneixama, fins a l'actualitat participant de forma activa en l'elaboració de carrosses de capitans i d'altres elements decoratius dels boatos dels darrers anys.

Eleuterio Molina durant la restauració del castell. Dècada dels anys 80

Disseny de carrossa. Capitania família Camús Sirera. Any 2001

Curiosament, la seua especial vinculació al món artístic no li ve d'herència ni d'una sòlida formació acadèmica, més be al contrari esdevé de manera autodidacta des de ben jove, sempre afermat a un llapis i al dibuix, que mima minuciosament envers un ús del color que deixa en segon terme, primant sempre la línia. No per casualitat, ha estat l'encarregat de dur a terme el disseny de les quatre banderes de la comparsa i del primer banderí, així com de l'escut que ens identifica en el món de la festa de Beneixama, motius més que suficients per sentir-se, com així ens ho ha manifestat, ben satisfet (cal recordar, a mena d'anècdota els maldecaps que li van ocasionar l'elaboració de la primera bandera, pintada a l'oli sobre tela de ras, ja que no hi havia manera de trobar-ne un fixador que no esborallara la tela, precisament va ser un pintor bocairentí, Blas Silvestre, qui li va indicar com fer-ho mitjançant l'ús de la pedra tosca ja que gràcies a la seua porositat facilita l'absorció de la pintura). I es que l'afany de superació, tot i que condicionat per eixa mancança d'estudis artístics, sempre l'ha caracteritzat, acceptant qualsevol repte; diga-ho sinó el compromís que hi suposa, sabedor com ho és del seu propi estil, l'elaboració del cartell anunciador i la portada del programa de festes que hi va tindre l'orgull de realitzar, com a públic reconeixement a tota una trajectòria artística, l'any 2004 amb la seua particular visió de la rendició del Moro i el Cristià davant la imatge de la nostra patrona.

No obstant això, també hem de parlar de la seua participació en varies juntes directives, així com en la Comissió de Festes de Beneixama, primer com a tresorer i després com a president durant els difícils anys de la seua fundació, col·laborant de manera altruista, entre altres coses, en la restauració del castell de festes, en l'escut del poble, de grans dimensions pintat sobre el sòl davanter de la façana

Carrossa que reproduïx el temple parroquial de Beneixama. Capitania de la seua família. Any 2000

de l'Ajuntament o el que hi va dur a terme en la porta del maset dels Llauradors l'any 1996 amb motiu del seu 25 aniversari, aspectes ben simptomàtics que ens parlen de les diverses inquietuds creatives que el motiven, destacant-ne tal volta per damunt de totes elles l'afició per la gravació en vídeo que pels anys 80 començara primer a nivell familiar i després ja general; de tots és coneguda aquesta faceta d'Eleuterio, al que des de l'any 82 podem trobar-nos, càmera en mà, en qualsevol esdeveniment del poble, ofici que li ha suposat un ingent treball de recopilació de vora 500 cintes amb més de 1500 hores de gravació que constitueixen per se tot un autèntic patrimoni cultural de la història local que a hores d'ara cal reivindicar per tal de conservar-lo amb el corresponent suport informàtic en les dependències municipals com a fons d'arxiu.

Ja per últim, i com a complement de tota eixa tasca artística, hem de fer especial menció de la seua estreta vinculació, dins i fora de la comparsa, amb l'elaboració de les carrosses dels capitans, capítol al qual hi dedicarem tot un monogràfic l'any passat en aquestes mateixes pàgines

de la mà de Domingo Milán i Paco Castelló, amb els quals també ha col·laborat en diverses capitànies, destacant-ne entre d'altres la de la seua pròpia família a l'any 2000 o les del 2001, 2003 i 2004 amb l'elaboració d'unes carrosses ben espectaculars, participant també en la dels Estudiants de 2010.

No voldríem acabar sense recordar de manera especial el vincle que indissolublement manté al seu benvolgut Salze on hi va nàixer, participant desinteressadament on hi faça falta i tal volta la que siga una faceta poc coneguda i que últimament l'ocupa, ja que des de fa quasi 10 anys ha descobert un nou món d'inspiració al voltant de la poesia, on de nou sorgeix l'element autodidàctic que el caracteritza.

Res millor per tancar aquesta breu aproximació a la seua trajectòria artística que fer-ho amb alguns d'eixos versos que des de ben a dins afluïren, senzills i intimistes, apassionats com correspon al seu caràcter, manifestant allò que el propi autor anomena "unas pinceladas de fiesta de Moros y Cristianos", amb data del 22 de juny de 2008:

"Ya se llega la fiesta
con toda la ilusión,
compartida con amigos
dando en ella el corazón...
las guirnaldas y las luces
con el traje de color
el moro, el cristiano,
estudiante y labrador"

Bones Festes a tots!

José Francisco Lozano Santonja

Fragment d'una escrivania al boato de la capitania del Estudiantes. Any 2010

Comparsa d'Estudiants

JUNTA DIRECTIVA

President

Juan Lorenzo Ferrero Sirera

Sergent

José Vicente Navarro

Vicepresident

Antonio Sirera Barceló

Banda de música

Unió Musical de Genovés

Secretaria

Elena Martínez Bellod

Components

244

Tresorer

José Luis Molina Sirera

Vocals

Santiago Santonja Alonso

Elena Masiá Amorós

Adelina Graciá Bellod

Raquel Amorós Molina

Ana Sirera Barceló

Francesc Rodríguez Meroño

Cristóbal Barceló Martínez

David Tortosa Parra

Comparsa d'Estudiants

Después de unos años en la retaguardia, y cuando parecía que ya empezaba ha tomarme las fiestas de una manera sosegada y tranquila, de repente y casi sin darme tiempo a pensarlo, me veo elegido presidente de mi comparsa, los Estudiantes.

Cuando la Junta General depositó la confianza en mí y una vez finalizado el escrutinio arrancaron los aplausos de solidaridad, apoyo, agradecimiento e incluso alegría de algunos por no haber sido ellos los elegidos, es difícil explicar lo que me pasó en ese momento por la cabeza y por el estómago. Lo primero que piensas es si serás capaz de desempeñar dignamente tan importante cargo y lo segundo es que si otros han pasado por ahí y no han naufragado en el intento yo también podré superar esa travesía de cuatros años que me espera. Voy a ser optimista y estoy convencido de que todos esos aplausos de familiaridad y júbilo en el día de mi elección van a convertirse en incondicionales muestras de colaboración, trabajo y esfuerzo para mantener a la comparsa de Estudiantes en el sitio que le corresponde.

Beneixama es un pueblo pequeño y organizar las fiestas de Moros y Cristianos se convierte en una rutina repetitiva cada año. Como presidente no es precisamente esta organización la que me preocupa ya que con la magnífica colaboración de los y las componentes de la directiva esta preparación se convierte en una tarea muy llevadera. Lo que realmente me preocupa es que se nos olvide que a lo largo de nuestra historia han sido muchos socios, directivos y presidentes los que han luchado y derrochado ilusión y sacrificio para conseguir que nuestra comparsa tenga su digno sitio dentro de las fiestas de Moros y Cristianos. Formamos parte del Bando Cristiano, de unas fiestas en las que por lo que representan son propensas a marcarnos como fuera de contexto, pero los Estudiantes, hemos recibido una sabia y sana herencia en la que perfectamente cabe y se entremezcla el humor, la pasión por un pueblo y su tradición, el amor y la devoción a nuestra Divina Aurora y sobre todo el sentimiento de ser una

gran familia en la que todos tenemos la gran responsabilidad de mantener y transmitir a las próximas generaciones, esos sólidos valores festeros que nos han enseñado y legado nuestros mayores y a los que debemos que los Estudiantes estemos integrados plena y meritoriamente en la tradición de nuestro pueblo.

Comentaba Adrián Espí Valdés en su artículo del programa de fiestas del año pasado que... Muchos estudiantes juntos y todos a una pueden ser un "peligro", peligro entremillado..., pues bien, en nuestras fiestas tantos estudiantes juntos y a una es sinónimo de alegría, de unidad, de compromiso, de formalidad y de cuantos calificativos puedan definir el saber hacer fiesta de una manera sana, apasionada, con orgullo y sobre todo con dignidad y decoro. Que no se nos olvide nunca.

Al margen de esta reflexión, quiero dar las gracias a toda la comparsa y en especial a la estupenda directiva que me acompañará en este empeño. Os pido en este primer año un esfuerzo especial a todos ya que como sabéis por compromisos contraídos antes de mi elección he de representar al Capitán consorte de la Filà de Moros. No os preocupéis, porque aunque me veáis con otros atuendos, la cuchara y el tenedor siempre los llevaré conmigo.

Saludos a todo el pueblo de Beneixama y desearos unas agradables y felices Fiestas.

Juan Lorenzo Ferrero Sirera

CAPITANS

Dia 7	Antonio Alonso Luna
Dia 8	M ^a Aurora Sanz Sanjuán
Dia 9	M ^a Gracia Alonso Luna
Dia 10	Antonio Alonso Llin

La Estudiantina de Beneixama (1924-2012): un camino de penurias y alegrías

Resulta casi ineludible, por desgracia, hacer una referencia este año a la actual situación económica española que está afectando de manera tan negativa a nuestras familias. Tampoco cabe ahora acordarse del tópico lastimero de que cualquier tiempo pasado fue mejor. Podríamos incluso decir que cualquier tiempo pasado pudo ser peor, o por lo menos, fue difícil.

Y para muestra un botón. Si hacemos un recorrido histórico y analizamos los diferentes momentos por los que la Estudiantina ha pasado, encontramos muchas circunstancias que pueden aliviar nuestros pensamientos negativos y volvernos más optimistas, invitándonos a pensar que de todas las crisis se sale.

Pero trasladémonos a comienzos del siglo XX. Concretamente a 1924, cuando los estudiantes de Beneixama iniciaban su singladura. Una nueva burguesía emergía en Beneixama allá por los *años veinte*. Algunos agricultores se aventuraron en nuevos negocios que pronto dieron sus primeros frutos. Muchas de las familias de estos primeros estudiantes contaban con bodegas para la fabricación del vino de tanta raigambre en nuestro pueblo desde comienzos del siglo XIX. Esto se trasladó a la realidad social cotidiana. Las familias disponían de nuevos recursos para poder gozar de momentos placenteros de recreo. Y eso se trasladó a la fiesta. Muchos de los jóvenes hijos de estos productores de vino quisieron emular a los grandes terratenientes de la villa. Pronto decidieron fundar una nueva comparsa, buscando la ayuda de algunos de esos mismos *senyors*. Así acudieron a don Enrique Juan Navarro, ligado a la Comparsa de Cristianos, para que les prestara su amparo y protección en aquella empresa.

Las fiestas de Moros y Cristianos también atravesaban por ciertas dificultades en aquellos momentos, tal y como se desprende de la justificación que da el alcalde en 1923 en un pleno, sobre la subvención de 250 pesetas que acordaba conceder a cada comparsa pasadas dichas fiestas, y supuestamente, para cubrir gastos. La música del Día de los Estudiantes era también subvencionada por el Ayuntamiento.

Pero los primeros años fueron difíciles. En 1930 el número de socios ascendía solamente a 36. En julio de 1932 llegaron a plantearse incluso la celebración de las Fiestas. España estaba viviendo entonces unos momentos de convulsión política que afectaban a todos los ámbitos de la vida. Ese año se votó en pleno la consignación en el presupuesto de la subvención para las fiestas de septiembre. Al final se mantenían las subvenciones, llegando al

resultado de cinco votos a favor y tres en contra. La celebración o no de nuestras Fiestas llegó a plantearse pero por suerte no dejaron de celebrarse. Se llegó a plantear incluso el acompañamiento de las bandas de música en las procesiones y la subvención que daba el Ayuntamiento para bandas de música.

En el año 1939 la Estudiantina asciende a 42 socios. Después de tres años de suspensión de las Fiestas por la Guerra Civil, se vuelven a reanudar, aunque con recortes en los presupuestos. La situación es tan precaria que las procesiones fueron presididas por un cuadro de la Divina Aurora, ya que la imagen había sido destruida.

En 1945 la situación económica no había cambiado mucho. La Posguerra imponía su cara más amarga. Las familias apenas disponían de escasos recursos para cubrir sus necesidades básicas. Algunos de los trajes de estudiante eran de la comparsa y se subastaban, dando preferencia a los socios más antiguos. Una de las preocupaciones de los responsables de las comparsas era el incrementar sus socios. Las tres comparsas tenían entre 35 y 40 socios. Así podrían afrontar con mayor solidez los gastos. Pero la situación era bastante difícil y complicada.

Hasta finales de los años 60, el mantenimiento de los músicos era sufragado por los socios, corriendo a cargo del Ayuntamiento el coste de las bandas. Los músicos se repartían por casas. Cada socio se encargaba de albergar a un músico, siendo el responsable del alojamiento y la manutención del mismo. Quienes no tenían músico pagaban una cantidad. Un tanto por ciento elevado de esa cantidad iba a parar al socio que lo mantenía, y otra parte, menor, pasaba a los fondos de la Comparsa. El hecho de hospedar al músico aliviaba la carga de la cuota a desembolsar en la entidad. Así un estudiante podía alquilar un traje de estudiante propiedad de la Comparsa, albergar a un músico para abaratar la cuota, y con la ayuda del Ayuntamiento para bandas de música, se podía hacer frente a los gastos de fiestas. Sin todo este tipo de posibilidades difícilmente se hubiera podido salir. Al igual que también había una subvención para los socios que salían elegidos capitanes por sorteo.

También se buscaban otros recursos con los que paliar las estrecheces económicas. En 1954 la Comparsa decide comprar lotería en Valencia para recaudar algún dinero que ayude a la financiación. En 1956 el número de socios había menguado hasta llegar a los 33 socios. En 1957 un traje de estudiante con su capa costaba casi 800 pesetas. Y es que la mala situación económica apenas mejorará hasta bien entrada la década de los sesenta.

En 1961 se desata una crisis institucional, aunque al final afortunadamente no trascendió a mayores. No todo fue un camino de rosas... La directiva había dimitido en 1961, produciéndose un nuevo nombramiento de socios para dirigir la Comparsa. Esta nueva directiva apenas estuvo en el cargo un par de años, ya que en 1964 aún no habían cicatrizado las heridas. Este año se producen nuevas dimisiones por motivos personales, y de nuevo toman las riendas de la Comparsa los más veteranos, que consiguen aplacar los ánimos y enderezar el rumbo.

Y por fin, entramos en la década de los setenta. La recuperación económica había sido lenta pero empezaba a cristalizarse. Siguiendo la línea ascendente que había comenzado a mediados de los sesenta, el pueblo vive uno de sus mejores momentos. La población de Beneixama se sitúa en torno a los 2.095 habitantes. También se fundó una nueva comparsa en 1971, la de Labradores. Su estreno sería el día de San Isidro. Ese mismo año salió la primera escuadra oficial femenina de nuestra Comparsa. La senda de la recuperación se estaba iniciando.

Muestra de lo que estamos apuntando fue la compra en propiedad, por primera vez en su historia, de un local. La adquisición tuvo lugar el 21 de febrero de 1972. La Estudiantina dispondrá de un "maset" particular para todas sus celebraciones. El coste del inmueble ascendió a 125.000 pesetas, a lo que hubo que añadir además 300.000 pesetas más en concepto de obras de remodelación. La Comparsa podía celebrar sus Bodas de Oro en 1974 con todo su esplendor. Además el número de socios había aumentado hasta situarse en casi una centena. Por primera vez aparecían en el desfile de la Entrada las famosas carrozas de estudiantes al final del desfile. Empezaba a ser importante el número de estudiantes que salían en carroza por lo que se creó conveniente agruparlas al final. A partir de este año se institucionaliza la capitania el Día de los Estudiantes. Todas estas circunstancias que se esta-

ban dando en las Fiestas son muestras de que una nueva era del bienestar estaba llegando a todos los hogares.

El presupuesto anual en 1976 ascendió a 338.960 pesetas. En 1977 se acuerda fijar la cuota en 3.000 pesetas por socio. En 1979 la Estudiantina vive unos momentos dulces, al alcanzar la cifra de 143 socios. Atrás habían quedado los años de penurias y estrecheces.

Si la década de los setenta había traído cierta prosperidad, la de los ochenta no se quedará atrás. En 1984 las Fiestas de Moros y Cristianos de Beneixama se retransmitían en directo por la televisión local. Las Fiestas de Beneixama estaban en auge, e iban adquiriendo, año tras año, un gran prestigio entre las poblaciones que también celebraban Moros y Cristianos.

En 1985, después de fiestas, la Estudiantina de Beneixama va a vivir uno de los momentos más singulares de su historia: la compra del teatro Cervantes. El 14 de junio de 1986 se inauguraba la nueva sede. El coste total por la compra había ascendido a 6.500.000 pesetas. En un principio se desató la polémica porque el desembolso para aquellos tiempos era importante, y además, se vendía el "maset" de la Plaza, con lo cual, el centro neurálgico de la Fiesta en Beneixama se abandonaba para trasladarnos a la carretera. Si en un primer momento algunos socios se borraron, posteriormente, muchos de ellos se volvieron a apuntar, una vez que reflexionaron un poco. El tiempo parece que ha dado la razón a la Directiva que emprendió aquella proeza. Hoy en día nadie lamenta el cambio de sede. Todos nos sentimos orgullosos de nuestro "maset".

Con el tiempo, el interior se ha ido reformando, y la fachada se ha restaurado. Sería una pena que algún día, por razones de espacio, tuviéramos que trasladarnos a otro nuevo lugar.

Y por último, llegamos hasta nuestros días. La Comparsa a partir de los noventa no deja de crecer e incrementar su número de socios. Esto es debido a la cordialidad que reina entre los estudiantes, y a la alegría con que se viven las Fiestas, pero también, a que las condiciones para apuntarse son bastante ventajosas. En 1991 la Estudiantina consiguió llegar a 179 socios. El llamado Estado del Bienestar se ha instalado en nuestra sociedad y las familias disfrutaban de unos privilegios que les hacen vivir la vida de una manera más placentera, afrontándola con cierto optimismo.

Una vez hecho este recorrido por la historia de la Estudiantina de Beneixama podemos llegar a la conclusión de que toda singladura es ardua y complicada. Aunque ahora los vientos que soplan nos pueden llegar a desconcertar y desmoralizar, siempre hemos de tener presente que de todas las situaciones adversas hemos salido. Incluso si cabe más fortalecidos. Hay que aprender también del pasado y valorar lo que nuestros mayores hicieron por nosotros. Hoy en día tenemos un patrimonio importante y la Comparsa está consolidada. Esperemos que la mala racha cambie y que todos podamos afrontar el futuro con la esperanza de que nuestros hijos puedan tener un futuro mejor. Felices fiestas.

José Vicente Payá Sanchis

Arxiver de la Comparsa d'Estudiants de Beneixama

Jose Amorós Sanchis

Filà de Moros

JUNTA DIRECTIVA

President

María Teresa Romero Maestre

Vicepresident

María Dolores Molina Navarro

Secretari

Juan Diego Silvestre Molina

Vicesecretari

Mª José Sarrió Sarrió

Tresorer

Vicente Sanchis Navarro

Vicetresorer

Juan Mataix Payá

Vocals

María Ángeles Sirera Tortosa
Juan Rafael Llin Pérez
Salvador Amorós Conejero
Pau Casas López
Héctor Romero Sarrió

Ambaixador

Vicente Ferrero Sanchis

Sergent

José Luis Juan Alonso

Banda de música

Unió Musical d'Adzaneta d'Albaida

Components

192

Año de fundación

Por su antigüedad se desconoce

www.filademoros.com

Filà de Moros

He tingut la bona sort de conviure des de molt xicoteta en un sa ambient fester com el de la nostra Filà i assaborir i disfrutar al llarg d'estos anys la seua progressiva, ascendent i envejable evolució. No puc més que apreciar un immens sentiment d'orgull, satisfacció i gratitud al formar part d'ella. Si a més els components de la meua Filà em depositen la seua plena confiança perquè siga la primera dona que al llarg de la seua història presidisca tan esplèndida casta fester, llavors el goig i la complaença conflueixen en el més grat dels honors. Sincerament gràcies a tots per la vostra amistat i el vostre suport.

Acceptar este compromís no deixa de ser una decisió per meditar. Però no estaria tan segura d'esta disposició si no contara diàriament amb el suport i la fortaleza que m'inspiren tres volgutíssimes persones. El meu pare i la meua mare, que amb la seua constància i insistència ens despertaven tots els dies, ens vestien de "morets" i ens ensenyaven i inculcaven el sentit de les festes, els seus actes, la seua tradició, la seua part religiosa i per descomptat el seu vessant profà. Sempre recordaré la frase que en totes les famílies festeres va passant de generació en generació, "Qui és bo per a vetlar és bo per a matinar". Sincerament agraiisc esta formació fester que he rebut però crec que haguera estat incompleta sense la companyia inseparable de la meua germana Paqui. Cadascuna amb les nostres amigues i el nostre ambient, cadascuna amb les nostres semblances i diferències, però sempre juntes i unides per la Filà i la festa. Gràcies per aconseguir que cada dia el vostre record m'anime a viure les festes amb la mateixa il·lusió de sempre però sobretot per ensenyar-me a voler-les, valorar-les i respectar-les.

Sé que no és tasca fàcil presidir la Filà però crec que al llarg de les nostres vides ens succeïxen esdeveniments que amb el temps model·len la nostra manera de ser enriquint la nostra experiència i bon fer. Un d'estos últims esdeveniments ha sigut tindre la gran oportunitat de col·laborar huit anys amb Roberto i la seua anterior directiva. Per a mi, "El Presi" o "El Jefe" com afectuosament li cridàvem, és un company inestimable i insubstituïble que, sense sentir-se fester com ell sol dir, ha sabut mantindre viva i unida la Filà de Moros, un mestre del que hem après humilitat, perseverança, senzillesa, prudència i comprensió, però sobretot Roberto és un sincer i verdader amic a qui sempre li estaré immensament agraïda.

Vull aprofitar per correspondre a les i els components de la nova directiva el suport indubtable i desinteressat que em van manifestar quan els vaig sol·licitar la seua col·laboració. Gràcies també a José Luis per seguir en el càrrec de sergent i estic convençuda que entre tots aconseguirem que la Filà de Moros continue sent exemple de bona i sana convivència fester.

Per finalitzar he de felicitar als capitans d'enguany, la família Molina-Navarro, als qui tinc un gran afecte i compartisc una gran amistat. Alfredo i Lola, Juan i Tere, Mª Dolores i Juan Lorenzo recorde la vesprada que després d'una celebració, un cafè i alguna que una altra "copeta", va decidir ser capitans voluntaris. Llavors estava molt lluny, però ja ha arribat. Vos desitge de tot cor que disfruteu estos moments inoblidables i que les vostres il·lusions es facen realitat en estes celebracions. Enhorabona.

Estimats moros i mores estic segura que amb la vostra participació podrem realçar i engrandir les nostres volgudes festes en honor a la Divina Aurora. Vos anime que estiguen presents en cada acte i disfruteu amb passió i intensitat estos meravellosos dies.

A tots els veïns de Beneixama, festers i no festers, vos desitge que passeu unes molt bones festes.

He tenido la buena suerte de convivir desde muy pequeña en un sano ambiente festero como el de nuestra Filà y saborear y disfrutar a lo largo de estos años su progresiva, ascendente y envidiable evolución. No puedo más que apreciar un inmenso sentimiento de orgullo, satisfacción y agrado al formar parte de ella. Si además los componentes de mi Filà me depositan su plena confianza para que sea la primera mujer que a lo largo de su historia presida tan espléndida casta fester, entonces el gozo y la complacencia confluyen en el más grato de los honores. Sinceramente gracias a todos por vuestra amistad y vuestro apoyo.

Aceptar este compromiso no deja de ser una decisión para meditar. Pero no estaría tan segura de esta disposición si no contara diariamente con el apoyo y la fortaleza que me inspiran tres queridísimas personas. Mi padre y mi madre, que con su constancia e insistencia nos despertaban todos los días, nos vestían de "morets" y nos enseñaban e inculcaban el sentido de las fiestas, sus actos, su tradición, su parte religiosa y por supuesto su vertiente profana. Siempre recordaré la frase que en todas las familias festeras va pasando de generación en generación, "Quien es bueno para trasnochar es bueno para madrugar". Sinceramente agradezco esta formación fester que he recibido pero creo que hubiera estado incompleta sin la compañía inseparable de mi hermana Paqui. Cada una con nuestras amigas y nuestro ambiente, cada una con nuestras semejanzas y diferencias, pero siempre juntas i unidas para la Filà y la fiesta. Gracias por conseguir que cada día vuestro recuerdo me anime a vivir las fiestas con la misma ilusión de siempre pero sobretodo por enseñarme a quererlas, valorarlas y respetarlas.

Sé que no es tarea fácil presidir la Filà pero creo que a lo largo de nuestras vidas nos suceden acontecimientos que con el tiempo moldean nuestra manera de ser enriqueciendo nuestra experiencia y buen hacer. Uno de estos últimos acontecimientos ha sido tener la gran oportunidad de colaborar ocho años con Roberto y su anterior directiva. Para mí, "El Presi" o "El Jefe" como cariñosamente le llamábamos, es un compañero inestimable e insubstituïble que, sin sentirse fester como el suele decir, ha sabido mantener viva y unida la Filà de Moros, un maestro del que hemos aprendido humildad, perseverancia, sencillez, prudencia y comprensión, pero sobretodo Roberto es un sincero y verdadero amigo a quien siempre le estaré inmensamente agradecida. Quiero aprovechar para corresponder a las y los componentes de la nueva directiva el apoyo indudable y desinteresado que me manifestaron cuando les solicité su colaboración. Gracias también a José Luis por seguir en el cargo de sargento y estoy convencida de que entre todos conseguiremos que la Filà de Moros siga siendo ejemplo de buena y sana convivencia fester.

Para finalizar he de felicitar a los capitanes de este año, la familia Molina-Navarro, a quienes tengo un gran cariño y comparto una gran amistad. Alfredo y Lola, Juan y Tere, Mª Dolores y Juan Lorenzo recuerdo la tarde que después de una celebración, un cafè y alguna que otra "copeta", decidisteis ser capitanes voluntarios. Entonces estaba muy lejos, pero ya ha llegado. Os deseo de todo corazón que disfrutéis estos momentos inolvidables y que vuestras ilusiones se hagan realidad en estas celebraciones. Enhorabuena.

Estimados moros y moras estoy segura que con vuestra participación podremos realzar y engrandecer nuestras queridas fiestas en honor a la Divina Aurora. Os animo a que estéis presentes en cada acto y disfrutéis con pasión e intensidad estos maravillosos días.

A todos los vecinos de Beneixama, festeros y no festeros, os deseo que paséis unas muy felices fiestas.

CAPITANS Dia 7 Mª Dolores Molina Navarro Dia 8 Alfredo Molina Pérez Dia 9 Juan Molina Navarro

Les Mores

Sempre he parlat i contat aspectes i part de la meua història, La Filà de Moros, que tenen relació i com a protagonistes fonamentals els homes, però ara, ja era hora, toca parlar d'elles i cal dir que he sigut injusta, jo, La Filà, a l'haver provocat este desequilibri. Avui els temps parlen de paritat; bo, més val que ens oblidem, per a no injustificar encara més l'assumpte.

Si diguera que la dona és avui el cor i l'ànima de La Filà de Moros, estaria fent una asseveració justa i correcta, fora de dogmatismes, tan poc saludables; i per que no particularitze en cap mora i em refeix a totes elles, al conjunt general present i passat, enara més.

Ara veiem, el més natural del mon, que la dona fa festa, dit en l'ample sentit de la paraula, participant en tots els actes que vol i desitja. Una consecució de propis mèrits. Això no fou així en el meu esdevenir secular i es just i de raó reconèixer la gran participació en la festa als temps on el seu espai no era altre que preparar, ordenar i mantindre la festa en sa casa. Quasi rés. Vos en adonareu que no he dit gaudir i disfrutar de la festa; això era privatiu de l'home i els fills. Tan sols anava a les processons, misses, sermons i concerts, i si podia, o els compromisos la deixaven, veia alguns actes des de la vorera del carrer o abocant-se al cantó. Sinó, i també, remoure la casa, el cel i l'infern per a poder acudir a la Missa de Companyies, acte predilecte per a moltes d'elles, ben contentes i devanides per admirar els resultats del seu gran esforç per a que la festa arribara a bon port, sense faltar algun bonegó o algun remugó que altre per adreçar la situació, això sí, amb raó sempre.

Preguem una ullada al seu quefer en els dies de festa. Matinades i vetlades; de primer i per damunt de tot, tindre bona cura dels infants de la casa i després, arregussar, netejar, comprar, omplir la carnera i el rebost, matar i apanyar conills i pollastres, cuinar i no poc (la trilogia gastronòmica que no faltara: gaspatxos, *puxero* amb farciduresm paella), parar i alçar taula, escurar, cosir un botó, un set o una borla a corre-cuita, llavar i rentar, planxar, agranar, arruixar, etc. amb presses, angoixes i alegria; i el xocolate, de La Vila, que no faltara a la seua hora. Damunt apanya't i posa't guapa i no et perdes cap processó o concert; ah! i perdoneu-me una intimitat: si per la nit l'home et feia quatre carantaines i afalacs, cruixida i rebentada, posa bona cara i a complir, i a

l'endemà alça't abans que tiren els masclets i voltegen. Tot això mesclat i remenat amb la fi de que la festa en casa fora a satisfacció de l'home i els fills, i alguns convidats deixats caure. I, com a bona festera, ben devanida i amb els somriure en la boca.

Esta-te parat! Això no era tot, ja que cal dir que la festa començava pels mitjans de l'agost amb la trencada i escaldada d'ametlles, la treta i revisió amb la posta a punt dels vestits de festes, el xafarranxo general de la neteja a fons de la casa i la preparació de l'aixovar i paraments de festa. I tot seguit es desencadenava la carrera de les pastes per a culminar a vespres de festes amb el dia de les tonyes. Menut canyaret eixe dia! De bon matí al pastador a fer la pasta en la pastera. Al menut de la casa se li permetia alçar-se més tard a la fi que, amb el calor residual del matalàs de llana, fera la pasta, posada en un llibrell gran, la primera pujada, i la segon, ja fetes les tonyes en l'alcavor del

forn, posades en uns taulells de fusta ben blanquejada per l'efecte del llegiu a l'haver-los empalustrat amb pasta de cendres i deixats assecar al sol. Les tonyes entraven com a reines per la nit a casa, embalsamant l'ambient amb el seu encisador i abellidor aroma. Eixos dies el poble feia olor a tonya i les dones anaven desbaratades de feina, tot a l'hora. I és que la festa ja portava uns quants dies el seu tràfec i *rambal*. A càrrec de les dones, com no! I com a caramullet del pastís, ocupant-se del músic, preparar-li l'habitació; això sí, ben tractat i ben cuidat. Per a que tornara l'home content. I tant! Com no!

El abans referit és extensiu a les filles, ja jovençoles, que deprenien i participaven en quasi totes les feines i quefers, encara que la mare procurava deslliurar-les en els moments més adequats i més de goig de la festa; no ens oblidem d'elles; van en el mateix paquet.

Damunt de tot el dit i contat, i com ara es diu, eren invisibles i transparents. Estaven en l'anonimat absolut. I si el món anava progressant i la festa a més, això no podia continuar. Per a mantindre l'ordre de "tota la vida", es tenia que matxucar a la dona?

El meu esdevenir és llarg i mira per on les coses van anar canviant. A primers de la dècada dels cinquanta *D. Juan*, gran encisador fester, va animar a unes poques xicones, en l'edat de merèixer i més abellidora, filles de festers, a

vestir-se de mores: era un envit i un convit. Vaja que sí! Portava d'Alcoi quatre vestits llogats i va ser tan gran el nombre de sol·licituts que es va optar per sortejar-los. Encara eren temps de moral fortament repressora, especialment per a la dona, i això de vestir-se de mora, pareix que no, era quasi provocatiu. Xicones joveñoles amb pantalons bombatxos de lluent ras i colors atrevits, plenes de bijuterias, gasses, tuls i sendals, amb cares ben pintades i ben guapes, això era massa i lògicament va triomfar. Eixe toc de fantasia oriental i romàntica feia falta en una potguerra tan dura i severa. I és que com a bons mediterranis l'estètica ens per, com deia el famós lletraferit de Monòver. Crec que cap moro va remugar. Al contrari. I és que he sigut tolerant encara que pensava amb mentalitat liberal-conservadora (liberal per a usos i costums, important pel que diem; conservadora per a qüestions econòmiques i d'església). No he tingut mai el pensament estancat.

Poquets anys van tardar en aparèixer les primeres moretes. L'encantadora innocència sempre dona la primera passa per que no hi troba cap maldat. I és que, a dir veritat, el vestit de mora és bonic, atractiu i encisador pels colors, peces i formes. Xiquetes i joveñoles, animades i empenyades, o no feia falta, per les mares i amb els ulls dels pares i iaïos, van anar sumant-se sense parar fent el gran esclat als anys seixanta. No tardaran gens en afegir-se les casades joves i no tant, i a corre-cuita com aquell que diu, de totes les edats, per que el vestit les afavorix a totes, netes, filles, mares i iaïes, i no digam a les que les agrada la festa i per tant no poden, doncs, renunciar si és el seu desig, que bé se'l mereixen i se l'han guanyat generació a generació. Ara sí que participen de la festa, i com!, siguen socis de nombre o consorts, que tant s'hi dona, per que al cap i a la fi, ja ho he dit, són i han sigut el cor i l'ànima de La Filà.

Les coses, es a dir, usos i costums de la festa han canviat totalment, sociològicament parlant, amb el transcórrer del temps, l'evolució de la mentalitat i una substancial millora econòmica. Tot allò que hem contat als paràgrafs de més

a dalt és quasi residual i pertany a la meua memòria històrica per a poder-ho recordar, posar-ho en valor i no pas oblidar els meus arrels.

Pense que hi ha un acte, oficiós, que va fer de coadjuvant: l'esmorzar. Clar que hi havia gent que esmorzava, de per ací en bodegues, hortets i racons, però no al Maset i de forma quasi oficial com ara. Ben esmorzat arribava l'home a mig dia a casa i et deia amb, això sí, amabilitat i afalagaments que no tenia fam i per a justificar-ho ho arreglava dient-te el que havia menjat, massa i a gust, i com estava de bo, i que se'n anava a pegar una becadeta. I tu quedat amb la taula tan ben parada amb l'aixovar de festa i l'àpat que pertocava, amb un despago gran i, pot ser, cara de carabassa. Un dia i un altre. S'acabat!. Vas pensar i manifestar un any. I a més a més vas alligonar les teues filles. I d'ara en avant vam anar canviant moltes costums tan tradicionals i tan esclavitzades, per a elles, clar.

Elles, amb l'entusiasme i el saber fer, dilecte i raonable, han anat ocupant llocs i espais impensables fins fa tan sols cinquanta anys, per a mi un no rés, ja tinc segles a les esquenes. Però diu la dita popular que "tot porquet té el seu Sant Martí", ho dic per ells, amb respecte i afecte. I van començar a participar, modestament, en la directiva i poc a poc han anat ocupant càrrecs per tot l'escalafó, sense mirar elles i ells la paritat ni falta que fa, ja ho he dit al començament. Mals temps per als misògins.

Ha hagut un detall que, pot ser sinèrgic, les haja catapultat: he fet Maset nou, i vaja Maset!!!! eh?, o siga, he posat casa nova a la novençana. Se'l miren i me'l cuiden, a bona cura mai haguda. El gaudeixen a fons i en consciència, sabent de què les ha alliberat. És mèrit i és d'agrair. Per a ús, goig i gaudiment de moltes generacions.

I ja sabeu: "A casa de la mora, festa a tothora".
O tant si val: "Moro amb mora festera, festa sencera".
I com a colofó: "De l'Entrada a les Paelles, les ames son elles".

Servisquen estes poques paraules com a estimat record, gran homenatge i reconeixement a totes les generacions de mores hagudes al meu servei.

Bones Festes!

La Filà

"ERRATA REFERENT A L'ARTICLE DE L'ANY PASSAT DE LA FILÀ"

En els anys 1971-72 no es va fer esment al soci Juan Molina Navarro, que en aquests anys també va formar part de l'esquadra de gastadors. Demanem disculpes.

Rosi Conca

Jose Amorós Sanchis

Mateo Belda Alonso

Mateo Belda Alonso

Mateo Belda Alonso

Mateo Belda Alonso

VIII Concurs de fotografia "Depe Mas"

SECCIÓ: BENEIXAMA EN TOTS
ELS SEUS ASPECTES

B 2n premi Vicente Guill Fuster

A 1r premi Juan Romero Maestre
Tronada 22-06-2011

SECCIÒ: FESTES MOROS I CRISTIANS 2011

A 1r premi Juan Romero Maestre - *Criant festa*

B 2n premi Juan Romero Maestre - *Ráfaga*

L'experència...

L'any passat us contàvem des d'aquestes mateixes línies el nostre desè aniversari com escuadra; L'Esquadra Camelot. I enguany volem manifestar el nostre entusiasme i celebració en les nostres Festes Patronals en Honor a la Divina Aurora.

Per a algú que no siga del poble, és difícil entendre aquesta mescla d'art i passió que invadeix el carrers del nostre municipi durant aquests dies. Però, sens dubte, el que suposa una experiència única per a qualsevol persona, és poder dur en "andes" a la Patrona del poble, La Divina Aurora, o bé, ser portadora del pal.li que la cobreix en les solemnes processons.

Durant les festes, la Filà de Cristians, té algunes vegades la gran responsabilitat de traure el pal.li. Aquest és el motiu pel qual aprofitem per a contar l'experiència que vam viure com a portadores del pal.li!!!

Algunes per devoció, altres per aventura i altres per sentiment, perquè al passat, algú membre de la seua família el va traure... però totes amb gran desig

Antonia Payá Valdés, Amparo Pérez Vidal, Dolores Valdés Sanjuán i Elena Beneito Sarrió

Totes elles dugueren el pal.li de la Verge, que segons la cronista oficial de la Filà Mª Mercedes Molina Berenguer, cap altra festeria va tenir l'honor de portar-lo abans.

Gran sacrifici sens dubte!!! Per totes elles fou la primera vegada, però dur el pal.li va ser una experiència indescriptible. Als moments previs a l'estrena com a portadores del pal.li sentírem una barreja d'emoció i de devoció. Sens dubte ser la responsable de que el pal.li avance pels carrers del teu poble és una vivència difícil d'explicar.

Moltes il·lusions posades en aquest moment que quan arribà al seu fi deixà una sensació de tristesa i amargor, encara que es deslligà l'enorme satisfacció d'haver disfrutats d'aquesta emotiva experiència.

Volem agrair des d'aquestes pàgines del programa de festes, l'ajuda i els ànims que ens va donar la gent de dins i de fora de la Filà i en especial a alguns membres de la C. d'Estudiants que ens van oferir la seua ajuda en alguns moments de dificultat al llarg del recorregut de la processó. Gràcies a tots!!!

Ja sols ens queda desitjar que dins de 10 anys més pugam celebrar un altre aniversari i seguir fent festa, que sens dubte, és el que més ens agrada.

Bones festes a tots.

Esquadra Camelot

Els Meus Capítans

7-9-1958

Enguanys és un any molt especial, perquè en la meua família tinc tres capitans:

El meu oncle, Antonio, ha eixit capità de manera voluntària per a poder ser-ho amb son pare i la seua germana. Eixirà el primer dia i li toca disparar els arcabussos.

Ma tia Graciela va eixir per sorteig, i li toca l'últim dia. És un dia especial perquè és capitana de dia, per la qual cosa totes les comparses van a sa casa a rendir-li honors.

El meu iaio ha eixit capità el dia dels estudiants, que és un dia molt divertit perquè és el nostre dia.

Als meus capitans els vull dir que disfruten dels preparatius, que també és una manera molt intensa de viure la festa. Que amb la companyia de familiars i amics, passaran uns dies molt emocionants.

Vull recordar-li al meu iaio que en 1958, quan es va apuntar a la comparsa d'estudiants, va eixir capità per primera volta, i d'això fa més de cinquanta anys, eixa vegada ho va viure amb els seus germans. Era molt jove i encara no estava casat.

Com jo encara no havia nascut no hi vaig poder participar, però ara tinc l'oportunitat i molta il·lusió, estaré al seu costat des del dia de San Joan fins el dia dels estudiants. Dir-los des d'ací: que els isca tot bé, que passen bones festes i que s'ho passen fenomenal.

Un abraç molt fort
d'Àngela

¡¡¡¡ BONES FESTES A TOTS !!!!

Cualquier tiempo pasado fue...?

Cada año, cuando tengo entre las manos el programa de fiestas y leo todo lo que en él se escribe, pienso: “El año que viene, seguro, escribo algo”. Pues así llevo unos diez u once años, la falta de experiencia, el no saber ordenar las ideas y sobre todo el pudor del que no sabe, es lo que siempre me ha frenado a hacerlo, o quizás un conjunto de todo, no lo sé.

Lo que sí se, es que cada año que pasa y ya va siendo muy habitual, los primeros días de septiembre se me agolpan los recuerdos y la nostalgia de años anteriores, y no me refiero a hace cinco o diez años, me refiero a hace veinticinco o treinta años, cuando era una niña de apenas ocho años y los primeros días de septiembre era un sube y baja de emociones. Cuando el dolor de barriga se metía en el estómago todo fruto de los nervios de los días que estaban por venir, lo recuerdo todo con mucha, mucha nostalgia y como que todo era muchísimo mejor de lo que es ahora.

El ir y venir de las madres y abuelas para encalar las casas, el olor de las bolas de alcanfor al sacar del arcón los trajes de estudiante (casi todos de tergal, o una tela llamada coco, creo recordar), o esos trajes de falda y cuerpo de terciopelo que nuestras madres se encargaban de adornar de lentejuelas y azabaches en las calurosas tardes de agosto.

Desde la lejanía las imágenes de los recuerdos son de muchas risas, las tardes de juntarse a idear cual sería el traje de la retreta, nada de alquilar por supuesto eso no se pasaba por la mente de nadie, el que no cosía, cortaba, el que no, pegaba, y entre chascarrillos y carcajadas los trajes quedaban estupendos. El día antes de la entrada rellenando bocadillos de “mullaor” para repartir la intendencia en la carroza y las comidas en el Hostal, si cierro los ojos puedo ver hasta el último detalle de la entrada y el patio, con el ir y venir de los músicos que se hospedaban allí.

Y las comidas en casa de mis padres donde nos juntábamos de doce a quince personas cada día de fiestas en un jolgorio permanente, con risas, gritos, discusiones y todo lo que podía ocurrir en un ambiente en el que cada uno tenía una manera de ver las cosas, pero siempre con el humor por delante (y alguna discusión acalorada, también, para que nos vamos a engañar).

Ni que decir tiene que al igual que se agolpan los recuerdos de imágenes cotidianas también me acuerdo, mucho más en éstos días, de la gente que ya se fue, cuantas cosas me gustaría poder contarles y sobre todo, cuantas cosas más me gustaría que me hubiesen contado. Deberíamos echar el freno de cuando en cuando y disfrutar más si cabe de los que tenemos a nuestro alrededor, lamentablemente siempre nos acordamos tarde.

No se si todos estos recuerdos son porque me voy haciendo mayor o porque echo de menos ese ambiente de fiesta que viví con mis padres y sus amigos, no se si mis hijos

tendrán un recuerdo similar el día de mañana, no creo que aquellas fiestas fuesen mejores que las que vivimos hoy en día, simplemente el paso del tiempo me lo haga ver de una manera más romántica, sea lo que sea con el pasar de los años me doy cuenta que fue una época feliz, muy feliz, y desde aquí les doy las gracias a mis padres por darme una infancia tan bonita y llena de recuerdos tan maravillosos como los que tengo de esas fiestas y de la vida en general.

Dicen que cualquier tiempo pasado fue mejor, sinceramente no lo creo, cada época y cada tiempo nos trae experiencias que vivimos de manera diferente, eso es lo bueno de vivir, aunque para mí ese tiempo pasado fue maravilloso.

Felices Fiestas a todos, seguramente dentro de veinte o treinta años, éstas fiestas nos parecerán que fueron las mejores....y si no, al tiempo.

Eva Espinosa Francés

Una família, una capitania

La història de la nostra Capitania comença el dia dels Estudiants de 2010. Les festes d'aquell any són recordades per mi amb molta estima perquè són les primeres que va viure la meua filla, però per diversos motius sols vam poder estar el dia de l'entrada, la resta de dies els vam viure en la distància.

Recorde que estava esmortzant el dia 10 i Miguel, el meu home, em va preguntar: "qué faries si fores capitana?", al que jo li vaig contestar: "amb tanta gent que hi ha en la borsa vols que em toque a mi? Però si fóra capitana..."

Al poc de temps vaig rebre la trucada del meu germà dient-me que m'havien tret de la borsa i que ell havia parat el sorteig fent-se càrrec de la resta de dies ell i mon pare. No pensàvem mai que ens poguera tocar ser capitans, encara que existia la possibilitat i més quan som estudiants "de tercera" com diu ma mare.

Amb la sort i la seua decisió vam arrastrar a tota la família i en eixe moment va començar a rodar la capitania de la família Galvañ – Mataix.

Després de tot un any ple de preparatius i vivències en família, no ens ho podíem creure, començaven les festes de la nostra capitania. Tots els nervis es van tornar en alegria i emoció el dia de l'entrada i la resta de dies.

És molt complicat resumir en unes línies tot el que vam sentir, és una mescla de satisfacció, goig i felicitat.

Els dies de festes els vam exprimir al màxim, vivíem cada acte i instant intensament, tot era diferent. Tot transcorria ràpidament, els actes els vivíem com si mai abans haguérem participat en ells, sens dubte una sensació meravellosa i inquietant al mateix temps.

Vam experimentar un cúmul de sentiments tota la família junta que difícilment podrem oblidar en la vida. Són moments únics que atresoren les nostres retines i el nostre cor, empremta que ja forma part de tots nosaltres.

Hem tingut la sort de compartir esta capitania amb la Família Parra – Samper, ni en els nostres millors somnis podíem haver imaginat tindre el grau de connexió alcançada. I des d'ací volem agrair-los tots eixos moments de complicitat, treball, amistat i tants moments en els que ens van posar els sentiments a flor de pell i ens van emocionar. Gràcies per ser com sou.

Volem aprofitar i donar les gràcies a totes les persones que van formar part de la capitania, que ens van ajudar a que tot tinguera la forma que les nostres ments havien pensat, que van formar part del boato... a totes elles: GRÀCIES.

I sobretot i en especial, gràcies a la nostra Mare de Déu, la Divina Aurora, que ens va acompanyar en tot moment.

Per acabar volem desitjar molt bones festes a tot el poble de Beneixama en nom de la Família Galvañ – Mataix.

Memòria de la revista festera I. 1908, Els inicis

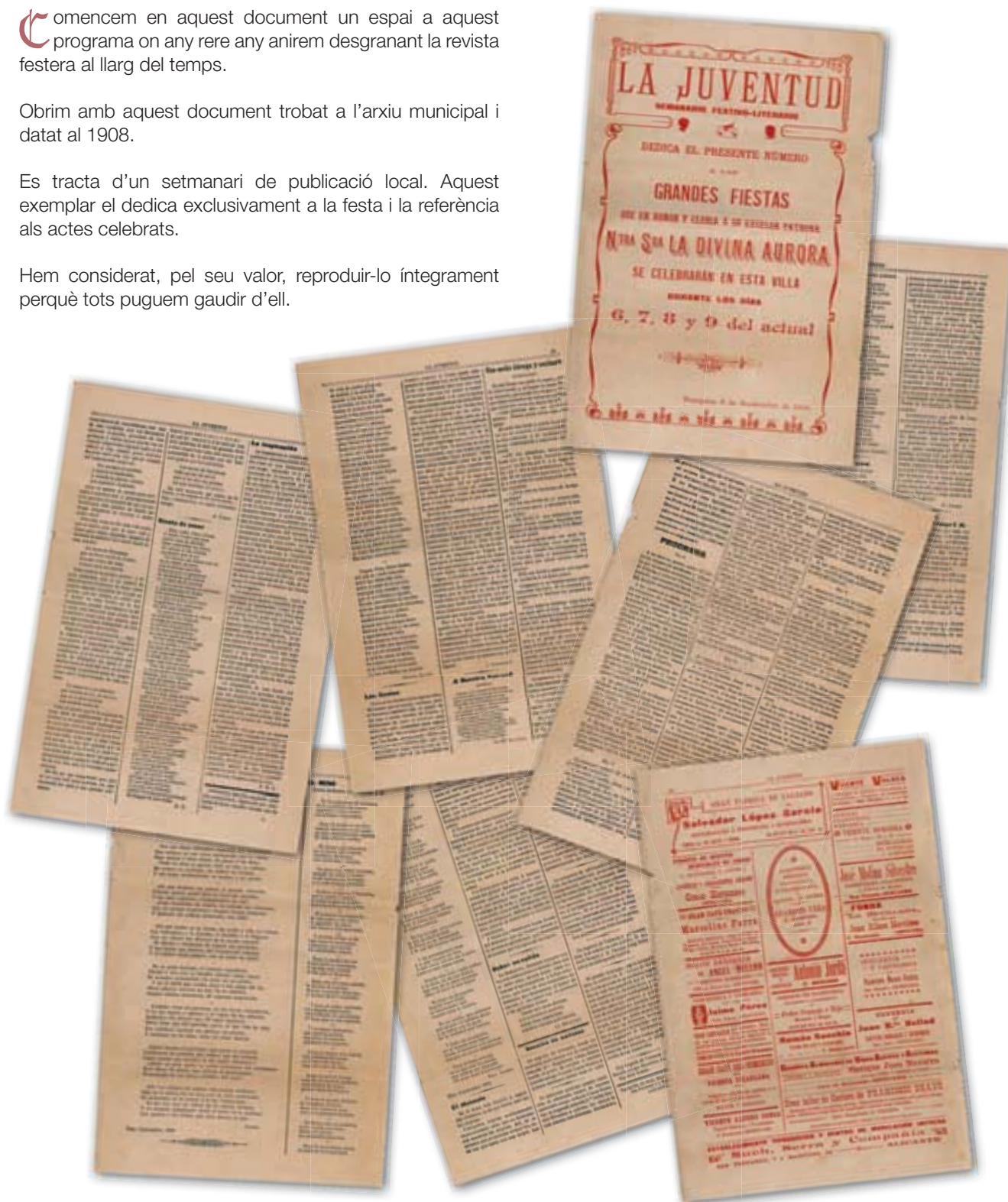

Comencem en aquest document un espai a aquest programa on any rere any anirem desgranant la revista festera al llarg del temps.

Obrim amb aquest document trobat a l'arxiu municipal i datat al 1908.

Es tracta d'un setmanari de publicació local. Aquest exemplar el dedica exclusivament a la festa i la referència als actes celebrats.

Hem considerat, pel seu valor, reproduir-lo íntegrament perquè tots puguem gaudir d'ell.

LA JUVENTUD

SEMANARIO FESTIVO-LITERARIO

DEDICA EL PRESENTE NÚMERO

A LAS

GRANDES FIESTAS

QUE EN HONOR Y GLORIA A SU EXCELSA PATRONA

NTRA SRA LA DIVINA AURORA

SE CELEBRARÁN EN ESTA VILLA

DURANTE LOS DÍAS

6, 7, 8 y 9 del actual

Benejama 6 de Septiembre de 1908.

El Ayuntamiento de la misma, al objeto de que las fiestas que durante los días 6, 7, 8 y 9 de Septiembre, celebran anualmente sus habitantes en honor y gloria á su Excelentísima Patrona Nuestra Señora la Divina Aurora, resulten este año con la mayor solemnidad, lucimiento y esplendor, tiene acordado se realicen con sujeción al siguiente

PROGRAMA

DÍA 6

A las doce en punto, volteo de campanas, disparo de morteretes y pasacalle por las bandas de música *Primitiva*, de Albaida, y *Lira del Clariano*, de Onteniente, que recorrerán las de costumbre, tocando escogidos pasodobles.

A las cuatro de la tarde, entrada de las comparsas de Cristianos y Moros, con sus músicas, desde las afueras de la población, siguiendo las calles de Bocarrente, San Fausto y Cardenal Payá, hasta llegar al Castillo; tendrán un arribada á este fuerte, los Cristianos á las cinco y cuarto, y los Moros á las cinco y media; verificándose á continuación el paseo de dichas Comparsas por las del Cardenal Payá, San Fausto, Bocarrente, Azagador, Mayor, Mesón y Cardenal Payá, hasta el Castillo.

A las siete, los moros desfilarán disparando sus arcabuces desde el Castillo por la vuelta de la procesión; á las siete y cuarto, seguirán haciendo lo mismo los Cristianos; y

A las siete y media, se verificará el traslado de la Sagrada Imagen en solemne procesión desde el Santuario en que se venera, hasta la Iglesia Parroquial; á su llegada, se ejecutará una brillante salva á grande orquesta por la de Albaida, que dirige el inteligente profesor D. José M.^o Bellver.

A las diez de la noche, retreta por la música de Onteniente, que recorrerá las calles de costumbre; y á la misma hora, frente á la Casa Consistorial, brillante serenata por la banda musical de Albaida.

DÍA 7

Al amanecer, disparo de morteretes y volteo de campanas.

A las cinco y media, diana por las mencionadas bandas.

A las seis y media, Misa de Campaña en la Iglesia parroquial, á la que asistirán las Comparsas con sus músicas respectivas; terminada aquella efectuará en la Plaza de la Iglesia las escuadras de gastadores evoluciones ó movimientos de táctica militar, para

lo cual se concede el tiempo máximo de quince minutos á cada una.

Simulacro de batalla entre Moros y Cristianos alrededor del Castillo, que terminará á las nueve y cuarto.

A las nueve y media, solemne Misa á gran orquesta en la Iglesia parroquial, á la que asistirá la Corporación municipal; estando encargado de predicar las glorias de Nuestra Excelentísima Patrona, el señor Cura Párroco de la Alquería, D. José Ramón Soler.

A las cuatro de la tarde, simulacro de batalla en las afueras de la población y punto conocido por el de la «Estación vieja», que terminará en el Castillo, á cuyo fuerte llegarán, los Cristianos á las cinco y cuarto, y los Moros, á las cinco y media.

A las seis, embajada de los Moros á los Cristianos; á continuación asalto del castillo por los primeros, y enseguida colocación de la efigie de Mahoma en una almena del mismo.

A las nueve de la noche, retreta por la música de Albaida, y á igual hora, frente á la casa del Ayuntamiento, brillante serenata por la banda musical de Onteniente.

A las once, cuerda de fuegos artificiales en la calle de Bocarrente.

DÍA 8

Al amanecer, disparo de morteretes y vuelo de campanas.

A las cinco y media, diana por las músicas de las dos comparsas.

A las seis y media, Misa de campaña en la Parroquia, á la que asistirán las comparsas con sus músicas; terminada que sea ésta ejecutará en la plaza de la Iglesia las ya mencionadas escuadras evoluciones ó movimientos, como en el día anterior.

Simulacro de batalla entre Cristianos y Moros, alrededor del Castillo, que terminará á las nueve y cuarto.

A las nueve y media, con asistencia del Ayuntamiento, se cantará á gran orquesta en la Parroquial Iglesia, una inspirada Misa; estando encargado del panegírico, el elocuente orador sagrado Doctor D. Gaspar Archent, Cura de la Iglesia del Sagrado Corazón de Jesús de Cartagena.

A las tres de la tarde, simulacro de batalla en la «Estación vieja», que terminará en el Castillo, al que llegarán, los Moros, á las cuatro y cuarto, y los Cristianos, á las cuatro y media.

A las cinco, se verificará la embajada de los Cristianos á los Moros; á continuación asalto de la fortaleza por los primeros, quienes, una vez por ellos ocupada, arrojarán de la misma, prendiéndole fuego, la efigie de Mahoma.

A las siete y media, solemne procesión general de la Virgen de Nuestra Señora la Divina Aurora, precedida de

las comparsas con sus músicas, que recorrerá las calles de costumbre, cantándose en las paradas por la orquesta, preciosos villancicos.

A las diez de la noche, se efectuará retreta por la banda de música de Onteniente, y á igual hora, en la Casa Consistorial, serenata por la de Albaida.

A las once y media, se disparará un bonito castillo de fuegos artificiales en la plaza del Mercado.

DÍA 9

Al amanecer, como en los días anteriores, disparo de morteretes y volteo de campanas.

A las cinco y media, diana por las bandas de las dos comparsas.

A las seis y media, se celebrará igualmente Misa de campaña en la mencionada Parroquia, á la que concurrirán las dichas comparsas con sus músicas; terminada la cual, y como en los días anteriores, efectuarán, en igual sitio, las escuadras de gastadores las acostumbradas evoluciones.

Simulacro de batalla entre Moros y Cristianos, alrededor de la fortaleza, acto que terminará precisamente á las nueve y cuarto.

A las nueve y media, Misa solemne con asistencia del Ayuntamiento, pronunciando la oración sagrada el Doctor D. José Llopió Cortés, Capellán de San Mauro y San Francisco de la ciudad de Alcoy.

A las cinco de la tarde, embajada, tras de la que, convertido el Moro al Cristianismo, se efectuarán las paces.

A las siete, los moros desfilarán disparando desde la plaza de la Iglesia hasta la Ermita de Nuestra Señora y un cuarto después, harán lo mismo los Cristianos.

A las siete y media, en solemne procesión, será devuelta la Sagrada Imagen, desde la Iglesia á su Santuario, en el que será cantada una preciosa Salve.

A las diez de la noche, retreta por la música de Albaida, y á la misma hora, en la casa del Ayuntamiento serenata por la de Onteniente.

Benejama 25 Agosto de 1908.—El Alcalde, José Silvestre.—El Secretario, Juan Pérez.

A la Divina Aurora

(ROMANCE)

Vencida la blanca luna,
bajo tus plantas se encorva;
cifa á tus hombros en cuanto
de luz y perlas la aurora;
benéficas de querubines,
sobre las nubes se posan
que en sonorosados rellenos
con á tus plantas alifonbre;

tu velo de azules pliegues,
se matiza y se arrebola
cuando á los besos del alba
se incendia en luz la alta zona;
vístese el mundo de fiesta
cuando á tus plantas se postra
para adorar tu hermosura
como los cielos la adoran;
concierta el mar los rumores
que alzan cantando las olas,
para llevar de sus himnos
hasta tus pies las estrofas,
y sobre un monte de estrellas
cuya cumbre luminosa
sirve de grada á tu trono,
¡trono de Reina y Señora!
más bella que cuanto fluyen
pinos, lirios y notas;
más que el armiño y la nieve
de inmaculada y hermosa;
con el poder en la diestra
y en la izquierda la victoria;
con doce estrellas por nimbo,
con un millón por corona;
con el sol prendido al cuello
porque así tu manto abrocha,
y en las nuestras tu mirada
que es mirar de luz sin sombra,
todos á tus pies de hijos
como á su Madre te invocan,
¡y como Madre nos muestras
tus santas misericordias!

Virgen Pura, dulce Madre;
tú que su vuelo remonta
sobre las cimas del cielo,
sobre el canal de la aurora,
esponjes hoy nuestra vega
que el sol calienta y agosta,
lluvias que nutran las fuentes
que en sus entrañas se escondan;
de nuestro río los pobres
caudales acrece y dobla,
porque así los campos secos
hiervan en mieses y en rosas,
y agradecida tu Villa
te invocará en sus congojas,
como á tus pies derribados
los que te aclaman y lloran,
y será tu amor su dicha,
tu amparo será su gloria,
¡y se honrará al invocarte
su luz, su Madre, su Aurora!

PASTOR ARCAUT.

Las fiestas

¿Qué son las fiestas? ¿Son algunos días de asueto que el cuerpo reclama para el descanso material? ¿Es el gusto de oír una ó varias bandas de música y disfrazarse de *marro* ó *crístico* para estar con más propiedad para seguir una juerga? No; es algo más que todo eso. La fiesta, propiamente dicha, es una fiesta que no se celebra mas que una vez al año es algo más que eso; es un sentimiento que se ha incrustado en

nuestro corazón y forma parte integrante de nuestro ser; es el fundamento de ese misterioso lazo que nos une al terreno que nos vio nacer y constituye una necesidad á la que ninguna persona se puede sustraer sin dificultad.

Para saber lo que son las fiestas hay que recorrer el pueblo en los ocho ó diez días anteriores á ellas; pero no es en los albañiles que están arreglando esta fachada, ni en los pintores que están pintando aquella casa, ni en la mujer que enjabalga una *porta*, en lo que hay que fijar la atención es en las conversaciones, que son todas por este estilo. — ¿Cuándo viene tu hijo? — Mira, carta estoy esperando, pues en la otra me decía que no sabía cuantos vendrían, porque los niños quieren venir todos, ellos también y la casa no la pueden dejar sola. Así es que habrán de echar suertes. — Pues mi hermano me ha escrito que todas las fiestas no; pero el día de la Virgen sí que lo pasará con nosotros.

En ella se ve retratado lo que siente todo individuo cuando llegan las fiestas de su pueblo, ó sea la necesidad de acudir á rendir el debido tributo de amor y adoración á la que sus abuelos le legaron como Patrona y que cada uno veneramos como Madre. Pero lo que impresiona al forastero el día de la víspera al ser trasladada la Virgen del santuario al templo, es ver á los viejos con los ojos húmedos y el rostro radiante por haber visto un año más á su Virgen; á los niños, con esa mezcla de admiración y recogimiento, y á sus madres que les dicen al oído: «Esa es la Virgen que te llevará al cielo si eres buen chico y vas á la escuela. ¡Le prometes que serás bueno!» Y el niño inclina instintivamente la cabeza, impresionado por todo aquello.

En es la fiesta. Esa fiesta que en pueblo que no sea el nuestro nos sirve de pretexto para divertirnos y en el nuestro constituye una necesidad anual. Preparémosla, pues, á honrar como buenos hijos á nuestra excelsa Madre y rogémosle nos conceda muchos años para poder sentir la satisfacción de festejarla.

J. CANARIAS.

A Nuestra Patrona

(SONETO)

Glorias á Ti, Aurora de Rocojana,
que eres bella y hermosa cual ninguna,
canta entusiasmado desde su cuna
al pueblo que por Patrona se adorna.
El, que con amor y fervor te ama
á tu amparo confía su fortuna,
no dudando que el fin de tu luna
le será propicio y le dará fama.
Y en esta situación agobiada
en que se encuentra tan preciosa villa,
también canta á la Virgen sin mancha
rogando salga el agua señalada.
Y al fin de ruego y ternura,
entonces vive á la madre Pura.

José M.ª PÉREZ LIZA.

Una noche lóbrega y oscilante

(CONCLUSIÓN)

En tal forma me pidió el regalo, que le cobré miedo, y al largar la mano para tomarlo, me enseñó sus largos y rectos dedos cubiertos de valerosas sortijas que brillaban como los rayos del Sol.

— ¡Qué preciosa era! — me decía á sí mismo. — Nunca jamás había visto cosa igual.

Al estar tan triste y pálido le pareció ver en mi emoción á intranquilidad, y en tono amoroso y de verdadero cariño me contemplaba y suplicaba dulcemente.

— No me abandone; acompáñeme hasta que yo le diga bastante, hasta que yo me decida por V. y le haga feliz, sea V. fiel á mis pretensiones. Necesito de su compañía para hacer un viaje y con nadie iré más tranquila que en su compañía.

— ¿Será esto un fenómeno de fantasmalogía?

Por fin me olvidé de mi primer cita, de mi primer amor, y asíéndola la mano, la dije:

— Ha hecho V. que abandone estos lugares donde pensaba transitar muchísimo y desde luego estoy á la disposición de usted.

La noche seguía cada vez peor, los truenos se trocaban unos con otros, y de vez en cuando los relámpagos, con su luz tan clara y momentánea, nos abría paso por aquel camino malo y obscuro.

Ella era fuerte y parecía que aquello le conducía á un gran placer.

Llegamos á la Capital serían próximamente las cinco de la mañana y ya empezaban á dealizar los primeros albos.

Como todavía faltaban unas dos horas para salir el tren, nos entramos en una chocolatería á tomar el desayuno y desde allí nos dirigimos á nuestro domicilio para preparar el equipaje.

A los pocos momentos de estar en casa y al punto de cerrar la maleta, oigo el ruido de un carruaje que paró en el patio de mi casa y llamando á la puerta, preguntó el cochero si estaba ya dispuesto, y cogiéndome la maleta bajamos la escalera y me introduci donde estaba mi favorita.

Llegamos á la estación y ocupamos un departamento de primera clase con todas nuestras comodidades y sin miedo á que nadie nos sorprendiera.

Va á partir el expreso. Notábase en el andén ese movimiento extraordinario que precede á la salida de los trenes.

En las ventanillas agitábanse infinidad de manos en señal de despedida, y al fin se oye el complicado ruido del monstruo que emprende su marcha.

Al tiempo de partir vemos al hermano de mi compañera de viaje al cual, ésta había engañado prestándole dos mil pesetas.

Luis, que así se llamaba el joven de referencia, permanecía en el andén agitando el pañuelo, aunque ya no distinguíamos nada por la velocidad que llevaba el convoy.

Al cerrar la noche oímos gritos espantosos.

Seguidamente, y de improviso venimos a un descarrilamiento ó hundimiento de puente.

Cuando nos dimos cuenta nos habíamos separado.

Los supervivientes del desastre que permanecíamos sobre los escombros, nos contemplábamos aterrados sin atender en los primeros momentos a los heridos que pedían socorro.

Al cabo de un rato pronto se esparció la noticia y se presentaron individuos de las estaciones inmediatas y entre ellos Luis, con los ojos dilatados y fijos, más frío y más silencioso que cuando le rodeaban.

Con aspecto tranquilo busca sin cesar en torno suyo.

Levanta enormes trozos de madera y hierro, sin darse cuenta de su peso.

Indudablemente, mi compañera estaba muerta.

Luis trabajaba sin descansar, resuelto a encontrarla a toda costa.

Su hermana había muerto, pero él moriría también; el disgusto no era para menos.

De pronto, bruscamente nota la presencia de dos cuerpos enterrados por un estrecho abrazo.

Me he salvado—dijo—y tan pronto pude, escapé de aquel sitio dejando todas las aventuras para mi amigo A. T.

Un TRANSCORADOR.

La Paz

Un voto de gratitud para Don José Román le dirijo este laberinto que se confiesa patán; pues emocionado al ver el artículo imparcial que escribe en LA JUVENTUD el aludido galán, la inspiración he sentido y le voy a contestar en estas mismas columnas del diario semanal, enviándole un abrazo con que quiero demostrar que siento la paz, y quiero por fin poderla lograr.

Al á mi no me conoce, ni yo le he visto jamás, pero me ha sido simpático porque proclama la paz. Dichoso y feliz le veo por su modo de explicar ese sentimiento noble de Virtud tan celestial,

pues aunque á Luzbel podemos y sabemos imitar, así á Cristo que predica clavado en la Cruz la paz.

Dios le conserve á ese joven el talento singular con que explica el sentimiento que le ha inspirado la paz, y por ello confiamos en que se habrá de alcanzar por mediación de la Virgen que hoy nos muestra su piedad.

Y Vos, divina Patrona, Aurora de Benejama, ilumina á los que pueden desterrar la guerra inana con que dos pueblos se ofenden con tanto rencor y saña, y haz que reine el sentimiento de la paz entre sus almas, pues solo así y de esta suerte será su creencia salva.

Lector, puedes criticarme sino te gustan los versos, pues ni podría ofenderte, ni mucho menos lo espero que me critiquen sin tasa los que aun están aprendiendo á contar si hay asuntos donde solo se dan versos.

Repartiendo buenas obras, buenas las recogeremos, y estas palabras son solo de un labrador el consejo de un labrador que se llama

LORRICO FERRERO.

Á tu cara

Tu cara es como la rosa
Cada esperanza mía,
Clara, y como luz del día
Ilumina á todas las cosas.
Me queda como ninguna
Dilegre cual otras mil,
Dilegre donde la luna
Se mira antes de salir.
Cara alegre como hermosa
Cjos que eclipsan al sol,
Mensajera mariposa
Oculta en hoja de flor.
Levanta tus lindos ojos
Dilegre como la flama,
Recordarás mis enojos
Contentando tu alma llana,
Oán olvidar los abrojos
Dilegre por quien te ama.

A. TORNO

Deber de gratitud

Hay en la vida de los pueblos, glorias cuyos timbres grabándose en su historia con caracteres de bronce, afrentaron el rodar incesante de los años, de los siglos, y hoy aparecen en el alma de nuestros tiempos con la misma grandeza y magestad que cuando fueron fraguadas en el más puro patriotismo. Y cuando esas glorias no solo afectan á la vida local sino que tomando gigantescas proporciones se relaciona con la

historia nacional y toma parte en los grandes acontecimientos sociales, adquieren una importancia tal, que sería imperdonable y hasta cierto punto pecado el dejarlas en los antros del olvido.

Todo esto acontece precisamente con la figura inmortal de nuestro compatriota ilustre, el cardenal D. Miguel Payá y Rico, uno de los varones más inclitos por su talento y virtud, que vivió la última mitad del pasado siglo. Dígalo sinó su paso triunfal por las aulas de la Universidad valentina, conquistando nuevos horizontes á la ciencia, y llevando á la sociedad hombres ilustres para honra del maestro y de aquel Templo del saber; sus irrepetibles doctrinas pedricadas allí, bajo las vaticanas bóvedas de San Pedro, asombrando al purpurado universal y llevando á los más apartados ámbitos del mundo católico la sonora voz del convencimiento; y finalmente su reinado fructífero al frente de los destinos del Episcopado español.

Acontecimientos que caen de lleno en la sanción de la Historia.

Se mostrará glacial nuestro corazón borrado, ante maravillas tan grandes. No; Benejama, este hermoso giro de las provincias levantinas que le rió nacer, siente nostalgia de sus glorias pasadas, y evoca hoy con orgullo este recuerdo, cuando con el más puro y vibrante regocijo se dispone á festejar á su excelsa Patrona y besa con su éspirita la tumba fría en donde duermen el sueño eterno, los restos mortales de quien puso en alto sitial los nombres de España y Benejama, y supo morir en el yunque de la gloria.

F. ANONÍS

Una pregunta

á mi amigo E. M.

¿Qué razón hay para que cada vez que venimos á Benejama, á la entrada del pueblo me abandone, quedándose en donde á mi no me interesa, y yo me tenga que marchar á dar vueltas y aburrirme hasta la hora que tiene por conveniente venir á buscarme al café ó sitio convenido de antemano?

¿Acaso mi presencia le molesta ó no quiere que le interrumpa en sus asuntos?

Pues tenga en cuenta y no lo olvide que entre compañeros está esto muy mal visto, y además, que si mi presencia le molesta, podía decirme, y en este caso cada cual haría de su capa un sayo.

Y á propósito de esto voy á decirte una cosa que con motivo de nuestra separación llamó mi atención en noches atrás.

Pasaba una de esas noches sin rumbo fijo (como de costumbre) y vino la

coincidencia de encontrarme con una de esas rondallas que con frecuencia recorren el pueblo, provistos de una guitarra y varios mozos que de vez en cuando improvisan alguna copla y me adherí a ella, cuando pocos minutos después salió una voz que al compás del instrumento cantó así:

Los amigos se querían,
y nunca se separaban;
y cuando al pueblo venían,
por separado rondaban.

¿Qué te parece el cantar para aplicarlo a nosotros dos y principalmente a ti que eres el causante de que yo ande sólo por este pueblo en donde no tengo simpatías ni conozco a nadie quien dice?

Pero hay más; no fué esta sola copla que se cantó, sino que al poco rato y como unos cinco minutos después de cantada la anterior otro mozo cantó de esta manera:

La moza de Benjama
que no tiene novia en fiestas,
es como oveja sin lana,
ó como casa sin puerta.

Esta copla te la puedes aplicar, y de aquí deducirás que si tu interés de abandonarme es porque te traen entre manos alguna conquista de la cual no quieres que me entere, ya sabes que si dentro de estas fiestas no la has conseguido, puedes considerar a la tal ó como una oveja sin lana (como dice el cantar) ó como casa sin puerta, que sólo aprovecha para albergarse en ella cuando no queda otro recurso.

Siguió su curso la procesión... digo, la rondalla, y poco después, llegamos a la puerta de una amiga de los que la acompañan; nos ofrecieron sillas, las aceptamos, y a los pocos instantes una moza de hidalguía sin igual y ojos azules como el azul del mar, al compás que tocaba la guitarra aires de aragoneses, salió improvisando de esta manera:

Yo conozco a un redactor,
que escribe en LA JUVENTUD;
que es el peor escritor
que pudiste soñar tú.

Esta no quiero que te la apliques tú, pues dada la oportunidad de encontrarme yo en aquel lugar supongo que la veja que tuvo á bien improvisarla, sería sin duda con motivo de mi presencia; con todo, si de una u otra forma era por mí, le doy las gracias por la justicia con que me honró, y siento no conocerla para poder darle las gracias personalmente ó poderle dedicar alguna de mis tan mal hilvanadas composiciones.

Es fin, no me impacienté por esto ni me supo mal, pero tocaban en este momento las once y era preciso retirarme.

Esperé poco rato después y otra moza que yo conozco y á la cual en ocasión oportuna la daré las gracias, tuvo á bien improvisar esta otra nueva y de actualidad en el pueblo que me hizo más gracia que las anteriores.

Los mozos de Benjama
todos gozan de salud;
pero á mí solo me gustan
los que escriben JUVENUD.

En este momento me retiro en tu busca, y en espera de tu declaración... digo, contestación, se repite afectísimo amigo,

A. TOMAS

Siesta de amor

Mira, niña, cómo abraza
el tardo viento que pasa
por tu cara de arbol;
mira marchitas las flores,
sin aroma y sin colores,
agostadas por el sol.

No lanzan sus trinos suaves
en la ribera las aves
con su tierna melodía;
faltas de aire se gusanecen
en los árboles que crecen
en el seno de la umbría.

Dices que te aboga el ambiente
y que abrazada tu frente
sólo quieres descansar,
y es que tu pecho enervado
languidece ya, extenuado
sin aire que respirar.

Es que el sol desde la altura
en abrasada luz fulgura,
y ciega su resplandor;
es que ha llegado la hora
de la siesta arrobadora
en que te cante mi amor.

De tu vista tiernas y vaga
la luz se pierde y se apaga
con incierto desvarío,
y con lánguida pereza
se dobla ya tu cabeza
como una flor sin rocío.

Ven, mi amor, ven á mi lado,
y en mi pecho enamorado
duerme, que yo velaré;
y cual mi madre, de niño
me arrullaba, con cariño
hoy á ti te arrullaré.

Que no hay para mí fortuna,
cual hacer mi pecho cuna
donde meerte, y cantar
aquellas tristes canciones,
cuyas letárgicas voces
nos incitan á soñar.

Duerme, sí; duerme, mi vida,
que entre mis brazos dormida,
quiero tu aliento beber,
y en mi pecho confundido,
quiero sentir los latidos
de tu ser y de mi ser.

Ya se mueve acompasado
tu blanco pecho impulsado
por vital respiración,
y tu frente alabastrina
refleja la luz divina
con que brilla la ilusión.

Así, así quiero verte;
duermes, y que no te despierte
de mis labios el besar;
y ya que ries soñando,
quiera Dios que en despertando
no tengas tú que llorar.

R. H.

La inspiración

La inspiración es originada por el simultáneo alambreamiento del cerebro y del alma: es una llamada de genio que surge, emanada de la parte más eminente de la materia. Es la espuma de oro de la idea agitada por la duda de un suspiro. Es la calentura y la pasión; la fiebre y la fuerza; latido y nervio, pulsación y lágrima. Por eso el artista, que no es otra cosa que un artífice de la ficción, avasalla á las muchedumbres bracerías y metalistas, á las laboriosas hormigas humanas que bordan la tierra, porque las deslumbra con el luminoso espejuelo del ensueño. La inspiración es una carroza cargada de rimas que desfila, bella como un rayo de sol, á través del inmenso campo de las prosas. En resumen; la inspiración debió ser la hija predilecta de las Bellas Artes, habida de éstas en un dulce concubinato con el amor. Bendita, pues, la inspiración, que tiene la divina virtud de durar las miserias de la vida, de coronar al humilde, de lanzar las frentes de los elegidos...

La inspiración es femenina, como es femenino todo detalle exquisito de sensibilidad; la inspiración, como la mujer, han sido inventadas por Dios para la caricia. Dudo, pues, que Anibal, Napoleón, Molke, Nelson, tuviesen, como algunos atrevidamente han llegado á suponer, nada, en sus cerebros, de artista: ni el león, ni el tigre, ni el águila son capaces de concebir, de percibir, de manifestarse una sensación tan eminente y tan sublime: esas grandes hordas de la guerra, lo más que fueron fué una garrida legión de malabares del crimen, del bello crimen que esmalta de sangre la historia del mundo, pero artistas, no.

La inspiración es una faceta del amor: lo mismo los grandes trágicos que los maravillosos detallistas de la psicología sentimental, han creado inducidos por la pasión: ¡quiere, odia, pero siente hombre, y serás artista! Por eso el arte está al alcance de cualquier alma refinada...

Inspiración: sólo por ella se merece la pena de nacer. Cuando el hombre se siente, es momentáneamente feliz en absoluto; ¿qué importa que el cerebro y el alma se gasten? Lo que se tiene, se debe gastar sin que nos pese ni nos recuerde; dichosos los que dilapidan el exquisito nervio de sus facultades, cuando es para iluminar á su generación con una bengala color de rosa.

F. E. C.

Todo parece que está dispuesto para que encontremos, digámoslo así, sembrado de flores nuestro camino por la tierra.

S.

LOS PAJARILLOS

Parodia de la hermosa poesía LAS FLORES, publicada en el 2.º número de «La Juventud», por cuyo motivo, dedico la presente al autor de aquella don E. M.

Son los pájaros mi encanto, mi delirio. Son cantores,
Cuyos himnos embelesan de la Aurora en sus arbores;
Melodías que dedican de Natura al despertar.

Son los músicos alegres, son bohemios pequeñines,
Que cruzando con sus alas y del éter los confines,
Van cantando sus endechas armoniosas al azar.

Son sus almas delicadas, expresión del sentimiento
Que reflejan en sus notas derramadas por el viento,
Bien alegres ó bien tristes, de placer ó de dolor.

Todo en ellas es poesía; todo en ellas es belleza;
Me seduce su nostalgia, me seduce su tristeza;
Y me causa arrobamiento su ternura y su candor.

¡Oh que hermoso me parece, el sencillito «Gorrion»
Cuando apunta gentil flora en benévola estación,
Y los fríos rigurosos extinguiéndose ya van!
¡Cuán henchidos de alegría, no estarán sus corazones,
Que en parejas expansivos, doquier corren retozones
Y fabrican sus nidos, laboriosos, con afán!

¡Oh qué lindos en la fronda del jardín y allá en l'Otero,
Las Calandrias y la Alondra, el Pardillo y el Gilguero
Con sus ritmos tan diversos de la escala musical!
El Martín y Abejaruco de colores tan preciados,
Y tan lindos que parecen del Crepúsculo robados;
Y el Colibrí cuyas plumas, son de tonos de metal.

En la jaula fastuosa, el Canario caprichoso,
Viendo á otro con su hembra retozar; canta celoso;
Se revuelve enloquecido sin cesar en su prisión.

Y en el árbol que verdea junto á las aguas del río,
Otros pájaros canoros en loor de su albedrío,
Lanzan música armoniosa, de suprema inspiración.

¡Cuántas veces no penetran, en los tristes cementerios,
Y en los sauces y cipreses y al vibrar de los salterios,
Rodeados del silencio que allí reina sepulcral;
Entre losas que allí guardan, polvo vil que vida ha sido;
Sus melifluos cantares me parecen un gemido,
Y resuenan en mi alma, como un canto funeral!

¡Quién tuviera el privilegio, que posee la garganta
Productora de armonía que seduce, que me encanta,
Como arroba mis sentidos la del pardo «Ruiseñor»!

¡Quién no goza; quién no siente estremecer del sentimiento
Esas filices de placer, que, extasia al pensamiento,
Escuchando de sus trinos melodías del amor?

¡Oh! Los pájaros los quiero, son amigos carifiosos
Que en el huerto de mi casa, por la tarde presturosos
Se acomodan en la fronda á la luz Crepuscular.

Yo los veo, tras los vidros de mi rústica ventana,
Y yo escucho embelesado desde el lecho en la mañana,
Los gorjeos y los trinos, que ellos lanzan al azar.

NÁMOR.

Biar, Septiembre, 1908.

EL BESO

Poesía dedicada á la señorita A. P.

Es la expresión de amistad;
es la expresión del amor;
expresa á veces dolor,
no siempre sinceridad.

Besa la madre á su niño
cuando dormita en la cuna;
no hay demostración alguna
de más sincero cariño.

Es querer que deposita
en el rostro del infante,
frenética, delirante,
con ansia loca, infinita.

Se besa á la amiga ausente,
cuando os viene á visitar
ya de regreso en su hogar;
y es este el beso inocente.

Se besa al que va á la guerra
por la patria á pelear;
se besa al que va á dejar
la existencia en esta tierra.

El primero es resignado,
de heroísmo y de valor;
el segundo, de dolor,
con beces y hiel mezclado.

Y se besa al hijo el día
que toma la comunión,
rebotante el corazón
de indefinible alegría.

Besa la madre llorosa
entre triste y resignada,
á su hija muy amada
el día que se desposa.

Besa con ferviente anhelo,
la devota el crucifijo
que en su alcoba, tiene fijo;
y es beso de fé y consuelo.

Y besa el Judas malvado
con fingida hipocresía,
convirtiendo en mercancía
el beso, que es tan sagrado.

Y se besan delirantes,
con infinita pasión;
frenético el corazón,
solitarios los amantes.

Besa el esposo á la esposa
con ardiente devaneo;
es el beso del deseo,
beso de color de rosa.

Besa el sol á la Natura
cuando al nacer la mañana,
entreteñido de grana
primer destello fulgura.

Y besa al mortal dichoso
la veleidosa fortuna;
besa á la noche la luna
con su resplandor lechoso.

Se besan con sus pequitos
en la fronda sin cesar,
felices al retozar
los pequeños pajarillos.

Besa la encroscada sierra
la nube en la tempestad;

y al mendigo sin piedad
la desgracia que á él se aferra.

Besa en infantil candor
la musa espiritual,
con sus labios de cristal
al poeta soñador.

Besa con labios de todo
la avaricia al usurero;
Baco con semblante fiero
al estúpido beodo.

Besa la onda rizada
en las playas al romper;
besa el reptil al lamer
con su lengua emponzoñada.

Besa á en paso la quilla
azules aguas del mar;
besan también al bogar
los remos de la barquilla.

Besa el viento con amor
las hojas de la arboleda;
besa también aura leda
de la pollicroma flor.

Besa el águila caudal
la incommensurable altura;
besa el astro que fulgura
el espacio sideral.

Besan la capa atmosférica
la luz, la electricidad,
la lluvia en la tempestad
y la voz del trueno tétrica.

Y mi pensamiento besa
á la que temple mi lira;
la que estos versos me inspira
como si una musa fuera.

Donde ella está, vuela audaz,
y la besa, sí, en sus labios,
que son de la miel resabida.
Mas, el beso es tan fugaz!

Es beso de decepción,
fingido beso ideal;
es desencanto real
cuando cesa la ilusión.

Es un sueño, una quimera
que pronto se esfuma, pasa,
y se cubre con la gasa
de la realidad que impera.

Y todo sin excepción,
en el mundo todo besa;
desde el hombre, á la pavesa,
aunque os cause admiración.

Pero el beso colosal,
es el que uno lo creó,
que podría ser llamado
«El gran beso Universal».

ESOR NAMÓN.

Biar Septiembre 1908.

El disimulo

Es el arma más temible, y, según dijo Plutarco, la de que hacen más uso las mujeres.

Cualquiera hombre medianamente experimentado sabe que en disimular son maestras las mujeres. Así, no es extraño que se aconseje al sexo feo, cada vez que hable con una mujer, una

gran prudencia y sobre todo un poquito de mala intención.

Así como se ha dicho, en sentido de hiperbólica ironía, que la palabra fue dada al ser humano para disfrazar el pensamiento, así de la mujer puede decirse, sin exageración, que se le ha dado una cara más ó menos hermosa para que le sirva de máscara con que disfrazar sus sentimientos siempre que quiera.

Y lo quiere con tanta frecuencia...

En asuntos de amor, sobre todo, la habilidad del disimulo en el bello sexo llega al *sumum* de las habilidades.

Por eso la mujer es un problema que no han logrado resolver ni los fisiólogos, ni los psicólogos, ni los filósofos, ni los sociólogos, ni ninguno de esos caballeros dedicados á hacer estudios é investigaciones que á la postre no le sirven de nada á la doliente humanidad.

Sin ofensa para esta bella y amable mitad del género humano, puede asegurarse que es el problema con que, desde que nacemos casi, nos persigue la enigma de la vida, y, por no acertar á resolverlo, somos con frecuencia víctimas de tropiezos, dulces en medio de todo, porque la mujer todo lo dulcifica y embellece.

Y todos ellos tienen por causa el arte del disimulo que las mujeres poseen y la inocencia paradisíaca que dominará al hombre por los siglos de los siglos.

Deber cumplido

La Redacción, deseando cumplir con los más rudimentarios deberes para con el bello sexo, saluda desde estas columnas á las simpáticas y bellas señoras, que como en años anteriores, no dudamos nos dispensarán el honor de adornar y dar realce con su presencia á las próximas fiestas.

Vereis mil curas divinas,
que querubines parecen,
cuyas risas argentinas,
nuestros cuerpos estremecen,

LA REDACCIÓN

Sección de noticias

De regreso de Alicante, donde ha contraído matrimonio con la simpática señorita D.ª Magdalena Luna, hemos tenido el gusto de saludar á nuestro querido amigo Vicente Conca Blasco, á quienes deseamos eterna luna de miel.

El miércoles próximo pasado verificóse el efectuado enlace de nuestro apreciable amigo Antonio Conca Blasco con la elegante señorita D.ª Otelia Sanchis Silvestre, á quienes les damos la más sincera enhorabuena, deseadoles,

á la par que eterna luna de miel, bienandanzas sin cuento en su nuevo estado.

Se encuentran entre nosotros nuestros apreciables paisanos, D.ª María Pará y su hermano D. Pedro, á quienes, desde las columnas de este semanario, les enviamos afectuosa salud.

Hemos tenido el gusto de ver fotografías de la bella Amparo Colomer y las simpáticas hermanas «Las Estrellas» quienes, desde Almansa, donde se encuentran, vendrán á este pueblo á lucir, durante las próximas fiestas, sus excelentes cualidades, de completista la primera, y de bailarinas las segundas.

Les auguramos feliz éxito y no dudamos que el público tendrá con este nuevo espectáculo, que se dará en el primitivo Teatro, motivo para pasar agradablemente las horas del mismo.

La compañía de aficionados de esta villa, ha terminado sus preparativos é inaugura esta noche la campaña teatral de estas fiestas, en las que estrenará las zarzuelas *De vuelta del Viceroy*, *Los aparecidos*, *La salta de Marracos*, y los juguetes en valenciano *El dicharachero*, *El tío de California* y *Nelo y su c-ñá*, poniendo además en escena algunas de su repertorio como *El contrabando*, *Tío yo no he sido* y *Cascabeles*.
Les deseamos una feliz campaña.

De regreso de Valencia y por breves días, han estado en este pueblo, D. Alfredo Mompó y D. Paulino Paig Baront y su distinguida familia.

El pasado domingo, según anunciamos, se celebró en el Campo de Mirra la Junta general de propietarios regantes, la cual fue presidida por el Vice de este sindicato, Sr. Sanchis Ruiz, y en la que reinó la mayor cordialidad y buen acuerdo entre los síndicos y propietarios de los diferentes pueblos interesados en el alumbramiento de aguas, por lo que, como no podía menos de suceder, recayó un dictamen favorable sobre el proyecto presentado por el ilustrado ingeniero D. Baldomero Aracil, acordándose que los fondos para la consecución del proyecto, se alleguen por medio de un empréstito.

Hoy llegará de Valencia nuestro estimado amigo Marcelino Amorós.
Sea bien venido.

Tipografía de Bach, Serra y Compañía
San Fernando 1 y Músicas 24
ALICANTE

GRAN FABRICA DE CALZADO

— DE —

Salvador López García

EXPORTACIÓN A PROVINCIAS Y EXTRANJERO

VENTAS AL POR MAYOR Y MENOR

BENEJAMA

FÁBRICA DE ACEITES**VEGETALES DE ORUJO**

| DESTILERÍA A VAPOR |

ALCOHOLES Y AGUARDIENTES ANISADOS

Conca Hermanos

BENEJAMA

— GRAN CAFÉ-TEATRO —

Marcelino ParraServicio esmerado.—Especialidad en
Jacabes, Cervezas, Sans-Vich y Aper-
itivos.—Calles Nueva y Santa Petronila,
BENEJAMA**SALÓN BARBERÍA**

DE ANGEL BELLOD

SERVICIO ESMERADO

Calle de Bocairrente—BENEJAMA

CARPINTERÍA Y TONELERÍA

Jaime Pérez

Calle Nueva—BENEJAMA

GRAN LIQUIDACIÓN por traslado. Mue-
bles de todas clases
de las mejores fábricas españolas á
precios verdaderamente económicos.

Especialidad en asomiera

EMILIO PEREZ-S.Fausto-Benejama

GRAN CAFÉ DEL COMERCIO

DE VICENTE VILAPLANA

Completo surtido en jacabes y li-
cores de las mejores marcas.

MAYOR Y MERCADO

VICENTE ALBERO CONCA

TIENDAS HARINAS Y PAQUETERÍA

C. Bocairrente—BENEJAMA

PAQUETERÍA
MERCERÍA,
DROGUERÍA,
Y FERRERÍA,

BATERÍA DE COCINA

EVARISTO VERAC. Bocairrente,
núm. 6PAQUETERÍA
MERCERÍA
Y
COMESTIBLES**Antonio Jordá**

P. MERCADO

COMERCIO DE PAQUETERÍA

BALAZONES Y ULTRAMARINOS

— Pedro Francés é Hijo —

Mercado y Mayor

BENEJAMA

Román Sanchis

TIENDAS DEL PAÍS Y EXTRANJEROS

— P. MERCADO —

GRANDES ALMACENES DE VINOS ACEITES Y ACEITUNAS

COMERCIO Y EXPORTADOR

Enrique Juan Navarro

de la casa ASENSI Y TADUADA de Alicante

Calle de Bocairrente—BENEJAMA

Gran taller de Cantero de FRANCISCO BRAVOInmensa surtido en piedras calizas. Especialidad en mármoles del país y extran-
jeros. Estatuas y toda clase de esculturas á precios muy reducidos.

Calle Empedrada-2-VILLENA

Para encargo en esta población, dirigirse á la redacción de este periódico.

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO Y CENTRO DE MODELACIÓN IMPRESA**Such, Serra y Compañía**

SAN FERNANDO, 7 y MÁRTIRES, 24

ALICANTE

VICENTE VALDÉS— Harinas de fábrica.—Paquetería y
Comestibles — Depósito de bombillas
eléctricas. — San Fausto —

HARINAS

PAQUETERÍA

MERCERÍA

✱ VICENTE BORDERA ✱

C. Mayor, 25 y 26

ESPECIALIDAD

EN PUNTILLAS

Y BORDADOS

José Molina Silvestre

COMESTIBLES, PAQUETERÍA

y Fábrica de Medias

San Fausto—BENEJAMA

FONDA

"LA SEVILLANA"

PROPIETARIO

Juan Albero Martínez

C. Bocairrente BENEJAMA

CONFITERÍA

— Y PASTELERÍA

DE

FRANCISCO MAICO GARCÍA

San Fausto—BENEJAMA

BARBERÍA

DE

Juan B.ª Bellod

SERVICIO ESMERADO Y ECONÓMICO

San José.—BENEJAMA

Concurs Escolar De Dibuix Mig Any 2012

El Castell dels Moros de Maria Jose Juan Samper

Estirem la corda de Elena Sirera Sanjuan

El dia de la Mahoma de Jordi Sanchis Sarrio

El Castell dels Moros de Jaume Nacher Mas

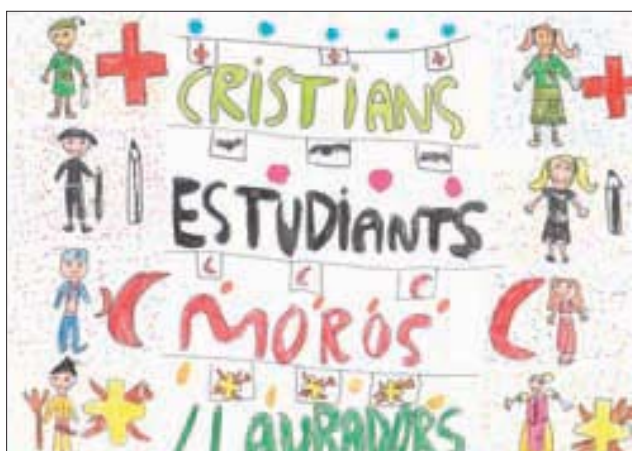
Pau entre Moros i Cristians de Eduardo Garcia Perez

Els xiquets tirant llepolies de Hector Conca Espinosa

Esquadra de Cristians de **Fatima Bellod Paya**

Les Banderetes de **Mar Albero Parra**

L'entra de **Joan Sirera Sarrio**

Les Festes del Mig Any de **Sara Mico Martinez**

Tots junts formem la Creu de **Blanca Paya Aldaz**

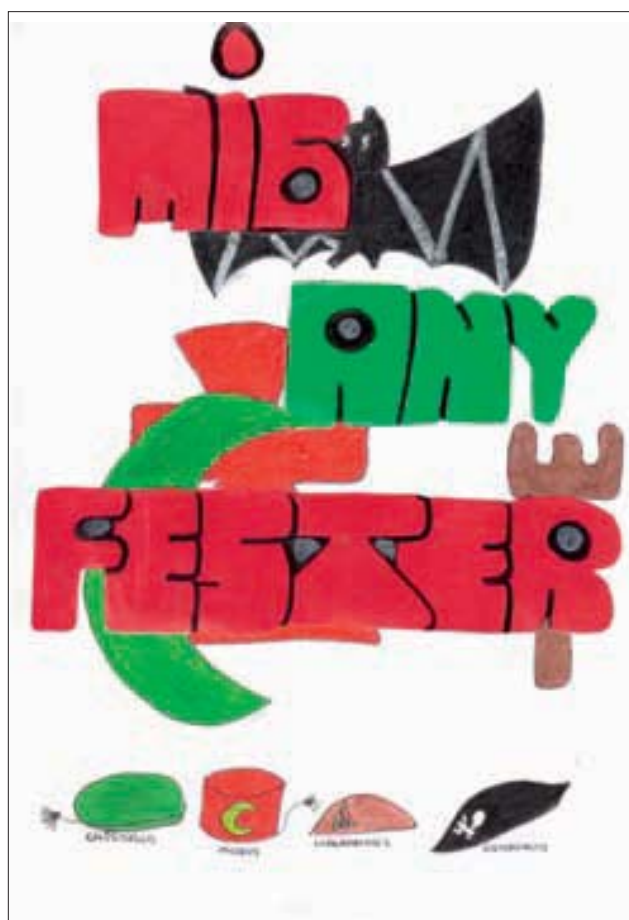
A la llum del ciri de **Angels Castello Martinez**

Beneixama en Festes de **Elena Molina Calabuig**

Com tots els anys de **Laura Sanchez Conca**

La tradicio del Mig Any Fester de **Susana Alberó Barcelo**

Concurs Confraria Mare de Deu (dibuix, poesia i redacció) Treballs Seleccionats

L'estrella més brillant
de **Blanca Paya Aldaz**

La Mare de Deu en L'Esglesia de **Elena Perez Valdes**

La Novena de **Javier Albero Beneyto**

La Mare Jesus
de **Jordi Sanchis Sarrio**

DIVINA AURORA PATRONA DE BENEIXAMA

Què millor que viure unint diversió amb devoció, doncs això és el que fem tots els anys en Beneixama des del dia 6 al 9 de setembre. En Beneixama celebrem les festes de moros i cristians en honor a la Divina Aurora. Tots els actes festers tenen relació amb la Verge, el primer dia "el dia 6" tots els beneixamuts ens reunim per la nit en l'ermita per adorar a la Divina Aurora en processió a l'església on passarà totes les festes presidint l'altar i rebent tots els matins en missa de comparses als capitanos i demés festers.

El dia 7 té lloc l'ofrena de flors que tots els festers entreguen rams de flors i els deixen als peus de la Verge, i durant tot el dia varies persones s'en carreguen d'adornar l'església i la imatge de la Verge.

El dia 8 és el seu dia i el dia central de totes les festes. Pel matí es celebra una missa solenne en el seu honor. L'església està plena de gent que ve aquest dia per veure la bellíssima imatge de la seva patrona, siguen on habitants del poble. La nit d'aquest mateix dia els festers duen a la Verge en processió acompanyada de tots, festers i no festers, i es cenen els carrers més importants del poble que es preparen per a este acte amb llums, rodabals, conys, flors, etc.

El dia 9 és el dia en el que s'acaben les festes i fan una solenne processió en honor a la Verge que fins el 6 de setembre de l'any següent no tornará a l'església. La Verge es la unió entre dos grups enfrontats, que són els cristians i els moros, així hem de veure a la nostra Mare De Déu, com la que ens unix a tots els fills del poble, Ella és de tots i a tots ens protegeix.

I VIVA LA DIVINA AURORA!

Millor redacció
Miguel Paya Aldaz

SEMPRE DINS DE MÍ

Divina Aurora tu
sempre dins de mi.
Eres bonica com el cel,
eres la llum que em desperta cada matí.
Divina Aurora, gràcies per tot.
Ara i per sempre es quedarà al meu cor.
Divina Aurora guiam la vida
per seguir-te sense cansar-me amb fealtat i abgein.
Per sempre es tindrà allà on vagi, des de mi

Millor poesia
Esther Lozano Perez

Història gràfica de la festa 1988. fotos de Pepe Mas Sarrió

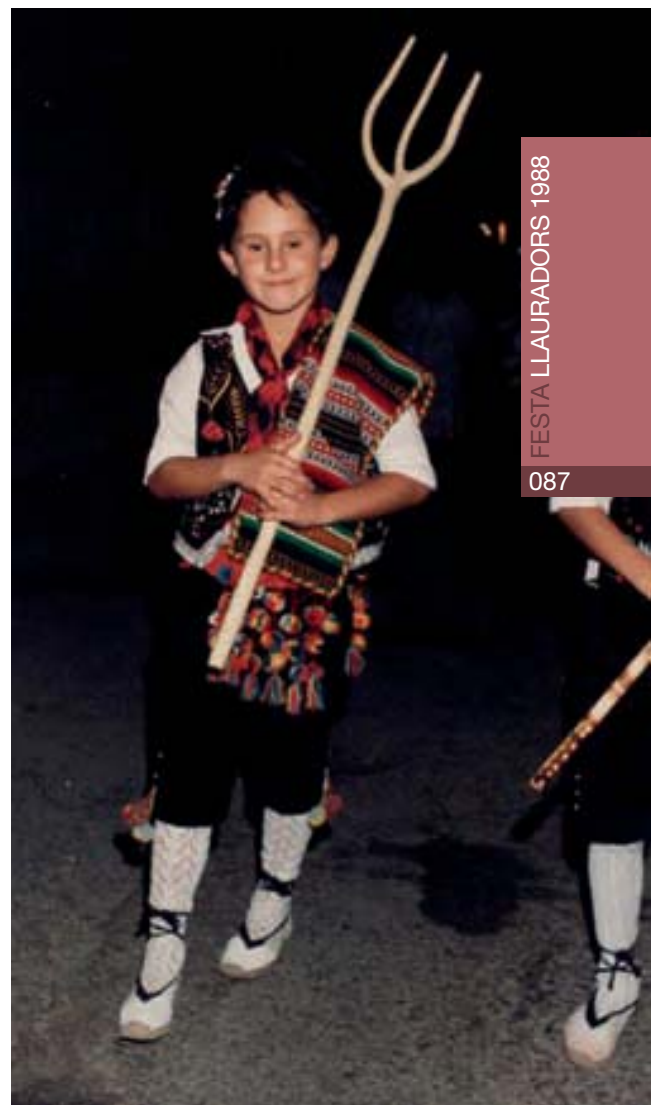

FESTA CRISTIANS 1988

085

In memoriam

Daniel Mataix Alberó
Comparsa Estudiants

Jose Antonio Cambra Sirera
Filà Cristians

Fila superior (de izquierda a derecha)

Magdalena Conca Sanchís, Graciela Camarasa, Purita Camarasa,
Josefina Amorós Pérez, Francisco Amorós Pérez, Aurora Conca Sanchís,
Mari Romero Payà, Francisca Amorós Valdés, Matilde Amorós Valdés

Fila inferior (de izquierda a derecha)

Dolores Pérez Camarasa, Magdalena Amorós Pérez, Francisca Pérez Camarasa

Foto de finals de la dècada dels anys 20.

Gent i Poble

Cròniques d'un any Beneixama 2012
Memoria de la Secretaria Municipal 2011-2012
Dades meteorològiques de l'any 2011
Quan arriba la fosca... Cròniques de futbol
"Renovar-se... o desaparèixer". Una història
de la continua renovació i progressió humana
Benejama - Beneixama
Canción del Partido Benejama - Petrer
Institut d'Estudis de les Valls de Mariola
Poema de Raquel Samper
XXVI Concurso Poesía Pastor Aicart. Primer premi
XXVI Concurso Poesía Pastor Aicart. Accèssit

Associacions

Societat musical La Pau
Societat Coral Beneixama. Altres il·lusions...
Grup de Danses de Beneixama
La importància del teatre
Asociación de pensionistas y jubilados
Asociación de amas de casa
A.M.P.A.
Caritas
A la atención de los Donantes de Sangre
Taller d'Adaptació Prelaboral d'Inserció Social. T.A.P.I.S. Banyeres de Mariola
Juniors Trenc d'Alba Beneixama
Asociación Puntet a Puntet
La Maravillosa Aurora Polar
Junta local de la Unió de Llauradors i Ramaders
Grupo Multilabores
Colla de Dimonis Emplomats Beneixama
Comissió de Sant Antoni. Moltes gràcies
Club de fútbol Unión Beneixama
Club Ciclista de Beneixama. Trenta anys a dos rodes
Club de Badminton
Amics de la Tella
Club de Caça Beneixama
Club colombicultor "El Colom Blau" de Beneixama. 80 años de historia
Grup de Muntanya de Beneixama. Fa 40 anys...
Club de Agility El Nogueral
Motoclub Beneixama

Cròniques d'un any

Beneixama 2012

Beneixama és un poble en el què existeix una variada i extensa activitat cultural en tots els àmbits. Poder fer una ressenya de tots els esdeveniments que sobre aquest tema es duen a terme, sembla ser una àrdua tasca que han exercit amb cura i qualitat les persones que m'han precedit en aquesta labor. Done les gràcies a als qui han pensat que jo podria prendre el relleu en la mateixa i esperar no defraudar-los.

Tots sabem que estem travessant unes circumstàncies econòmiques molt especials i açò es veu reflectit en qualsevol aspecte de la nostra vida personal i social. Aquestes dificultats no han suposat un fre en les activitats dutes a terme enguany. És més, davant les adversitats, ens creiem i engegum la nostra creativitat i la falta de diners la suplim fent ús de qualsevol recurs al nostre abast.

En el nostre poble existeix una àmplia xarxa associativa que amb el seu esforç contribueix a la realització de projectes que omplien la vida cultural de la nostra població. Igualment, el M.I. Ajuntament, a través de les diverses Regidories i malgrat l'escassetat de mitjans, ha redoblat els seus esforços per a aconseguir mantenir el nivell que sempre ha existit a Beneixama.

Hem de destacar alguns esdeveniments per la seua novetat, com la I Fira "Beneixama, XE QUÉ BÓI", com a mitjà per a donar a conèixer i promocionar els diversos establiments de restauració, elaboració i venda de productes alimentaris i artesanals genuïns del nostre poble.

Però sens dubte, l'esdeveniment que ha marcat l'any, ha sigut la celebració del Bicentenari del Naixement del Cardenal Payá, il·lustre paisà nostre que va nèixer a Beneixama una Nit de Nadal de fa dos-cents anys. S'estan duent a terme moltes activitats en col·laboració amb la veïna localitat d'Onil, poble d'adopció del Cardenal Payá, les quals han vingut a enriquir el panorama cultural a través d'inauguracions, concerts, xarrades, exposicions...

Però si hi ha una efemèride que m'ompli especialment d'orgull, és la celebració del Decè Aniversari del Moviment Junior, per la meua implicació personal en el mateix. Molts som els que de xiquets, formem part d'aquest moviment que va omplir els nostres dies, amb jocs, reunions, camps i que recordem sempre que tenim ocasió, amb alegria. Ens vam fer majors i rememorant tot allò, reprenem aquest projecte, perquè els nostres fills i filles pogueren formar part del mateix i sense pressions, però sense pauses, al novembre de 2011, es compliren 10 anys de la seu re-composició. Enhorabona!

La veritat és que a Beneixama, si no volem, no parem, i no ens agrada parar. Açò és clar i així ho demostren els petits programes que s'editen tots els mesos des de l'Ajuntament, on es reflecteixen totes aquestes activitats, i que a continuació detallem.

JULIOL

Durant tot el mes de juliol, es va dur a terme l'exposició "Pepe Navarro, una singular personalitat artística", en la Sala d'Exposicions temporals i Museu Etnogràfic. S'acaba l'any escolar i comencen les activitats lúdiques per als més joves. En les Pistes Municipals, el dia 2, van tenir lloc les "12 hores de futbol sala, alevins i prebenjamins", el 16 va haver-hi "Jocs infantils aquàtics" a la piscina municipal, al llarg de tot el dia. El dia 25, va tenir lloc l'inici de "l'Escoleta d'Estiu", activitat que es ve desenvolupant des de fa alguns anys, i que permeten seguir aprenent a través de la diversió.

Va ser un mes amb multitud d'actuacions musicals, com es pot veure a continuació. El dia 2, va tenir lloc en les Antigues escoles una Audició dels educands de la "Colla el Reclot" i el 9, es va establir un servei d'autobús per a acudir al Festival "face to face" de la Canyada.

Jose Amorós Sanchis

El 28 de juliol, per part de la "Societat Musical La Pau de Beneixama" i enquadrat dins de les actes duts a terme amb motiu de l'Any cultural Espanya-Rússia, es va organitzar una taula redona "Rússia i la seua cultura: una visió des de la Banda", que va donar pas, al dia següent al Concert de la Societat Musical La Pau de Beneixama en la Plaça de l'Església. En el mateix, es va procedir a la presentació d'En Àngel Lluís Ferrando, com a nou director de la Banda, al que des d'ací li donem la benvinguda al nostre poble. Portava per títol "Rússia i la seua música". Es va tancar el mes en quant a actuacions musicals, amb el CONCERT ENSEMBLE DE Clarinets, en l'ermita del Salse, amb alumnes del Conservatori de Sant Vicent del Raspeig, "Vicente Lillo Cánovas".

En l'àmbit esportiu, encara que la població de Beneixama es caracteritza per l'elevada activitat durant tot l'any, és a l'estiu quantes més hi ha. El 2 de juliol, dins de l'arrelada pràctica de la columbofilia, va tenir lloc la final del concurs "Casta i Solera", el 4 es van iniciar els cursos de natació i aqua-gym. El 23, com és habitual en aquest mes, va tenir lloc el passeig femení "Dolores la Forgerona", veient a la dona en la pràctica del ciclisme i la participació del què ha traspassat les fronteres de la nostra població, ja que es compta amb una assistència cada vegada més nombrosa de dones de localitats veïnes.

El 29 es va iniciar el curs "Beneixama -Art" i per a tancar el mes, va tenir lloc la Festa del Grup de Muntanya i el mateix grup, va organitzar aqueix mateix matí el ral·li en la piscina, per als més xicotets.

AGOST

Durant aquest mes, continuen algunes de les activitats iniciades en l'anterior, com el "Beneixamart", fins al dia 5, L'Escoleta d'Estiu fins al 19 i l'exposició de Pepe Nava-

rro. Aquesta exposició, des de Beneixama, va passar a la Casa de Cultura de Villena, on es va inaugurar el 20 d'Agost. Aquell mateix dia, igualment, però en la sala d'exposicions temporals, va tenir lloc la inauguració de les obres de Miguel Payá Mataix "Reproduccions pirograbades de personatges medievals"

Seguint amb la pràctica esportiva, tots els caps de setmana hi ha hagut futbet en les pistes del Poliesportiu Municipal. El 6 d'Agost, a les 10,30 del matí, es van iniciar les 12 hores de tennis, esdeveniment que es ve repetint des de fa alguns anys i el dia 14, va tenir lloc la Copa de Calitxe, pràctica esportiva rescatada o més aviat mai oblidada, però que s'explica cada vegada amb més seguidors i que congrega a nombrós públic.

Per als joves, el 5 d'Agost es va celebrar el "Beneixama Rock" i del 12 al 15, el "Beneixama Party", on els participants fan ús de les seues habilitats tecnològiques. Com a novetat, apareix aquest mes el "Cinema a la fresca", amb la projecció de pel·lícules de cinema per a tots els públics davant de l'Ajuntament, a les 22 hores. El dia 11 es va iniciar el cicle amb "Toy Story" i el 18 amb "Shrek 4". El 26 se celebra en la piscina Municipal una Festa eivissenca per a tancar l'estiu aquàtic.

Que gust dóna passejar pel poble el dia que se celebra el Concurs de Pintura "A l'aire lliure". Enguany va ser el dia 13. Des de diferents punts geogràfics, acudeixen artistes que omplen els carrers. Ells pinten els més bells i entranyables racons creant un ambient festiu en el poble.

Però com qui "no te la vespra no te la festa", és a l'agost quan comencem a notar els primers símptomes que s'acosten les nostres festes patronals. Cada diumenge estan els tradicionals porrats, que congreguen als fusters en els seus masets per a tractar tot el referent a la festa. El dia 15 es presenta, en la Fundació Elena Santonja, el Programa de Festes 2011, en el transcurs de l'acte, es va comptar amb l'actuació de l'Ensemble de Clarinets "El Salse".

Dins dels actes que ens anuncien les festes, hi ha de molt variada identitat. El 26, se celebra el Cross popular infantil, en la porta de l'Ajuntament i l'endemà el Triatló i exhibició de Patinatge i a la finalització del mateix, es lliuren els Trofeus de les Competicions esportives estivals.

Aqueix mateix dia la Banda de música, celebra la seua festa, amb el seu habitual sopar a la qual li segueix una entraeta i una discomòbil, que ens amenitza la nit i és el preludi dels què seguiran.

I per a tancar el mes, l'últim dia, comencen les entraetes, corresponent a la Comparsa d'Estudiants aquest any, la primera d'elles.

SETEMBRE

Setembre és un mes molt especial per als beneixamuts. Se celebren les festes en honor a la Divina Aurora. A Beneixama, l'any comença i acaba en aquest mes. "A passar festes farem açò..." A passar festes farem allò..." I és que malgrat els esforços i les despeses que ens suposen les festes, tots i totes d'una manera o una altra, les vivim amb especial intensitat.

Els dies 1,2 i 3 continuem amb les entraetes, que per a cada fester són l'inici d'aquest període tan esperat que són les festes i ja no es para fins al dia 11 de Setembre, "Dia de les Paelles". Dia de descans i que serveix per a recuperar-se, però també per a fer balanç dels dies passats i començar a pensar en les de l'any següent.

Enguany, va tenir lloc un succés que, afortunadament, va quedar en una anècdota. En la matinada del dia 8 al 9, una persona desconeguda, va calar foc a la bandera cristiana posada al Castell. La casualitat, o una altra cosa, va fer que unes persones passaren en aquell moment per allí i es va poder fer el possible per apagar aquell foc i que la cosa quedarà en açò, una anècdota que va donar que parlar l'endemà i alguns més.

Finalitzen les festes i s'inicia la novena i les Danses de Beneixama, que tenen lloc, com sempre, en la porta de l'Ajuntament. En aquells dies, actua el Grup de Danses de Castalla i l'últim dia de novena, tenen lloc, novament, les Danses populars, acompanyades per la Banda de Música "La Pau" de Beneixama i la Colla "El Reclot".

Un esdeveniment que es realitza des de fa alguns anys i que tanca aquest període festiu, és el Correfocs, dut a terme per la Colla de Dimonis Emplomats, que finalitza en la Piscina Municipal amb una Discomòbil. El Correfocs, suposa l'explosió final i el fermall perfecte per al tancament de l'estiu.

L'Associació de pensionistes i jubilats de Beneixama, celebra la seua setmana cultural del 26 de Setembre al 2 d'Octubre i la inicien amb una Assamblea General, també realitzen un viatge a Oriola i Torrevella i una excursió per a

berenar al Salse. Comptem amb les actuacions dels "Cors de Danses", "Andrea i Malena" i la Coral de Sax i Beneixama.

El dia 1 d'Octubre recorden als seus difunts amb una Missa i es clausura la setmana el dia dos d'aquest mes amb un magnífic berenar que congrega als socis en el Maset dels Moros, acte amenitzat per Carol Yuste, artista que va delectar als presents amb un recital de cançó espanyola.

OCTUBRE

Amb la 2ª Marxa "Marcel·lí Sarrió", comencem el mes d'Octubre. Sabem que a Beneixama es comença l'any a l'octubre. No, no és que anem per lliure, és que les festes marquen un abans i un després en les nostres rutines.

El dia 3, s'incien les escoles esportives. El dia 4, les classes de Tela i Ceràmica, impartides els dimarts a la vesprada des d'octubre fins a Juny en el Centre Social. Aquell mateix dia, comencen les classes de Patchwork de l'Associació "Puntet a Puntet" i el 5 les classes de "Patchwork i Boli-llos" a càrrec del grup de Bolilleras, ambdues tenen lloc en l'edifici de Correus fins al mes de juny.

També les Ames de casa comencen el curs el dia 9, i preparen un menjar, que té lloc en la Fundació Elena Santonja.

Però si hi ha una activitat que mereix esment especial en aquest mes, és la I FIRA "BENEIXAMA AL CARRER, XÉ QUE BÓ!" El segon cap de setmana del mes, es van realitzar multitud d'actes i va haver-hi atraccions per a tots els públics. Enguany, s'inicia una aventura a Beneixama, en la què l'Ajuntament i els empresaris locals treballen junts per a impulsar el comerç i publicitar el sector productiu local.

El dissabte va haver-hi inflables per als més xicotets, una cercavila amb la colla "El Reclot" i la Inauguració de la fira en la Fundació Elena Santonja, on es va instal·lar una zona de Degustació i Ruta de la Tapa. El dia va finalitzar amb l'actuació de la "Rata Jazz Time Band" en el Maset dels Estudiants.

Per a la gent menuda, el diumenge durant tot el dia, es van realitzar tallers infantils i a la vesprada va haver-hi un contacontes. Un trenet va recórrer la Ruta de la tapa. I es va finalitzar aquest intens cap de setmana amb una Cerca-tila i Porrat en la Placa de l'Ajuntament.

També el penúltim cap de setmana de Octubre es va celebrar el II dinar de germanor al claustre de la Fundació Elena Santonja entre totes les entitats que conformen i estructuren les festes de Moros i Cristians de Beneixama: Ajuntament, Filaes i Comparses, Confraria i S.M. La Pau, com a tancament definitiu a tot un any de reunions i preparatius per armonitzar les festes a la Ntra. Patrona.

En l'àmbit musical, va haver-hi "Jazz per a menuts" amb ballarina el 28 i el 19 Màster Class amb el famós jazzista Llibert Fortuny.

Beneixama és un poble eminentment agrícola i el reciclatge dels treballadors del camp és important pel que es va impartir un curs per a l'obtenció de el "Carnet de Manipu-

lador de Plaguicides" i per a tot aquell interessat a poder accedir a la Universitat, va tenir lloc un Seminari per a la preparació de les proves d'accés a la Universitat per a majors de 25 i 45 anys.

NOVEMBRE

Amb un sol radiant que feia que sobraven les jaquetes, ens vam donar cita com tots els anys en el Cementeri de Beneixama, on acudim a visitar als nostres difunts. Allí es trobaven les ames de casa, fent la seua "Cuestación anual del día de la Banderita", altruista labor que exerceixen i que dona els seus fruits per a ajudar a tots aquells que ho necessiten.

Per part del Grup de Muntanya, es van organitzar diverses activitats. Una xarrada sobre el Camí de Xàtiva a càrrec de Josep J. Puig el dia 4 i una eixida al Cabeco D'Or (Bussot) el dia 6. Finalment, el dia 20, una marxa Beneixama-Villena per la Ruta de les Ermites.

Des del dia 3 d'aquest mes fins a l'1 del següent, l'Associació de Pensionistes i Jubilats, va organitzar un Taller de memòria, que va comptar amb la participació de nombrosos assistents, que veuen en aquesta teràpia una important ajuda per a mantenir activa la ment.

El divendres 18, va haver-hi una xarrada de drogodependències, per a pares i mares, i el 22, un curs per a obtenir el "Certificat de Manipulador d'Aliments".

Però si hi ha dos esdeveniments que marquen al mes de Novembre, són, d'una banda la celebració del desè aniversari de la creació del Moviment Junior a Beneixama i per una altra, la de Santa Cecília, Patrona dels músics.

El Moviment Junior, va organitzar una jornada de germanor en la qual van participar no solament els integrants actuals del mateix, sinó totes aquelles persones que d'una manera o d'una altra s'han vist involucrats en el mateix en aquests deu anys.

Els joves van tenir els seus moments d'esplai amb els jocs organitzats a tal fi. Una exposició fotogràfica amb records des dels seus inicis i un power point amb els millors moments, ens va fer recordar tot el viscut. Tot açò acompanyat d'un opípar berenar per a complimentar als assistents. El dia 19, van realitzar un taller "Xarra- metratge" per als integrants del Moviment Junior, en el qual es va tractar el tema de les drogodependències.

Respecte a la celebració de la festivitat de Santa Cecília, de gran arrelament en la nostra localitat, es va iniciar el diumenge, 20 de novembre, amb la tradicional despertà, diana i esmorzar. A continuació, per als xiquets del poble, es van realitzar jocs populars en la Plaça de l'Ajuntament i a la vesprada va haver-hi un partit de futbol en el qual s'enfrontaven l'equip de metall contra el de fusta i en el qual es va demostrar que no solament són bons músics, sinó també que es mantenen en forma, encara que solament un d'ells va poder guanyar.

El cap de setmana següent, van continuar els actes commemoratius i el dissabte 26, va tenir lloc el CONCERT EXTRAORDINARI DE SANTA CECILIA, gran concert que

com sempre ens van oferir els músics i que ens va fer gaudir d'uns moments molt especials. A continuació, tots ells es van anar a compartir "el sopar del music". El diumenge es va dur a terme l'acte de recollida dels educandos, i encara que el temps no va acompanyar, doncs amenaçava pluja, no per açò va ser menys emotiu. En cercavila es va acudir als respectius domicilis d'aquests joves que carregats d'il·lusió, inicien la seua singladura en la Banda de Música. A continuació, van anar a celebrar-ho amb un menjar de Germanor, que va tenir lloc en el Maset de la Filà de Moros.

DESEMBRE

Com a mitjà per a incentivar l'activitat comercial en la nostra localitat, s'organitza la "Campanya del Comerç de Nadal" des del dia 2 de desembre fins al 13 de gener. Aprofitant que per la celebració del Nadal s'incrementen les compres, es celebra un sorteig amb les paperetes que reben tots aquells que compren en els comerços de la localitat i en el qual es reparteixen 1000 euros en premis.

Les Ames de casa, van tenir un mes ple d'activitats. Conscients de la importància del riure per al benestar personal, organitzen un Taller de risoterapia el dia 3. El dia 6, organitzen un Bingo. També, com és habitual, són elles les que s'encarreguen de la Plantà del Betlem. Els donem les gràcies per tot el que fan pel poble, però especialment per aquesta labor, de la qual grans i xiquets gaudim enormement. El dia 18, i en el Maset dels estudiants, es reuneixen per a celebrar la pròxima arribada del Nadal amb una xocolatada.

El dia de la Constitució, a les 13 hores, té lloc una cercavila pel carrer que porta el seu nom i que congrega a la ciutadania per a commemorar data tan assenyalada.

Altres actes culturals celebrats en aquest mes han sigut, una xarrada organitzada pel AMPA, "Els deures, ambit de responsabilitat i esforç" i en el MUBAG d'Alacant la conferència "Pepe Navarro i la seua obra", a càrrec de Juan Angel Blasco Carrascosa.

Com he dit al principi, un dels principals que marquen el panorama cultural de la localitat i que mereix especial atenció és la celebració dels Actes de Celebració de el "Bicentenari del naiximent del Cardenal Payá, 1811-2011".

La celebració d'aquesta efemèride és l'oportunitat de recordar la seua obra i el seu temps, com ja es va realitzar en 1991 amb motiu del Centenari de la seua mort. Amb la proposta d'una mirada des de la societat actual cap a un personatge de gran rellevància històrica en el segle XIX, els ajuntaments d'Onil i Beneixama han col·laborat en l'organització dels actes, en els quals participen tres comunitats autònomes: Galícia, Castella-la Manxa i la Comunitat Valenciana. La presentació dels mateixos, va tenir lloc el dia 17 en l'auditori. Van participar els alcaldes de Beneixama i Onil, poble on també va viure el Cardena Payá. Així mateix, D. José Limorti, rector del nostre poble va llegir l'Acta de Baptisme, document que, afortunadament, ha pogut ser recuperat. Es va comptar amb l'actuació de la Societat Coral de Beneixama, que va amenitzar l'acte amb la interpretació de les seues obres, entre les quals cal destacar els Tradicionals "Motets" de la Processó.

El dia 18, va tenir lloc el "Lliurament dels Premis del XVI Concurs de Poesia Poeta Pastor i Aicart". Aquest concurs ha aconseguit un prestigi en l'àmbit literari que transcendeix més enllà de la nostra població i gaudeix de gran prestigi. Enguany, la guanyadora ha sigut Eumelia Sanz Vaca, amb la poesia "Remos sin barca" i el accésit per a Restituto Núñez Cobos, amb "Los pájaros que duermen". Per a enriquir, més encara si cap, l'acte, es va comptar amb l'actuació de la "Orquestra de cambra Pastoral, Associació Aliança Musical Europea".

Pel que es refereix als actes nadalencs, comencen el dia 23 amb jocs, tallers i xocolatada Infantil i a continuació Concert de Nadal de l'Escola de Musica, organitzat per la Societat Musical "La Pau" de Beneixama.

El dia de la Nit de Nadal, es va desenvolupar en el Gimnàs Municipal, el Campionat de Nadal del Club de Badminton de Beneixama, al que cal reconèixer el seu mèrit, ja que compta amb joves que estan deixant el pavelló molt alt allí on juguen doncs no cessen de collir trofeus. Enhorabona.

El dia 21 de Desembre ens van visitar els alumnes del taller ocupacional T.A.P.I.S. de l'Ajuntament de Banyeres de Mariola, van exposar els articles que confeccionen i aquells qui van voler van poder comprar el que més els agradara, col·laborant amb aquest Taller.

Francesc Sarrió va presentar el nou llibre de Francesc Gascó, "Rondalles de Beneixama", que és un recull de quaranta rondalles valencianes, resultat de diversos anys de recollida de materials populars orals a persones del nostre poble, d'edats diferents.

El dia de Nadal, va tenir lloc la tradicional Pastorà Infantil, organitzada pel AMPA i en la qual els més xicotets ofereixen els seus presents, que es repartiran entre els més necessitats.

El segon dia de Nadal, s'introdueix com a novetat una iniciativa solidària en la qual participen tant associacions, com a esportistes, com a particulars, i en la qual contribueix cadascun d'alguna manera en l'ajuda per a aquell que ho necessita.

Al matí, el club de Badminton, du a terme el Marató solidari en el qual qui vulga pot aportar un quilo de menjar i un euro. Aquesta mateixa iniciativa es du a terme a la vesprada. En l'Auditori, s'organitza el "Nadal Solidari",

amb la participació de les Associacions, Andrea i Malena, Coral, Balls de saló. En aquest acte, a més de gaudir de les actuacions de tots ells, vam poder contribuir a la recollida d'aliments i diners.

Per finalitzar l'any els Juniors amb la col·laboració de l'Ajuntament, per mig de la Regidoria de Joventud, van fer una visita a Expo-jove en Valencia, on van gaudir de tots els jocs i activitats que allí tenien preparades.

GENER.

El primer acte del mes de gener, és el Patge, que acompanyat per la colla de Dolçainers i tabaleters i tots els presents ens anunciava, que els Reis d'Orient "a prop estan i prompte arribaran". I així ho van fer el dia 5 a la nit, omplint d'il·lusió als xiquets. Van ser rebuts pels allí presents i acompanyats per la Societat Musical La Pau de Beneixama, que, els va fer els honors fins a l'Església, on se'ls donaria l'oportuna benvinguda. Posteriorment cada Rei Mag, va emprendre la seua tasca pels diferents carrers de la localitat, acompanyat pels seus patges procedint al repartiment dels esperats regals.

Els dies 2, 3 i 5 van continuar les activitats de la Escoleta de Nadal. Va haver-hi activitats d'animació, festa de difresses, esmorzar amb "roscó".

Seguint amb la recuperada tradició de la celebració de Sant Antonio, el divendres 13, es va dur a terme una cercavila des del Col·legi fins a la Plaça de l'Església en el qual l'alumnat va portar llenya per a la foguera. A tots aquells que van col·laborar en aquesta tasca, se'ls va oferir un berenar.

L'endemà, després de la cercavila, es va celebrar la tradicional subhasta en el Patronat, amb els presents que es van aportar per tota persona que volguera contribuir. En el transcurs de la subhasta, es va celebrar el sorteig dels 1000 euros de la Campanya del Comerç.

I el diumenge, després de la Missa, es va realitzar la Cavalcada dels animals, amb la benedicció dels mateixos i el repartiment de "Bambes". Ja a la vesprada i per a tancar els actes de celebració de Sant Antonio, va haver-hi processó. El fred no va impedir que després de la mateixa, es duguera a terme la Cremà de la Foguera. Molts van ser els assistents que van acudir a degustar els saborosos entrepans i vi de Beneixama oferits pels organitzadors.

Jose Amorós Sanchis

El mes finalitza amb activitats esportives. El Club de futbol-sala infantil, juga dos partits. El primer té lloc en el Poliesportiu dels Carolines a Alacant contra el CFS Akrasala d'Alacant i el segon en el Pavelló Municipal de Salines, contra el C.D. Sierra de Salines F.S.

FEBRER

Els diumenges del mes de febrer, es desenvolupa un cicle de cinema Infantil en l'auditori, en el qual es projecten una sèrie de pel·lícules que fan les delícies dels més xicotets, "El oso Yogui", "Los pitufos", "Enredados" i per a finalitzar, "Gru, el mi villano favorito".

I seguint amb el Futbol sala, tres són els partits que juga l'equip C.F.O. Beneixama F.S. El dia 4 contra el Villena F.S., el 18, contra el C.F.S. Esporting Sant Vicent i el 25 contra el C.F.S. L'Alfàs del Pi.

Altres activitats esportives que es realitzen aquest mes, es duen a terme pel Club Ciclista, una Marxa BTT Beneixama-Graveta-Albergue, el dia 26 i una Marxa Carretera, Volta a la Comunitat (Banyeres-Biar-Camp de Mirra-Beneixama-Albergue).

El dia 4, el Grup de Danses de Beneixama, dona inici a l'activitat "Danses al carrer", en la Intersecció dels Carrers Poeta Pastor i San José. Serà la primera d'altres actuacions similars en diferents carrers de la nostra població, en la qual ens delectaran amb el seu bon fer i posteriorment s'oferirà als assistents un sopar en el què col·laboren tots els veïns. Enhorabona per la iniciativa.

El Grup de Muntanya va dur a terme el condicionament del Corral de Lluna. S'inicien els treballs previs a la col·locació de la primera pedra en la seu del Grup, el dia 4. Aqueix mateix dia, i als voltants del corral, se celebra el "dia de l'arbre" i ja serà el dia 19, quan, amb una marxa a peu, s'arribarà al Corral de Lluna per a procedir a la col·locació de la primera pedra.

El dia 4, té lloc la Marxa de la Lluna Plena, tradicional excursió, entre Beneixama i Fontanars, que aprofitant la claredat de la nit congrega a tot aquell que vulga gaudir de la ruta i posterior sopar en la veïna localitat de Fontanars.

Altres activitats que es realitzaren són el "Curs de Tècniques de Paqueteria", curs gratuït per a treballadors autònoms; el curs "Nova Tècnica en Patchwork", impartit per una professora titulada; la xarrada "Normes i Límits" a càrrec de Rosa López o l'actuació de "Álvaro el Mago" en l'Auditori Municipal.

El dia 18, va tenir lloc un viatge a Alcoi per a visitar l'Exposició "Camins d'Art" on es troba exposat el Pectoral del Cardenal Payá i un calze donat a la nostra Parròquia

Febrer és el mes en el qual se celebra el carnestoltes i amb motiu del mateix, hi haurà celebracions per a tots els públics. El dia 18, a la vesprada va tenir lloc la desfilada infantil. Allí es van congrega tots els xiquets i xiquetes amb les seues colorides disfresses fent les delícies dels presents per la seua gràcia i innocència. A la nit, com a novetat, va haver-hi "Festa de Disfresses", amb una cercavila que va acabar en el Maset dels Estudiants, on va haver animada una dicomòbil.

Com sempre es va malbaratar imaginació per la majoria de participants i va haver-hi premis per a les millors disfresses.

MARÇ

Amb motiu de la celebració del Mig Any Fester hi ha moltes i variades activitats. El dia 3, vam tenir el sopar en els respectius Masets, després la "Entraeta" i quan aquesta va acabar, en el Maset dels Estudiants va haver-hi una animada discomòbil, on es va poder continuar amb la diversió fins a ben entrada la matinada.

L'endemà, es van arreplegar les Banderes dels respectius Masets, per a acudir a Missa. Una vegada finalitzada la mateixa, acompanyats novament per la Banda ens acostem a l'ermita per a cantar l'Himne a la Divina Aurora.

Per a tancar els actes del Mig Any, el dissabte 10, la Banda de Música ens va delectar amb el "Concert del Mig Any Fester".

Dins de la commemoració del Dia de la Dona el dia 8, Ana Navarro, va oferir la conferència "Envellir en femení i el diumenge dia 11 va tenir lloc una marxa. Aqueix mateix dia, va haver-hi altres activitats dignes d'esment, com l'Exposició de fotografies del "Concurs Pepe Más", de dibuixos del Mig Any Fester i del concurs de dibuixos de la Confraria de la Divina Aurora, als guanyadors de la qual es van lliurar sengles premis.

La Unió de Pensionistes i Jubilats UDP, va organitzar un Taller de Memòria, i en el col·legi va haver-hi un curs de reciclatge.

Si hi ha una malaltia que afecta no solament als malalts sinó també als familiars, aqueixa és l'Alzheimer. Per a ajudar als uns i als altres es creen associacions com la presentada en Banyeres el divendres 23. Tot el nostre suport per als associats i afectats per aquesta terrible malaltia.

Una altra festa que està adquirint popularitat a Beneixama, és la "Festa de l'Oli", organitzada pel Grup de Danses, el qual ens ofereix la seua actuació, tot seguit es procedeix a la degustació de l'oli de la nova collita.

Molt nombroses són les activitats esportives que es desenvolupen. Durant tot el mes, té lloc el campionat Regional 3 de Columbicultura. El dia 4 tenen lloc les presentacions dels coloms en la Sala d'Exposicions temporals i es tanca el 31, amb el lliurament de trofeus a l'auditori. Aquell mateix dia, va tenir lloc la marxa que tots els anys es fa per anar al Montcabrer. També el futbol sala juga diversos partits, igual que el Club de Badminton. Tant un com l'altre, compten amb molt bons jugadors que deixen el nivell esportiu de Beneixama en una bona posició.

Però si hi ha un esdeveniment esportiu que calga destacar, és l'organitzat pel Club Ciclista de Beneixama, la Carrera Ciclista de Sant Josep. Aquest dia són molts els ciclistes de la categoria Cadet que participen en aquesta carrera que està adquirint cada dia més renom i que ompli els carrers de la població de gent animant als participants, creant molt bon ambient festiu. Enguany, feia molts anys que no teníem representació local, i després de molts anys va hi haver un veí de Beneixama, Francico Castelló Dobón, "Xesco", qui va estar a la línia d'eixida però malgradament va tindre una caiguda a la prova.

No és aquesta l'única activitat del club Ciclista, ja que el dia anterior es realitzen eixides tant de BTT com de Carretera.

La Societat Coral de Beneixama, va oferir un concert en l'Església, juntament amb la Societat Coral d'Onil, emmarcada dins dels actes de celebració del Bicentenari del Cardenal Payá.

ABRIL

L'activitat esportiva no para en la localitat. El club de de Badminton, té partits a Manises el dia 1, al Campello el 7 i a Estrada (Pontevedra) des del 20 al 22. El club Ciclista continua amb les seues marxes i el dia 15, realitza sendes eixides de BTT i de carretera.

Dins del Projecte "PEL-LICULLIBRES" DEL CEIP "Divina Aurora", s'emmarquen diverses activitats per a l'alumnat del col·legi. El dia 2, hi ha tallers informatius sobre "EL DIA MUNDIAL DE CONCIENCIACIÓ DE L'AUTISME", a la vesprada una xarrada a càrrec del nostre paisà Pepe Toni Albero "Com fer un curtmètratge", que va venir molt bé per a l'elaboració del curtmètratge que es va projectar el dimecres, dia 4, al matí per l'alumnat de 3 anys, basat en el conte "Els 7 cabretes i el llop". A continuació va haver-hi Titelles en anglès pels alumnes de 6é i ja a la vesprada va haver-hi una representació d'un fragment de l'obra "El Màgic d'Oz", a càrrec dels alumnes de 5é de Primària.

Dins dels actes de commemoració del Bicentenari del naixement del Cardenal Payá, la Societat Coral de Beneixama, juntament amb la Coral Polifònica d'Onil, van oferir en aquesta localitat, un concert de música sacra.

Des del 23 fins al 27, el Policia Local va impartir unes classes d'educació vial en el col·legi, per als més menuts.

I per als interessats en el món de la pintura, el professor Rafael Hernández, va impartir un curs d'aquesta disciplina durant els mesos de maig i juny.

Enguany, la Pasqua ha caigut a l'abril i va ser celebrada per grans i xicotets. Per als més quins, el M.I. Ajuntament va organitzar la "Pasqua de Joscs". Durant els matins, els participants podien fer un munt de divertides activitats, tallers, pinta-cares, jocs, música, omplint així, els matins de les vacances amb diferents i enriquidores propostes.

També l'Associació d'Ames de casa va tenir les seues pròpia celebració i com mana la tradició, van organitzar el "Dia de la Mona". El dia 11 van realitzar un agradable passeig fins al Salse i a la volta, es van menjar la mona en el Maset dels Llauradors.

Per la seua banda, L'Associació de "Multilabores" de Beneixama, el dia 14 va organitzar un Encontre de Llavors tradicionals, Boixets o Bolillos, en el qual vam poder contemplar a les encaixadores realitzant tan primorosa labor i deixant-nos bocabadats en fer córrer els boixets entre les seues mans en una frenètica activitat donant com a resultat uns delicats i meravellosos encaixos.

El dilluns següent al de Pasqua, es van celebrar les Festes en Honor a Sant Vicent Ferrer. La vespra va estar acompanyada pel mal temps, malgrat la qual cosa va poder realitzar-se tot el que estava previst. El Motoclub, que a més de quedar-se amb l'explotació del bar, en el què vam poder prendre "la cerveseta", va preparar una gimcana motera per a adults i una altra per a xiquets, que va poder realitzar-se malgrat les inclemències del temps.

Es va comptar amb l'actuació de la cantant Sandra Huescas que va desgranar les seues melodies fent les delícies dels presents. Després de la mateixa, es va oferir un vi d'honor. Però si hi ha algun acte que siga molt esperat pels amants dels coets, és "la cordà", que va tenir lloc eixa mateixa nit pels carrers de la pedania. A continuació, el Motoclub va organitzar una divertida Discomòbil que es va prolongar fins a ben entrada la matinada.

Quasi recentment ficats al llit els més ressagats de la nit, probablement a les 8 del matí es despertarien amb la despertà.

A mig dia va tenir lloc la Santa Missa en honor a Sant Vicent Ferrer a l'ermita. En finalitzar la mateixa, la multitud es va congrega en les escoles on es trobava l'improvisat bar, en el qual vam poder gaudir de la companyia d'amics i coneguts que allí es trobaven.

Amb la tradicional subhasta, les carreres i bots, i la processó es van tancar per enguany els actes de la celebració de la Festa del Salze.

MAIG

Com en mesos anteriors, el Club de Badminton continuen amb els seus partits. El dia 5 a Alacant, el 13 i el 20 en Xàtiva i els dies 25 i 27 a Huelva. Hem de felicitar al club per les victòries recollides en el Campionat d'Espanya Sub 15, que es va celebrar a Huelva i especialment a Nerea Ivorra i Aarón Valdés. Nerea va conquerir el 5é lloc de la categoria Individual femenina i Aarón el 8é de la categoria individual masculí. Açò serveix per a reconèixer l'esforç dels nostres joves esportistes. Enhorabona Nerea i Aarón. A continuar així.

Organitzat pel Club de Futbol V a Beneixama, va tenir lloc el campionat de futbol-sala en categoria benjamí en la pista coberta del poliesportiu.

El Club Ciclista també va tenir les seues habituals eixides de BTT i carretera.

Seguint la recuperada tradició dels "Majos", el dia 30 d'abril, a les 11 de la nit, el Grup de Danses va congrega en la Plaça de l'Ajuntament a un nombrós grup de persones, que van poder escoltar el Bàndol del Sr. Alcalde que inicia el "Cant dels Majos" pels carrers de la localitat. En finalitzar es va oferir un timonet i unes pastes en la mateixa Plaça de l'Ajuntament.

Dins dels actes commemoratius del Bicentenari del naixement del Cardenal Paya, 1811-2011, el 4 i 5 de Maig es realitzà una conferència a Onil i Beneixama respectivament, per Anton Pombo, anomenada "Don Miguel Payá y Rico en Compostela: exaltación del culto Jacobeo y primeros pasos para reactivar la peregrinación". Va ser a l'Auditori i assistí nombros public qui va quedar en ganes d'escoltar mes anècdotes e històries del nostre il.lustre paisà.

L'àmbit sanitari està marcat per alguns canvis. A partir del dia 7, la sol·licitud de la cita mèdica no es podrà fer com es venia fent fins ara. Per a informar de la nova modalitat, prèviament va tenir lloc una reunió informativa a l'Auditori Municipal.

El càncer és una malaltia que en l'actualitat fa estralls i ja sabem de la importància de la prevenció de la mateixa. El Dr. En José Vicente Coloma Lidón cirurgià de l'Hospital d'Elda, el qual va donar una interessant xarrada sobre el Càncer de mama i va aprofitar l'ocasió per a fer la presentació de la Unitat de Patologia Mamària de l'Hospital d'Elda.

El dia 27 va tenir lloc el III Circuit solidari contra el Càncer amb la col·laboració de l'Associació del Càncer de Villena. Aquest circuit que se celebra per tres anys consecutius, serveix per a recaptar fons per a aquesta associació i per a conscienciar a la població de la importància de la col·laboració de tots en la lluita contra aquesta malaltia.

El panorama musical també ha estat ben servit d'activitats. El dia 18, va tenir lloc una taula redona en la què es va tractar el tema del concert "2012 a propòsit d'Amèrica".

En aquest concert van participar conjuntament les bandes de música d'Alcoi i de Beneixama. Van actuar primera-ment, el dia 13 a l'Auditori de la Diputació d'Alacant. Es va organitzar un autobús perquè tot aquell que estiguera interessat poguera anar. Com era d'esperar l'èxit va ser total i els músics van desgranar les seues melodies davant un públic totalment lliurat. El dia 19, es va oferir el mateix concert a l'Auditori Municipal de Beneixama, i com no podia ser d'una altra forma, van tenir el mateix èxit, si no més, que en la seua anterior actuació. Felicitats pel nivell aconseguit per la nostra Banda i que ens fa gaudir de deliciosos moments musicals.

Dins d'un estil diferent, però no per açò menys interessant, el dia 26, el músic CUCO CHELINI, va impartir una classe magistral de Caixó Flamenc en la Fundació Elena Santonja. Ja a la nit, en el claustre de la Fundació, va tenir lloc el Concert del grup Zen 110, que ens va oferir un conjunt de temes del més variat estil, jazz fusió, flamenc, afro, funk etc.

Les diverses associacions de la localitat, han realitzat interessants activitats al llarg d'aquest mes. L'AMPA va organitzar la xarrada "La comunicació amb els xiquets" que ens fa reflexionar sobre la importància d'una comunicació oberta i sincera amb els nostres fills, com a mitjà per a prevenir possibles problemàtiques. Aquesta mateixa Associació en col·laboració amb l'Associació de Pensionistes i jubilats, van dur a terme una tendra iniciativa "Una vesprada amb els iaïos", que serveix per a intercanviar experiències intergeneracionals.

L'Associació d'Ames de casa va celebrar el dia de la mare amb un berenar en la Fundació Elena Santonja.

Ja vam posar en relleu la importància que està adquirint la pràctica del joc del Calitx. Coincidint amb la inauguració de la Prolongació de la Plaça de la Pau, es va iniciar el Torneig de primavera de Calitx, que va congrega als participants i a un públic que gaudeix d'aquest recuperat esport.

Del 21 al 23 va tenir lloc en el preciós entorn de l'Alberg de l'Estació, un Curs de Servi i Cata de Vins de L'Alt Vinalopó, dirigit a cambrers i restauradors.

El cap de setmana del 19 i 20, es van dur a terme els actes de celebració de San Isidro Llaureador. Malgrat que feia un vent fresc i molest, acompanyat a estones d'una molesta pluja, es van poder dur a terme tots els actes, tant el dissabte com el diumenge. En la Talaeta ens vam haver

de refugiar com vam poder de les inclemències del temps i encara que algunes quadrilles no es van quedar a menjar uns altres aguantem estoicament l'aiguat, amb tal de fer festa, gaudint de tots els actes que malgrat tot, van poder desenvolupar-se.

Una atractiva iniciativa duta a terme pel M.I. Ajuntament de Beneixama, són les "Primeres Jornades Gatrobeneixama" que van tenir lloc els dies 28 i 29. Va haver-hi interessants xarrades relacionades amb tot el referent al vi, oli i gastronomia local. Va haver-hi ponències que parlaven de la producció d'oli de la Cooperativa, sobre cuina tradicional, cultura etnològica, tràmits sanitaris per a poder vendre un producte fora del propi establiment, etc. Tot açò acompanyat d'apetitoses degustacions de vi, oli i embotits locals. Una iniciativa d'aquest tipus sempre serà benvinguda, perquè el que fa és posar en valor els pilars de la nostra economia. Esperem que aquesta siga la primera de moltes edicions.

JUNY

Per a tota aquella persona que estiga interessada en deixar-se de fumar, es pot explicar cada vegada més amb dife-

rents ajudes. El dia 1, va tenir lloc la presentació de la Unitat de Deshabitució Tabàquica, per a tots aquells que vulguen abandonar aquest perjudicial hàbit. Ànim!

El primer cap de setmana de juny, van tenir lloc les comunions. El dissabte a la vesprada ens acostàvem a les cases dels xiquets per a veure els seus vestits i regals. El diumenge, va clarejar festiu doncs era el dia tan esperat per tots ells. És un dia de celebració no solament per als xiquets i familiars, ja que d'una manera o altra tots participem d'aquesta celebració.

El dia 3, l'autor del llibre Rondalles de Beneixama, Francesc Gascó, realitza la Ruta Rondallística per Beneixama.

La pintora Mª Carmen Valls Cerdà, inaugura el dia 9, en la Sala d'Exposicions temporals, una exposició de la seua obra. L'autora ens ofereix dos estils ben diferents. Un més abstracte i un altre hiperrealista, amb una plasmació dels retrats i una captació de la llum que ens fa preguntar-nos en més d'una ocasió si el que veiem és una pintura o una fotografia.

Jose Amorós Sanchis

Aqueixa mateixa nit, comptem amb una nova actuació del Grup de danses, dins del cicle "Danses al carrer", aquesta vegada en el carrer Vicente Conca Blasco.

L'àmbit esportiu, com sempre, compta amb nombroses activitats. Tenim el prestigiós concurs "Casta i Solera Llevantina", de la Societat Columbòfila de Beneixama, que comença el dia 10 i finalitza el 30. El club ciclista té les seues habituals eixides de BTT i carretera. I el Club de Badminton, participa en el campionat d'Espanya Sub de seleccions autonòmiques en edat escolar en Àvila.

Un any més, l'Associació d'Ames de casa, celebra la seua Setmana Cultural, entre els dies 4 al 8 de juny. La inicien amb una excursió als "Viveros Santa Margarita" de Caudet. Van tindre una xarrada a càrrec de la psicòloga Na Josefina Domenech Belda, jocs de taula i "berenar d'especialitats", en el qual van degustar les viandes que preparen les associades. En el transcurs de la setmana, va haver-hi una exposició de treballs de *Patchwork*, realitzada per l'associació "Puntet a Puntet", en el qual es demostra una vegada més el mestratge de les puntaires, que ens exhibeixen les seues encantadores obres. Deixant-nos, una vegada més amb la boca oberta.

Es clausura la setmana amb un cafè-teatre, que va tenir lloc en el claustre de la Fundació Elena Santonja, i al que van acudir no solament les sòcies sinó tot aquell que estiguera interessat i que va fer les delícies dels presents.

Dins dels actes de commemoració del Bicentenari del naixement del Cardenal Payá, va haver-hi una xarrada a càrrec del nostre il·lustre compatriota D. Miguel Payá Andrés, que portava per títol "Aspectes Teològics del Cardenal Payá". D'una manera molt amena, D. Miguel, ens va fer una síntesi, no solament, d'aquells aspectes més teològics de la biografia del Cardenal Payá, sinó que ens va fer un relat dels detalls relacionats amb la seua personalitat que ens van acostar una miqueta més a la figura del Cardenal.

Per a tots aquells interessats en realitzar un curs de primers auxilis, la Creu Roja, va dur a terme un Curs de voluntariat el divendres dia 15.

El dia 22 va tenir lloc el Festival de finalització de curs del Col·legi Divina Aurora de Beneixama, on els alumnes ens van donar mostres del seu bon fer, a través de diferents actuacions que van fer les delícies de tots els presents. Amb l'arribada de les vacances escolars, s'obri la piscina pública, moment esperat pels més xicotets.

Però és la festivitat de Sant Joan la que marca el vertader inici d'un estiu que esperem feliç i relaxat. Com quasi sempre, el temps va acompanyar i les festes en honor al nostre patró es van poder desenvolupar amb l'esplendor requerit.

El cap de setmana del 16 i 17, vam tenir el preàmbul amb el sopar en els respectius Masets i la posterior entraeta que va suposar una explosió d'alegria després d'un dur hivern. En finalitzar la mateixa, va tenir lloc en la Piscina, la Revetlla Popular, amb l'orquestra "CRASH". Per ser dissabte, no solament hi havia gent de Beneixama, si no que es va comptar amb joves de poblacions veïnes. La temperatura va acompanyar, i es va poder gaudir d'una estupenda vetlada.

Els dies 23 i 24 es va celebrar la festivitat pròpiament, amb l'avantatge afegit que el dia 24 era diumenge, per la qual cosa, els actes es van veure més lluïts si cap, en coincidir en cap de setmana.

El dissabte es van començar els actes amb la arrebegada de les banderes per totes les Filaes i Comparses, i seguidament des de la balconada de l'Ajuntament, es va resar l'Angelus. Des d'allí, es va iniciar la cercavila de les fogueres.

Juan Romero Maestro

Salva

Aqueixa nit, va tenir lloc l'Acte de Presentació de Capitans. Enguany, com a novetat, es va fer en la Plaça de la Torre, espai que li va aportar encant sense perdre gens de vistositat. Va ser un acte emotiu, en el qual es va comptar amb un estètic ballet l'actuació del qual va agradar al públic assistent i la presentació d'uns emocionats capitans, que ostenten la tasca de representar a les seues Comparses i Filaes durant un any sencer. Esperem que gaudisquen d'unes bones festes.

A continuació, i amb un nombre cada vegada major d'assistents, doncs el temps acompanyava, es va acudir a l'ermita per a donar començament al tradicional Cant de l'Aurora.

L'endemà, van tenir lloc els habituals actes que celebren aquest dia. De bon matí, volteig de campanes i tret de morteretes. La Santa Missa, i posterior Mascletà i a la vesprada la processó, que va tancar el dia.

Per a tancar el mes, el dia 30 tenim diverses activitats. Al matí, tot aquell que va estar interessat, va anar amb autobús fins a Banyeres de Mariola, des d'on es va iniciar un tram del Camí de Santiago del Branc Sud-est "Ruta del Cardenal Payá". Es va parar en

l'alberg de l'Estació a esmorzar. A les 12, es va inaugurar l'Exposició de fotos del Camí de Santiago, tant de l'Associació d'Amics del Camí de Santiago com de pelegrins de Beneixama.

Ja a la nit, va tenir lloc en el claustre de la Fundació Elena Santonja, la Nit de Boleros. Enguany, va comptar amb l'Assistència, a més de la Societat Coral de Beneixama, amb la Coral Polifònica d'Onil i la Massa Coral Mare de Déu de Gràcia de Biar. Les tres corals van donar mostres del seu bon fer, deixant al públic embadalit i amb ganes de més cançons.

Comencem parlant de les dificultats per les quals es travessa a tots els nivells, però amb la lectura d'aquesta crònica, veiem, que malgrat açò, la il·lusió i les ganes de gaudir i de treballar pel nostre poble, no decauen. Més aviat tot el contrari. Com diu el nostre himne "i tots junts treballant de valent...." Doncs açò, que continuem treballant tots junts i que amb açò puguem contribuir any rere any amb la nostra aportació al fet que la cultura, l'esport, l'educació i la societat vagen a més.

Només em resta desitjar-vos a totes i tots unes molt, molt bones festes.

Memoria de la Secretaría Municipal 2011-2012

I.- RÉGIMEN DE SESIONES (2011)

El Ayuntamiento Pleno celebró **5** sesiones ordinarias y **12** extraordinarias.

La Junta de Gobierno Local celebró **16** sesiones ordinarias y **8** extraordinarias.

También cabe destacar las numerosas reuniones informativas celebradas por las distintas Comisiones y Concejalías. Decretos y Resoluciones de la Alcaldía **256**

II.- SERVICIOS MUNICIPALES

2.1. LICENCIAS SOBRE CONSTRUCCIONES Y OBRAS (2011)

Construcción y rehabilitación de viviendas 9

Construcción de naves, locales e industriales 3

Obras menores, reformas y mejoras 96

2.2. LICENCIAS DE APERTURA (2011)

Comunicaciones Ambientales (actividades inócuas)..... 1

Licencias Ambientales (actividades calificadas) 3

Cambios de titularidad de actividad 1

2.3. EXPEDIENTES DE PLUSVALÍA (2011) 41

2.4. CORRESPONDENCIA (2011)

Entradas (recibidas por el Ayuntamiento) 3.052

Salidas (emitidas por el Ayuntamiento)..... 1.075

III.- PRESUPUESTO MUNICIPAL 2012

ESTADO DE GASTOS

Capítulos	Denominación	Importe €
A) OPERACIONES CORRIENTES		
I	Gastos de personal	412.994,99
II	Gastos de bienes corrientes y servicios	694.353,76
III	Gastos financieros	38.433,64
IV	Transferencias corrientes	127.753,06
B) OPERACIONES DE CAPITAL		
VI	Inversiones reales	0,00
VII	Transferencias de capital	0,00
IX	Variación de pasivos financieros	45.452,23
TOTAL PRESUPUESTO DE GASTOS		1.318.987,68

ESTADO DE INGRESOS

Capítulos	Denominación	Importe €
A) OPERACIONES CORRIENTES		
I	Impuestos directos	648.496,00
II	Impuestos indirectos	50.006,00
III	Tasas y otros ingresos	284.255,68
IV	Transferencias corrientes	3255.330,00
V	Ingresos patrimoniales	10.900,00
VI	Enajenación de inversiones reales	0,00
B) OPERACIONES DE CAPITAL		
VII	Transferencias de capital	0,00
VIII	Variación de activos financieros	0,00
IX	Variación de pasivos financieros	0,00
TOTAL PRESUPUESTO DE INGRESOS		1.318.987,68

IV.- PARQUE DE VEHÍCULOS al 1 de Enero de 2012

Camiones	3
Furgonetas	159
Turismos.....	982
Motos.....	115
Ciclomotores	155
Tractores	80
Remolques	43
TOTAL VEHÍCULOS	1.537

V.- POBLACIÓN OFICIAL, aprobada por el I.N.E.

Vigente para 2012 **1.817**

VI.- JUZGADO DE PAZ Y REGISTRO CIVIL

6.1. Movimiento del Juzgado, año 2011

Actos de Conciliación	4
Juicios de Faltas.....	-
Expedientes de Traslado de nacimiento.....	1
Expedientes de rectificación de errores.....	-
Expedientes de cambio de nombre	-
Expedientes de matrimonios civiles	4
Expedientes de solicitud de nacionalidad.....	2
Exhortos y Cartas-Ordenes cumplimentados.....	178

6.2. Movimiento del Registro Civil, año 2011

Inscripciones de Nacimientos	16
Inscripciones de Matrimonios	7
Inscripciones de Defunciones	116
Certificaciones expedidas	247

Beneixama, Junio de 2012.

El Alcalde: **Antonio T. Valdés Vidal**

El Juez de Paz: **Juan Carlos Valdés Vera**

El Secretario Acctal: **Vicente Sirera Molina**

El Secretario: **Miguel Lozano Micó**

Dades meteorològiques de l'any 2011

1	T.Max.	T.Min	Mitja	Pluja	Pluja	Neu	Pedra	Tronada	Boria	Rosada	Gel
Gener	21°	-8°	7'1°	5	3,5				2	1	5
Febrer	26'2°	-5°	9'2°	5	9			1		7	
Març	24,5°	-5'2°	9,5°	11	45'4						
Abril	34'5°	3°	15'1°	10	31,3						
Maig	33'8°	6°	18'1°	7	67,3		3	5		1	
Juny	37'5°	7'2°	21'7°	6	44,6		1	3		1	
Juliol	39°	12'5°	24'8°	6	23,4		1	5		2	
Agost	38'2°	14'5°	26'1°	1	0,1			1			
Setembre	36'2°	10°	22'1°	3	16,1			2	1		
Octubre	33°	4'2°	17'6°	8	27,3					5	
Novembre	23'7°	3'5°	12'1°	11	134,8			1	1	7	
Desembre	18'5°	-3°	8'3°	3	10,1				1	2	5
			15'9°	76 dies	412,8 l/m²	dies	5 dies	18 dies	5 dies	26 dies	10 dies

Temperatura més baixa: -8° el 22 de gener
Temperatura més elevada: 39° el 6 de juliol
Temperatura mitja: 15,9°
Pluja mesurada en un sol dia: 51,3 l/m², el 22 de novembre

DADES ASTRONÒMIQUES DE L'ANY 2012

Arribada de la tardor, el 22 de setembre a les 14h.49 m.
Arribada de l'hivern, el 21 de desembre, a les 11h.12m.
Eclipsi de lluna penunbral. Visible al nord-est d'Espanya, el 28 de novembre. Màxim 15h.33 m.

Quan arriba la fosca... Cròniques de futbol

...no obstante, en los 10 minutos finales la clásica furia de otros partidos salió a relucir, máxime cuando llega "la fosca" que parece dar bríos a los jugadores del Benejama

(crònica del partit Benejama-Romanense, 1979-80, Juan Albero)

Beneixama sempre ha manifestat una gran afició al futbol. Als anys 30 del segle passat la nostra localitat comptava ja amb un equip (Juan "Canet", Albero, Central, Cosme, Micó, Bellod, Perico, Emilio, germans Martínez...) que aconseguí derrotar al Castalla i al Petrel, en eixa època un conjunt potent. Inclús el Valencia C.F. ens va visitar amb jugadors com Santacatalina, Lerma o Basilio. Poc a poc altres jugadors com Geroni, Molina, Climent, Maera, Pardalet, Carrasco o Tomassín anaren incorporant-se a l'equip. És en eixa època quan es construeix el primer camp de futbol al nord del poble. Després de la guerra se'n construirà un altre un poc més a l'est de l'anterior.

En 1946 es guanya el Torneig de Tardor derrotant Camp de Mirra, Canyada, Caudet i Sax. En 1947 s'arriba a semifinals de la Copa de San Pedro on l'equip és eliminat per l'Aviació de Rabassa. Sens dubte, allò va ser un esdeveniment històric i de gran repercussió. Hi participaren Geroni, Limones, Jan, Molina, Blanco, Evaristo, germans Maera, Plateta... Una època daurada per al futbol local que, a més, feia una gran labor social en moments històrics tan difícils.

Als anys 50 retorna al poble tímidament l'afició al baló. Comença una transició organitzativa. Fins aleshores els pobles participaven en tornejos, alguns de gran tradició i encara vigents com la Copa de San Pedro i altres organitzats amb motiu de festes o celebracions; o senzillament, es feien partits amistosos. Este sistema entra en decadència i sorgeix el futbol federat. A l'any 1979 es federa el primer equip de futbol a Beneixama. També es crea una junta directiva amb Miguel Mollà, Vicente Sanchís, Juan Llín, Ángel Pérez i altres. A iniciativa de l'associació de

pares de família i amb la col·laboració dels socis s'habilita un camp a l'assegador, als terrenys colindants a la piscina municipal (hui poliesportiu). Un terreny xicotet que es convertirà en un autèntic fortí per a un equip jove preparat per Paco Puerto. El C.D. Beneixama no perdrà cap partit a casa i amb 10 victòries, 4 empats i 6 derrotes serà tercer. L'equip puja a 2na regional i s'inicia així un període d'estabilitat. El 26 de gener de 1980 comença la construcció d'un nou camp amb la participació econòmica i personal dels socis (uns 200), l'ajuda de les entitats bancàries de l'època, de l'Ajuntament que cedí el terreny i de la Diputació. La inauguració serà el 16 d'agost de 1980 contra el C.D. Villena, de 3ra divisió, campió de la Copa de San Pedro. L'adaptació al nou camp i a la nova categoria fou difícil i el primer any s'aconseguí evitar el descens patint. Poc a poc l'equip anirà consolidant-se. També s'inscriu un equip juvenil que durarà dues temporades. Cada vegada és més difícil mantenir un bon nivell i comença l'entrada de jugadors de localitats veïnes (Villena, Banyeres, Caudet...). Finalment, a principis dels anys 90 desapareix l'equip però reapareixerà l'any 2003 plagat de jugadors del poble. Seràn les últimes 3 temporades perquè l'aparició amb força d'altres esports com el futbol sala, el descens de la població i les dificultats econòmiques per mantenir un equip federat han adormit el futbol en Beneixama, potser per no despertar més.

La temporada 1979-80, Confecciones Postigo patrocinà un espai a radio Villena dedicat al C.D. Beneixama. Els dimecres a migdia es llegien les cròniques dels partits. El cronista era Juan Albero Sanchís. Hem recuperat algunes dades d'eixes cròniques.

C.D. Beneixama Temporada 1979-80. D'esquerra a dreta, plantats Molina, Amorós, Pana, Paco Puerto (entrenador), Castelló, Alonso, Silvestre, Valdés, Antoñito i Jauli. Davant Sotil, Lozano, Caspi, Pita, Jan, Manolo (utiller) i Jeromo

3ra REGIONAL VALENCIANA. GRUP XXII. TEMPORADA 1979-80

4-11-79. Camp Municipal de Tibi

Tibi 1 - C.D. Benejama 1 (Amorós)

Gol anul·lat a Pita. Es desplaçaren 2 autobusos amb aficionats i molts vehicles particulars.

11-11-79

C.D. Benejama 4 - Crevillentina 2

18-11-79. Camp Municipal d'Onil

Onil 1 - C.D. Benejama 0

25-11-79

C.D. Benejama 1 - Rayo Ibense 0

2-12-79

C.D. Benejama 4 (Jan 7, 13, 39 i Caspi 90+3) - **Romanense 3**

Jugaren Molina, Amorós, Castelló, Alonso, Silvestre, Jeromo, Lozano, Pana, Pita, Caspi i Jan.

El xiquets de dances entregaren obsequis als jugadors del dos equips per la commemoració del Festival Internacional del Niño.

16-12-79

C.D. Benejama 4 (Jan 1, Caspi 20, 46 i Sotil 81) - **Jijona 2**

Jugaren Molina, Castelló, Camús, Alonso, Sotil, Pita, Silvestre, Lozano, Caspi, Jan i Amorós (Sanchís).

6-1-80. Camp Bellavista. Alcoi

Philips Agudo 2 - C.D. Benejama 1 (Caspi 7)

Jugaren Molina, Pana, Amorós, Castelló, Alonso, Silvestre (Menut), Sotil, Lozano, Caspi, Pita i Jan

L'àrbitre no va vore un gol fantasma de Lozano al minut 32.

13-1-80.

C.D. Benejama 2 - Juguetes Martí 1

20-1-80. Camp La Magdalena. Novelda

Cosmos 3 - C.D. Benejama 0

27-1-80

C.D. Benejama 3 (Lozano 14, Amorós 40 i Caspi 60) - **Albaterense 1**

Jugaren Molina, Antoñito (Canti), Caste-

lló, Pana, Silvestre, Alonso, Amorós, Sotil (Sanjuán), Lozano, Caspi i Pita.

3-2-80

C.D. Benejama 4 - Tibi 1

24-2-80. Camp Municipal de Crevillent

Crevillentina 4 - C.D. Benejama 1

2-3-80

C.D. Benejama 7 (Caspi 9, 41, 54, 86, Jan 34, 60 i Amorós) - **Onil 3**

Jugaren Molina, Antoñito (Sotil), Pana, Castelló, Alonso, Silvestre (Paco), Amorós, Lozano, Caspi i Jan.

Gran partit, vesprada solejada i molta afluència de públic.

9-3-80. Estadi Climent d'Ibi

Rayo Ibense 4 - C.D. Benejama 4 (Pita 22, Lozano 29, Caspi 76 i Buenas 81)

Jugaren Molina, Pana (Nando), Castelló, Amorós, Alonso, Silvestre, Lozano, Caspi, Pita, Paco i Buenas.

Pita, Paco i Caspi van vore tarjeta groga.

El Sr. Muñoz Prieto, àrbitre del partit, amb la seua mala actuació va impedir la victòria del C.D. Benejama. L'encontre va estar parat 10 minuts al saltar l'entrenador del Rayo Ibense al terreny de joc.

23-3-80 Camp Municipal de La Romana

Romanense 4 - C.D. Benejama 1 (Lozano)

Jugaren Jauli, Pana, Alonso, Castelló, Amorós, Silvestre, Paco, Lozano, Pita, Sotil i Jan.

Amorós va vore tarjeta groga i Pana va ser expulsat del partit.

El partit fou molt dur per part dels jugadors del Romanense. Es van desplaçar vora de 200 aficionats de Benejama.

13-4-80. Camp San Sebastià de Xixona

Jijona 0 - C.D. Benejama 1 (Pita 65)

Jugaren Molina, Canti (Sotil, Sanchís), Nando, Castelló, Alonso, Silvestre, Amorós, Lozano, Paco, Pita i Caspi.

Paco va errar un penalty. Molts aficionats de Benejama. L'àrbitre fou agredit per un aficionat local al finalitzar l'encontre.

20-4-80

C.D. Benejama 1 (Lozano 56) - **Philips Agudo 0**

Jugaren Molina, Amorós, Nando, Castelló, Alonso, Silvestre, Jan, Lozano, Paco (Sotil), Pita i Caspi (Pana).

Gran assistència de públic. Dia del Club i recaptació de 34.000 pessetes.

27-4-80. Estadi Climent d'Ibi

Juguetes Martí 5 - C.D. Benejama 1 (Pita 12)

Jugaren Molina, Pana, Amorós, Alonso, Castelló, Silvestre, Jan, Lozano, Sotil, Pita i Caspi.

Al minut 25 es va produir l'expulsió de Molina i el públic invadí el camp. Amb 1-1 es va suspendre el partit. La resta es va jugar a porta tancada. El C.D. Benejama, amb un jugador menys, poc va poder fer i va encaixar 4 gols.

18-5-80

C.D. Benejama 2 (Paco 51 i Lozano 56) - **Cosmos 2**

Jugaren Molina, Amorós, Pana, Sotil, Castelló, Alonso, Silvestre, Paco, Caspi, Sanchís y Jan.

Lozano va vore tarjeta groga. Al minut 38 es perdia 0-2 i el C.D. Benejama va empatar en tan sols 5 minuts.

25-5-80. Camp Municipal d'Albatera

Albaterense 1 - C.D. Benejama 1

També es jugaren 4 partits amistosos, dos contra el Bocairent amb resultats de **C.D. Benejama 3** (Pita 8, Amorós 33 i Caspi 86) - **Bocairent 4** i **Bocairent 1-C.D. Benejama 1** (Caspi 46) i dos contra el Biarense, amb derrota a casa **1** (Jan) **a 3** i extraordinària victòria a Biar per **1 a 4** (Lozano 58 i Caspi 66, 69, 89) en un partit històric i molt dur on l'equip local acabà amb 8 jugadors. El C.D. Benejama va alinear a Molina, Pana, Nando (Silvestre), Castelló, Alonso, Amorós, Lozano, Sotil (Dani, Jeromo), Menut (Caspi), Pita i Jan.

Dedicat a **Juan Alberó Sanchis**, croniste esportiu la temporada 1979-80 i a tots els jugadors que han vestit la samarreta del Benejama.

Un aficionat

“Renovar-se.... o Desaparèixer”

Una història de la contínua renovació i progressió humana

La història de l'home i la seva relació amb l'entorn, el mig natural en el que li toca viure, està basada en l'adaptació a la contínua renovació de la natura. L'home amb la seva capacitat d'observació del que li rodeja i gràcies a la seva habilitat, ha seguit capaç d'adaptar-se millor que cap altra espècie i de sobreviure i progressar fins l'actualitat.

LA HISTÒRIA

Tot el que veiem, tot el que ens rodeja, ve del final de l'última glaciació, fa uns 10.000 anys, quan el clima s'estabilitza i els homes es van assentar a la vora dels grans rius i van començar a domesticar plantes i animals. Cap l'any 7000 a.C. va començar el cultiu de la vinya a les muntanyes de la l'actual Iran, estenent-se cap a Egipte on va començar el cultiu sistemàtic de la vinya i l'elaboració acurada de vins blancs i negres que tan sols podien gaudir el Faraó i l'alta administració.

Van ser els grecs els que, cap a l'any 1000 a.C., introduïren el cultiu de la vinya als nostres territoris però de manera limitada al voltant de les seves colònies (Gandia, Denia, La Vila, Alacant (Akra-Leuké), Elx (Helliké). Els romans, amb la conquesta de tot el món grec, van estendre el cultiu de la vinya cap a l'interior de tot el seu imperi, fins als actuals límits de la viticultura a Europa. Amb ells va progressar el comerç a gran escala entre totes les vores de la seua mar.

A la vall de Beneixama, el cultiu de la vinya, des de la seva introducció pels romans, s'ha mantingut fins al segle XX com una activitat econòmica fonamental de la comarca, que ha donat suport a la indústria necessària per l'elaboració dels seus derivats: vins, alcohol i destil·lats. La seva comercialització es feia fins al segle XIX amb "cuiros" i tonells trans-

portats per "reates" que transitaven per la Via Augusta, cap al nord pel camí de Xàtiva i cap al sud per Villena.

La introducció dels ferrocarrils a les nostres comarques Madrid - Saragossa - Alacant (M.Z.A.) en 1858 i Villena - Alcoi - Yecla (V.A.Y.) en 1884, junt a la pèrdua de les vinyes franceses per la Fil·loxera, va permetre que en els segles XIX i primera mitat del XX, l'activitat vitivinícola aconseguira la seva plenitud, amb l'exportació dels nostres vins cap a França i la resta d'Europa pels ports de Gandia i Alacant.

A l'any 1953, els nostres avantpassats van constituir la Cooperativa Agrícola "Divina Aurora" amb la finalitat de superar l'activitat artesanal de les bodegues familiars del poble (aquell any van tancar 43 bodegues a Beneixama), millorar l'elaboració dels nostres vins i desenvolupar la comercialització dels vins embotellats (va ser la primera cooperativa d'Alacant en distribuir directament vi embotellat).

L'èxit aparent d'aquestes activitats, que va coincidir amb l'inici de l'activitat turística a la costa d'Alacant, va fer necessari augmentar la producció de vi i no s'ens va ocórrer altra solució que canviar les nostres varietats tradicionals (Monastrell, Bobal, Garnatxa Alacant) per altres més productives (Bonicaire, Forcallat, Del Bac). Com tots sabem (i els nostres avantpassats també ho sabien), la quantitat està renyida amb la qualitat, i aquesta és necessària per l'èxit de qualsevol producte. El fracàs de la comercialització dels nostres vins era tan sols qüestió de temps, i així ha ocorregut, de forma lenta i soterrada, des dels anys 1970, amb altres concurrències no menys importants (primera crisi econòmica del petroli, emigració d'estudiants cap a altres activitats, disminució progressiu del consum, mala imatge del vi com a alcohol barat). A l'any 1969 es va suprimir el ferrocarril de la companyia VAY, als anys 70 es van tancar les bodegues particulars que quedaven, i als 80 es va tancar l'embotelladora de la Cooperativa per la pèrdua dels clients habituals, i la nostra bodega es va limitar a l'elaboració de granel·ls destinats a l'exportació cap a altres regions vitivinícoles d'Europa.

LA RENOVACIÓ

I així arribem al segle XXI amb les mateixes circumstàncies de la dècada precedent, agreujades encara més per la crisi econòmica actual, i nosaltres discutint el que ha passat i el que es pot fer, sense avançar en cap direcció. Fa uns 10 anys, el nostre "químico" com se'l anomenava, En Antonio Miguel Navarro, aleshores president de la D.O. Alacant, ens va indicar clarament el futur de la activitat vitivinícola: hi havia que adreçar-la cap als vins de qualitat embotellats.

Inauguració Bodega Cooperativa

Presentació del nou envàs Bag-in-Box

El Enòleg: Joan Guia i Conca (arromangat)

Veremant a les Tintorerres

Als anys 1998-2002 es va fer la primera renovació important de la bodega per tractar de millorar la qualitat. Amb una forta inversió i el corresponent endeutament, es van renovar una part dels antics dipòsits de ciment per altres d'acer inoxidable, per fer una fermentació controlada. Però el valor de les nostres vins va continuar baixant de forma progressiva, ajudat per un excés de producció, una imparable reducció del consum intern i una forta competència d'importacions, fins arribar a la pèrdua de rendibilitat de la vinya, amb la conseqüència inevitable de l'abandono i arrencada de parcel·les.

Però no s'acaba el món. A la fi, per uns canvis generacionals als que obliga la renovació continua de la natura, el que diem la llei de la vida, es produeix l'incorporació a la Junta Rectora d'una nova generació de joves viticultors, d'al voltant dels 30 anys, amb les que es comença a moure's alguna cosa.

Comencem per introduir un nou envàs, per vendre el vi jove que s'emportava la gent amb garrafes i se li feia roïn. El Bag-in-Box (literalment Borsa dins d'una Caixa), tan simple com una borsa de 5 l. que va xafant-se a mesura que va buidant-se, sense que li entren bombolles d'aire, evitant així que el vi es faci agre. "La caixeta", com l'han batejada les socis, amb un nou disseny realitzat per Natalia Ferrero i Silvestre, presenta el tradicional "vi dels socis", el que es considerava el millor de la bodega i es reservava per al consum propi. A les que els agrada el vi jove, ara tenen l'oportunitat de gaudir-lo sense fer més maniobra que obrir l'aixeta. Ja no cal omplir botelles xicotetes, ni acabar-se el vi d'una sentada per que no es faci agre.

Continuem per decidir iniciar una nova experiència d'elaboració, diferenciada de la dels granel, destinada a fer un vi de criança, amb qualitat suficient per a embotellar-lo. Sí, de nou embotellar!... *Esteu bojos! Ens arruïnareu! Sou uns fantasiosos!* Eren comentaris freqüents que s'escoltaven en públic i en privat. Però nosaltres endavant.

El primer que hi havia que fer per a la nova experiència era buscar un nou enòleg. Creiem que deuria ser jove, tindre una bona formació actualitzada i noves idees per integrar les activitats a la vinya i a la bodega. També volíem que es sentira unit al nostre entorn i a la nostra cultura, que respectara les tradicions, que fora obert als canvis, que s'embutrara de pols i s'esguirara de vi. Qui podria ser? On estaria eixe enòleg que necessitem? Anàvem a tindre 2 enòlegs a la mateixa bodega? I així noves preguntes, i discussions fins l'infinit.

I mira per on, ara fa tres anys, com per art de màgia, apareix un xic jove que el seu tio Sirera, com ell el crida, ens diu que recent ha acabat la carrera d'enòleg i que comença a fer-li crítiques: de com es porta la vinya, que si la verema es fa massa prompte... Eixe xic era en Joan Guia i Conca, fill del poble, que s'havia format com a enòleg a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i realitzat les pràctiques al Priorat. I nosaltres seguim dubtant i discutint!... i per fi, amb una mica de por per donar el pas endavant, li contem les nostres idees i li preguntem si ens podria ajudar amb el nou projecte, i ens dóna la següent resposta: *"Jo per Beneixama clar que estic disposat a col·laborar... el que faça falta"*, i clar no ens ho crèiem. Recordar ara aquell moment, prenent un café a la foscor de *La Rata Cellarda* (antiga bodega dels Puig), encara m'emociona.

El primer pas estava donat i semblava que amb bon peu; però no havia passat una setmana quan en convoquen de nou a *La Rata* i Joan ens comunica que se'n va a Nova Zelanda per un any, a treballar i guanyar experiència en la viticultura d'aquell país... però, tranquils, no ens va deixar soles, no. Ens va proposar a la seva col·lega Eva Navarro com assessora en aquesta etapa inicial, mentre ell estiguera fora. Amb molts dubtes, com sempre que hi havia alguna novetat, vam acceptar la proposta i ho vam encertar. En aquest moment, la presència de l'Eva va ser decisiva per avançar amb el projecte, sobre tot per la seva joventut i entusiasme: a cada reunió amb la junta rectora, ens alçava els ànims i ens donava una nova espenta.

I així anàvem concretant el projecte, la seua grandària i les necessitats tècniques: tonells, desrapadora, premsa vertical, dipòsits d'acer inoxidable, bombes de verema. Tot molt bonic i modern, sí, però no teníem diners ni per comprar l'imprescindible i després de fracassar l'intent de crear una nova Secció de Criança, amb socis disposats a finançar-la, pensàvem que s'havia acabat tot.

I ací arribem als moments més interessants d'aquesta trepidant història. Al presentar a l'Assemblea General de la bodega la creació de la nova Secció ens trobem que l'assemblea aprova el projecte però amb la condició que s'integre a la bodega i pagar-ho entre tots, i no com una Secció a part.

Sala de criança

Ángel i Pep amb la collita del dia

Reconec que em vaig quedar bocabadat per la bona resposta i el compromís de la General. I conforme ens ho van manar es va fer: el primer va ser demanar una ajuda a Conselleria per renovar la maquinària. Ens ho van aprovar i, ràpidament, es van començar les tràmits per adquirir el necessari.

Estàvem a l'estiu de 2010, Joan Guia havia tornat de Nova Zelanda i estava de nou al front del projecte, el raïm anava enverant i hi havia que anar preparant-ho tot per a la verema que estava ja damunt. Però, malgrat la rapidesa en què es van fer totes les gestions, no anàvem a disposar del material necessari fins al 2011, per molt que correguer la Conselleria.

I ara que fem? Deixem perdre un altre any, ara que estem tan prop de començar? Nova discussió. Doncs ho paguem tot nosaltres! deia un de la Junta; *no podem, no tenim ni un cèntim!*, contestàvem la majoria.

Pensàvem que si ho paràvem ara podria ser que no tornàrem a començar l'any que ve, així que vam decidir demanar ajuda als amics i ho vam aconseguir: La bodega "Alt Celler" de Sax, ens va deixar els seus dipòsits d'acer inoxidable i el grup de fred. En Sébastien Boudon, aleshores director de la bodega "Casa Sicília" de Novelda, ens va deixar la seva petita desrapadora experimental i ens va facilitar els 6 barrils bordelesos de segona mà garan-

Sala de criança

Assistents a la presentació, al jardí de la Casa del Riu

Presentació i cata del nou vi

tits, i José Albero "Paxeta" ho va transportar tot cap a Beneixama en el seu camió. El tio Francisco Amorós tenia caixes de collir pomes, guardades des de feia més de 20 anys i més brutes que un pal de galliner però què, una volta netejades, podrien aprofitar.

I va arribar l'hora de la verema, decidida quan el raïm es trobava en el millor moment de maduració. La junta rectora en ple es dedica a tallar-lo i transportar-lo a la bodega immediatament, amb caixes de 20 Kg. per no esclafar els raïms (primera volta que es fa tal cosa a Beneixama). Veremant s'escoltaven comentaris com aquestos: "xe, tira eixe raïm, no veus que està un poc podrit" "no poses els cabre-rots a la caixa" "tira eixe raïm, que està verd", que no s'havien escoltat mai a Beneixama (abans sempre ens deien: *que t'has deixat un xangló! Tot es bo! Tot va a la tolva!*).

A la bodega, tot seguit, el raïm es desrapat i posat a fermentar amb les pells, als dipòsits d'acer inoxidable. Després dels imprescindibles trascolejos, el vi està preparat per omplir les bótes de criança. Tot es fa amb la il·lusió de moure el projecte i a preu d'amic, es a dir sense cobrar un cèntim.

Estem a novembre de 2010 i comença la segon fermentació, la malolàctica, i la llarga criança de 12 mesos en les bótes, al silenci i la foscor de la bodega. En Joan controla l'evolució periòdicament i ens informa com va el vi; cada vegada que xarrem el cor se'ns encongeix fins que ens confirma que va millorant com cal.

I per fi arriba Nadal de 2011 i el moment d'embotellar-lo. Ja queda menys, però encara ha de continuar la criança en botella al menys 6 mesos més. L'espera se'ns fa eterna, però així ha de ser i hem d'aguantar-nos. Al final de maig 2012 es l'hora de posar-li la etiqueta per presentar-lo en societat. Hem de donar-li nom, fer una nova marca. Cada pas suposa nous dubtes i discussions, comencem a fer propostes de marques i de imatges, i quan tenim alguna idea li la ensenyaem a Natalia Ferrero que sempre està disposada a acostar el muscle, amb el seu somriure que tan ens ajuda a allunyar les tronades. Al cap de moltes reunions i discussions, es decideix anomenar-lo "592", que fa referència a l'altura de Beneixama per damunt del nivell de la mar. I

ací torna a notar-se la nova etapa, perquè ens presenta una etiqueta diferent, novedosa i moderna.

I quan el presentem i el posem a la venda? L'Ajuntament ens proposa fer-ho en el lloc que més ens interesse per donar-li la màxima importància (Sala de Plens, Centre Social, etc). Al final es decideix presentar-lo aprofitant els actes de les "Primeres Jornades Gastrobeneixama", 28 i 29 de maig de 2012.

L'acte de presentació es va fer al marc incomparable del jardí de la Casa Rural "CASA DEL RIU", amb unes xarrades del llm. Sr. Alcalde de Beneixama, En Antonio Valdés Vidal, i del President de la Junta Rectora de la Bodega Divina Aurora. A continuació es va fer una cata del nou vi "592", a càrrec d'En Sébastien Boudon, del comitè de cates de la D. O. Alacant.

El vi ha estat el·laborat amb les varietats autòctones: Monastrell i Garnatxa i representa el primer vi que s'ha produït cuidant-lo des del cep fins a la bodega, i criat com si fora una criatura, amb la il·lusió pròpia d'uns pares. Com molt bé va dir en la seva cata en Sébastien Boudon: *"este vino es el resultado de un proyecto con alma, que ha sabido recoger lo mejor de esta tierra: la tradición, el clima mediterráneo y nuestro suelo. Su futuro creo que está asegurado"*.

I arribem al final d'aquesta història, que sense dubtes tindrà continuïtat ara que hem pogut donar el primer pas. A partir d'ara no hi ha que parar, com ho fa la natura, i hem de donar nous passos amb la mateixa il·lusió amb la que hem fet aquest primer. Idees i projectes no ens en falten, i capacitat per discutir-los tampoc. Volem agrair a tots els socis de la bodega l'ajuda que ens han donat, sense la que no haguera sigut possible la història que els acabem de contar.

Per últim, volem dedicar aquest vi als nostres pobles del Camp de Mirra i Beneixama, amb l'esperança de que siga ben rebut.

ELS DESITGEM QUE GAUDISQUEN D'UNES BONES FESTES A TOTS, AMB SALUT.

La Junta Rectora de la Bodega
Cooperativa "Divina Aurora"

Benejama-Beneixama

Hace ya muchos años que tenía en mente escribir sobre este tema, pero por ser algo delicado lo he ido posponiendo hasta el día 11 de marzo de este año 2012, en el que me decidí a ello, con motivo de recibir un saludo del Concejal de Fiestas, D. José Manuel Pérez Puig, escrito íntegramente en castellano o español, lo cual hacía muchos años que del Ayuntamiento no se recibía, ya que lo mandaban todo en valenciano, por lo cual tuve una gran alegría.

Personalmente me siento satisfecho y orgulloso de hablar en la lengua valenciana, herencia de mis padres y tradición de mi pueblo, ya que enriquece culturalmente, pero se debe de tomar en su justa medida y sin abusar, respetando en todo momento a los que puedan pensar de manera distinta; mi generación ha sido educada en colegios públicos, recuerdo con cariño y admiración a los dos maestros que tuve, D. Dionicio Mateos y D. Ceferino Micó, que Dios los tenga en la gloria; nos daban las clases en castellano y a la hora de escribir el nombre del pueblo siempre poníamos Benejama, que por cierto así es como se ha escrito a lo largo de 217 años, después que el Rey Carlos IV firmó el documento de segregación de Biar en el año 1795, otorgándole el título de "VILLA DE BENEJAMA", que así consta en el documento que tenemos en la caja fuerte del Ayuntamiento. Por tanto creo que es un dato incontestable y lo suficientemente importante como para tenerlo en cuenta, no discuto que entonces se podría haber dado alguna clase también en valenciano que ahora nos vendría bien, pero hemos pasado de un extremo al otro, ya que ahora tengo entendido que solamente se dan unas horas en castellano a la semana, y a mi entender se debería dividir la totalidad del tiempo lectivo en tres partes iguales, castellano, valenciano e inglés.

Que nadie interprete este escrito, como un ataque al valenciano ya que se trata simplemente de una modesta opinión, que debemos respetarnos los unos a los otros dialogando los distintos puntos de vista.

Hay temas muy apasionados, como por ejemplo, el fútbol, las creencias religiosas, la lengua o la política, que resultan peligrosas en personas temperamentamente fuertes y apasionadas en demasía; pero todo en este mundo dicho con buenas maneras, sin ofender a nadie y estando en democracia, se puede opinar de lo que se quiera, sin que nadie se sienta ofendido por ello.

Ahora cualquier folleto informativo local del ámbito o procedencia que venga, está editado en valenciano, lo cual me parece bien siempre y cuando se alternase, y no me vale

tampoco esa moda de plasmarlo en ambos idiomas, ya que resulta a mi entender sumamente ridículo y por otra parte ahora que estamos en tiempos de crisis, se gasta el doble de tinta, de papel, de tiempo y por consiguiente de dinero.

El cambio de nombre que nos ocupa, hace ahora catorce años que se aprobó en un pleno del Ayuntamiento y creo que es tiempo suficiente para que alguien lo comente, yo les pido desde aquí a las Autoridades competentes que por favor lo legalicen, si así lo creen conveniente.

Existen varios precedentes en los que se ha rectificado, como por ejemplo en Jávea que también se modificó a Xàbia, y después de un tiempo de reflexión, se aprobó en otro pleno, el que fuese oficial y tan correcto el escribir Jávea o Xàbia, al igual que podría ocurrir en Benejama o Beneixama, lo cual es bastante lógico y no creo que hubiese motivos de discrepancias ni enfados por parte de nadie.

Recuerdo hace unos años que presenté un escrito para este programa y porque se mencionaba el nombre de Benejama me dijeron que si no lo rectificaba no se podría publicar, lo cual me resultó muy desagradable.

Se puede argumentar de que ahora hay problemas más acuciantes e importantes que este, como por ejemplo el económico y se tiene razón, pero lo cortés no quita lo valiente y entre otras cosas esta propuesta de modificación, solamente se necesitan ganas de hacerlo, pero en cuanto a su coste es de 0 .

Deseo unas felices fiestas para todos, en este año del 2012.

José Payá Valdés

Canción del Partido Benejama – Petrer

Quisiera aprovechar la ocasión que me brinda la revista festera de nuestra localidad, para relatar una pequeña anécdota a la memoria de mi padre “Cristóbal Sarrió Bellod”.

Tendríamos que remontarnos a los años 30 del pasado siglo, concretamente el año 36. La vida en nuestro pueblo intentaba transcurrir con la mayor normalidad posible, a pesar de ser tiempos muy difíciles.

Un buen día, mi padre me sorprendió al oírle tatarrear una canción, cual fue mi sorpresa cuando nos explico que era una canción de su juventud.

Solo por el hecho de que recordase cada una de las letras de la melodía, y la ilusión con que recordaba este momento, pensé que valdría la pena honrarle escribiendo esta canción.

Rosaura Sarrió Sanjuan

El 5 de enero del año corriente
se jugó el partido de más interés
entre el Benejama nuestro
equipo amado contra el
adversario del Petrer C.F.
Todos aplaudían con gran
entusiasmo mientras nuestro
equipo llevaba el balón y
cuando Carrasco centraba a la
puerta y la delantera marcaba
gol.
A pesar de sus esfuerzos el
Petrer para ganar nuestros
Bravos jugadores no se dejaron
Burlar.

(ESTRIBILLO)

O pueblo de
Benejama tienes que estar
Orgulloso por tu equipo y por tu
fama, por tu vino tan sabroso y
por tus ricas manzanas, debes
estar orgulloso, o pueblo de
Benejama.

Institut d'Estudis de les Valls de Mariola

De nou podem contar-los quines activitats ha dut a terme l'Institut d'Estudis de les Valls de Mariola un anys més. No hem fet tot el que volíem, però, hem fet més del que esperàvem. És suficient.

El calendari de l'any 2012 ha estat dedicat a la ferra-
menta i aparells agrícoles. L'Institut d'Estudis de les
Valls de Mariola no ha volgut oblidar la que va ser la
seua primera activitat, un calendari temàtic que unis-
ca els pobles del seu àmbit d'actuació. És el tercer i
és, el que ha trobat més dificultats per tirar endavant.
La "crisi" ha arribat a tots els llocs, però, encara hem
comptat amb la col·laboració dels Ajuntaments de
Beneixama, Camp de Mirra i Bocairent, com ho han
fet els últims tres anys. Xicotetes aportacions que permeten
mantenir la continuïtat d'aquesta, la nostra primera activitat.

El 4 de novembre, en col·laboració amb el Grup de Munta-
nya, va tindre lloc una xarrada al Centre Social de Benei-
xama sobre el Camí de Xàtiva. El Grup volia celebrar la

senyalització del Camí amb
una activitat complementà-
ria a la marxa organitza-
da. Josep Puig, membre de
l'Institut, que junt a J. Luis
Pons han publicat durant els
últims anys diferents articles
al Programa de Festes sobre
el Camí, fou l'encarregat de
la xarrada. Va ser un recor-
regut en el temps pel Camí
de Xàtiva, amb dades i dife-
rents informacions sobre tot
el que, a poc a poc havíem,
anat descobrint sobre el Camí, la seua història, el seu
traçat, les persones que per ell han transitat, les persones
que tant l'han estimat. Amb el record de Marcel·lí Sarrió,
que ja ens ha deixat.

El 8 de desembre va organitzar l'Institut una visita guiada
a Biar. Miquel Maestre ens va acompanyar i explicar una
bona quantitat d'històries. Un parell de llocs eren el nostre
objectiu: les cases que a la vora del Portal de Xàtiva, de
l'Ermida de Sant Roc, de l'antiga muralla que envoltava
Biar, han estat recuperades de la història per mostrar-nos
als visitants el pas del temps. Quantes històries i quanta
història amaguen i de quina manera tan sentida ens les
conta Miquel. La visita al Castell de Biar, per conèixer de
prop les últimes obres de rehabilitació, va posar punt i final
a l'excursió.

Esperem poder contar ací mateix noves activitats el proper
any, i esperem que tots vostès passen, un any més, molt
bones festes.

IEVM. <http://ievm.cat>

Poema

De Raquel Samper

*Com el fum
les paraules s'esfumen
perl els corcons de la fusta...
El poeta torna al poble amb un grapat de somnis
escrits en la mirada
i escolta el rumor de la seua terra
que antany sentia florir entre les mans
com un capollet obert al món...
Llavors fluïen els versos vius entre la vall.*

*Ara sent, escolta, calla
i observa al seu voltant...
es la muntanya, la nit, la lluna clara
i el seu campanar, fidel al paisatge,
qui li donen la calma... ja res mes li fa falta.*

XXVI Concurso Poesía

Pastor Aicart. Primer premi

REMOS SIN BARCA Seudónimo: *Almas errantes*

***Tu corazón y el mío
van paralelos por distinta orilla
echando al río versos
desde tu soledad, desde la mía...***

Me está doliendo el ansia intensamente
a la luz del crepúsculo cansina...
¡Oh, vena pasional de los poetas,
que tienes a la sangre sometida
y en el atardecer de las pasiones
sus acentos y notas centuplicas!

Me está doliendo el ansia enormemente
por la dicha esperada y ofrecida
pero tan raras veces alcanzada,
que el GRAN AMOR se esconde o se complica.
Tal vez para sufrir solo se nace,
para anhelar inalcanzables cimas.

El alma se me ciñe prisionera
y a impactos de tu imán se subordina.

Mi amor: recorre mis arterias todas
la atracción de tu esencia sensitiva;
trastornas mis sentidos sosegados
y les revistes de melancolía.

Tú también vas buscando un pueblo nuevo;
por la ribera, en soledad caminas
del río de la vida -pura prosa-,
sin concesiones a la poesía.

Tampoco tú has llegado
donde te dijo el corazón que irías...
¡Oh, mi amor!, paralela es mi andadura
pues yo voy a tu paso en armonía,
como tú, con la espuma entre las sienes,
a la par, sí, pero en la opuesta orilla.
¡Qué bien si nos hubiéramos hallado
cuando la primavera en mí irrumpía
y tu alma escudriñaba magnitudes
sin ligaduras, sin estar cautiva!

En la calma feliz de nuestro nido,
-apenas yo del propio descendida-,
tan pleno el corazón, tan prieta el alma.
cobrarían vigor beso y caricia...

¡Hubiera sido nuestro amor TAN GRANDE
cual no ha soñado nadie todavía...!

Sombra que ya no espera en el mañana
es nuestro amor, de esfera peregrina
y singular, reciprocas mitades,
que las separa una insondable sima,
que no lograron su alianza justa
de unión perfecta en el misterio ungida.

Somos la fotocopia de dos remos
que perdieron su barca la deriva,
que viven sin amar tangiblemente
(que es ir muriendo un poco cada día).

Vela tu inspiración, que sólo puedes
llevar la aljaba de hálito vacía
y el arco con tensión, desarbolado,
trovando endechas de ilusión fallida...

Desde tu soledad vas caminando
ávido de gemela compañía;
desde mi soledad riego esperanzas
sin querer admitir que están marchitas
y entre los dos del río con su anchura
nos separa en perpetua despedida...

La voz del más allá invita a vernos
cuando renazca toda la ceniza.

El fulgor de los clavos estelares
alumbrará palabras posesivas
de un par de corazones en su idioma,
pletóricos de dicha incompartida.
Entretanto, mi amor, hagamos versos
desde tu soledad, desde la mía...

XXVI Concurso Poesía Pastor Aicart. Accèssit

LOS PÁJAROS QUE DUERMEN Seudónimo: *Río Ister*

GLOSA

*"Vamos hacia los árboles... el sueño
se hará en nosotros por virtud celeste.
Vamos hacia los árboles; la noche
nos será blanda, la tristeza leve.*

*Vamos hacia los árboles, el alma
adormecida de perfume agreste.
Pero calla, no hables, sé piadoso;
no despiertes los pájaros que duermen"*

Alfonsina Storni. De su libro

*"Momentos" amorosos,
humildes, pasionales.*

I

Imposible llegar a donde vamos
aún con el tacto exacto de las alas;
imposible, aún conformes las escalas,
aunque un rayo nos trace nuevos tramos.

Prestos a las quimeras y reclamos,
partimos en bridones de albas galas,
mensajeras las crines, las bengalas
utópicas y célibes los ramos.

Rienda errante nos guía, centinela
de lengua enjuta y de mirar cenceño,
por un ajo de ilusa pasarela
Vemos -ficción...- los mares del empeño,
sentimiento... el altar que nos desvela,
vamos hacia los árboles... el sueño.

II

No hallamos el socaire ni el embroque
y perdemos ensayos y remesas;
ni un postigo nos guarda sus promesas
ni nos refuerza un hilo de bodoque.

Cándido sus destellos, un retoque
revive itinerarios, con pavesas
y enigmas; y tú, musa nunca cesas
de vibrar con tu ardor iris aloque.

Ya se percibe el son de una bravata
con parvas de pasión, primicia o lumbre,
como un fragor sutil de insomne hueste.

Pronto habrá allá -remota-, en tul de plata,
una voz: nuestra huella; y su costumbre
se hará en nosotros por virtud celeste.

III

Pronto ¿cuándo? verdezcan los laureles;
mas luego ¿pronto? surgirá la llama,
súbito despertar se derrama,
ángel ¿quizás?, de lunas y anaqueles.

Embrujo de la luez, rumbos donceles,
savia dorada en haces de retama,
arranca ¿ahora? en cruces de una rama,
un germen de candores y aguamieles.

Mediodía es el punto de partida
en medio el alma, atisbo, hada, fantoche,
fábula y lejanísima estampida.

Nos bañamos de auroras en desmoche
buscando frescas brisas; y en la vida
vamos hacia los árboles; la noche

IV

¿Por qué una red crucial de áureos racimos
nos lanza a la ebriedad que ya se inicia?
Mana del corazón una novicia
siembra azul en los surcos de los limos.

Y nacemos. Nacemos y vivimos
y amamos el tremor de una delicia,
la intocable dulzura que acaricia.
los aparejos de estuantes mimos.

Venus, concha de espumas, precursoras
del brazo hiriente y de la fausta nieve,
fuego y sensualidad y flecha acerba.

La vida, en la modestia de las horas,
nos será blanda, la tristeza leve.

V

Himnos de un diminuto mar y manos
que abren flores y enredan sus diademas
nacen al viento; un vuelo de poemas
espera un haz de sol con rizos canos.

Qué próximo su son, mas qué lejanos
sus auspicios eternos. Rojas yemas
saben sumisas sílabas supremas
y dan frutos volubles y lívanos.

Nuestros sentidos -lunas, nubes, ondas,
oasis del fervor y de la calma-
son el fruto azafrán de viejas blandas
con hilos desprendidos de una palma,
mientras por los senderos de las frondas
vamos hacia los árboles, el alma.

VI

¿Qué estímulo te arrastra, qué te guía,
qué feral alimaña, pie de espada,
arde en tu corazón? ¿Y qué brazada
de mies neguilla envisca tu porfía?

Escucha otra canción. Sea tu bahía
una estrella en memorias abrasada.
Que en tu vehemente archilla aún no hay nada
que te pueda enrocar en rebeldía.

No es éste el obsesivo pensamiento
en la ambición de resplandores pardos
que bulle por tu sangre. No, no es éste.

No refrenes tu voz ni tu memento
y hurga en tu fantasía -sed de nardos-,
adormecida de perfume agreste.

VII

Punza la pena de una espina prieta
dentro de las entrañas. Hiere el labio
convicto por el peso del resabio,
raptor de flores, hiel, injuria y grieta.

Hiere la pena, amarga morisqueta
cargada de la inquina y el agravio.
Aunque es tiempo de ortigas, ¿por qué un sabio
sesgo no se resuelve en des secreta?

Como una cimbria fiel, como un repliegue,
úncete al yugo firme y poderoso.
No respire la pena, no te ciegue,
la lava del jardín, siniestro foso
que en fango te hunda y en angor te anegue.
Pero calla, no hables, sé piadoso.

VIII

Un eco de recuerdos se clausura
y cruza los jardines amarillos
cuando cae la tarde. ¡Qué cestillos
de ajados mimbres, qué auras de amargura!

La veleta del sol vela insegura
la niebla que oscurece los portillos.
Frisos de alabeados cardenillos
ornan la grave faz de la ternura.

Rúbricas de tu rueda giratoria
borren sus pernos de crujir gazmoño.
Ya tus cejos de adiós tiemblen, enfermen.
Mas, con el barro gris de la memoria
anclado en las antenas del otoño,
no despiertes los pájaros que duermen.

Societat musical La Pau

Los orígenes de la Sociedad Banda de Música "La Paz" de Beneixama se remontan al año 1841 cuando Don Miguel Payá y Rico, que con el tiempo sería Cardenal Primado de España, tuvo la idea de formar una agrupación musical similar a la de la Banda de Albaida, la cual actuaría en las fiestas de moros y cristianos de Beneixama de ese año. El nombre de "La Paz" se le otorga atendiendo a la integración que supuso de los dos bandos surgidos de la primera guerra Carlista.

Quantes voltes hem escoltat este paràgraf en llegir la història de la nostra Banda! Però ésenguany quan ha de sonar encara amb més motiu que mai, doncs enguany, Beneixama i la veïna localitat d'Onil celebrem el bicentenari del naixement de tant il·lustre persona, Don Miguel Payá i Rico, fundador de la nostra Banda. Quasi res, 1841, i és que sols mirar l'any m'ompli d'orgull, orgull de pertànyer a una institució tant veterana, i encara més si ho mire des de la perspectiva de ser el seu nou president. Ara mateix em sent com qualsevol corredor d'una carrera de relleus al que li acaben de passar el testimoni, i quin testimoni!, representar a la *Societat Musical LA PAU*.

Ha canviat i ha evolucionat molt la Banda d'aquells dies fins a convertir-se en la Societat que és ara. De fet, com a Societat som una entitat més bé jove en comparació amb els seus orígens, ja que la Banda va formar l'actual Societat l'any 1985. En esta última trajectòria, s'ha consolidat amb més de 200 socis protectors, una escola de música pròpia i, encara que quasi va arribar al centenar de músics, actualment conformen la plantilla de la Banda només 67 músics. I és que pertànyer a una Societat com aquesta implica respecte, compromís i un sacrifici que de vegades les pròpies circumstàncies personals de cadascú no donen la possibilitat de fer. Sí, he dit sacrifici, perquè és sacrificat anar a l'assaig tots els divendres i perquè és sacrificat participar en els més de 80 compromisos que té la Banda al llarg de l'any. Sacrificis que s'obliden per complet quan, mentre estàs fent un concert, veus que tothom està en silenci, escoltant les obres que tant t'has esforçat en preparar; o quan en acabar un concert, gaudeixes d'eixe aplaudiment que t'ompli de satisfacció i el públic, el poble, et felicita perquè li ha agradat. Sacrificis que també s'obliden en les llargues tertúlies de després dels assajos o en les sessions d'acudits de Rosendo assegut en una llitera.

L'any passat va ser un any de canvis, ja que a banda de canviar el president i mitja directiva, també va prendre la batuta un nou *mestre*, l'alcoià En Àngel Lluís Ferrando Morales, i ho va fer de la millor forma possible, oferint un concert excepcional. Baix el títol *Rússia i la seua música* vam poder disfrutar d'obres de la talla de *El Príncep Igor* o la *Marxa Eslava* en un emplaçament gens comú: a la *replàça* de l'església. A més, la vespra del dia del concert, es va celebrar una taula redona on es va exposar la història de la

música russa i es van explicar les obres que s'escoltarien l'endemà, la qual cosa va millorar la recepció de les obres, ja que es disfruten encara més quan te les expliquen.

Al setembre va començar un nou curs a l'escola de música amb 35 alumnes de totes les edats (recordeu que també hi ha un grup d'adults). Des que es va formalitzar com a escola de música pròpia, aquest curs entra en procés de consolidació, amb 10 professors i una oferta de 10 especialitats d'instrument, a banda de solfeig, cor i conjunt instrumental.

En octubre ens va deixar Daniel Mataix, qui durant tants anys ens va acompanyar portant amb orgull la nostra bandera; sempre disposat a ajudar, a col·laborar i ser part activa de la nostra Banda. Vaja per davant el nostre afectuós record.

Novembre és el mes de Santa Cecília i ho vam celebrar amb la incorporació de quatre nous educands. Andrea, Juanlo, Maria i Víctor van poder gaudir amb tots nosaltres de l'esperat concert: *Música i literatura*. A hores d'ara supose que ja estareu fent-vos una idea del que suposa pertànyer a aquesta Societat. Des d'ací vull donar-vos molts ànims i la meua més sincera enhorabona. També a Juan Payá, qui després d'haver celebrat més de 50 anys com a músic d'esta entitat, es va incorporar amb la nova faceta d'abanderat, que esperem siga per molts anys.

I al desembre va vore la llum una nova eina de comunicació i divulgació, la nova pàgina web de la Societat: **www.smlapaubeneixama.com**. Vos anime a tothom a visitar-la, ja que allí trobareu el calendari de totes les nostres actuacions, notícies relacionades amb la Banda i amb el món de la música, una galeria de fotografies, així com informació d'interès per a tots els socis. Estremem per tant una nova etapa de la Societat, amb noves i renovades il·lusions i nous projectes, musicals i socials.

No volguera despedir-me sense felicitar a tots els músics per la vostra dedicació i entrega, i animar-vos a participar al 200% de tots els compromisos i projectes actuals i tots els que puguin vindre: sou vosaltres la raó de tots ells, a més de que qualsevol projecte sense vosaltres és impossible. També vull felicitar a tots els socis protectors, que amb la vostra estima i acalorada acollida també representeu el motor de tot el que fem i ens doneu la força necessària per millorar cada dia més. Moltes gràcies.

Molt bones festes a tot el poble de Beneixama.

Alejandro Pérez Vidal

President de la Societat Musical LA PAU de Beneixama

Societat Coral Beneixama Astres il·lusions...

Durant el passat any 2011 hem aconseguit fer realitat noves il·lusions, en primer lloc i gràcies al nostre benvolgut director Alexis Jornet Valls, oferir al poble de Beneixama un concert de música sacra en Setmana Santa, concert que s'ha tornat a repetir en 2012, emmarcat dins de la celebració del Bicentenari del naixement del Cardenal Payá, juntament amb la Coral Polifònica d'Onil.

Considerem consolidada altra activitat més dins de la nostra programació anual, que es va estenent en quantitat, modalitats de música interpretada, doncs, contem amb el ja citat de música sacra en Setmana Santa i en les misses de Dijous Sant, Sant Joan, Dia de l'Aurora i motets a la Verge en les processons de les festes de Setembre; amb boleros, havaneres i música polifònica en el concert d'estiu, amb nades en el tradicional concert de Nadal i perquè no dir-ho en qualitat, sense voler pecar de pedanteria.

A més ens hem federat, ens hem associat a la Federació de Cors de la Comunitat Valenciana (FECOCOVA) i també ens hem inscrit dins del Circuit de la Diputació d'Alacant el qual estem convençuts que ens durà a donar-nos a conèixer i poder realitzar algun concert més.

Però com en aquesta vida no poden ser tot alegries, durant el passat any 2011 vam tenir la desgràcia de perdre a dos components i companys en aquesta afició al cant coral que ens uneix a tots els que formem part d'aquesta associació.

D'una banda a Paco Mataix, de semblant seriós, molt constant, amb un especial del sentit del deure, amb profunda fe catòlica, practicant i col·laborador incondicional de la Parròquia. I per una altra a Teresa Mari Bernabeu, de caràcter extravertit, alegre, que contagiava a tots les seues ànsies per viure plenament tots els moments bons i les seues ganes de realitzar tot tipus d'activitats.

Ambdós han estat col·laboradors en totes les activitats portades a terme en les quals se sol·licitava la seua participació. Sempre estaran en la nostra memòria com ho estan tots els altres companys que en el transcurs dels anys de vida del cor ens han deixat. E. p. d.

Però també hem tingut la satisfacció de contar amb cinc noves incorporacions a la nòmina de components d'aquesta Societat Coral... Isabel, Javier, Joaquín, "Juani-ta" i Vicente. Una soprano, una contralt, dos baixos i un tenor. Que gran alegria per a tots...

Des d'aquestes línies volem felicitar-vos i donar-vos l'enhorabona a tots per la vostra decisió i com ja haureu pogut comprovar, dir-vos que sempre trobareu l'amistat, el suport, el companyerisme i la consideració de tots els altres membres. Per això i com en totes les ocasions animem a totes aquelles persones que senten afició pel cant coral a participar en les activitats d'aquesta Associació, estem convençuts que no se sentiran decebuts.

Només ens resta desitjar a tot el poble de Beneixama, festers i no festers i a totes les persones que ens visiten en aquests dies que passen una Bones festes.

(<http://societatcoralbeneixama.blogspot.com.es/>)

Grup de Danses de Beneixama

*“Si em pose a cantar cançons
te’n cantaré més de mil,
que les porte a la butxaca
lligadetes amb un fil”*

Un any més, aprofitem l’espai que ens brinda la Revista de Festes per a desitjar a veïns i visitants que passen unes bones festes de L’Aurora, i també per a contar-vos les activitats dutes a terme pel Grup de Danses de Beneixama:

El dia **9 de juliol de 2011** vam participar en nom de Beneixama i junt a altres onze localitats del nostre entorn de l’Alcoià i el Comtat, al VIIè Aplec de Danses dels pobles de la Mariola que va tindre lloc a Planes. Allí vam ballar pels carrers del poble les nostres danses i com a colofó varem ballar tots els participants la “Jota de Quintos” de Planes. Després vam tindre soparet i sarao de rondalles per a gaudir escoltant música i també, qui va voler, ballant.

El **14 d’agost de 2011** vam actuar a Agres a la VIIa mostra de balls populars organitzada pel Grup “La Teixera”. El dia i la nit es van mesclar tocant i ballant en un entorn preciós als peus del Montcabrer.

Com és tradició, no varem faltar a la cita anual a la Setmana de Danses de la novena de **setembre** i el dia **18** tot el Grup vam ballar per al poble a la porta de l’ajuntament. El dia 16 de setembre ens van acompanyar els amics del Grup de Danses de Castalla.

El **25 de setembre** vam actuar al Camp de Mirra amb motiu de la celebració de la segregació del seu ajuntament del de Beneixama.

Els joves i més menuts van actuar el **29 també de setembre** a l’Auditori per a la Setmana cultural de la Associació de Pensionistes del poble, rematant la nit ballant les danses tots junts a l’escenari. Entranyable sempre compartir activitats amb els nostres majors, sens dubte el públic que ha conegut el folklore que els oferim i que ens demostra una estima especial en tot moment.

El dia **11 de novembre** vam tornar a actuar al Centre Social del poble veí del Camp de Mirra convidats pels pensionistes de la localitat amb qui ja tenim una complicitat d’uns quants anys i ens fan sentir com a casa.

El dia **12 de novembre** i per a ambientar l’any del VIIIè Aplec que organitzarem a Beneixama, vam encetar una nova proposta: les **Danses al Carrer**. Ens varem combinar amb els veïns del carrer Vicenta Ferrero i colindants, i varem muntar una festeta d’allò més bé, no van faltar ni balcons adornats, ni la taula parada amb menjars i pastes

casolanes, ni l'agradable companyia del veïnat amb qui vam compartir una balladeta, soparet i bon ambient.

La nit de **Nadal**, vam eixir també cantant nades demanant aguinaldo pel poble.

El **18 de febrer de 2012** vam repetir **Danses al Carrer** en la confluència dels carrers Sant Josep i Poeta Pastor, una amena balladeta on no va faltar de res. El veïnat ens va atendre també "a cos de rei", sense que faltaren tampoc alguns amics balladors disfressats, aprofitant que es celebrava la festa de Carnestoltes.

La **Festa de l'oli** la vam celebrar enguany el dia **24 de març**. A la porta de l'almàssera ens vam juntar per, amb l'excusa de tocar alguna cançoneta i ballar, tastar l'oli de la nova collita amb pa, cacaús, olives, tramussos, vi de Beneixama i uns dolçets amb herberet i mistela, que ens van alegrar la nit. Molts van ser els que van compartir amb nosaltres la proposta que vam presentar l'any passat i als qui des d'aquestes pàgines agraïm la seua comparecència i suport.

És clar que per damunt d'allò més propi, la majoria de les músiques i lletres del nostre repertori són compartides pels pobles de comarques pròximes i també de més enllà. Les migracions buscant feina han anat deixant i arreplegant, per tot arreu, la labor de *jotes*, *copletes*, *fandangos*, *seguidilles*, *boleros*..., convertint les cançons i balls en matèria viva que s'ha enriquit seguint la dita de: "... per on passa banya", i cada una d'aquestes expressions artístiques té tantes variants com cantadors, músics o balladors les fan seues. Eixemple evident al nostre poble

és la recuperació dels **Majos**, de ascendència castellana-manxega. Presents en pobles del nostre entorn però a casa nostra ja totalment oblidats de la memòria i el carrer.

Per sort, encara els vam salvar de l'oblit al poder contactar amb qui recordava els que feien referència a la Verge –reiterem les gràcies a Vicente Barceló Botella, Adela Molina, Mercedes Calabuig,... –, cantats curiosament per Nadal, i vam optar per donar vida als profans, naturalment més irreverents i picarescos, cantats o versats al racó del foc entre amics o en vetlades informals en qualsevol moment, encara que és formalitzen la nit del **30 d'abril a l'1** de maig.

A hores d'ara, principis de maig, quan escrivim l'article, ens queden molts projectes per al 2012. El 9 de juny farem la tercera nit de Danses al Carrer, en aquesta ocasió al carrer Vicente Conca Blasco, i tancarem el cicle el 21 de juliol al carrer del metge D. Juan Bta. Pastor.

El 2 de juny actuarem al Teatre Principal de Banyeres de Mariola i com a colofó i plat principal de l'any, el 28 de juliol organitzarem a Beneixama el Villé Aplec de Danses dels Pobles de la Mariola, tancant un any completet i plé d'activitats. Ja vos contarem l'any que ve com ens han anat les activitats pendents a hores d'ara, encara que quan tingueu a les mans aquest programa ja hagen passat totes elles.

Esperem que hageu gaudit de les nostres propostes tant com nosaltres i aprofitem des d'ací per agrair de tot cor la vostra inestimable col.laboració. Moltes gràcies per l'atenció dispensada i BONES FESTES.

La importància del teatre

De tots és coneguda l'afició que al nostre poble hi ha al voltant d'aquest art escènic que anomenem teatre, paraula originària del món grec, com quasi tot a la cultura occidental, relacionada amb el vocable theatron que podem traduir com a "lloc per a contemplar", és a dir, un espai on es combinen so, gestos, discursos, històries... espectacle en definitiva, enfront una audiència i és en aquest aspecte, el del públic, on radica, pensem, la seua importància, ja que el teatre és important per al ser humà com a gènere literari o millor encara, com a manera d'expressar, mitjançant la interpretació d'històries reals o imaginàries, emocions, pors, sensacions, dubtes, inquietuds i a través d'elles apel·lar a un públic que se sent més o menys pròxim a eixes realitats i que pot identificar-se amb elles, produint-se de tant en tant allò que anomenem una catarsi o identificació entre l'espectador i l'actor, una mena de comunió entre el món real i quotidià i el món literari o fictici que ens ofereix una obra,

Representació de "Nelo Bacora". Anys 80.

endinsant-nos així en el meravellós món de la representació de la realitat o de la fantasia. Eixe ha estat el leimotiv, el fil conductor, que des dels anys 70 ens ha mogut a fer teatre.

A hores d'ara, tot i que no estem passant pels millors moments com a grup en actiu, no volem deixar de sentir-nos participatius dins de l'entramat d'associacions que tan bons resultats obté a Beneixama; no sempre es donen les millors circumstàncies per a poder dur a terme una funció, encara que no per això volem deixar de banda el poder-ne representar alguna i més quan el món teatral, estiga o no en crisi permanent, resulta d'allò més creatiu i variat.

Des d'eixa perspectiva, poder afirmar que hem fet de tot, però que encara ens queden coses a dir; veja-ho sinò les imatges que hem volgut fer-vos arribar des d'aquestes pàgines del programa de festes, les quals són una mostra significativa del que pretenem: expressar i comunicar idees, sentiments, entretenir, arrancar dels assistents un somriure, una mirada de complicitat... una llàgrima donat el cas i ho volem fer mitjançant qualsevol format, ja siga el popular sàinet, un monòleg, una cançó, un conte, una presentació d'un llibre, unes jornades culturals, una trobada o com vam fer en dues ocasions amb la posada en escena de l'acte de nomenament de capitans la nit del 23 de juny de 2004 i 2008 respectivament, que hi va ser tot un èxit. És així com des de les primeres representacions del "Nelo Bacora", allà pels anys 80, fins a la recent participació a Banyeres amb "El colombaire de profit" de l'any 2009 hem comptat sempre amb el beneplàcit d'uns espectadors que des d'un primer moment hem tingut de la part i amb els quals volem seguir podent-los oferir allò que millor sabem fer: teatre. Esperem ben prompte aconseguir-ho.

Bones festes a tots!

Acte de nomenament de capitans. 23 de juny de 2004.

Representació del "Colombaire de profit".
Banyeres de Mariola. 30 de maig de 2009

Grup de teatre LA LLOBERA

Asociación de pensionistas y jubilados

Hace cuatro años me dirigía por vez primera, a todos mis conciudadanos, desde esta revista festera, como Presidente de la Asociación de Pensionistas y Jubilados.

Este año se cierra un ciclo para mí, seguramente cuando leáis estas líneas habrá una nueva Directiva al frente de la Asociación. Por ello aprovecho para dar gracias a todos los que en estos años habéis colaborado para que las cosas salgan lo mejor posible. Estoy satisfecho por el apoyo y ayuda que he recibido, tanto de todos los componentes de la Directiva, como del pueblo en general. Hemos intentado trabajar lo mejor que hemos sabido. Sé que habremos tenido fallos, pero la intención siempre fue buena.

Se han conseguido algunas mejoras en los locales de la Asociación y es una verdadera lástima que no se usen

estas instalaciones por más asociados, pues las condiciones actuales de las mismas son muy buenas. Os invito a todos a que las uséis con frecuencia y disfrutéis de unos locales en los que podemos reunirnos y tener un rato de ocio con los amigos.

Solo me queda desearos a todos que las Fiestas sean agradables y felices, que a pesar de las dificultades derivadas de la situación económica actual, seamos capaces de superar con alegría cualquier inconveniente.

Todos los componentes de esta Directiva, que ahora se despide, os deseamos Felices Fiestas, y seguiremos siendo unos mayores dedicados a ofrecer colaboración y apoyo a nuestro querido pueblo.

Francisco Payá Valdés

Asociación De amas de casa

AMAS DE CASA

De nuevo un año más acudimos a nuestra cita con el programa de fiestas, una cita que nos permite colarnos puertas adentro en cada hogar y nos muestra a través de sus páginas el alma de nuestro pueblo.

Nosotras, como Asociación, somos parte activa de esta nuestra cultura y como diría el poeta, seguimos “haciendo camino al andar”, un camino donde todas las mujeres de Beneixama somos protagonistas, indiferentemente del lugar que ocupemos en la sociedad, edad o profesión. Por eso, os invito personalmente, a que profundicemos en el nombre de nuestra Asociación: “Amas de Casa” y reflexionemos...

¿Solo nos consideramos amas de casa? Ojala que esta reflexión sea el principio de un cambio, estaría bien “Asociación de Mujeres de Beneixama”.

Y bien, este curso habrá llegado a su fin en el momento de la edición del programa y podemos decir que a pesar de las dificultades económicas, hemos logrado realizar nuestra agenda anual de actividades como años atrás. Es verdad que en referencia a los cursos de baile, informática y yoga, este año, para poder seguir manteniéndolos, han sido las mismas alumnas quienes han tenido que sufragar las cuotas mensuales.

En adelante, seguiremos amoldándonos a nuestros presupuestos y como no todo se compra con dinero, sería muy interesante adquirir nuevos matices, tratar de abrirnos a las mujeres más jóvenes y escucharlas, seguro que tienen algo nuevo que aportarnos.

Gracias a todas y a cada una de las mujeres de Beneixama.

Salud y Felices Fiestas Patronales

La Secretaria

A.M.P.A

La familia es la base de la sociedad y el lugar donde las personas aprenden por primera vez los valores que les guían durante toda su vida. (Juan Pablo II)

Desde el AMPA deseamos a todos los vecinos de Beneixama unas muy felices fiestas. En especial a todos los niños y niñas, para quienes las fiestas son el colofón de sus vacaciones de verano.

Queremos aprovechar la oportunidad que nos brinda este espacio, para dar a conocer las diferentes actividades que la Asociación de Madres y Padres del colegio hemos realizado durante este curso escolar.

Este curso hemos realizado trimestralmente una charla educativa a cargo de Rosa López. Los temas tratados han sido: "Los Deberes: derechos y obligaciones", "Normas y Límites" y "¿Cómo podemos comunicarnos mejor con nuestros hijos?".

A finales de septiembre como es tradicional, se ofrecieron a los alumnos diversas actividades extraescolares como música, inglés e iniciación al bádminton.

Llega la Navidad, celebramos "la Pastorà", cuyas ofrendas y donativos llevamos al asilo de ancianos de Villena. También colaboramos con los Reyes Magos para hacerles llegar sus cartas de agradecimiento a los niños.

En Febrero organizamos la fiesta de Carnaval con un pasacalle y la tradicional merienda en el Maset de los Estudiantes, amenizada con los bailes y canciones de los alumnos de 5º y 6º de Primaria.

Durante este mes, se llevó a cabo una charla para adultos sobre "Primeros Auxilios", a cargo de un voluntario de la Cruz Roja de Banyeres de Mariola. Y una jornada educativa para los alumnos sobre este mismo tema.

Para agradecer a los queridísimos abuelos y abuelas el cariño y la labor que realizan con sus nietos, y para estar con ellos un rato, celebramos por cuarta vez, la "Tarde con los Abuelos", en colaboración con la Asociación de Jubilados y Pensionistas. Fue en Mayo en las instalaciones de la Fundación Elena Santonja, donde pasamos una tarde divertida de juegos y canciones tradicionales.

En junio para finalizar el curso escolar, organizamos un festival con diferentes actuaciones.

Desde la junta directiva hemos abordado la organización de estas actividades, así como otras cuestiones relacionadas con la educación de nuestros hijos de la mejor manera posible. Esperamos haber acertado.

Queremos comentar, para finalizar, que uno de los temas que ha aparecido en varias ocasiones durante este curso, ha sido la necesidad de que el proceso de enseñanza- aprendizaje de nuestros hijos ha de ser un proyecto común entre la escuela y la familia. Es muy importante para el rendimiento escolar de nuestros hijos, que los padres y madres nos interese y nos impliquemos de forma activa en su educación, hablando con frecuencia con los tutores y haciendo un seguimiento de su evolución y de su rendimiento.

¡Felices Fiestas!

La Directiva

En primer lugar dar las gracias a esta revista/programa de fiestas, que cada año nos da la oportunidad de dirigirnos a todo el pueblo de Beneixama.

Desde el grupo de Cáritas queremos compartir la siguiente reflexión, centrándonos en los duros tiempos que estamos viviendo en la actualidad y en las privaciones y sacrificios que nos está tocando padecer a toda la sociedad a raíz de una profunda crisis económica.

El ayuno, desde un sentido cristiano, lo entendemos como las privaciones que efectúa la persona de forma voluntaria, no guardándose para sí los bienes que posee, sino compartiéndolos o incluso donándolos a las personas excluidas o en riesgo de exclusión, con tal de mejorar la situación de las personas que tiene a su alrededor, desde Cáritas entendemos que la solución para los graves problemas de nuestra sociedad es formar una verdadera familia humana, en la que todos nos responsabilicemos de todos y en la que la solidaridad, la cooperación, la justicia el amor fraterno sean las bases de una nueva sociedad.

En la actualidad, estamos tentados a ver el futuro con cierto pesimismo, desesperanza e incluso con miedo ante una situación que exige más sacrificios y ante la escasez de oportunidades laborales en esta situación económica que se vislumbra en nuestro país. Pero por eso mismo no debemos dejar caer los brazos, no podemos resignarnos a convertirnos en un mero medio, perteneciente a un sistema en que la persona deja de ser el fin último.

En estos difíciles días prevalece otro tipo de ayuno, diferente al ayuno con sentido cristiano, esta vez no voluntario y que nos vemos obligados a practicar y por tanto se constituye como una carga, pero esa vez no intenta ayudar a nuestro prójimo sino que tiene como objetivo saciar un sistema reflejo del egoísmo imperante en nuestra sociedad...

Por tanto Cáritas tiene como objetivo transformar este sistema injusto y nuestra manera de ser, ayudando de forma desinteresada y en su integridad a todas las personas. La solución a esta grave crisis no va a venir de instituciones europeas, ni de fondos monetarios internacionales, ni de bancos centrales; que también han sido parte del problema, sino que ha de venir de la transformación de las actitudes de las personas que solo puede obrar Cristo en nosotros. Esa será la verdadera transformación y esperanza para que las instituciones y la sociedad sean verdaderamente humanas.

Para concluir, queremos dar las gracias de una manera especial al grupo de Patchword, por su colaboración desinteresada con el grupo de Cáritas y a todas las personas que han colaborado con nosotros en este último año y felicitar a todo el pueblo de Beneixama y visitantes en estos días de fiestas de Moros y Cristianos, pidiendo a nuestra Madre la Divina Aurora por todos ellos y en especial por aquellos que pasan más dificultades.

Grupo de Cáritas Beneixama

Juan Romero Maestre

A la atención De los Donantes De Sangre

Hablamos con cierta frecuencia de la situación económica por la que estamos atravesando, social y personal, que nos impide tener ciertas satisfacciones, hacer obsequios y gastar parte de lo que tenemos por un comprensible miedo al futuro y, sin embargo, muchas personas están regalando continuamente algo tan preciado, privado y necesario como es su “SANGRE”.

Sin condiciones, sin preguntas, sin pedir nada a cambio, tan generosamente que emociona su asistencia a los centros de donación. Aparecen vitales, contentos, con la sonrisa permanente y la conversación amena, y esperan pacientes, sin alterarse, sin protestas y sin nerviosismo, su turno que, a veces, es largo, afortunadamente, pues eso indica la afluencia de amigos solidarios.

En la incesante rotación del calendario, nos encontramos ya en un momento del año en curso en que asoman los meses de verano, y esto es referirse implícitamente al periodo de vacaciones para todos, grandes y chicos que todos esperamos con ilusión y los servicios sanitarios, con temor y angustia, preguntándose si tendrán suficiente reserva de sangre para atender a tantas necesidades debido, por un lado, a los innumerables accidentes que se producen en esta época por el gran volumen de viajeros que surcan nuestras carreteras y, por otro, a las necesidades de las enfermedades cotidianas que requieren de ella.

¡Ojalá haya pasado por nuestra mente esta inquietud! Mejoráramos así nuestra predisposición a asistir a cuantos llamamientos se nos hicieran desde los centros de donación de sangre y transfusión.

Los integrantes del Centro de Donaciones de Alicante y en particular, los delegados de Beneixama, nos sentimos dichosos al comprobar que nuestros llamamientos no caen en saco roto y al advertir que, día a día, se van incorporando nuestros jóvenes, lo que da muestra de su concienciación y de su espíritu solidario. Teniendo en cuenta lo pequeño que es nuestro pueblo es un motivo de orgullo saber que se encuentra entre los primeros puestos de la provincia en número de donantes, en términos relativos.

El ser humano, de uno en uno, tiene el gozo de verse como centro del universo al comprobar que su generosidad ayuda a salvar vidas y a mejorar la calidad de vida de otras muchas.

Animo desde aquí al conjunto de futuras generaciones a continuar por la senda del altruismo y de la solidaridad.

Con mi agradecimiento y deseo de unas felices fiestas.

ARMONÍA.

Taller d'Adaptació Prelaboral d'Inserció Social T.A.P.I.S. Banyeres de Mariola

El T.A.P.I.S. (Taller d'Adaptació Prelaboral d'Inserció Social) és un Programa de Prevenció i Inserció Social acreditat per la Conselleria de Benestar Social i desenvolupat per l'Ajuntament de Banyeres de Mariola. La finalitat principal del qual és la de facilitar a les persones amb alguna discapacitat intel·lectual una ocupació terapèutica i d'ajust personal i afavorir la seua autonomia i inserció sociolaboral, mitjançant una formació integral i un aprenentatge prelaboral, proporcionant suport terapèutic i assessorament individual.

Actualment, el T.A.P.I.S. compta amb 11 usuaris i dos dels quals són veïns de Beneixama.

Entre els objectius generals del programa, cal destacar-ne dos: d'una banda, la *integració comunitària* d'aquest col·lectiu per mitjà de la normalització en l'accés a la xarxa de recursos comunitaris, i d'altra, la *inserció sociolaboral* per mitjà d'activitats productives i ocupacionals, prestació de serveis i realització de treballs per a entitats i empreses, tots dos per a evitar l'aïllament social i aconseguir l'autonomia personal que els permeta millorar la seua qualitat de vida.

Els alumnes han participat durant l'any en nombroses activitats sociocomunitàries a Banyeres de Mariola, entre les que destaquem la Fira de la Malena, l'Exposició de Nadal, l'elaboració dels trofeus de la Carrera Solidària de Nadal i de la Competició de Duatló-Cross Extremme, i en altres activitats esportives. Al municipi de Beneixama també han participat en dos esdeveniments de caràcter social:

El dia 21 de desembre realitzarem el *Mercat Solidari de Nadal*, amb l'objectiu d'exposar el nostre treball i vendre els articles elaborats a mà amb materials reciclats, activitat que es va realitzar en un ambient nadalenc i acollidor. Cal agrair la col·laboració de l'Ajuntament de Beneixama, la Filà de Cristians i a totes les persones que ens van visitar, perquè la il·lusió dels alumnes de mostrar el seu treball, i l'emoció de sentir que la gent valora l'esforç i el temps que diàriament dediquen a esta tasca, no es pot descriure amb paraules. Verdaderament mereix la pena compartir aquests moments amb ells, perquè de segur que rebrem més afecte del que nosaltres els donem.

També participarem en el *I Festival Solidari de Nadal* que va tindre lloc el dia 26 de desembre, per mitjà de l'aportació d'articles artesans i nadalencs a la rifa solidària.

Entre altres activitats, el T.A.P.I.S. també realitza comandes per a repartir publicitat, ensobrat de cartes per a Associacions, detalls per a regalar i decorar, felicitacions, invitacions i altres, per al que estem a la disposició de tots els ciutadans i empreses que vulguen informar-se del nostre servei.

Els alumnes del T.A.P.I.S. els desitgen Bones Festes en honor a la Divina Aurora i que l'ambient festiu s'impregne d'alegria, amistat i solidaritat.

Eva Mª Pascual Valls
Ajuntament Banyeres de Mariola
Departament Benestar Social

Juniors Trenc d'Alba Beneixama

hace ya más de 10 años de movimiento (todo empezó un 28 de Octubre de 2001), y aún hoy seguimos persiguiendo el mismo objetivo que entonces: transmitir a niños y jóvenes los verdaderos valores que nos identifican como personas y cristianos mediante la educación en la fe. No es un objetivo fácil de conseguir y año tras año nos planteamos nuevas metas y retos que nos lleven a acercarnos cada día más a este.

Durante todos estos años, las actividades planteadas y realizadas han sido de diversa índole y con objetivos marcados en pro de transmitir a los niños mensajes de solidaridad, paz, felicidad, bondad, ... Desde la actividad más pequeña hasta la más grande tiene como objetivo final, además del aprendizaje, la diversión. Es por ello que, dentro de las posibilidades, se intentan hacer actividades en exteriores, en otras poblaciones y con otros grupos Juniors. Ejemplos claros son los Día Juniors que se celebran todos los años en diferentes poblaciones y donde niños y jóvenes de más de 14 parroquias se reúnen para divertirse y conocer a más gente que persigue nuestro mismo objetivo.

El inicio del último curso estuvo marcado por los preparativos del X Aniversario celebrado el 13 de noviembre de 2011 en la Fundación Elena Santonja. El sábado anterior se hizo el tradicional juego de inicio, Eucaristía y merienda para todos los niños y se prepararon las actividades que se llevarían a

cabo el día 13. Muchas fueron las personas que quisieron celebrar tan importante fecha con nosotros y les queremos agradecer el haber formado parte de nuestro recuerdo.

Resumir 10 años de movimiento no es tarea fácil y cuando decidimos hacer la exposición de fotos nos llevo mucho tiempo ya que cada foto llevaba una historia y anécdota detrás. Campamentos, grupos que empezaron en pacto y siguieron como monitores, encuentros de monitores, acampadas, rallies marranos, ... Fue muy gratificante para nosotros volver a recordar todos los buenos momentos vividos durante ésta etapa vivida.

Con la resaca del aniversario, nos vimos envueltos en la organización del "Festival Solidari" del que participamos junto con otras asociaciones y entidades en la decoración, los detalles y las actuaciones. Y para finalizar un trimestre de actividades nos trasladamos a Valencia para asistir a "Expo-Jove", una cita anual en la que los niños y jóvenes pudieron disfrutar, aprender y relacionarse con otros jóvenes.

Otra de las actividades que llevamos a cabo fue la celebración del Día de la paz (30 de enero) en la que todos juntos y congelados pintamos en la calle del parque "La Pau" una paloma, símbolo indiscutible de éste día. Nos encanta que ese símbolo haya permanecido durante meses.

Y como todos los años, clausuramos el curso con el campamento. Este año se celebró en Talayuelas (Cuenca) del 6 al 12 de agosto junto con los amigos del movimiento Juniors Sant Blai de la vecina localidad de Bocarent.

Sin más nos queda desearles unas buenas Fiestas de Moros y Cristianos a todo el pueblo de Beneixama.

SEMPRE UNITS!

El grupo de Monitores y Educadores.

Asociación Puntet a Puntet

Una vez más, el Programa de Fiestas nos da la oportunidad de dirigirnos a los vecinos de Beneixama en estas fechas tan entrañables para todos nosotros.

En la Asociación *Puntet a Puntet* trabajamos para dar a conocer tanto las labores que se realizan en el mundo del *Patchwork*, como nuestro pueblo, Beneixama, allá donde asistimos y con quien nos relacionamos ya sean cursos, encuentros, festivales, etc.

Desde el año pasado cuando hicimos nuestra pequeña “presentación en sociedad” a través de estas mismas páginas, nuestro grupo ha ido creciendo a todos los niveles, con la incorporación de nuevas socias, participación en eventos de distinta índole, asistencia a cursos monográficos...

En junio del pasado año nos estrenamos con la celebración del Día Mundial del *Patchwork* cosiendo en la calle como es tradición en multitud de países, para dar a conocer estas labores que en la mayor parte de los casos pueden ser consideradas como “pequeñas obras de arte”. Este año, cuando este libro esté en vuestras manos habremos celebrado nuevamente dicho Día Mundial del *Patchwork*.

Por otra parte, en el mes de marzo nos desplazamos al Festival Internacional de *Patchwork* en Sitges, donde pudimos disfrutar de unas exposiciones de muy alto nivel con Francia a la cabeza como país invitado.

Asimismo realizamos y sorteamos una colcha solidaria confeccionada con telas traídas de África a beneficio de la ONG OASIS.

Sin más, sólo nos queda invitaros a que paséis por nuestra sede en el edificio de Correos los lunes y martes por la tarde, para que veáis el ambiente de compañerismo y amistad que hay entre todas las socias – amigas, y si os apetece os unáis al grupo.

Muy buenas fiestas a tod@s.

La Maravillosa Aurora Polar

Ya nos hemos referido a este fenómeno en otras ocasiones de forma pasajera, pero debido a las especiales circunstancias que tendrán lugar el próximo año quizá sea el momento de explicar por qué se produce este acontecimiento.

La **aurora polar** es un fenómeno en forma de brillo o luminiscencia variopinta que aparece en el cielo nocturno, normalmente en zonas polares, aunque puede aparecer en otras partes del mundo por cortos periodos de tiempo y adquiere las formas de banderas, arcos, coronas, etc. El fenómeno tiene duración variable desde algunos minutos a algunas horas. En el hemisferio norte se conoce como **aurora boreal**, y en el hemisferio sur como **aurora austral**.

El Sol, situado a 150 millones de Km. de la Tierra, está emitiendo continuamente partículas. Ese flujo de partículas constituye el denominado viento solar. La superficie del Sol o fotosfera se encuentra a unos 6000 °C; sin embargo, cuando se asciende en la atmósfera del Sol hacia capas superiores la temperatura aumenta en vez de disminuir, tal y como la intuición nos sugeriría. La temperatura de la corona solar, la zona más externa que se puede apreciar a simple vista sólo durante los eclipses totales de Sol, alcanza temperaturas de hasta 3 millones de grados. Al ser la presión en la superficie del Sol mayor que en el espacio vacío, las partículas cargadas que se encuentran en la atmósfera del Sol tienden a escapar y son aceleradas y canalizadas por el campo magnético del Sol, alcanzando la órbita de la Tierra y más allá. Existen fenómenos muy energéticos, como las fulguraciones o las eyecciones de masa coronal que incrementan la intensidad del viento solar.

Las partículas del viento solar viajan a velocidades desde 300 a 1000 Km/s, de modo que recorren la distancia Sol-Tierra en aproximadamente dos días. En las proximidades de la Tierra, el viento solar es desviado por el campo magnético de la Tierra o magnetosfera. Las partículas fluyen en la magnetosfera de la misma forma que lo hace un río alrededor de una piedra o de un pilar de un puente, entrando únicamente por los polos. Al entrar en contacto con la atmósfera terrestre se produce el fenómeno luminoso que nosotros observamos desde la superficie de la Tierra.

La actividad solar varía en ciclos de 11 años durante los cuales se produce un periodo de mínima actividad y otro de máxima. Según las previsiones de la mayoría de los estudios del actual ciclo solar se prevé que el máximo se produzca en mayo del próximo año 2013.

Teniendo en cuenta que las auroras polares son más frecuentes alrededor de los máximos del ciclo periódico de actividad del Sol, es muy posible que el próximo otoño-invierno-primavera sea una época inmejorable para vivir el acontecimiento de observar este fenómeno, por la gran cantidad que se pueden producir.

CUÁNDO Y DONDE VER LA AURORA BOREAL

Ver la aurora boreal es un momento mágico que te dejará sin palabras. Las posibilidades de verla son mayores entre el equinoccio de otoño y el de primavera (21 de septiembre al 21 de marzo) aunque en ciertas ocasiones hace su aparición durante el transcurso de otros meses, siempre y cuando la temperatura atmosférica sea lo suficientemente baja. La aurora boreal es más frecuente **a finales de otoño e invierno**, y los mejores meses para verla son **octubre, febrero y marzo**. Su mayor frecuencia se registra **entre las 6 de la tarde y la 1 de la madrugada**.

Los mejores sitios para verla son Alaska, Canadá, Groenlandia, Islandia, Noruega, la Laponia Finlandesa, el Círculo polar Ártico y Siberia.

Desde aquí os animamos a que os decidáis a viajar a alguno de estos países para disfrutar del acontecimiento al mismo tiempo que conoceréis su cultura y costumbres y disfrutaréis de sus hermosos paisajes.

E. Maestre

Junta Local de la Unió de Llauradors i Ramaders

Diu la UNESCO que el Patrimoni cultural és l'herència cultural pròpia del passat d'un poble, amb la qual aquest viu el present, i que transmet a les generacions presents i futures. Dins del patrimoni podem trobar construccions arquitectòniques, obres d'art o documents, però també tradicions, música, tècniques, oficis...

El patrimoni d'un poble ens parla de qui som i de com hem arribat a ser els qui som. Gràcies a la conservació del nostre patrimoni, material i immaterial, podem gaudir de les nostres festes, sentir-nos poble cantant junts tonades antigues, assaborir els plats que cuinaven les nostres besàvies, emocionar-nos amb poemes escrits fa quasi un segle o presumir de tindre un poble ben bonic.

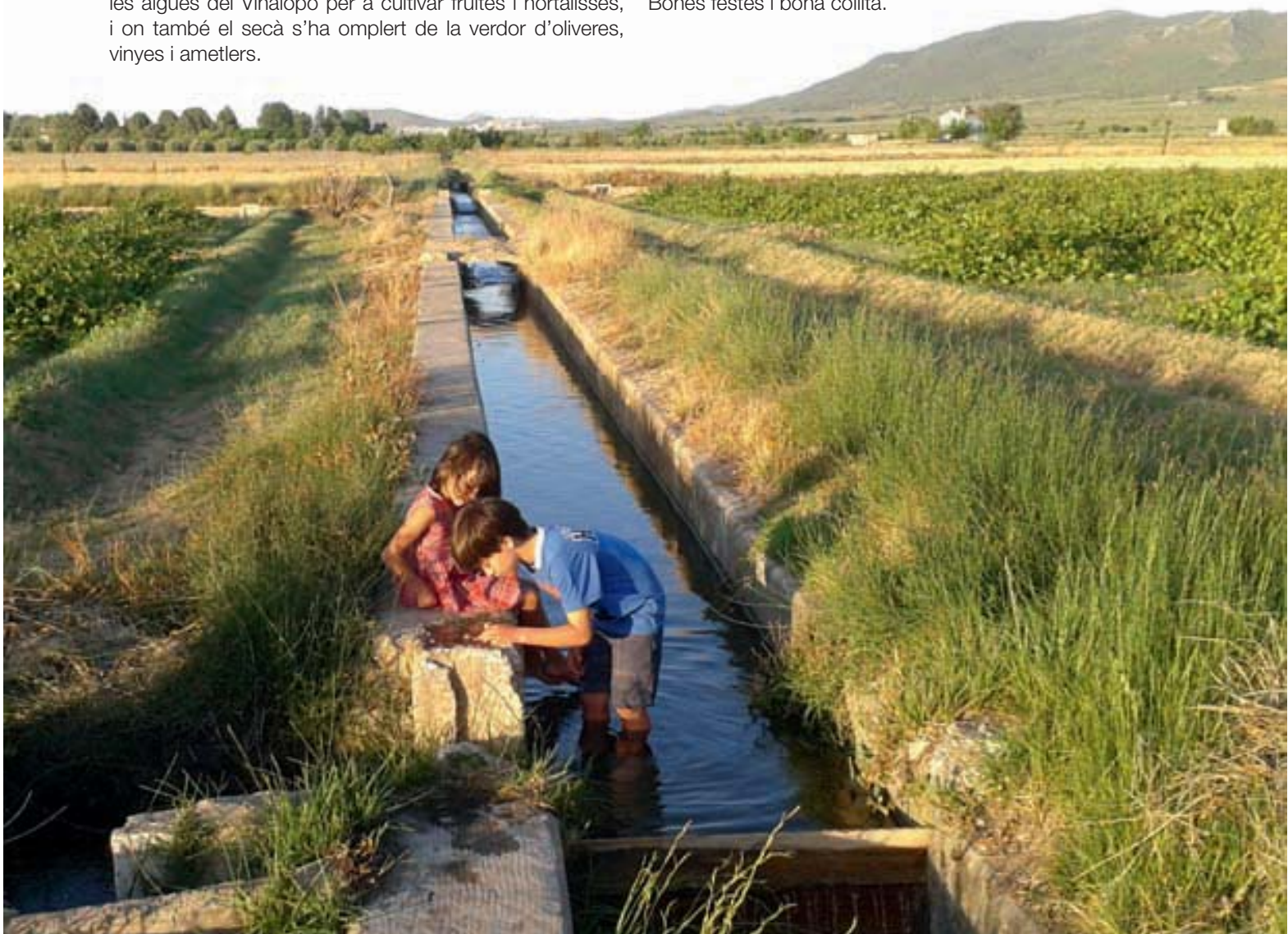
I si parlem d'història, de poble i de patrimoni no podem deixar de parlar d'agricultura. El poble de Beneixama ha sigut des del principi un poble agrari que ha sabut aprofitar les aigües del Vinalopó per a cultivar fruites i hortalisses, i on també el secà s'ha omplert de la verdor d'oliveres, vinyes i ametlers.

Però a diferència del patrimoni arquitectònic, on tothom coincideix en la seua defensa, el patrimoni agrari està més que amenaçat per l'urbanisme descontrolat, la "modernitat" mal entesa i la falta de mires de futur.

Exemples del nostre patrimoni agrari són el sistema de rec tradicional, compost per les sèquies i els braçals, la poma roja de Beneixama, que du el nostre nom per tot arreu, i l'horta, que ha alimentat al poble durant segles i que està sent víctima d'un urbanisme desordenat que amenaça amb acabar-la de destruir.

Els agricultors del segle XXI no volem perdre les nostres arrels, el patrimoni que hem heretat d'altres llauradors al llarg dels segles, perquè no més reivindicant els nostres orígens és com podem mantenir l'activitat agrària a este indret del món que es diu Beneixama.

Bones festes i bona collita.

Grupo Multilabores

Como todos sabéis somos un grupo de mujeres entusiastas en todo lo que supone labores y trabajos manuales, tenemos varias especialidades con las cuales disfrutamos, en unas más que en otras, los Bolillos y el Patchwork son las más destacadas, también realizamos Ganchillo, Punto de Cruz y algún que otro tipo de bordado que a pesar de ser menos utilizados hoy en día son también interesantes.

Este año hemos tomado la decisión de formarnos como asociación e invitar a toda las personas que quieran formar

parte de nuestra agrupación, porque estamos convencidas de que os enganchará y hará disfrutar como a nosotras también.

Aunque este año todavía somos “noveles” como asociación, nos hemos atrevido a organizar un encuentro de Bolillos y a pesar de su coincidencia con el de Segorbe, que es el más importante de la Comunidad Valenciana, no estuvo nada mal y tuvimos las visitas de las vecinas poblaciones de Bañeres, Alcoy, Ibi, Onil, Castalla, Muchamiel, Bocairente, y Cañada, se realizó el 15 de Abril y nos dejó un grato recuerdo de dicho acontecimiento.

Tenemos en proyecto para este año, una exposición de los trabajos que hemos realizado en este curso y le daremos publicidad con tiempo para que pueda asistir el mayor número de personas a visitarlo.

Agradecemos la oportunidad que nos ofrece la revista festera para darnos a conocer y dar las gracias al pueblo en general por las colaboraciones que hemos recibido, deseando a todos unas felices fiestas de Moros y Cristianos en honor a nuestra patrona la Divina Aurora.

Colla de Dimonis Emplomats Beneixama

Quedaron atrás aquellos días del verano de 1999 cuando se forjó la Colla de Dimonis Emplomats, han pasado algunos años desde entonces y entre ellos diferentes presidentes. En la 1ª legislatura al mando de Juan Rafael Llin, se consolidó y se dio a conocer a la Colla, en la 2ª legislatura comandada por Antonio Amorós (Tono), se fortaleció la Colla actuando en eventos importantes, en la 3ª legislatura en cabecada por Cristóbal Barceló, se renovó la Colla dándole un espíritu más dinámico. Y a partir de este 2012 ¿qué futuro nos espera con la 4ª legislatura? Será duro ya que nuestro espectáculo suele ser contratado por las administraciones públicas y hoy sabemos que económicamente se encuentran bastante mal, pero la gente necesita distracción y abstraerse por un momento los días aciagos, eso es lo que tenemos que mostrar a todos, una unión que por medio del compromiso nos lleve a tener la ilusión de aquel niño que descubre un juguete nuevo y por un momento hacer disfrutar a la gente olvidando esos malos momentos.

En este nuevo periodo que se nos presenta va a poner a prueba a muchos de nosotros y queremos destacar los tres pilares sobre los que mantendremos esta nueva singladura:

Ilusión: De estar ante un reto, ya que nunca he dirigido a un grupo de gente tan variada, y sabiendo que tiene tantas posibilidades para hacer disfrutar a la gente en un espectáculo como el correfoc, transmitiendo una alegría inusitada para hacer disfrutar a la gente de nuestro arraigo popular de la pólvora.

Unión: De ser un grupo tan variopinto, lleva a veces a estar distantes y no saber lo que quieren los demás, pero debemos hacer un esfuerzo en comprender que nuestro lazo de unión es la pólvora y disfrutar con ella, apoyándonos en esta alegría de disfrutar con la pólvora consolidaremos este grupo de gente.

Compromiso: Por mi parte y de la Directiva, en llevar a todos los miembros de la Colla a disfrutar en todo aquello que haremos, en que cada uno debemos darnos cuenta que la única manera de llevar a cabo esta tarea es comprometiéndonos con la Colla, vivir cada momento en que la Colla se reúne y cada uno aportar sus cualidades.

La premisa fundamental que queremos poner como bandera es la participación, ya que todas las ideas son válidas, tenemos la ilusión de que todo el mundo participe en aquellas actividades que desarrolle la Colla,

sabemos que cada uno puede aportar su granito de arena para que se forje una Colla unida y por medio del compromiso alcanzar la ilusión de realizar un espectáculo que transmita nuestra alegría y jovialidad.

La Colla de Dimonis Emplomats quiere que este espíritu alegre y jovial se trasmita entre todos nosotros y en especial esté presente en las Fiestas Patronales en honor a la "Divina Aurora", por ello os deseamos unas Felices Fiestas.

Hilario Pérez Sánchez
El Dimoni Més Roïn que les Verses

Comissió de Sant Antoni

Moltes gràcies

Un any més, tenim l'oportunitat de dirigir-nos a tot el poble a través d'aquest llibre de festes.

Des que ens vam fer càrrec de la festa de Sant Antoni (una festa molt arrelada al nostre poble) hem intentat mantenir els actes més representatius, com la sughas-ta, la benedicció de les bambes, la foguera i el berenar, i afegir-ne d'altres nous, com és el cas de la cercavila del

divendres de vesprada on els xiquets del poble, i amb la col·laboració de l'escola i de l'AMPA, porten llenya a la foguera..

Dir-vos que aquest any va ser un any molt bo per a la festa, ja que l'oratge ens va tornar a acompanyar i a més ens va ajudar econòmicament el fet que ens tocara un pessiguet a la loteria de Nadal.

Volem agrair a tots els que col·laboren desinteradament en la realització de la festa, tant als comerços, als particulars i a l'Ajuntament.

Les darreres línees d'aquest breu escrit volem dedicar-les a una dona que ha estat sempre amb la festa de Sant Antoni i que, malauradament, ens va deixar el passat 6 de març. Joaquina Samper va ser part important en l'organització d'aquesta festa, que tant li agradava, estimava i feia estimar (com és l'amor per la festa que ha trasmés al seus nets). Enguany la trobarem a faltar: fent dolços, venent loteria, numerets de la rifa, ... contribuint com una més amb nosaltres.

Però bé, aquesto dies són dies de festa i alegria i només ens queda desijar a tot el poble i als visitants que s'acosten a Beneixama:

Bones Festes!!!

Club de fútbol Unión Beneixama

En nuestra última temporada al frente del Club, quisiéramos agradecer a la redacción de esta revista la oportunidad que nos brinda para dar a conocer a nuestro pueblo los proyectos y actividades que hemos desarrollado durante este último año. Desde estas líneas, sirva nuestro agradecimiento a todo el equipo que hace posible la confección de este programa por su amable invitación.

Cada temporada marcamos objetivos que, con mucha ilusión, esfuerzo y trabajo vamos realizando. Seguimos siendo fieles a nuestro lema: trabajar desde la base para asegurar y construir un buen futuro, sin dejar de lado ni descuidar lo hasta ahora conseguido y estar abiertos a cualquier proyecto o sugerencia. No cesaremos en nuestro ímpetu para que así sea.

Confeccionar un equipo de fútbol nos ha sido imposible y una temporada más hemos trabajado en lo que hoy en día nos parece más viable, el fútbol-sala. Contamos en la actualidad con un equipo en la categoría de infantil, y estamos intentando crear uno de pre-benjamines y otro de benjamines.

Estamos orgullosos y satisfechos del trabajo, empeño y resultado de nuestros jóvenes jugadores. En la categoría de infantiles, en su primer año, hemos quedado clasificados en un más que meritorio quinto lugar en 1ª DIVISIÓN INFANTIL GRUPO NORTE DE ALICANTE, y en la copa no pudimos pasar de la primera fase codeándonos hasta el final con los mejores equipos de esta complicada categoría. La próxima temporada estamos seguros

que conseguirán mejores resultados. No queremos dejar de lado a nuestras promesas de la escuela deportiva de fútbol-sala, que en la liga celebrada en los colegios Príncipe-Celada de Villena quedaron subcampeones, ganando después la copa. En la actualidad están disputando un torneo en nuestro pueblo estando clasificados ya para la final. No hay duda que estamos sembrando un buen futuro. Seguiremos trabajando por y para ellos, organizando campeonatos, torneos, las tradicionales XII horas, federándolos... y sobre todo formándolos para que por donde compitan dejen el nombre de Beneixama en buen lugar.

Como hemos mencionado anteriormente, concluye nuestra etapa al frente de este digno Club. Aprovechamos la ocasión para animar a la gente a formar una nueva directiva. Por nuestra parte tenemos que decir que han sido cuatro años de gratificante trabajo, en los cuales hemos convivido y aprendido muchos valores. Realmente vale la pena trabajar por tener este bello deporte en nuestro Pueblo.

Entrenadores, colaboradores, aficionados, padres, firmas comerciales y a todos los que han hecho posible con su aportación desinteresada y dedicación, MUCHAS GRACIAS por hacer posible que un año más se puedan cumplir los sueños de unos y las ilusiones de otros.

Deseamos al pueblo de Beneixama y visitantes unas FELICES FIESTAS!!!

LA JUNTA DIRECTIVA

Club Ciclista de Beneixama. Trenta anys a dos rodes

Al 1982 es vivia a Espanya una revolució política, social i fins i tot esportiva. Era l'any del mundial de *Naranjito*, el PSOE guanyava les eleccions generals i naixia el primer ordinador personal. Eren anys de canvis, d'innovació i de gent jove amb ganes de moure's i fer coses. I a Beneixama també hi havia gent amb moltes ganes de fer coses.

Així, un dotze d'agost d'aquell mateix any, uns quants aficionats al ciclisme que només havien eixit a pegar quatre pedalades per la contornà i, just després de una memorable primera carrera per un circuit molt nostre: Assegador, Vergelet, camí de la Casa Crespo, carrer la Sèquia i tornar a l'Assegador. Decidiren fer oficial la seua afició i fundar el club Ciclista de Beneixama.

Qui els anava a dir a ells que trenta anys després el seu club tindria quasi noranta socis i hauria recorregut tants kilòmetres com una volta al món en bici. Està clar que el que en un principi semblava una cosa passatgera, a dia de hui s'ha convertit més que en afició, en una passió, que continua amb força al Club, tant per als fundadors, com per a tots els socis.

Van ser Domingo "el Molinero" i Marcel·lí els qui van inaugurar oficialment el Club anant l'un de setembre de 1983 a la marxa cicloturista de Caudet. Una marxa de 260 km en els quals passarien per Villena, Biar, Banyeres, Alcoi, la Font Roja, després el port d'Albaida, Ontinyent, Fontanars i una altra vegada a Caudet. Allò va ser tota una proesa, com ho és ara, però molt més en aquell moment, ja que ni la roba (Marcel·lí, com no, anava amb les seues habituals sabatilles pasqüeres) ni les bicicletes, ni l'experiència eren les d'ara.

Aquella va ser la primera, però des d'aleshores el Club mai no ha parat de créixer, ni en socis ni en activitats. Després d'aquella marxa en vingueren moltes més. No cal enumerar-les totes, però si cal refrescar la memòria

d'alguns dels llocs on hem estat i d'algunes de les activitats que any rere any continuem organitzant.

Per exemple, vam ser pioners en la **baixada a Gandia** per la via del tren a l'any 1993. Aquella vegada vam anar i tornar el mateix dia després de dotze hores pedalant, que es diu prompte. Però el pitjor no van ser les hores, sinó un camí que ens era desconegut, ja que ni tan sols existia la via que ara tots coneixem. Altres marxas importants per a nosaltres han sigut: **La ruta del Vi**, **La Marxa dels Ports** i com no la **Baixada del Vinalopó** fins el mar. Però si hi ha una clàssica al club i que tot soci ha fet alguna vegada eixa és la **Volta a la Comunitat**, que comença en Beneixama, passa per Banyeres, Biar, el Camp i torna al poble.

Però no sols hem pedalat per la contornà. El Club Ciclista de Beneixama, en aquestos trenta anys ha passat fronteres molt més enllà de la comarca i de la comunitat. Un exemple és la **Marxa Cicloturista de Perico Delgado** a Segovia o la més que dura **Quebrantahuesos** a Sabiñánigo. I si fem memòria no podem oblidar-nos de les aventures d'alguns membres del club que han pujat alguns dels ports més durs del Tour i de la Volta, com són **El Col du Tourmalet** i **l'Envalira**, tots dos als Pirineus francesos. O els **Llacs de Covadonga** i **Sierra Nevada**. Estos últims, grans etapes de muntanya de la Volta Ciclista a Espanya.

A més a més, tres valents socis van desafiar les seues forces per enfrontar-se a una de les carreres internacionals més dures que hi existeixen: la **Paris-Roubaix**, també coneguda com "l'infern del nord", ja que són 254 km, gran part dels quals es recorren per adoquins.

A tots els que hi han participat en totes aquestes aventures els agraïm de tot cor la seua afició, perquè sens dubte han fet el Club més gran.

El Club amb la famosa equipació "Willers" als anys 80

Marxa ciclista a Benidorm, principis dels anys 90

Presentació de l'equipació del Club a la dècada del 2000

Però si hi ha una carrera característica i representativa per al Club Ciclista de Beneixama eixa és la **carrera de Sant Josep**, que celebrem el 19 de març des de ja fa vint-i-vuit anys. En un primer moment, la carrera va començar sent de veterans, però des de fa vint-i-cinc anys sols la corren cadets. Encara que no ho sembla és una carrera important al seu nivell, (la primera de la temporada a la Comunitat i única amb circuit urbà) i al poble és tot un esdeveniment.

No cal dir que res del que hem fet, hem pujat, hem baixat i hem organitzat s'haguera fet possible sense la col·laboració i la participació del poble. Beneixama sempre està amb l'esport. I el millor exemple d'açò és com viu la gent del poble any rere any la carrera de Sant Josep. Un altre exemple de com el poble sempre ha estat al costat del Club és amb la participació en la **marxa popular de Dolores "La Forgerona"**, tota una institució sobre les dos rodes al poble, i a la qual li fem un homenatge amb una de les poques marxes dedicades exclusivament a la dona. Des d'aquella primera vegada ja fa dotze anys, este passeig per la contornà també s'ha convertit en un esdeveniment més de l'estiu i un orgull per a nosaltres.

Socis amb l'actual equipació del Club

Al Club seguim amb la mateixa passió que fa trenta anys, fent noves iniciatives, buscant nous objectius, sendes que baixar i ports que pujar. Dóna igual si ho fem amb bicicleta de muntanya, cada dia amb més presència, que amb la de carretera. L'objectiu sempre és gaudir del que més ens agrada, i això és la bici.

Per això en este punt ens recordem de la gent que ja no està, dels qui van ser molt importants

per al club. Qui eixien tots els diumenges de bon matí i gaudien com nosaltres ara o més d'aquest esport: Pepe "el Rubio" i Marcel·lí. Mira si ens recordem que "el Rubio" té fins i tot una eixida que porta el seu nom i que fem tots els anys per la seua memòria a l'Altiplano de Jumilla.

En trenta anys han passat moltes coses i la majoria han sigut bones. Tenim mil anècdotes que contar, de les primeres marxes, d'aquells llargs esmorzars, d'aquelles primeres bicis quasi sense *desarrollo* que ens deixaven tirats a la carretera. De fer ciclisme però també de vore ciclisme. De com vam celebrar el Tour de Perico i dels cinc d'Indurain. Tenim molts bons records d'estos anys passats. Però també en tenim d'algun que altre dolent, com van ser els dos accidents de Josep "Fassegura", que ens van deixar el cor en un puny. El ciclisme és, per damunt de tot, un esport de superació i d'això ben segur que ell en sap molt, perquè ha tornat a pujar i a pedalar.

D'estos trenta anys voldríem agrair a tots els socis la seua dedicació, les seues ganes i la seua afició. I al poble, per suposat, per estar sempre al servei del Club amb totes les coses que els hem proposat. El Club Ciclista cada dia té més socis, som una directiva jove i tenim il·lusió per seguir la vocació d'aquells emprenedors que van començar esta aventura. Ara les coses han canviat, les bicis són més modernes, les equipacions més sofisticades, però les ganes són les mateixes.

1982-2012, trenta anys d'història del Club Ciclista de Beneixama. Però encara ens queden molts kilòmetres que recórrer i esperem fer-los amb tots vosaltres. Felicitats a tots el socis i bones festes.

Club de Bàdminton

El Club Bàdminton Beneixama és un club jove fundat en l'any 2.009 i que té per objectiu, fomentar la pràctica del bàdminton. Els jugadors que formen part d'esta associació han sigut formats pel propi club. En només tres anys d'existència s'ha aconseguit passar de jugar competicions locals i escolars a tindre jugadors de nivell per a disputar proves nacionals i a tindre equip per a participar en la lliga autonòmica de clubs. Tot i això de no disposar d'instal·lacions en condicions per a la pràctica del bàdminton. El nivell aconseguit queda suficientment acreditat amb els resultats obtinguts esta temporada 2.011-2.012. A més contem amb dos jugadors entrenant una vegada a la setmana en el Centre de Tecnificació d'Alacant.

Han agafat experiència i han augmentat les amistats perquè dins de la pista l'esforç per guanyar és el més important però, en acabar, conèixer altres jugadors i jugadores d'altres pobles produeix un ambient de bon humor i companyerisme.

En l'organigrama del club podem destacar tres grups:

El primer està format pels jugadors amb llicència nacional, els quals gràcies a la bona planificació, s'han desplaçat a competir a nivell nacional com Estella (Pamplona), Alfajarín (Saragossa), Granollers (Catalunya), Tordesillas (Valladolid), Huelva; i dins de la nostra comunitat a Campello, Aspe, Manises, València, Teulada i Alacant. A Huelva es jugà el campionat d'Espanya Sub-15, Aaron Valdés va quedar a octaus de final i Nerea Ivorra va passar a quarts, quedant quinta d'Espanya. Gràcies a la puntuació obtinguda en estos campionats ocupen les primeres posicions en les classificacions autonòmiques valencianes i s'han guanyat el dret a participar en les finals del Campionat d'Espanya, tant en Sub 19 amb José Mª Amorós i Oscar Molina com en Sub 15 amb Nerea Ivorra, Aarón Valdés i Àngel Giménez, un jugador de Murcia que per circumstàncies juga amb el nostre club. Sense oblidar-nos d'Isaac Garcia. En Sub 13, Miguel Sirera ens representa en la prova "Se busca

Campeón” que se celebra en Eivissa, va guanyar la trobada, però no va passar “cuadro”.

El campionat de seleccions d'Àvila, anaven convocats, Aaron Valdés i Nerea Ivorra, representant a la Comunitat Valenciana, quedant quintes d'Espanya, amb un bon joc.

En el segon grup, els joves jugadors Jonatan Molina, Maria Sanjuán, Elena Molina, José Mª Sanjuán i David Cerdà han començat a competir en distintes proves d'àmbit regional, conseguint ja algunes medalles. En els Jocs Escolars també han competit Adrián Cerdà, Alberto Corada, Saúl Micó, Gabriel Verdú i Àngel Schumaliev obtenint meritòries classificacions.

En el tercer grup però no menys important, es troba l'escola que dirigeix Mireia Roman. A l'escola de bàdminton

acudeixen moltes futures promeses que, amb constància, esperem que seguisquen els passos dels majors. A esta escola poden acudir tots i totes, xiquets i majors, que tinguen interès per aprendre a jugar a bàdminton.

Este ha sigut un any de canvi de directiva del club, involucrant-se més els pares i les mares dels jugadors i nomenant-se com a presidenta a Elena Masià. Des d'ací volem donar les gràcies, per tot el treball, l'interès i la il·lusió que ha mostrat i transmès, a Santiago Albero, que continuarà aportant idees dins de la nova junta directiva. Sense ell no hauria arribat el club tan lluny.

Per últim, volem animar-vos a practicar aquest esport perquè de segur que vos enganxarà.

Bones festes a tots i a totes.

Amics De la Tella

Calitx o calitxe és un joc popular molt arrelat en el sud de València i concretament en el nostre poble es juga de sempre, es jugava en l'àmbit dels amics i s'apostaven unes perretes per vore qui s'omplia la butxaca.

La funció que ha vingut desenvolupant durant estos anys, aquest grup de gent que li agrada el calitx, ha estat l'organització d'un torneig d'estiu que, abans de festes, junta a tota la gent aficionada a este meravellós esport. Quan diem meravellós esport parlem, no d'un esport amb imatges espectaculars, parlem d'un esport transversal en el sentit que juguem en un mateix lloc veïns que pertanyem a quatre generacions diferents. Competim en igualtat de possibilitats persones amb una diferència d'edat de 50 anys i com a producte entrellacem amistats que d'un altra forma mai hagueren sorgit. Si passes per Beneixama i veus algun veï major passar una estona parlant amb qualsevol "jovençol" pots estar segur que són família o companys del calitx.

Doncs, ara ja fa més de deu anys que celebrem este torneig d'estiu, que començarem al Camp de Futbol "La Aurora", Juan Llin va cridar a uns amics de Banyeres de Mariola i vam fer unes partides. En els següents anys vam jugar al camp de Futbol i després canviarem al parc de La Pau i gràcies a Juan Llin cada any hem jugat al calitx. Cada vegada contem amb més recolzament per part de tots, així com les ganes dels participants de passar unes entretingudes vesprades en el parc de la Pau de Beneixama. Estem de celebració perquè el passat 13 de maig inaugurarem les noves pistes de calitx on aprofitarem per celebrar un torneig "extraordinari" inaugural que no va decebre gens. Després d'un matí tirant de tella Jaime i Carles guanyaren este torneig seguit de les parelles Miguel i Benja en segon lloc i Sotil i Toni com a tercers classificats.

Juan Romero Maestre

Acabat el torneig lliuraren els premis Eugenio, regidor d'esports de l'Ajuntament de Beneixama i Adela, Alcaldessa del Salse que junt amb Jose Manuel, Maria Àngeles, Mónica, Ibañez i Castelló completaren la presència institucional en l'acte que seguidament regarem amb una cerveseta.

Amb eixa celebració volguérem que anara per davant el agraïment a l'Ajuntament d'este poble que amb les dificultats que diàriament ha d'afrontar haja tingut el coratge i l'altura de mires a l'hora de recolzar este projecte del que ara gaudim tots.

També, i encara que després m'ho vulguen llevar d'esta redacció, agrair a Xavi (el de la retro) i a Juanra Llin la seua il·lusió i esforç que han fet possible que es porte a terme, així com al President Miguel Navarro que va ser destituït per unanimitat, ja que Domingo Milán va presentar una candidatura en la què la cerveseta ja no seria amb cacaus, sinó en sèpia i fetge a la planxa. A més, que per esmorzar hi hauria gatxamiga i conills a la gana. A Domingo Milán li desitgem un gran mandat.

Amic, ens veurem en la pista de calitx totes les vesprades del cap de setmana on segur que passem una memorable vesprada.

Tots els participants de aquest joc vos desitgem unes BONES FESTES A TOT EL POBLE DE BENEIXAMA.

Club De Caça Beneixama

Un año más, con motivo de la publicación de la revista-programa de Fiestas en honor a nuestra patrona La Divina Aurora, llega el momento de hacer balance de las actividades que a lo largo del pasado año ha realizado el Club de Caça Beneixama y gracias a la amable invitación que el equipo redactor de la misma nos hace llegar, se nos presenta la oportunidad de enumerarlas a todos sus lectores.

El final de las fiestas son el pistoletazo de salida de una nueva temporada cinegética, es la hora de acometer una nueva temporada de caza. Son preparativos llenos de ilusión que se afrontan con espíritu renovador y creativo, con las vistas puestas en que los resultados sean los más idóneos para todos los asociados.

Cronológicamente, la pasada temporada se inició con la de la apertura del descaste del conejo los fines de semana comprendidos entre el 16 de julio y el 7, en base a los perjuicios que esta especie estaban causando a la agricultura y las constantes quejas que los agricultores hacían llegar a esta directiva, por lo que se solicitó la oportuna autoriza-

ción administrativa a la Dirección Territorial concediendo esta última las fechas arriba mencionadas. Siguiendo con la etapa estival, y coincidiendo con la última quincena del mes de agosto, se procedió a la caza de la media veda, la cual resultó bastante floja debido a la escasa entrada de las especies que conforman esta modalidad.

Desde el mes de octubre y hasta febrero, se inicia una nueva temporada de caza con desiguales resultados ya que se corrobora el excelente momento que presenta el conejo (el cual se amplía su caza a los sábados por la mañana) pero otro año se denota la escasez de perdiz, debido principalmente a la mala cría de esta especie, mostrando esta directiva su preocupación puesto que es el cazador el primer interesado en conservar y preservar las especies de caza. La temporada finalizó con la que ya puede denominarse comida de hermandad de todos los socios en el albergue de la "Talaeta", la cual transcurrió en un gran ambiente.

Nuevamente se realizó una batida de carácter local el domingo 29 de enero y posterior comida entre los asociados del club, la cual resultó un éxito a nivel de organización y de resultados (8 jabalíes), ampliando de esta forma el abanico de modalidades cinegéticas que se pueden realizar.

Cuando todos pensábamos ya que la temporada cinegética había finalizado, debido a la gran proliferación de conejos y las quejas por parte de los agricultores, por medio de una autorización especial se tuvo que cazar esta especie los sábados y domingos del mes de febrero en horario de 14 horas hasta ocaso para no interferir con la caza del macho de perdiz.

Ya a partir de marzo y una vez finalizada la temporada de caza, la cual puede calificarse de buena por todo lo enumerado anteriormente, se inician las tareas de gestión y mantenimiento como son las siembras, formación de conejeras, llenado de puntos de agua, control de predadores y control de conejos.

Nada más nos queda que despedirnos, esperando con ansia el inicio de una nueva temporada de caza, la cual se presenta con excelentes perspectivas debido principalmente al excelente tiempo que está realizando, deseando a todo el pueblo de Beneixama, asociados y a todas aquellas personas que lo visiten en estas fechas, unas felices fiestas.

LA JUNTA DIRECTIVA

Club colombicultor “El Colom Blau” de Beneixama. 80 años de historia

El año 1932 es el punto de partida del pequeño recorrido histórico de nuestra sociedad. Si bien, 1932 es el año de constitución de la sociedad colombicultura de palomas buchonas “Unión Colombófila Benejama” cuyos fundadores fueron: Vicente Conca Pérez, José Sanchis Payá, Juan Sanchis Payá, José María Conca Sanchis, José María Conca Sanchis, José María Sanchis Quiles, Juan Bautista Pérez Colomer y Antonio Tortosa Sirera, encontramos textos de la práctica de la colombicultura de 1924 por lo que podemos decir que se trata sin duda de una de las sociedades más antiguas de España y de la Comunidad Valenciana en la práctica de este deporte. Desde su constitución hasta la actualidad, salvo el periodo de la contienda civil y los años posteriores a la misma, nuestra sociedad ha sido un referente en el mundo de la colombicultura, prueba de ello ha sido la organización de diferentes eventos deportivos como ha sido la celebración de diferentes campeonatos comarcales, provinciales y del campeonato de la Comunidad Valenciana en 1986 en su segunda edición. También ha sido pionera en la organización de campeonatos especiales con una clara proyección regional como es “El Casta y Solera Levantina” que en el presente año celebra su vigesimo tercera edición. Para la práctica de la colombicultura se necesita de una orografía favorable (abundantes árboles, pinos, montañas alejadas del casco urbano, paisaje llano) y que Beneixama cumple con creces dichas características por lo que la hace idónea para la competición.

El presente año ha sido de gran trascendencia para nuestro club, ya que la Federación Valenciana de Colombicultura nos ha designado para organizar el Campeonato Regional 3 de la Comunidad Valenciana en

su segunda edición. Durante todo el mes de marzo se han citado en nuestra localidad numerosos aficionados de distintos puntos de la Comunidad Valenciana para presenciar dicho campeonato resultando ser un éxito organizativo y deportivo ya que dos palomos de nuestro club (palomo ERMITAÑO de José Miguel Mollá Santonja y el palomo COLCHONERO de Josep Antoni Valdés Calabuig) han estado presentes en el mismo después de superar diversos concursos de ámbito comarcal.

Sin más desear felices fiestas a nuestros socios y al pueblo en general.

Club Colombicultor El Colom Blau de Beneixama

Grup de Muntanya de Beneixama fa 40 anys...

Fa 40 anys, un 19 de març de 1972, el Grup va començar a caminar. Fa 40 anys que un grapat de joves van començar a explorar avencs i coves de la zona. La cosa es va formalitzar amb el nom de GEOGEB: Grup Espeleològic OJE de Beneixama, format pels cosins Daniel Conca i Daniel Nenico, Juanito Santamaría, Vicent Sanchis, Cerilo, Cris, Vicent Payà, Pepe León, Juan Bta. Pastor, Pinxi, Conill, Paqui Romero, Leo Ferrero... i alguns més que els van seguir en l'aventura. Va ser una època per a crear, per a consolidar, per a iniciar la llarga sendera amb bon pas.

El primer logo del Grup l'any '72 dissenyat per Daniel Conca. Hui es el logo de la secció d'espeleo

Fa 36 anys, el 12 de febrer de 1976, que el Grup, acabada la dictadura, passava a denominar-se 'Grup d'Espèleo i Muntanya de Beneixama. Societat de Muntanya'. Naixia una nova època. El club s'expandeix i s'obri a nous afeccionats. Ja no sols es practica espeleo, també excursionis-

me i alta muntanya. Daniel Conca Camús explora una de les cavitats més complicades de l'estat: el 'Sumidero del Gato', a Màlaga. Pepe León fa les seues famoses actes/cròniques de les eixides d'espeleo.

Fa 30 anys, en els anys 80, es diversifica molt l'activitat: Aneto, Gredos, Pirineus, Pics d'Europa, topografies de totes les cavitats de la zona... De nou Daniel Conca Camús es protagonista junt a Enrique Aldáz, tots dos escalen el Mont Blanc, de 4.810 m., a França, és el primer gran cim del Grup, al juliol del 86.

Fa 21 anys, el Grup, ja sense la seua llegendària seu del 'Hogar Juvenil', i després d'una època en què quasi desapareix, renaix de la mà d'una colla molt variada: Paco Bellod 'Xispes', Marcel·lí Sarrió, Miquel Mas, Pep Chinchilla i alguns bojos més. Es comença a escalar i s'inicia l'equipament de la primera escola d'escalada de Beneixama: la Penya de l'Àguila i el Barranc de Sanxet. Marcel·lí Sarrió forma part d'una expedició xixonenca a l'Aconcagua, en els Andes argentins, quedant a escassos 100 metres del cim per culpa del mal temps.

Daniel Conca al cim del Mont Blanc, a França (1986). Foto Enrique Aldaz

Una de les expedicions del Grup a la cova de l'Àngel, (Calasparra, Múrcia). Una bona colla: Juanito 'Santamaría', Nenico, Paqui, Vicent, ?, Cris, Paqui Romero, Leo, Daniel, Vicent Payà, Pepe 'León', Peritxe i Pepe Mas que va fer la foto. Any 1976

Marcel·lí en un campament d'altura a l'Aconcagua (Argentina) l'any 1989

Obrint la senda del Toll Vell en l'any 1995

Fa 19 anys, el 14 d'agost del 93, Juan Pérez Lluna 'Pinxi', Joan A. Torres i Miquel Mas coronen a Tanzània Uhuru Peak, al Kilimanjaro, el cim d'Àfrica de quasi 6000 metres. És la primera gran expedició del Grup. Inma Valdés, membre de l'expedició, es veu obligada a retirar-se a quasi 5000 metres afluïda de mal d'altura.

També este any vam començar amb la marxa de la lluna plena, que anys després es realitzarà també a l'hivern, sempre el més prop possible dels solsticis.

Al 1993, Raúl Alonso Giménez guanya el campionat d'escalada de la Comunitat Valenciana. Alguns dels seus companys aconseguixen bones posicions al llarg d'eixos anys: Feliu Sirera, Jordi Bellot, Justo Alonso, Carlos Nácher i Guillem Valdés, entre d'altres.

Fa 17 anys, en l'estiu del 95, vam inaugurar el sender de Xicotet Recorregut PR-CV 52 a la Serra de la Solana. En una primera fase arribava fins al refugi de Castelló, que també quedava inaugurat eixe mateix any després de quasi tres anys de dur treball.

Un any abans vam haver de veure amb angoixa i impotència, com es cremava part de la nostra serra. El foc es va quedar a les portes del sender i del refugi. Tot el poble va treballar de valent apagant foc aquells tres dies de malson.

Eixe mateix any vam començar a anar a la Talaeta el dia de Sant Isidre a muntar la tendeta per a finançar el refugi.

La primera generació de joves escaladors del Grup a Montanejos a l'estiu del 91. Pinxi, Carlos, Raúl, Justo, Guillem, Emili, Inma, Miquel, Feliu, Mar, Pinxi JR, Joan i Jordi. La foto la va fer Marcel·lí.

Festa del Grup 2011. Tots els participants en el Ral·li

Fa 15 anys vam acabar el sender PR-CV 52 fins a la font de Gamellons, completant una xarxa de 26 quilòmetres d'itineraris abalisats.

Eixe any, el grup per fi te seu, l'ajuntament ens cedix un local en les antigues escoles on s'instal·la un gran rocòdrom. També som uns dels primers en estar a la WEB. Al 97 Miquel Mas dissenya una senzilla pàgina que, des de llavors, a anat millorant i completant-se a poc a poc.

Fa 10 anys vam celebrar el nostre 30 aniversari: diapos de Carles Tudela, sopars, homenatges als fundadors, marxes, una gran exposició de fotografies i documents dels nostres 30 anys d'història. Per a tancar l'any, va ser organitzada la 1ª CARRERA PER MUNTANYA DE BENEIXAMA, que va tancar el calendari oficial de carreres de la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana. Tot un esforç d'organització que va resultar ser tot un èxit amb àmplia participació local.

Fa 5 anys estrenàvem seu nova a l'edifici de correus. També vam començar amb els treballs previs per a recuperar els camins tradicionals de la nostra vall i homologar-los per a donar-los així protecció. El treball comprenia l'obertura del camí vell de Bocarent i el de Xàtiva entre Biar i Ontinyent. També calia escometre el treball al camí dels Molins. Este últim va quedar en mans de l'Ajuntament (que a hores d'ara encara no ha realitzat cap treball).

El Grup pretenia posar en valor el nostre patrimoni davant la falta de sensibilitat per les nostres rutes històriques. Ens

Endreçant la volta de silleria del refugi de Castelló. Any 1994

Cartell de la primera carrera per muntanya de Beneixama, en abril de 2002

En la Creu de Terme de Bocairent després de la marxa Beneixama-Bocairent en setembre de 2011

Segona Marxa del Dia de la Dona. Creuan el riu Vinalopò en el Salze pel camí de Xàtiva

dolia veure senyalitzats (encara que no homologats) pel nostre poble rutes com el camí del Cid o el de la Vera Cruz, itineraris inventats per algú amb fins que no entenem (o no volem entendre). Rutes que mai van passar per ací i que, d'haver-ho fet, no transitarien per l'antiga via del Txitxarra que és poc més que centenària. També veiem un estrany camí de Santiago de Llevant, fruit d'una escissió de l'associació d'amics del Camí (hi ha un altre alternatiu per la vall del costat que sembla ser més encertat històricament parlant) i que també transita per la via que, pel que s'ha vist, s'entén com un camí bimil·lenari.

Creiem que no cal importar ni inventar cap camí, tenim molt de patrimoni ací que hauríem de salvar i deixar eixos invents per a d'altres sense els nostres recursos. Si es vol donar importància a un camí històric amb nom propi, cal prendre exemple del Camí de Jaume I 'la Senda Morisca', a la veïna comarca de la Vall d'Albaida.

Fa 2 anys que vam adquirir el Corral de Lluna, a la Talaeta, que pretenem convertir en alberg i aula d'interpretació de la natura. Per desgràcia la situació econòmica ens va tancar l'aixeta de les subvencions que ja donàvem per concedides a través de fons europeus... i que és van perdre pel camí en events més importants. Però, com va passar al refugi de Castelló, ho farem 'de a poquets' i esperem al llarg d'enguany tindre, almenys, un recinte tancat i habilitat on poder estar i pernoctar.

Per desgràcia, no totes les efemèrides han sigut agradables. El 25 de juliol del 2004, al bon amic Josep Antoni Antón López, 'Pepe el d'Elx', a qui teníem 'adoptat' al Grup, moria escalant el Gasherburm I, a l'Himàlaia. Uns anys després, el 24 d'agost del 2007, la nostra benvolguda Paqui Romero ens deixava nouvinguda al Grup després de molts anys d'absència. Finalment, el 4 d'octubre del 2009, se n'anava Marcel·lí Sarrió, el nostre donyet particular, sense el que no s'entenia esta associació. Va voler el destí que patira un accident d'escalada en el Cabeçó d'Or, va morir en la muntanya a què tant amava. Tots se'n van anar massa prompte... massa jòvens. Però ningú mor de deveres si no és oblidat, i nosaltres els tenim ben presents.

Des de la nostra fundació, han passat molts presidents pel cap del Grup. Daniel Conca Camús va ser el primer, Cristóbal Esteban el va seguir després de la refundació del 76. En els 80 s'estrenava Juan Pérez Luna 'Pinxi', un jove veterà, que encara hui és membre de la Junta Directiva. A finals del 86, Joaquín Miguel Sanjuán passa efimera-

ment per la directiva. Entre l'any 88 i 96 Miquel Mas pren el relleu, sent el president amb més temps en el càrrec. Va cedir el testimoni a Paco Vañó Quiles, que va exercir sis anys de president a qui va substituir l'any 2002 Dora Pérez Vilaplana, primera dona en el càrrec. A esta li va seguir Javi Escamilla Tabernero fins arribar a Emili Pons Puig que exercix el càrrec en l'actualitat.

Vegem ara un resum de les activitats dels últims 12 mesos.

3, 11 i 12/06/12	Treballs de manteniment del refugi de Castelló.
30/07/11	Festa del Grup de Muntanya de Beneixama amb raid d'aventura per als xiquets pel matí, tallers a la vesprada i discomòbil a la nit.
03/10/11	IIª Marxa de Marcel·lí Sarrió pels camins vells de Bocairent i Xàtiva acabant en Sanxet on vam dinar.
16/10/11	Marxa a Bocairent amb dinar inclòs.
04/11/11	Xarrada sobre el camí de Xàtiva a càrrec de Josep J. Puig.
06/11/11	Marxa al Cabeçó d'Or.
20/11/11	Marxa Beneixama-Villena
04/12/11	Marxa Beneixama a la Font Roja.
15/12/11	Assamblea ordinària del Grup de Muntanya.
21/01/12	Marxa i pernocta al refugi de Castelló.
04/02/12	Treballs d'acondicionament del corral de Lluna i dia de l'arbre amb la plantació de gal·lers, freixos, aurons i alborcers al voltant del corral.
04/02/12	Marxa de la Lluna Plena d'Hivern.
19/02/12	Col·locació de la primera pedra del Corral de Lluna.
11/03/12	Marxa del dia de la Dona en col·laboració amb les Ames de Casa.
20/05/12	Participació en la festeta de Sant Isidre amb tendeta, paella i esmorzar.
10/06/12	Marxa infantil amb l'AMPA, entre Rita i Castelló.
30/06/12	19ª Marxa de la Lluna Plena d'estiu.

Moltes gràcies per la seua atenció i bones festes.

Club de Agility El Nogueral

Un año más El Club de Agility El Nogueral, quiere desear al Pueblo de Beneixama y sus visitantes una felices Fiestas de Moros y Cristianos.

Es nuestro deseo para esta ocasión nombrar a todos esos perros que por una cuestión de edad, ya no saltan a los rings de competición; toda una generación ya retirada, que hace una vida de descanso y relax bien merecida. Una Generación que nos ha hecho vivir grandes momentos en lo que a competición se refiere, recordarán algunos de los éxitos cosechados: Subcampeones del Mundo de Agility por Equipos en Francia 2003 por la pequeña gran Duna de Ana Bustamante, Terceros del Mundo por Equipos en España 2005 y Campeones de España 2004 por la preciosa Brisa de Remigio Beltrán, Subcampeones de España 2008 por Pamela de Sergio Velasco, Subcampeones del Open Internacional 2006 por Mestral de Ana Beltrán,... Aníbal de Juan Millá y sus momentos "labrador", Bocana de María Beltrán y Weston de Carol Hugges que aunque sigue compitiendo en alguna Prueba, lo hace a modo de *Senior*.

Mientras escribo estas líneas, tengo tumbada en mi regazo a Mestral... me mira y leo en sus ojos ya viejos, gratitud, tranquilidad y paz. Mestral ya tiene 13 años, cómo pasa el tiempo... Para Duna y Brisa son 15 años. Sin duda para ellos es tiempo de descanso, como dice Bustamante: "*tiempo de sofá*".

Y como todo en esta vida sigue, a continuación les presento al relevo generacional. Una generación que viene pisando fuerte sobre los pasos ya construidos por nuestros mayores y dándonos alguna que otra sorpresa...

Alteza de Ana Bustamante, considerada dentro de los cinco perros más rápidos del País; María de Sergio, otro caniche dispuesto para darlo todo; Fly de Carol en proceso de entendimiento; Epi de Juan, un simpático y trabajador shetland; Brujo de Yulia Morugova, rápido y atento que ya está dando qué hablar por sus resultados; Karioka de Ana Beltrán, un perro joven que empezará su andadura competitiva a finales de este mes de Septiembre; Coraje también de Ana Beltrán, especial donde las haya, Coraje se lesionó durante el transcurso de una competición rompiéndose el ligamento cruzado y el menisco de su rodilla izquierda (la misma lesión que sufrió Ronaldo Nazario de Lima cuando jugaba en el Inter de Milán), ya no practica Agility, pero su valentía la ha llevado a ser uno de los perros más importantes del Dog Dancing Español (espero poder presentársela pronto al pueblo de Beneixama). Y, por último, nombrar a Che Guevara, caniche de Yulia, que fue 8º en Mayo en el Campeonato de España

de Agility 2012 y Clasificado para representar España en el Mundial a celebrarse en octubre del corriente en la ciudad de Liberec (República Checa).

A la nueva generación, se les unen los nuevos miembros del Club: Isis y Ciclón de Pablo que vienen desde Muro; Nora y Fina, Greco y Germán desde Alcoi, Xena y Sandra desde Ontinyent; Bengi y Elena desde Beneixama.

El Club de Agility El Nogueral, está en constante movimiento, además de asistir a más de 30 Pruebas al año repartidas por todo el País y representar Beneixama en los Mundiales desde el año 2001 (Portugal'01, Alemania'02, Francia'03, Italia'04, España'05, Suiza'06, Finlandia'08, Alemania'10, Francia'11 y República Checa'12), no dejamos de formarnos para poder evolucionar. Prueba de ello es el último viaje a Moscú (Rusia) que hemos tenido la oportunidad de llevar a cabo Ana Bustamante y yo. Rusia es el País líder mundial en Agility y, desde siempre ha sido la base de nuestras teorías.

En El Nogueral, nuestra prioridad es ofrecer a las personas la oportunidad de saber más sobre su perro, de aprender juntos nuevas formas de entenderse, de disfrutar de algo común como puede ser el Agility o el Dog Dancing. Nuestro objetivo es que perros y personas se diviertan y sean capaces de olvidar por un rato el estrés diario, la crisis y los problemas del día a día. Estamos convencidos de que un *Hobby* nos ayuda a estabilizarnos en este momento de incertidumbre que vivimos, una actividad que ocupe nuestra mente y nos permita ser conscientes de nuestro cuerpo nos enriquece y, si además, incluimos nuestro amigo de cuatro patas, la satisfacción será plena porque en El Nogueral, el que enseña a su perro, es su dueño; nosotros sólo le guiamos.

Felices Fiestas

Ana Beltrán
Club de Agility El Nogueral

Motoclub Beneixama

Aprovechamos la ocasión que nos brinda esta revista festera para dar a conocer un poco más el Motoclub Beneixama, ya que es el 5º aniversario del mismo, durante el cual hemos realizado diversas actividades, rutas y viajes en colaboración dentro de lo posible con las distintas asociaciones locales.

Ejemplos tales como el ultimo Regional de Colombicultura realizado en nuestra población y participación activa en las fiestas de San Vicente Ferrer de la pedanía del Salse, este año con mas actividades que nunca, incluso para los más pequeños.

La intención del Motoclub es dar a conocer las diferentes formas de disfrutar del deporte motorizado, siempre desde el respeto hacia el medio ambiente, trabajar y hacer mucho hincapié en la seguridad y el respeto a los demás.

Agradecer a los socios del Motoclub el esfuerzo realizado durante estos cinco años, ayudando con dicho esfuerzo

e ilusión, que pese a nuestra juventud como asociación, podamos sentirnos orgullosos de estar perfectamente consolidados e integrados y contar con un gran número de asociados.

Por último desear unas felices fiestas de Moros y Cristianos a todos los socios y vecinos de nuestra localidad.

La directiva

D'esquerra a dreta:

Dones: Fina Hernández, Anita Molina (xiqueta), Mariana Castells Sanz, Amalia Juan, Adoración Juan, Pura, Fina Sirera Alberó, Teresa "La Villenera", Julia Luna, Fina Vilaplana i Pepeta Valdés.

Homes: Juan Francés, Juan "Chapel", Francisco Torres (padre), Francisco Torres (hijo), tres comerciants Mallorquins i Vicente Navarro

Foto de l'any 1956.

Història i Patrimoni

La Casa de L'hort

Cardenal Payá

La Calle Cardenal Payá en Valencia

Arnau de Montsó en els anys 1266-68

Elementos representativos del arte popular religioso en Benejama

Doscientos años de la Constitución de Cádiz (1812–2012).
Beneixama y su pequeña aportación

Rutes per la Vall de Beneixama (3). El camí vell de Bocairent

BICENTENARI 1811-2011

Cardenal Payá

La Casa de L'hort

Al poble de Beneixama

INTRODUCCIÓ

Qui no coneix quelcom, per poc que siga, del Cardenal Payà a Beneixama? Qui no sap que va nèixer i va ser batejat en aquest municipi i que gràcies al seu esforç i tenacitat personal hi arribaria a ésser príncep de l'Església Catòlica? Encara que hom no pretén d'aprofundir sobre la vida i l'obra de l'insigne purpurat, del que tant s'ha escrit; si caldrien unes breus pinzellades, per tal de centrar aquest treball sobre l'universal valencià en el BICENTENARI DEL SEU NAIXEMENT, i més concretament sobre la LA CASA DE L'HORT d'Onil, on va residir durant algun temps el Prelat.

L'Emm. i Rvdm. Sr. D. Miguel Antonio Domingo Payà i Rico fou un sacerdot, un home de Déu, que per les imatges que ens han arribat d'ell, ens mostren un home de gran complexió física que traspumava bonhomia, i del que els seus historiadors diuen que era ponderat, amable, caritatiu, senzill, metòdic, exigent, intel·lectual, innovador, eloqüent, cult, extrovertit, didàctic, àgil mentalment i verbalment; i que la seua fama i reconeixement, no li venia tan sols per haver-hi arribat al cardenat o pel redescobriments de la tomba de l'Apòstol Santiago, fet que va impulsar el pelegrinatge del Camí de Santiago; sinó també, per la seua participació en el Concili Vaticà I.

Tanmateix, no cap dubte que ens trobem davant una important personalitat religiosa valenciana de projecció universal, molt rellevant i influent al sí de l'Església Catòlica i de l'Estat Espanyol al llarg del segle XIX. No debades, les poblacions per on va deixar la seua empremta així ho han reconegut, tot homenatjant-lo i tot dedicant-li carrers i places a tan eminent prelat, al que se li podria aplicar meritoriament la dita: "geni i figura fins la sepultura".

Per tot això, i per moltes altres coses més, l'Arquebisbat de València, la Parròquia de Beneixama, així com els consistoris de Beneixama i d'Onil, amb la col·laboració

Imatge del Cardenal Payà que s'hi troba a la sagristia de la Parròquia de Beneixama

de la Diputació d'Alacant; han organitzat diferents actes per homenatjar el Cardenal Payà al llarg del 2012, en el bicentenari del seu naixement; tot havent-se iniciats mateixos, el propassat 20 de desembre de 2011 a Beneixama, amb una visita a la seua casa natal, amb la inauguració d'una exposició parroquial i amb una solemne missa a la que hi assistiren el Bisbe Auxiliar de València

El Bisbe auxiliar de València Monsenyor D. Enrique Benavent Vidal, el Rd. D. José Maria Payà Amat, el Rd. D. José Limorti Guill, i el Rd. D. Miguel Payà Andrés inauguren l'any del Bicentenari del Cardenal Payà a Beneixama

Al davant del bust del Cardenal Payà les primeres autolirats religioses i civils presidides pel Monsenyor D. Enrique Benavent Vidal, Bisbe auxiliar de València i l'Im. Sr. D. Antonio Valdés Vidal, Alcalde de Beneixama.

Monsenyor D. Enrique Benavent Vidal i els lms. Srs. D. Antonio Valdés Vidal i D. José Ramón Francés Blanes, Alcaldes de Beneixama i d'Onil respectivament.

BIOGRAFIA

Miguel, que en un futur seria cardenal, l'Emm. i Rvdm. Sr. D. Miguel Antonio Domingo Payà i Rico, va nàixer al sí d'una família hisendada de llauradors amb profundes arrels cristianes a la vila de Beneixama (l'Alcoià) el 20 de desembre de 1811, al carrer de la Sèquia o dels Molins, actual carrer Alferis Julio Conca. Fill de Miguel Payà Barceló natural de Beneixama i de Rosa Rico Juan natural d'Onil (l'Alcoià), fou el primogènit de tres germans; Miguel, Antonio i José. Els primers vuit anys els passaria a Beneixama fins la mort de son pare, tot traslladant-se seguidament a Onil. Els estudis primaris els realitzaria a la vila de Castalla (l'Alcoià), al Convent dels Frares Mínims, antigament conegut com el Convent de Sant Sebastià. Als quinze anys, se n'aniria amb sa mare i germans a València; on hi continuaria els estudis secundaris i els eclesiàstics al Seminari de València, tot mantenint sempre una estreta relació amb el seu poble nadiu. En ser ordenat presbíter, mossèn Payà exerciria el ministeri sacerdotal a Beneixama entre 1841-1844. Al llarg dels vora quatre anys de regència a la seua vila natal, entre moltes altres coses, inauguraria la Parròquia de Sant Joan Baptista, crearia l'associació de Beneficència Domiciliària, propiciaria la creació de la banda de Música, impulsaria le Festes de Moros i Cristians que adquiririen el rang de festes majors, ampliaria el cementiri i instituiria el patronatge de la Divina Aurora a la que regalaria la seu Creu Pectoral. Posteriorment, es

Al carrer de l'Alferis Julio Roca s'hi troba la casa natalícia del Cardenal Payà. 2011

dedicaria a la docència com professor de la Universitat i del Seminari de València. En 1857 seria canonge de la Seu de València i un any després, a proposta de la reina Isabel II, seria nomenat Bisbe de Conca. En 1875 seria

Casa on va residir el cardenal Payà durant els vora quatre anys de regència de la Parròquia de Beneixama. 2011

Pila Baptismal on va ser batejat Miguel Payà a la Parròquia de Beneixama

Arquebisbe i Cardenal de Santiago de Compostel·la, i durant la seu prelatura en la ciutat gallega redescobriria la tomba de l'Apòstol. En 1886 seria preconitzat Cardenal Arquebisbe de Toledo i Primat d'Espanya, Patriarca de les Índies Occidentals, confessor de la reina Isabel II i qui va batejar el rei Alfons XIII. Intervingué en el Concili Vaticà I i participà en el Conclave de 1878 on s'elegiria el Papa Lleó XIII. A més a més, fou parlamentari, donat que obtindria l'acta de senador per la circumscripció de Guipúscoa en les legislatures de 1871 y de 1877. Essent prelat tornaria en nombroses ocasions a les poblacions de la Foia de Castalla, especialment a Beneixama, per tal d'administrar el sacrament de la Confirmació i residiria, sens dubte, a la senyorial Casa de l'Hort, propietat de la la seua família. Va morir a Toledo el 24 de desembre de 1891 als vuitanta anys i s'hi troba soterrat a la catedral de la ciutat imperial.

LA CASA DE L'HORT

Miguel, el futur Cardenal, que havia nascut a Beneixama, on la família disposava i administrava un extens patrimoni agrícola, i on va viure els primers vuit anys de la seua infantesa fins la mort de son pare, es traslladaria a Onil a la casa dels iaïos materns a l'actual carrer del Nostre Sr. Robat (abans carrer Faustino), molt a prop de la senyorial residència familiar; un palauet barroc, propietat de la família Payà Alonso de Medina, conegut popularment a Onil com la CASA DE L'HORT, pel magnífic hort-jardí que hi havia al davant del mateix i que va desaparèixer temps ha, en l'expansió urbanística de la vila colivenca.

Lápida a la Catedral de Toledo on s'hi troba soterrat el Cardenal Payà

Aquest palauet, contruït a les acaballes del segle XVIII de manera exempta als afores d'Onil, és un edifici civil de planta rectangular amb una superfície total d'uns 1.200 m², que per aquells temps s'hi trobava envoltat per una tanca, i al que s'accedia per dues portes, una d'elles de ferro forjat subjectada per dues columnes de pedra tallada que actualment forma part del Monument de la Pau d'Onil. La senyorial residència, una casa pairal que ha estat recentment restaurada, que s'hi troba integrada en la ciutat de la nina, tenia dues façanes rellevants, essent la principal la que donava al sud, a l'actual Avda. de la Pau, on veiem tres portalades, nou finestres i sis balconades que antigament estaven cobertes per uns miradors cristallats, tots ells emmarcats amb frisos petris blancs que destacaven sobre el to almagra amb el que estava pintat l'edifici, tot oferint una magnífica i atractiva decoració. A la façana nord hi havia una bassa d'uns 20 m², un cub per elaborar vi i altres serveis com una almàssera, un forn, les quadres per als animals d'atzembla, un corral d'aviram i tot allò necessari per autoabastir-se. A l'est de la Casa de l'Hort, la que dona al carrer Portal, hi trobem també dues balconades i quatre finetres; mentre que a l'oest, la que dona al carrer Saüc, tan sols hi ha quatre finestres. El noble edifici disposava, encara disposa, de tres plantes. La plantabaja estava destinada a usos agrícoles, y en ella se encuentran los tres accesos de los que dispone la casa; un acceso al almacén, baixa estava destinava per a usos i tasques agrícoles, a la que s'accedia per tres portalades, tal i com s'ha esmentat anteriorment, una que donava als magatzems, una altra per a l'accés dels carruatges i una tercera, la principal, situada a un extrem de l'edifici que coduia a una escala de caragol per pujar-hi a les plantes superiors; la qual sobreix per la teulada i està rematada amb una torreta visible des de l'exterior. A peu d'escala, a la banda esquerra, hi havia abans una armadura metal-

La Casa de l'Hort està situada a l'Avda de la Pau, 2 d'Onil. 2004

José Mª Payà Alonso de Medina, nebot del Cardenal, el tercer de la dreta amb la seua esposa, asseguts en la primera fila. 1915

José Mª Payà Alonso de Medina, assegut el segon de la dreta, amb familiars i amics al davant de la casa de l'Hort. Abril 1920 ?

Panoràmica general de la Casa de l'Hort
que va ser inaugurada el 27 de març de 2011

lica d'uns dos metres d'alçada que la presidia i la decorava. Al primer pis, la planta noble, s'hi trobaven els salons, els dormitoris, part dels serveis i probablement un oratori (sala de columnes), com correspondria a una residència d'aquestes característiques; tots ells encarrellats a la manera dels palaus barrocs. Les diferents dependències de la mansió s'hi trobaven perfilats amb frisos i estucats, i a les parets lluien preciosos i acolorits papers pintados de la època. Pintats, d'on penjarien nombrosos quadres i elegants cortinatges. Un luxós mobiliari completaria la decoració de la vivenda, com correspondria a tan important nissaga d'origen noble. La planta superior se destinava al servei domèstic y donde también se encuentra la cocina. El segon pis estava destinat als serveis de cuina, al rebost, a les estances del personal domèstic i on s'hi trobava un molí de pedra per moldre el gra.

La popular Casa de l'Hort fou declarada Monument Històric Artístic d'Interès Local pel Ministeri de Cultura en 1977, i actualment ha estat restaurada i rehabilitada per l'Ajuntament d'Onil i la Generalitat Valenciana amb una inversió pròxima als dos milions d'euros i que va ser inaugurada el 27 de març de 2011 per les primeres autoritats autonòmiques i municipals.

Tot seguit hi podran gaudir d'un bon grapat d'imatges antigues i actuals de la popular CASA DE L'HORT d'Onil, on va residir el Cardenal Payà que actualment roman obert al públic com sala d'exposicions, tot confiant que en un futur esdevindrà en el Museu de la Nina.

Josep Lluís Peiró

FOTOS: Vicente Guill Fuster (Onil), Justo Guill Mira (Onil), Info Tourist Onil, Escapate (Ibi), Ramon Sempere Quilis (Onil), Mª Teresa Pascual Luna (Beneixama) i Josep Lluís Peiró (Muro).

AGRAÏMENTS: Rd. D Miguel Payá Andrés (València), Rd. D José Limorti Guill (Beneixama), Església Parroquial de Sant Joan Baptista (Beneixama), Vicente Guill Fuster (Onil), Justo Guill Mira (Onil), Mª Teresa Pascual Luna (Beneixama), Tourist Info d'Onil, Casa de l'Hort (Onil) i Escapate (Ibi).

FONTS BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTACIÓ:

- López Ruiz, Juan Bautista. *Semblanza sobre el Cardenal Miguel Payá Rico*. "Las provincias" de Valencia el 22 de Diciembre de 1891.
- Pombo Rodríguez, Antón: "O cardeal don Miguel Payá y Rico (1811-1891)". Instituto Teológico Compostelano i el Cosorcio de Santiago.
- Sempere Galiana, Amador (Dirigida per: Rd. Miguel Payá Andrés): *El Cardenal Miguel Payá y Rico (1811-1891)*, Edita Facultat Teologia "S. Vicent ferrer" VALÈNCIA. 1993
- Sempere Quilis, Ramón. "Onil, Notas Históricas II". Onil. 1988-1997
- Tormo Martín de Vidales, Pilar: *El Cardenal Payá: Apuntes para una biografía*. Autor-Editor. 1992
- Arxiu de la Parròquia de Sant Joan Baptista de Beneixama. Partida de Bateig. 1811

Cardenal Payá

El 20 de noviembre de 1811 nace en el pueblo de Benejama (Alicante) Miguel Payá Rico. Sus padres Miguel Payá Barceló y Rosa Rico Juan gozaban de una situación económica desahogada, teniendo ascendencia en la localidad; no en balde, su padre, desempeñó los cargos de Alcalde, Regidor y Síndico.

El lugar, a principios del siglo XIX, era pequeño, unos 300 habitantes, pero con un gran auge. Es una localidad que fue un núcleo árabe dependiente de Almirza, pueblo en el que tuvo lugar el Tratado del mismo nombre entre el Rey de Aragón Jaime I y el Infante de castilla Alfonso, que posteriormente sería el décimo (X) de aquel reino, llamado "El Sabio". Después de muchos avatares la villa devendría independiente en 1795, al separarse de la de Biar.

La infancia fue la propia de cualquier niño. Todo se truncó cuando su padre fallece en 1820. Miguel contaba con ocho años de edad. Siendo su madre Rosa oriunda de la cercana localidad de Onil, allá se desplazó la familia y allí transcurrió el resto de la infancia y adolescencia del muchacho.

En 1830 se encuentra cursando estudios eclesiásticos en el Seminario de Valencia. Es ordenado sacerdote en 1841 y designado párroco de su pueblo natal, cargo que ostentó hasta 1844. En su rectorado se consagró la Iglesia mayor de la villa de magnífica y recia factura.

Antes de seguir, considero apuntar los sucesos que se desarrollan en la sociedad española en su período existencial: agonía de la guerra de Independencia y Constitución de Cádiz: antagonismo entre tradicionales religiosos y liberales anticlericales: desamortización de patrimonio de

la iglesia: guerras carlistas: restauración... Todos éstos y más marcan fuertemente el carácter de la persona.

Continuemos: se le nombra profesor del Seminario de Valencia, Beneficiado de la Catedral, acabando con la titularidad de la Canonjía Lectoral.

En 1858 es nombrado Obispo de Cuenca y participa como miembro de la delegación española en el Concilio Vaticano I teniendo gran predicamento como resultado de sus intervenciones sobre la Infalibilidad del Papa y la redacción del Catecismo Universal.

En 1875 es nombrado Arzobispo de Santiago de Compostela y diez años después León XII, a petición del Rey de España, le instituye Arzobispo de Toledo, Patriarca de las Indias, Vicario General Castrense y Capellán Mayor de se Majestad.

Fallece en Toledo el 24 de diciembre de 1891 siendo sepultado en la Catedral de Toledo.

Quedan hasta aquí sus 80 años de intensa vida. Pero veamos cual fue su conexión con el Apóstol Santiago.

De todos es conocida la historia del Señor Santiago y por tanto la evitaremos salvo unos detalles para coger el hilo del relato.

En el año 817, el Arzobispo Teodomiro se convenció que los tres enterramientos descubiertos por el ermitaño Pelagio correspondían al Apóstol Santiago y a sus dos discípulos, Atanasio y Teodoro. Tan es así que el Rey Alfonso I "El Casto" dispuso que en el lugar se erigiera una capilla en conmemoración del hecho.

A finales del Siglo X, Almanzor, queriendo castigar a la cristiandad donde más le doliera, ordenó Compostela, pero no se profanaron los sepulcros.

En el Siglo XVI, ante la amenaza de saqueo inglés a cargo del pirata Drake por encargo de su reina Isabel que consideraba a Compostela como “emporio de la superstición Papal”, el Cabildo Catedralicio ocultó los restos de los tres Santos para evitar su profanación. Replegados los ingleses sin lograr sus objetivos, el Arzobispo compostelano se negó a desvelar el lugar de los enterramientos llevándose a su muerte el secreto a la tumba.

Con estos mimbres, en 1879, el Cardenal Payá, de acuerdo con el Cabildo, emprende la restauración de la Catedral y aprovechando las obras crea un equipo que trabaja totalmente de tapadillo para evitar las comidillas de la ciudad. Está formado por un Canónigo doctoral, un arqueólogo-historiador, por el maestro de obras de la Catedral y por un albañil de total confianza.

Tras varias catas y prospecciones, una noche (los trabajos se realizaban como si de forajidos se tratara) apareció un arca con los restos de tres varones. El lugar estaba marcado por una serie de cruces en lo alto del ábside, piso y subsuelo de la Catedral, respectivamente.

El hecho acaeció en la noche del 21 de enero de 1879. Los restos estaban revueltos lo que obligó a la formación de una comisión facultativa formada por el Rector de la Universidad que a su vez era Catedrático de Farmacia y los, a su vez, Catedráticos de Medicina y Cirugía con el fin de reconocer, clasificar y calificar los restos hallados.

Simultáneamente se creó otra comisión de historiadores y paleólogos eminentísimos compuesta por Catedráticos de la Universidad Compostelana.

Todo ello dio pie suficiente para instruir un proceso canónico nombrándose al efecto como

Juez Instructor al Deán Catedralicio y como secretario a un Capitular, Catedrático del Seminario de la ciudad. Esta instrucción comenzó el 16 de junio de 1879 y se dio por concluida el 12 de octubre de 1883 fecha en la que, el Cardenal Payá firma un Decreto proclamando que los restos encontrados en su momento corresponden efectivamente al cuerpo del Apóstol Santiago y a sus discípulos Atanasio y Teodoro, siendo por ello dignos de culto y veneración según las prescripciones de la Iglesia.

Pero no acabaron aquí las cuestiones. Voces críticas se alzaron incluso en el propio Santiago de Compostela poniendo en tela de juicio lo actuado, lo que dio como resultado la remisión del proceso a Roma y ésta, la Curia, envió un Notario para analizar “in situ” lo expuesto en el procedimiento. Se examinó a los testigos; se oyó a los teólogos; las contradicciones fueron esclarecidas; se volvieron a analizar los restos. En fin, todo fue estudiado nuevamente con los mismos resultados.

Mas, un hecho vino a ratificar las actuaciones. En el año 1138 el Obispo de Pistoia, Italia, solicitó del Obispo Gelmírez un reliquia de los restos del Apóstol. El fragmento consistió en un trozo del cráneo; más exactamente, la apófisis mastoidea derecha. Dos cartas del Papa Eugenio III del año 1145 dan testimonio de la entrega de la parte mencionada del cráneo.

En vista de lo anterior, se solicitó la comprobación del encaje del trozo con los restos hallados y el resultado fue totalmente satisfactorio para la Causa, según la certificación de los forenses a la vista de los fragmentos y del todo.

En consecuencia, la Sagrada Congregación, reunida en el Vaticano el 19 de julio de 1884, se planteó la siguiente cuestión: "Si la sentencia dada por el Emmo. Y Rvmo. Sr. Arzobispo Compostelano sobre las Reliquias que fueron halladas en el centro del ábside de la Capilla Mayor de la Basílica Metropolitana y se atribuyen al Apóstol Santiago y a sus discípulos Teodoro y Atanasio, ha de confirmarse "in casu" y al efecto de que se trata". Dicha Congregación concluyó afirmando que: "...la sentencia debía confirmarse".

Por fin, el Papa León XIII promulgó la Bula "Deus Omnipotens" en 1 de noviembre de 1884 ratificando y confirmando la identidad de los Sagrados Restos del Apóstol y de sus discípulos.

Los restos de los tres fueron depositados en tres cajas de palo santo e introducidos en la urna de plata que se encuentra actualmente en la cripta de la Catedral y que es la que se visita y venera.

Atrevida fue la empresa del Cardenal Payá. La constancia, el tesón y la perseverancia fueron el motor que dio como resultado todo lo referido.

España y la Cristiandad le deben gratitud imperecedera

Jaca, enero 2011

José Ignacio Beneito Mora
Secretario A.A.C.S. de Jaca

Pd.- Publicado en la revista Jaca Jacobea en el año 2011. Para ver todas las publicaciones, visitar www.jacajacobeas.com

La Calle Cardenal Payá en Valencia

Normalmente casi todas las calles de las grandes ciudades europeas y la mayoría de algunos municipios más pequeños, conservan en sus rótulos la memoria del personaje, del acontecimiento o del hecho histórico que se quiere recordar. En los municipios pequeños huelga decir que en muchas de ellas con tan sólo rotular el nombre es más que suficiente, pero en las grandes ciudades los Ayuntamientos han ido observando la necesidad de adjetivar muchas de ellas como “pintor”, “músico”, “poeta” o, por ejemplo, “cardenal”, cual es el caso que nos ocupa. Y lo han hecho porque creen que poco a poco el habitante de la ciudad se acostumbra a los nombres de sus calles vaciándolos de contenido, sin preguntarse, muchas veces, sobre qué cosa o sobre quien versa el nombre de la calle donde vive. Sin embargo, dedicar una calle a una persona ha sido tradicionalmente, un sueño, un orgullo y un reconocimiento.

La calle *Cardenal Payá* en Valencia es muy corta, a penas mide unos cien metros de largo. Carece de comercios y es peatonal. Tiene un único patio de acceso a unas viviendas y una entrada al Colegio del Patriarca conocida en el lenguaje coloquial como la Puerta de los

Hierros, de un notable valor arquitectónico. Esa pequeña calle está anexionada a la parte trasera del Colegio, que es un edificio que ocupa una manzana completa, fundado en 1583 por San Juan de Ribera (Sevilla 1532-Valencia 1611), Patriarca-Arzbispo de Valencia durante 42 años.

Su ubicación se encuentra en la parte noble de la ciudad y su pequeño tramo discurre en paralelo con el de la calle La Paz, por un lado, y por otro con la Plaza del Patriarca y con la calle de La Nave, por donde se accede a la Iglesia y Colegio-Seminario del Patriarca y a la antigua Universidad literaria de Valencia. En él, residió nuestro Cardenal algunos años tras presentarse a unas oposiciones para candidatos al sacerdocio y conseguir ser elegido Colegial de Beca según las Constituciones de dicho Colegio.

Por todo lo cual, es razonable creer que la decisión tomada en su día por el Ayuntamiento de Valencia de rotular dicha calle con el nombre de tan insigne paisano tuviera que ver con su paso por el Real Colegio- Seminario del Corpus Christi y con ser Príncipe de la Iglesia.

La biografía que se lee en el libro *Las calles de Valencia y pedanías* a cerca de tan ilustre personaje y que reproduce literalmente con motivo de la celebración del segundo centenario de su nacimiento, dice así:

“Miguel Payá y Rico (Benejama, Alicante, 1811-Toledo 1891). Eclesiástico, gran figura de la iglesia católica, Primado de España. Realizó estudios en Biar y Onil, obtuvo una beca en el Real Colegio del Corpus Christi,

se graduó en Bachiller y en Filosofía en la Universidad de Valencia. Al decretarse el cierre de la Universidad, 1830-1832, estableció una Academia particular en la ciudad de Valencia, y al abrirse de nuevo la institución universitaria, terminó los estudios de Teología, consiguiendo la licenciatura y el doctorado. Estudió en el Seminario Conciliar y se ordenó de sacerdote en 1836. En 1841, fue nombrado párroco de Benejama, construyendo la iglesia de dicha villa. En 1844, consiguió uno de los beneficiados de la Catedral Metropolitana, y actuó de profesor en la Universidad y en el Seminario, fundando por esa época el periódico El Eco de la Religión. En 1857, fue nombrado predicador real en Madrid y capellán mayor de la iglesia de Nuestra Señora del Milagro. Obtuvo por oposición la canonjía rectoral de la iglesia metropolitana valentina, y el mismo año, fue nombrado obispo de Cuenca. En 1874, fue nombrado arzobispo de Santiago de Compostela. Pío XI, lo elevó al cardenalato en 1877, y como tal, intervino en la elección del papa León XIII. Fue un gran orador parlamentario. En 1871, fue elegido senador por Guipúzcoa. Bautizó, en 1866, a Alfonso XIII, al año siguiente de ser preconizado Cardenal Primado de Toledo. Dirigió la archidiócesis desde 1885, hasta su fallecimiento, a los 80 años, en la ciudad imperial”. (1)

Manolo Pascual

(1) Rafael Gil Salinas y Carmen Palacios Albadea. *Las calles de Valencia y pedanías*. Pág. 110. Ajuntament de València. Valencia 2003.

Arnau de Montsó en els anys 1266–68

Olivars a la vora del Camí de Xàtiva. Al fons el castell de Biar

Com vam dir l'any passat en aquesta mateixa publicació, Jaume I, de tornada de la campanya de Múrcia, establí un dispositiu militar especial per assegurar la principal via que unia València amb el regne murcià, o siga, el Camí de Xàtiva, i així, la "Crònica" narra el següent: *"e, sobre açò, haguem acord qui lleixaríem en la frontera d'Alacant ni de Villena, per ço que si mester hi fos, que acorreguessen a Múrcia ab una alimara que feessen a Oriola. E lleixam don Artal de Luna, e don Eixemèn d'Urrea ab cent cavallers en Alacant, e metem En Berenguer Arnau e En Galceran de Pinós en Ontiyent e en Biar ab setanta cavallers, per tal que el camí tenguessen sau e segur a aquells que hi irien, e que acorreguessen, si mester hi fos, en Múrcia"*¹. Els setanta cavallers comandats per Berenguer Arnau i Galceran de Pinós es van assentar a Biar i Ontinyent en la primera setmana del mes d'abril de 1266², segurament amb provisions per a cinc mesos, igual que els cent cavallers aragonesos que es quedaren a Alacant, tal com ho assenyala la "Crònica"³.

La documentació també confirma este dispositiu militar ja que, al "Diplomatariu III" de Robert I. Burns, es troba un escrit, el núm. 709, en el que consta que el Conqueridor va aprovar els comptes presentats per Jaume Sarroca relatiu a la seua intervenció en la guerra de Múrcia⁴, i al qual, i en el capítol dels gastos, s'indica el que seguix: *"... i de la ració de huitanta dies que vós donareu, o vau fer donar, als rics-hòmens catalans i aragonesos que deixàrem a la frontera en la nostra retirada"*⁵. No cap el menor dubte,

⁴ A.C.A. Reg. 15, fols. 40v-41. Montpeller, 9 de gener del 1267. Jaume Sarroca era, en eixa època, sagristà de Lleida i degà de València, alhora que notari del monarca aragonés. El document en qüestió, és una versió abreviada de la campanya de Múrcia, i al mateix s'especifiquen detalladament, a més dels gastos, els desplaçaments del Conqueridor durant els mesos finals del 1265 i de principis del 1266, els quals, coincideixen plenament amb l'itinerari de Jaume I que narra la "Crònica". Aquesta coincidència, en este cas concret amb les accions de la guerra de Múrcia, corrobora la idea generalitzada dels investigadors i historiadors que Jaume Sarroca va ser l'autor material de la "Crònica". En un escrit posterior, datat el 15 de gener del 1267, el Conqueridor reconegué deure al seu fidel notari, per tota la seua aportació a la campanya de Múrcia, ni més ni menys que 78.630 sous. A.C.A. Reg. 14, fol. 83v. Montpeller.

⁵ "... Et de porcione octuaginta dierum quam vos dedistis, seu dari fecistis, richis hominibus catalanis et aragonensibus quos in frontariam dimisimus in recessu nostro". A.C.A. Reg. 15, fols. 40v-41. Montpeller, 9 de gener del 1267.

¹ Jaume I, "Crònica o Llibre dels Feits". Cap. 455.

² Programes de Festes del Camp de Mirra i de Beneixama de 2011, "El Camí de Xàtiva en els anys 1264-66". J. Luis Pons i J. Juan Puig.

³ Jaume I, "Crònica o Llibre dels Feits". Cap. 455.

que el document s'està referint als cent cavallers aragonesos que Jaume I va establir a Alacant, davall el comandament d'Artal de Luna i d'Eixemèn d'Urrea, i als setanta cavallers catalans que assentà, a Biar i Ontinyent, sota les ordres de Berenguer Arnau i de Galceran de Pinós. Les virtualles es van entregar només per a huitanta dies, la qual cosa implica que hi hagueren altres financers que costejaren l'operació.

D'altra banda, Arnau de Montsó, que llavors era l'alcaid de Biar i d'Alcoi, ensems que propietari del castell d'Almizra, seria l'encarregat de cobrir les despeses extraordinàries ocasionades pel contingent català acantonat a Biar. Per això, l'aragonés disposava, a més de la seua pròpia fortuna, de les rendes de Biar i d'Alcoi, encara que és de suposar que les mateixes estarien, total o parcialment, empenyorades. A Biar, els ingressos de la vila ascendirien a uns 7.000 sous anuals⁶, dels quals, caldria deduir el cost de la custòdia de la fortalesa que sumava, com a mínim, uns 2.250 sous –quinze hòmens a raó de 150 sous per any⁷– i el salari d'Arnau de Montsó, el 10% de les rendes recaptades, el que significaria uns 700 sous. En teoria, restarien uns 4.000 sous nets anuals, però també s'haurien de tindre en compte les obligacions existents, entre les quals, cal destacar els 10.768 sous que el Conqueridor va reconèixer deure a Arnau de Montsó, el 30 de maig del 1264, per la seua administració de la batllia del Regne de València dellà Xúquer, i que assignà a l'aragonés sobre els beneficis de Biar i de Castalla⁸, els quals, molt probablement, no s'haurien satisfet en la seua totalitat. Quant als ingressos d'Alcoi, hem de confessar que desconexem per complet la seua quantia i les seues obligacions, però si podem afirmar, per tal com es tractava d'una localitat de nova creació, que les seues rendes serien inferiors a les de Biar⁹. Prova d'això, és que en la contribució de 1259 va tributar tan sols per 400 sous, quan, per exemple, Beneixama peità per 300¹⁰, i en la de 1262 va ser obligada a pagar 500 sous, quan Agres tributà per 300 i Bocairent per 650, mentre que Ontinyent i Cocentaina van peitar per 1.000 sous¹¹.

Així doncs, les tropes catalanes assentades a Biar –degudament avituallades per Jaume I, és de pensar que per a cinc mesos, i amb la col·laboració econòmica eventual d'Arnau de Montsó– patrullarien per tota la vall, principalment a través del Camí de Xàtiva i del Camí de Cabdet,

⁶ L'1 d'octubre del 1263, Jaume I va arrendar a Mahometo Abnabulhay de Biar, a partir del següent mes de gener, i durant dos anys, totes les rendes dels sarraïns de la localitat, exceptuant les justícies criminals i la taverna de vi, per 6.000 sous anuals. A.C.A. Reg. 12, fol. 119. A aquesta quantitat, se li sumarien els dos ingressos exceptuats i les rendes provinents dels escassos habitants cristians.

⁷ A.C.A. Reg. 10, fol. 119. 10 de setembre del 1259, Morella.

⁸ A.C.A. Reg. 14, fol. 55v.

⁹ Alcoi es fundà l'any 1255, i el repartiment fet per Jimeno Pérez de Arenoso, lloctinent del Conqueridor en el Regne de València, es va aprovar a Biar el 29 de desembre del 1256. Respecte d'això, es pot consultar l'article que publicarem en el Programa de Festes de Beneixama de 2006, "El Camí de Xàtiva l'any 1257". J. Luis Pons i J. Juan Puig.

¹⁰ A.C.A. Reg. 8, fol. 44v. 11 de juliol del 1259.

¹¹ A.C.A. Reg. 8, fol. 62. 22 d'octubre del 1262. Biar, al tindre arrendats els ingressos dels mudèjars, que constituïen la majoria de la població, mai va tributar en estes peïtes extraordinàries, ja que estaven incloses al preu de l'arrendament.

i controlarien la frontera amb Castella, el que infondria tranquil·litat i confiança als habitants cristians de Biar, Almizra, Beneixama, Benisamaio i Negret.

No obstant, la situació existent canvià substancialment el 29 de juliol del 1266, quan el Conqueridor li va donar a la seua estimada Berenguela Alfonso, per a saldar un deute de 30.000 morabatins, equivalents a 180.000 sous, que tenia amb ella, els ingressos de Biar i de Castalla¹². Aquesta enorme suma obeïa, sens dubte, a un contracte previ de concubinat, en el qual, Jaume I reconegué Na Berenguela Alfonso com la seua amant oficial i, perquè esta mantinguera el seu status social, es va comprometre a entregar-li 180.000 sous i, per això, el primer pas fou el concedir-li les rendes de Biar i de Castalla. Aquestes, estava clar que resultaven sense cap mena de dubte insuficients per a sufragar una quantitat tan gran, de mode que el Conqueridor ho va fer de manera temporal, fins que heretara la dama en qüestió, i els fills que tingueren ambdós, amb una propietat valorada en 30.000 morabatins. Esta disposició del monarca aragonés implicava el que Arnau de Montsó, una vegada deduïts els gastots de la custòdia del castell de Biar i les assignacions existents, hauria de liquidar tot el sobrant a Na Berenguela Alfonso, la qual cosa significava que no podria disposar d'un sol sou, llevat que fóra del seu patrimoni personal, per a satisfer les despeses extraordinàries del contingent català, comandat per Berenguer Arnau i Galceran de Pinós, acantonat a Biar.

Posteriorment, el 4 de maig del 1268, Jaume I donà a Na Berenguela Alfonso, pels 180.000 sous predits, els castells i viles de Tàrbena i de Xaló amb totes les seues alqueries¹³, pel que és de suposar que Na Berenguela disfrutaria fins llavors dels ingressos de Biar i de Castalla. En aquest document, es van tindre en compte totes les possibilitats de descendència entre el monarca aragonés i la seua amant; es tractava, en definitiva, d'un heretament. Més avant, i per a completar el mateix, el 10 de febrer del 1269 el Conqueridor concedí a la seua benvolguda Berenguela, sota iguals condicions, les rendes del castell i de la vila de Carrícola amb tots els seus termes i alqueries¹⁴.

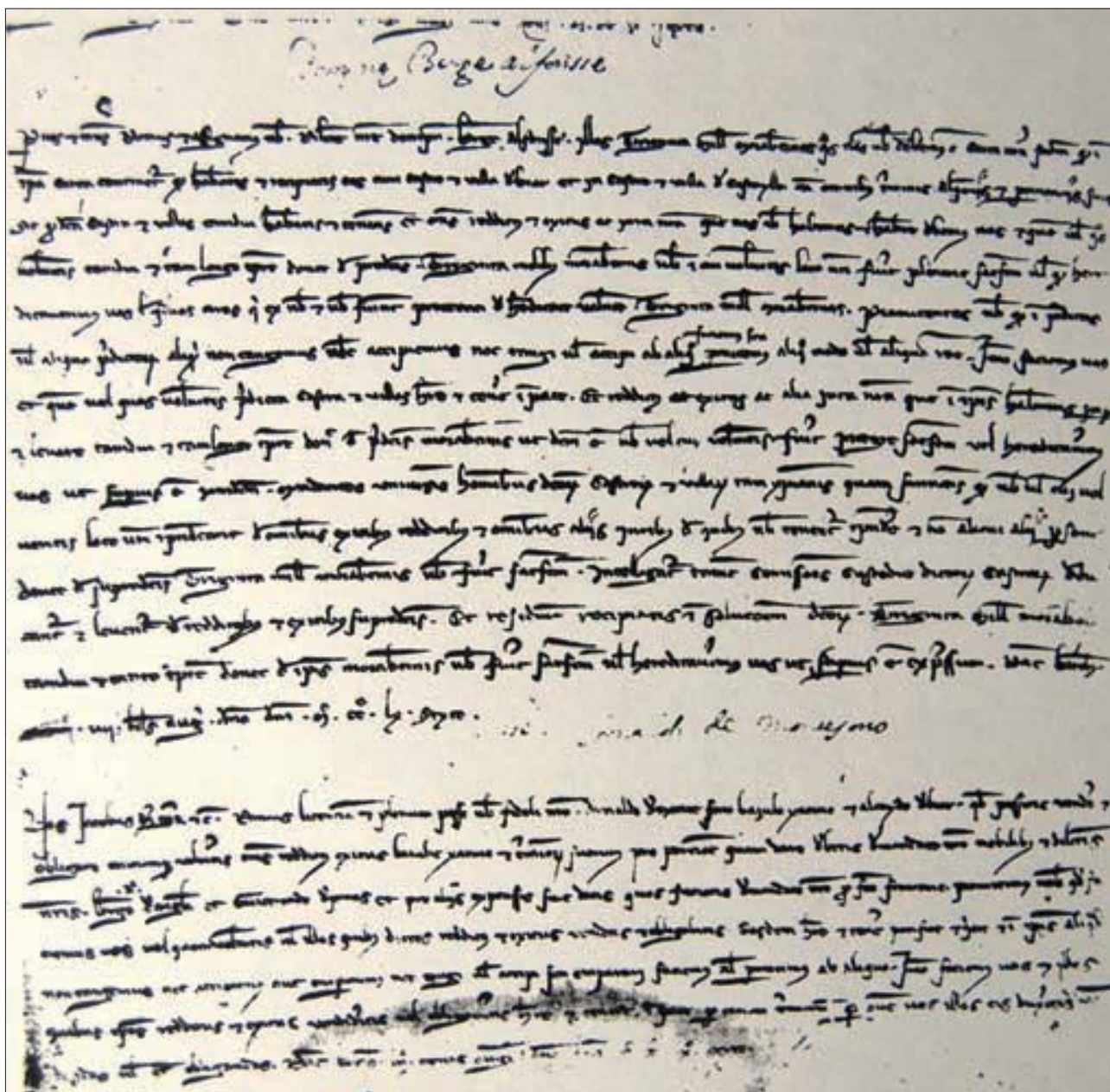
D'altra banda, les provisions de les tropes catalanes assentades a Biar estarien a punt d'esgotar-se, atés que estes portaven quasi quatre mesos establides en aquesta població i que Jaume I les va haver d'avituallar, com hem dit més amunt, tan sols per a cinc mesos. Per a resoldre este problema, i proporcionar-les els subministraments necessaris, el monarca aragonés nomenà Arnau de Montsó batlle, o millor dit cobatlle, de Xàtiva, donant-li plena potestat per a vendre i empenyorar els ingressos de Xàtiva en favor dels hòmens de Berenguer Arnau i de Galceran de Pinós. Així, a l'escrit en què es detalla aquesta autorització consta el següent¹⁵:

¹² A.C.A. Reg. 15, fol. 24v. Barcelona, 29 de juliol del 1266.

¹³ A.C.A. Reg. 15, fols. 105v-106. València, 4 de maig del 1268.

¹⁴ A.C.A. Reg. 15, fol. 137v. València, 10 de febrer del 1269. Na Berenguela Alfonso morí a Narbona l'any 1272 sense deixar descendència, per la qual cosa, Tàrbena, Xaló i Carrícola van tornar a poder de la corona.

¹⁵ A.C.A. Reg. 15, fol. 24v. Barcelona, 3 d'agost del 1266.

Dalt, assignació a Na Berengueta Alfonso de les rendes dels castells i viles de Biar i de Castalla. A.C.A. Reg.15, fol. 24v. A sota, llicència a Arnau de Montsó per vendre i empenyorar els ingressos de la batllia de Xàtiva. A.C.A. Reg. 15, fol. 24v.

Llicència d'Arnau de Montsó

Nos Jaume, per la gràcia de Déu etc., donem llicència i ple poder a vós, el nostre fidel Arnau de Montsó, batlle de Xàtiva i alcaid de Biar, perquè pugueu vendre i empenyorar, a qualsevol que volguéreu, totes les rendes i ingressos de la batllia de Xàtiva i dels seus termes, per la ració que deveu donar, per mandat nostre, als nostres nobles i apreciats Berenguer Arnau d'Anglesola i Galceran de Pinós, i per altres desemborsaments o gastos que fareu, per ordre nostra, en el fet de la frontera.

Prometem a vós que us farem, o bé a qui volguésseu, i també a aquells als qui vendeu i empenyoreu els dits ingressos i rendes, posseir i tindre els mateixos tranquil·lament i en pau.

I en els susdits, no ens emportarem, ni prendrem, ni disposarem res, ni farem o permetrem ser emportat, o ser pres, o ser disposat per ningú. Al contrari, us farem, i a aquells als qui els mateixos ingressos i rendes vengué-

reu o empenyoreu, posseir i tindre en pau, durant tot el període pel qual vós estimàsseu a aquells per a vendre, o també per a empenyorar, estos.

Donat a Barcelona el 3 d'agost. Any del Senyor de 1266.

Aquest document és molt estrany, ja que no hi ha constància que Arnau de Montsó exercira, fins llavors, el càrrec de batlle de Xàtiva, i prova d'això, és que el Conqueridor va confirmar uns dies després, l'11 d'agost del 1266, un escrit similar a favor del vertader batlle de Xàtiva, Ramon de Palou, en el que es diu el que seguix¹⁶:

Donem plena llicència i potestat a vós, el nostre fidel Ramon de Palou, batlle de Xàtiva, perquè pugueu vendre i empenyorar, a qualsevol o a qualssevol que volguéreu, totes les rendes i ingressos de la batllia de Xàtiva i dels seus termes, per entregar la ració que deveu donar o

¹⁶ A.C.A. Reg. 15, fol. 25v. 11 d'agost del 1266, Barcelona.

Xàtiva. La Seu

completar, per ordre nostra, als nostres nobles i apreciats Berenguer Arnau d'Anglesola i Galceran de Pinós, i també per altres desemborsaments i despeses que fareu, per mandat nostre, en el fet de la frontera.

Prometent a vós que us farem, o bé a qui o als qui volgués-seu, i a aquell o a aquells als qui vendreu i empenyorareu els dits ingressos i rendes, posseir i tindre estos tranquil·lament i en pau al llarg de tot el període pel que vós els empenyorareu, o vendreu, els mateixos.

I entretant, en els susdits ingressos o rendes no ens emportarem, ni prendrem o disposarem res, ni farem o permetrem ser emportat, ni ser pres, o ser disposat per ningú per cap raó. Ni siga un obstacle als predits el document que sobre els mateixos férem a Arnau de Montsó.

Donat a Barcelona l'11 d'agost. Any del Senyor de 1266.

Així doncs, sembla evident que, davant de la urgent necessitat d'aconseguir diners per a reabastir els cavallers catalans acantonats a Ontinyent i Biar, Jaume I va designar Arnau de Montsó com a batlle de Xàtiva, amb la missió específica d'empenyorar els ingressos de la mateixa a fi d'avituallar de nou els hòmens de Berenguer Arnau i de Galceran de Pinós, mentre que l'autèntic batlle de Xàtiva, Ramon de Palou, continuaria exercint les funcions administratives del càrrec, col·laborant, encara que de forma secundària, amb Arnau de Montsó en l'arrendament de les rendes de la batllia. Aquesta duplicitat de batlles, que en les viles de la corona resultava un tant excepcional, era un poc més freqüent a les batllies senyorials¹⁷.

El principal arrendatari dels ingressos de Xàtiva, i potser l'únic, fou Arnau de Torrefreta, a qui el Conqueridor, el 5 de març del 1267, va reconèixer haver-li degut 12.000 sous, i pels quals el mateix tingué empenyorades temporalment les rendes d'eixa ciutat¹⁸. Esta suma, per ordre de Jaume I, li va ser pagada per Arnau de Romaní, que llavors era el batlle de València, i qui, el 5 de març del 1267, i per eixe motiu, passà a convertir-se en el posseïdor provisional dels ingressos de Xàtiva, així com l'alcaid del seu important castell¹⁹. Sens dubte, i donada la necessitat peremptòria d'obtenir diners, Arnau de Montsó va deure arrendar, a l'agost del 1266, la major part, sinó la totalitat, de les rendes de la vila a Arnau de Torrefreta, però posteriorment, el monarca aragonés disposà, el 5 de març del 1267, que aquestes, igual que la fortalesa, estigueren en poder d'una persona que gaudira de la seua total confiança, tal com ho era Arnau de Romaní, qui prèviament hauria satisfet el preu de l'arrendament, o siga 12.000 sous, a Arnau de Torrefreta, encara que pareix, segons veurem més avall, que este va continuar disfrutant de part dels ingressos de les salines de Xàtiva. Finalment, i en relació als dos documents esmentats, indicar que en ambdós es fa menció dels gastos i desemborsaments que tant Arnau de Montsó, com Ramon de Palou, tindrien de fer, per mandat del rei, en el fet de la frontera, els quals, segurament, obeirien a accions puntuals en la línia fronterera amb el regne de Múrcia, viatges a Alacant i inclús a Múrcia, etc, dels que no tenim cap constància.

El contingent català assentat a Ontinyent i Biar va continuar patrullant pel Camí de Xàtiva, així com pel Camí de Cabdet, la resta de l'estiu i part de la tardor del 1266, però

¹⁸ A.C.A. Reg. 15, fol. 46v. Barcelona, 5 de març del 1267.

¹⁹ Ibidem. La fortalesa de Xàtiva era importantíssima i, prova d'això, és que comptava amb una guarnició de 40 hòmens.

¹⁷ Robert I. Burns, "Colonialisme medieval". Cap. VII. "El batlle". Pàg. 287.

a les acaballes d'eixe any els seus integrants tornaren a les seues llars, la qual cosa va deure produir un cert desassossec entre els pobladors cristians de la vall, però la veritat era que el cost de mantindre aquest dispositiu militar resultava molt elevat i, que de moment, no existia cap perill aparent que ho justificara, de manera que els cavallers que estaven sota les ordres de Berenguer Arnau i Galceran de Pinós deixaren de vigilar la frontera.

Més avant, Arnau de Montsó va presentar els comptes de la seua administració dels castells de Biar i d'Alcoi, que foren aprovats pel Conqueridor el 9 d'abril del 1267. L'escrit confirmatori dels mateixos és el següent²⁰:

Per Nos i els Nostres reconeixem i confessem a vós, el nostre fidel Arnau de Montsó, alcaid de Biar, que vós ens vau entregar fa un instant, a Barcelona, bon, recte i legal còmput de tota la recaptació que féreu per Nos de les rendes, ingressos i de tots els nostres drets del castell i de la vila de Biar, des del dia en què us vau encarregar del dit castell, açò és, l'u de gener de l'any del Senyor de 1263, fins a l'1 de l'últim mes de gener passat; a saber, tres anys complets²¹. I també, de la recaptació que féreu de les rendes, ingressos i dels nostres drets del castell d'Alcoi, durant els dos anys i tres mesos i mig recentment transcorreguts i complets, fins a l'u del darrer mes de gener passat.

Ens vau entregar també, bon, recte i legal compte de les despeses i dels desemborsaments que per Nos féreu, al llarg de tot el dit temps, als susdits castells de Biar i d'Alcoi i en la custòdia dels mateixos castells, i per raó de la nostra frontera de Villena i de la guerra dels sarraïns, exceptuat, no obstant, el monedatge que per Nos vau arreplegar al Regne de València, del que encara deveu computar amb Nos.

Del qual predit càlcul vostre, hem arribat feliçment a un acord a voluntat nostra, posant per sempre bon fi i pactant per a no reclamar per això a vós i als vostres. Així doncs, que vós o els vostres no sigueu obligats mai, d'ara endavant, a computar enterament per allò amb Nos o amb els Nostres, ni a donar cap compte, sinó que d'això sigueu, vós i els vostres, amb tots els vostres béns, haguts i per haver-hi, lliures i totalment absolts per sempre, tal com millor i profitosament pugua ser dit i entès per al vostre bon i natural discerniment.

I és també a saber que, ajuntats la recaptació i els pagaments, desemborsaments i gastos, devem Nos tornar a vós 23.026 sous de reials.

Igualment, devem a vós 10.778 sous de reials, que us devíem amb un altre albarà nostre que de vós, fa un instant, obtinguérem i recuperàrem.

I devem a més a vós 2.000 sous de reials que, per raó d'un cavall vostre que vam donar a Berenguer Arnau

d'Anglesola²², us devíem amb un altre albarà nostre que de vós, d'igual mode, fa un instant que tinguérem i recuperàrem; i sis-cents sous, que per Nos vau pagar al noble Galceran de Pinós per un deute que li devem, i ells, del mateix albarà deduírem.

I així és la suma: que devem a vós, per tot, 36.404 sous de reials de València.

Per tots els quals susdits 36.404 sous de reials, obliguem i empenyorem, a vós i als vostres, el castell i la nostra vila de Biar, amb totes les seues pertinences i totes les rendes, ingressos, beneficis i tots els nostres drets del mateix castell i de la vila de Biar, i també les rendes de les nostres salines de Xàtiva.

Així, açò és: que el dit castell i la vila de Biar, i les citades rendes, ingressos i els nostres drets del mateix castell i de la vila, deduïda d'això la custòdia de l'esmentat castell, i les dites salines o rendes, ingressos i tots els nostres drets de les mateixes, pagats d'allí en primer lloc a Arnau de Romaní i a Arnau de Torrefreta els deutes que sobre les citades salines vam assignar als mateixos, posseïu, tingueu i percebeu tant de temps, del vostre empenyorat dret, i durant tant de temps, fins que vós, o qui o els qui volguéreu en lloc vostre, sigueu, en pagament del dit dèbit, íntegra i completament satisfet de tot l'esmentat deute.

Prometent a vós, que el predit castell i la vila no us els taldrem, ni ens emportarem res sobre els susdits o dels mateixos, ni ens apoderarem de res d'allò, ni permetrem ni farem ser emportat o ser agafat; al contrari, farem a vós, i a qui o als qui volguésseu en el vostre lloc, tindre, posseir i percebre el citat castell i tots els predits, com abans s'ha dit, en pau, al llarg i per tant de temps, fins que l'esmentat dèbit siga per això, a vós i als vostres, íntegra i completament satisfet, pagats, no obstant, en primer lloc, als susdits Arnau de Romaní i Arnau de Torrefreta els seus deutes, tal com s'ha dit més amunt i en els documents que d'allò tenen per Nos plenament es conté.

Donat a Barcelona el 9 d'abril. Any del Senyor de 1267.

El castell de Biar, després de l'última rehabilitació

²⁰ A.C.A. Reg. 15, fols. 53v-54. Barcelona, 9 d'abril del 1267.

²¹ No es tracta de cap errada, atès que s'estava utilitzant el calendari de l'Encarnació, al qual l'any 1264 començava el 25 de març, de mode, que l'u de gener de l'any del Senyor de 1263 era, en realitat, l'1 de gener del 1264, però fins al 24 de març els documents es dataven amb l'any 1263.

²² En aquesta ocasió s'emprà la forma llatina "Angularia", "Berengario Arnaldi de Angularia".

L'escrit, ens informa que Arnau de Montsó continuà ocupant-se de l'administració del castell i de la vila de Biar a partir de l'1 de gener del 1264, data en què es va tancar la seua última liquidació de la batllia del Regne de València dellà Xúquer –i que fou aprovada el 30 de maig del 1264, donant un saldo negatiu de 10.768 sous a favor de l'aragonés²³– fins a, com a mínim, el mes d'abril del 1267. Així mateix, es va encarregar del castell d'Alcoi des de mitjan setembre del 1264, fins a l'u de gener del 1267. Arnau seguí molt de prop la campanya de Múrcia, d'ací que en el document es fera menció de **“la frontera de Villena”** i de **“la guerra dels sarrains”**, i degué assumir una bona part de les despeses que es van produir durant eixos anys a l'àrea fronterera de Biar, per la qual cosa, la liquidació resultant donà un primer saldo negatiu de 23.026 sous, al que es van sumar 2.000 sous, per raó d'un cavall que Arnau de Montsó entregà a Berenguer Arnau d'Anglesola, i sis-cents sous que l'aragonés va pagar, per mandat del rei, a Galceran de Pinós. En total, 25.626 sous.

A aquests, s'afegiren altres 10.778 sous que Jaume I devia a Arnau, pel que el dèficit final va ser de 36.404 sous. La suma és correcta, però la pregunta que sorgix immediatament és la següent: este deute de 10.778 sous era el mateix dèbit de 10.768 sous que el Conqueridor reconegué deure a Arnau de Montsó, el 30 de maig del 1264, arran de l'aprovació dels darrers comptes de la seua administració de la batllia del Regne de València dellà Xúquer? Potser es va produir una errada dels escriptors al consignar 10.778 sous en lloc de 10.768²⁴? La coincidència quasi total de les xifres pareix confirmar-ho, encara que en teoria no hauria d'existir cap relació, malgrat eixa similitud, quant a la seua procedència. Els 10.768 sous que Jaume I reconegué deure a Arnau, mitjançant un document oficial datat el 30 de maig del 1264, es van assignar a l'aragonés sobre les rendes de Biar i de Castalla, per la qual cosa aquest tingué temps, teòricament fins al 29 de juliol del 1266 –data en què el Conqueridor va concedir temporalment a Na Berenguela Alfonso els ingressos d'ambdues localitats– per a cobrar-se'ls, però a més, i si restava quelcom per pagar, Arnau de Montsó tenia preferència, pel que és lògic suposar que, per a l'1 de gener del 1267, el deute ja estaria saldat. D'altra banda, resultaria molt estrany el fet que, al llarg d'eixos anys, Arnau no percebera cap diners de Biar i de Castalla en pagament d'eixe dèbit, la qual cosa haguera donat lloc a una minoració del mateix. També cal assenyalar que, en l'escrit del 9 d'abril del 1267, i al referir-se als 10.778 sous, s'emprà la paraula albarà, el que implica –segons el significat estricte del vocable– un reconeixement de deute per l'entrega d'unes mercaderies, ja fossen provisions, farratges, cavalcadures, etc., la qual cosa ens portaria a la conclusió, prenent en consideració el que s'ha dit més amunt, que els 10.778 sous de 1267 no tenien res a veure amb els 10.768 sous del 1264. No obstant això, cal tindre present que en el segle XIII la paraula albarà s'utilitzava amb un significat molt més ampli, i que s'usava, inclús, per a referir-se als clàssics documents d'aprovació

de comptes, que sempre finalitzaven amb l'assignació del dèbit resultant sobre les rendes generals o concretes d'una, o de diverses poblacions, la qual cosa ens duria a la conclusió que la quasi coincidència de xifres es va deure a un error dels escriptors. De ser certa esta última hipòtesi, Arnau de Montsó no cobrà ni un sol sou dels 10.768 que se li van quedar a deure en 1264 durant els anys següents; presumiblement, perquè tots els beneficis de Biar i de Castalla es destinaren a sufragar els gastos de la frontera. En definitiva, el tema no està molt clar, a pesar que la diferència siga tan sols de 10 sous.

Quant al monedatge, indicar que es tractava d'un impost que garantia la solidesa i la qualitat de la moneda. Al Regne de València es va instaurar oficialment el 14 d'abril del 1266²⁵; es recaptava cada set anys i afectava tant els cristians com els mudèjars. En l'escrit del 9 d'abril de 1267 s'assenyala que Arnau de Montsó arrebegà aquesta exacció al Regne de València, però esta recaptació l'hem de circumscriure tan sols a algunes zones situades al sud del riu Xúquer, atés que sabem que Jaume Sarroca la va recollir en el Regne de València citra Xúquer²⁶.

Finalment, i tal com s'especifica al document, el deute global de 36.404 sous li fou consignat a Arnau sobre els ingressos del castell i de la vila de Biar i les salines de Xàtiva, encara que era totalment improbable que Arnau de Montsó poguera disposar, de moment, d'un sol sou d'aquestes rendes, ja que les de Biar, com coneixem, estaven provisionalment, des del 29 de juliol del 1266, en poder de Na Berenguela Alfonso i, com ho hem indicat al principi d'este treball, no es van deslliurar sinó fins al 4 de maig del 1268, data en què Jaume I concedí a la seua benivolguda Berenguela, a canvi dels ingressos de Biar i de Castalla, els castells i les viles de Tàrbena i Xaló amb totes les seues alqueries i, respecte a les salines de Xàtiva, Arnau de Romaní i Arnau de Torrefreta gaudirien dels seus beneficis, durant el temps que fóra necessari, fins que el dèbit que el monarca aragonés tenia amb ells quedara satisfet.

Quina conclusió podem traure de tot això?, doncs que Arnau s'havia convertit en un home molt ric, sobretot a partir del seu nomenament com a batlle del Regne de València dellà Xúquer el 4 de maig del 1262²⁷, càrrec que va exercir fins als primers mesos de 1264²⁸, pel que podria assumir sense cap aclaparament el deute de 36.404 sous. La confiança mútua entre el Conqueridor i Arnau de Montsó era absoluta, de manera que aquest, abans o després, percebria eixa quantitat, per bé que, de moment, hauria d'esperar.

²⁵ “Aureum opus regalium privilegiorum civitatis et regni Valentie”. València 1515. Edició de Luis Alanya, 1972. Document núm. 68.

²⁶ A.C.A. Reg. 15, fols. 40v-41. Montpeller, 9 de gener del 1267: “... et de monedatico regni Valencie citra Xucarum, quod vos pro nobis colligi fecistis et recepistis”. També sabem que Bonanat de Guia va recaptar el monedatge a la Vall d'Albaida i en altres llocs del Regne de València més enllà del Xúquer, “ultra Xucarum”. A.C.A. Reg. 15, fol. 101. València, 7 de maig del 1268.

²⁷ A.C.A. Reg. 12, fol. 50v. Montpeller, 4 de maig del 1262.

²⁸ Programa de Festes de Beneixama del 2010, “Beneixama i Arnau de Montsó en els anys 1262-64”, i Programa de Festes del Camp de Mirra del 2010, “Arnau de Montsó i Almizra en els anys 1263-64”. J. Luis Pons i J. Juan Puig.

²³ Programa de Festes de Beneixama del 2010, “Beneixama i Arnau de Montsó en els anys 1262-64”, i Programa de Festes del Camp de Mirra del 2010, “Arnau de Montsó i Almizra en els anys 1263-64”. J. Luis Pons i J. Juan Puig.

²⁴ En l'escrit del 30 de maig del 1264, A.C.A. Reg. 14, fol. 55v, es llig clarament la quantitat de 10.768 sous, mentre que al document que estem estudiant, el del 9 d'abril del 1267, figuren 10.778 sous.

El castell d'Almizra i l'ermita de Sant Bertomeu

Esta fou la darrera liquidació que va presentar Arnau, de la qual cosa es pot deduir que, possiblement, morí poc de temps després. Arnau de Montsó va ser un personatge molt important a l'àrea del sud del Xúquer al llarg de la dècada dels seixanta del segle XIII i, des del 10 de setembre del 1259, s'encarregà de la custòdia dels castells de Biar i d'Almizra²⁹, així com de l'administració de les rendes d'aquestes dues localitats i de Beneixama, tot i que també és cert que va haver-hi un parell d'alienacions temporals dels ingressos d'Almizra i de Beneixama³⁰ i que, durant la seua etapa com a batlle del Regne de València delà Xúquer, no s'ocuparia personalment, potser amb l'excepció de Biar, de les fortaleses i bastions defensius de la vall, però, de tots modes, el seu control sobre els mateixos fou indiscutible des del 10 de setembre del 1259 fins ben avançat l'any 1267. Sens dubte, i per a nosaltres, va ser l'home més destacat de la història de Biar, Almizra i Beneixama al llarg d'eixe període. A més, i com sabem, des del 17 de maig del 1264 passà a posseir el castell d'Almizra³¹, el que el vinculària, encara més, amb els esdeveniments que van ocórrer a la vall durant eixos anys.

No coneixem exactament la data en què perí Arnau de Montsó, ni tampoc on va ser soterrat, per bé que el més probable és que fóra a Xàtiva, lloc on tenia la majoria de les seues propietats. Al llarg del passat quinquenni, i a través dels articles publicats als Programes de Festes del Camp de Mirra i de Beneixama, hem pogut recuperar una part important de la seua vida, la qual cosa ens ha permés saber que jugà un paper destacadíssim en la història de la vall durant la dècada dels seixanta del segle XIII. La documentació el cita per última vegada el 9 d'abril del 1267 i, a partir de llavors, no hem pogut trobar cap menció del mateix, tot i que fóra en passat. Nogensmenys, i a pesar que no es tracta d'una font escrita, cal

assenyalar que a Biar hi ha un topònim que podria estar relacionat amb ell: "el Cantal d'Arnau"³², encara que, clar està, el demostrar-ho és totalment impossible. Finalment, i quant al castell d'Almizra, que l'aragonés posseïa des del 17 de maig del 1264, indicar que no torna a esmentar-se en els escrits sinó fins al 18 de gener del 1297, data en què Jaume II va nomenar alcaid de la dita fortalesa Lorenzo d'Escala³³.

La documentació, menciona de nou Berenguer Arnau d'Anglesola i Galceran de Pinós el 25 d'abril de 1267 en un escrit al que, entre altres coses, consta el que seguix³⁴:

Reconeixem i confessem deure a vós, Pedro Fernández, fill nostre, i el nostre lloctinent en el Regne de València, i als vostres, 18.200 sous de reials de València, pels quals us constituïreu en deutor i pagador, per Nos, de Berenguer Arnau d'Anglesola³⁵, a qui els mateixos Nos devíem per raó del servei que va fer en la frontera de Múrcia.

I devem a vós huit-cents sous de reials, pels quals, per ordre nostra, us constituïreu en deutor i pagador d'Arnau d'Agramunt, veí de Xàtiva, en compte de Galceran de Pinós a qui Nos els mateixos devíem.

Pedro Fernández era fill natural de Jaume I i de Na Berenguela Fernández i, a partir del 1268, va ser conegut com a Pedro Fernández de Híjar. Fou nomenat lloctinent del

²⁹ A.C.A. Reg. 10, fol. 119. Morella, 10 de setembre del 1259.

³⁰ A.C.A. Reg. 11, fol. 151v. Xérica, 26 de setembre del 1259 i A.C.A. Reg. 11, fol. 232v. València, 15 d'abril del 1261.

³¹ A.C.A. Reg. 13, fol. 174. Calataiud, 17 de maig del 1264.

³² Antonio José Cavanilles, a la seua obra "Observaciones sobre la historia natural, geografía, agricultura, población y frutos del reyno de Valencia". Vol. II, pàg. 170, menciona aquest topònim de la següent manera: "recorrí los montes de las inmediaciones de la villa, y ví que los que vienen desde Mariola y Bañeres forman un alto cabezo al oriente de Biar, conocido allí con el nombre de Gordo, al cual se siguen otros de menor altura llamados del Viento, Reconco y Cantal de Arnau".

³³ Arxiu del Regne de València. Reial 611, fol. 108. 18 de gener del 1297, setge del castell d'Alhama.

³⁴ A.C.A. Reg. 14, fol. 87rv. Lleida, 25 d'abril del 1267. Robert I. Burns, "Diplomatarium III". Doc. núm. 722.

³⁵ Ibidem. En este cas, s'utilitzà la forma llatina Angularia, "Berengario Arnaldi de Angularia".

Regne de València el 25 d'abril de 1267³⁶, succeint l'anterior procurador, Jimeno Pérez de Arenoso, que va morir en la primavera-estiu del 1266, de la qual cosa es dedueix que els debits contrets pel mateix amb Berenguer Arnau d'Anglesola i Galceran de Pinós es produïren abans de la seua designació com a lloctinent del Regne de València.

El document en qüestió continua dient el següent:

I devem a vós, igualment, 8.000 sous de reials per la custòdia i les despeses del castell de Castalla de setze (sis?) mesos³⁷; açò és, fins mitjan el mes de febrer recentment passat, i pels desemborsaments i gastos que a la frontera, i per raó de la frontera de Múrcia, vau fer després que ens retiràrem d'allí.

No tenim còpia de l'escrit original, però tot apunta que es va cometre un error d'impremta quan es consignaren els setze mesos, ja que sabem que a l'anterior alcaid de Castalla, García Pérez de Castalla, la corona li va reconèixer deure, per la custòdia de la dita fortalesa i

Berenguela Alfonso el 29 de juliol del 1266, per bé que tan sols podria disposar dels ingressos de Castalla fins al límit en què quedara garantida la custòdia de l'esmentat castell, atés que la resta dels mateixos la percebria provisionalment Na Berenguela Alfonso.

Igualment, i independentment de la data en què va passar a encarregar-se de la fortalesa de Castalla, el cert és que Pedro Fernández, després de la tornada de Jaume I de la campanya de Múrcia –operació en la que al present escrit s'afirma que també participà– va sufragar, potser ja des del mes d'abril de 1266, i amb tota seguretat a partir de mitjan agost, una part important de les despeses que ocasionà el contingent català, comandat per Berenguer Arnau d'Anglesola i Galceran de Pinós, que es va acantonar a Biar i Ontinyent des de principis d'abril fins a les acaballes del 1266; així mateix, s'ocupà de vigilar l'àrea fronterera de Castalla amb el regne de Múrcia al llarg de tot eixe temps. Posteriorment, i arran del seu nomenament com a lloctinent del Regne de València el 25 d'abril de 1267, va passar a controlar tota la frontera.

El castell de Castalla

per altres deutes, 5.412 sous el 26 de juny del 1266³⁸, pel que difícilment Pedro Fernández pogué encarregar-se del castell de Castalla setze mesos abans del 14 de febrer del 1267, o siga, des de mitjan octubre del 1265. Així doncs, el més probable –encara que sempre cap el dubte al no comptar amb una còpia del document– és que s'ocupara de la dita fortalesa a partir del 15 d'agost del 1266, a penes dues setmanes després que el Conqueridor concedira temporalment les rendes de Castalla, juntament amb les de Biar, a la seua amada

En maig del 1267, una vegada ja desactivat el dispositiu militar que el Conqueridor establí a Alacant, Biar i Ontinyent per a mantindre obertes les comunicacions amb Múrcia, l'infant Pere va visitar el regne murcià³⁹, probablement per a comprovar l'estat dels assentaments cristians, en la seua majoria de catalans, que s'efectuaren als primers mesos del 1266⁴⁰. El regne de Múrcia pertanyia a Castella, però després de la seua reconquesta i repoblació per Jaume I en 1265-66 s'havia convertit en una zona tampó que separava el regne de Granada del de València, d'ací l'interès que va demostrar el Conqueridor per este territori als anys següents, i que es posà de manifest en 1272, quan va mantindre una entrevista amb el

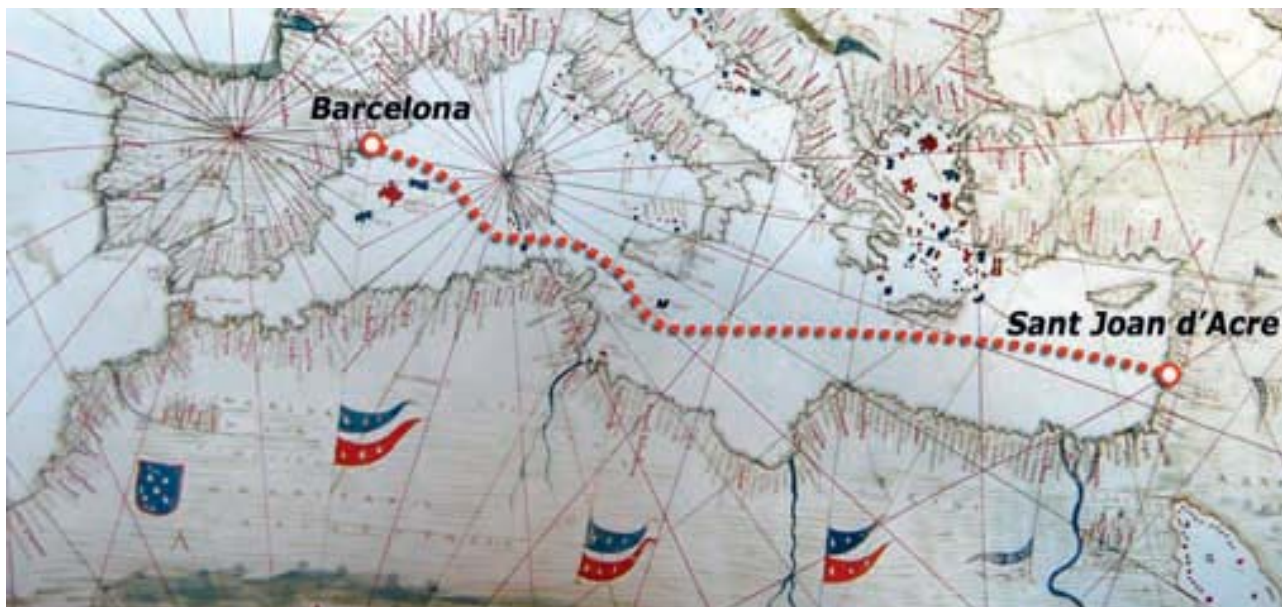
³⁶ A.C.A. Reg. 14, fol. 87v. Lleida, 25 d'abril de 1267. Robert I. Burns, "Diplomatarium III". Doc. núm. 721.

³⁷ Robert I. Burns, al document núm. 722 del "Diplomatarium III", transcriu "sexdecim mensium", però en la ressenya que fa d'aquest escrit parla de sis mesos: "... at Castalla castle for the six months...". També, i al referir-se a la tornada de Jaume I de Múrcia, transcriu "non recessimus" en lloc de "nos recessimus". Per a nosaltres, està clar que es tracta d'una errata.

³⁸ A.C.A. Reg. 14, fol. 82. Barcelona, 26 de juny del 1266. Robert I. Burns, "Diplomatarium III". Doc. núm. 691.

³⁹ Joaquim Miret i Sans, "L'itinerari de Jaume I el Conqueridor". Pàg. 401. "En est dia (el 9 de maig) moch hich el senyor Infant per a Murcia".

⁴⁰ Sobre aquest tema, consultar els articles que vam publicar als Programes de Festes de Beneixama i del Camp de Mirra del 2011, "El Camí de Xàtiva en els anys 1264-66". J. Luis Pons i J. Juan Puig.

Travessia de la flota catalano-aragonesa a Terra Santa en 1269

seu gendre Alfonso X a Alacant⁴¹; en 1273, quan envià un exèrcit a Múrcia i en 1274, quan va viatjar al regne murcià a la primeria d'eixe any⁴².

L'infant Pere es desplaçà des de València cap al sud, a través del Camí de Xàtiva, possiblement acompanyat pel seu germanastre Pedro Fernández, el lloctinent del Regne de València, i passaria per la vall de Beneixama l'11 de maig. Probablement s'entrevistaria amb Arnau de Montsó a Biar i, des d'aquesta localitat es dirigiria a Castalla i, des d'esta vila, a Alacant; després, a Múrcia, i el retorn tindria lloc en la penúltima setmana del mes de maig. Els habitants cristians de la vall recordarien amb emoció el seu trànsit per la mateixa als anys 1265-66, sobretot les dues cavalcades que va realitzar contra el regne de Múrcia en la primavera-estiu de 1265⁴³, i no hi ha dubte que la seua sola presència els reconfortaria en gran manera i els infondria ànims davant d'una possible amenaça musulmana.

Els avatars de la història ajuntaren de nou Pedro Fernández i Galceran de Pinós en els anys 1269-70, quan Jaume I va organitzar el seu segon intent de croada a la Terra Santa. La flota partí de Barcelona el 3 o el 4 de setembre del 1269, però una forta tempesta la va dispersar, obligant a la nau del Conqueridor, i a altres barcos, a regressar a terra –en concret al port d'Aigües Mortes– als pocs dies de salpar⁴⁴, però, no obstant això, onze navilis aconseguiren arribar al seu destí: Sant Joan d'Acre i, entre ells, es trobaven els barcos en què navegaven Pedro Fernández i Galceran de Pinós⁴⁵. Tant l'un com l'altre, després d'haver lluitat contra els sarraïns a Múrcia, controlar la

frontera i vigilar el Camí de Xàtiva, van ser capaços de creuar la mar Mediterrània i d'alcantar la Terra Santa, i no sols això, sinó de tornar. Junt amb ells també arribà a Sant Joan d'Acre un altre fill bastard de Jaume I: Fernando Sánchez de Castro⁴⁶, fill procreat pel Conqueridor i Na Blanca de Antillón. L'expedició, escapçada per l'absència de Jaume I, no va obtenir cap resultat pràctic, però posà de manifest, malgrat el fracàs de la mateixa, la capacitat marinera que tenien els hòmens de la corona d'Aragó, els quals, és de suposar que regressarien als seus països d'origen carregats d'arena de la Terra Santa, aigua del Jordà i potser d'alguna relíquia.

A la tornada, i després de recalcar en Sicília, Fernando Sánchez de Castro es va posar al servei de Carles d'Anjou, el rei de l'illa, el que provocà la ira del seu germanastre, l'infant Pere, qui com sabem estava casat amb Constanza, la filla del difunt Manfred Hohenstaufen, l'anterior senyor de Sicília, que va perir a la batalla de Benevento el 26 de febrer del 1266 lluitant contra els francesos. Això, junt amb el paper destacat de Fernando Sánchez de Castro en les revoltes nobiliàries contra el monarca aragonés, donà lloc a què el futur Pere el Gran manara ofegar-li en el riu Cinca l'any 1275. Així doncs, el bastard reial, que havia sobreviscut a la travessia de la Mediterrània, va trobar la seua fi en l'aigua dolça del Cinca. Ironies del destí.

Per acabar, i insistint novament sobre el tema, indicar que sempre ens ha cridat poderosament l'atenció el fet que Galceran de Pinós, que després del seu retorn de la guerra de Múrcia recorreria una i altra vegada la nostra vall, cavalcant pel Camí de Xàtiva i pel Camí de Cabdet, i que visitaria totes les poblacions de la mateixa: Negret, Beneixama, Almizra i Benisamaio, i que segurament tindria el seu allotjament a Biar, fóra capaç de solcar la Mediterrània, arribar a Sant Joan d'Acre i de regressar. Així eren els cavallers de la confederació catalano-aragonesa del segle XIII.

J. Luis Pons i José J. Puig

⁴¹ L'encontre amb Alfonso X es produí a mitjan febrer-primers de març del 1272. Joaquim Miret i Sans, "Itinerari". Pàg. 459. Jaume I, "Crònica o Llibre dels Feits". Cap. 506.

⁴² Joaquim Miret i Sans, "Itinerari". Pàg. 492.

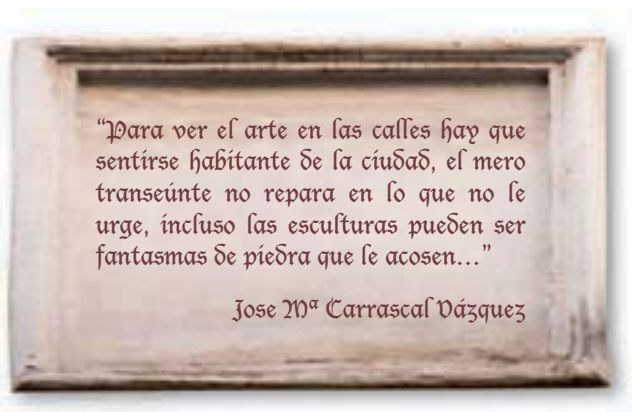
⁴³ Al respecte, consultar els treballs citats a la nota núm. 40.

⁴⁴ Jaume I, "Crònica o Llibre dels Feits". Caps. 484-490.

⁴⁵ Francesc Carreras i Candi, "La Croada a Terra Santa, 1269-1270". I Congrés d'història de la Corona d'Aragó. Barcelona 1909. Els tripulants es relacionen, en la mateixa obra, al transcriure's el "Llibre de racions a l'Orient".

⁴⁶ Ibidem.

Elementos representativos del arte popular religioso en Benejama

Los paneles devocionales localizados en las fachadas de viviendas en Benejama son los siguientes:

Advocación
San José
Localización
Poeta Pastor, 24
Datación
Década 1970
Lugar de realización
Manises

Un paseo por las calles de Benejama nos permite observar algunos elementos representativos de su arte popular religioso que en ocasiones nos pasan desapercibidos. Con ello no me estoy refiriendo a las grandes construcciones arquitectónicas de sobra conocidas y fácilmente identificables como son: la Iglesia Parroquial de San Juan Bautista, las Ermitas de Ntra. Sra. la Divina Aurora, San Isidro, San Vicente Ferrer, o la del Cementerio, ni tampoco al edificio de la Fundación Elena Santonja, antiguo Convento; más bien, quiero detenerme en unas representaciones menores, pero que no por ello tienen menor importancia. Se trata de los **paneles devocionales, esculturas y cruces de piedra**.

Para entender el origen social y religioso de estos recursos nos tendríamos que remontar a la Edad Media. Fue entonces cuando surgió la costumbre de colocar en las calles altares con santos esculpidos, lugares donde las gentes manifestaban su agradecimiento, veneración y culto a dichos santos y solicitaban su protección frente a todo tipo de calamidades.

PANELES DEVOCIONALES

Es una característica frecuente en muchos pueblos y especialmente en nuestra zona del Levante o en Andalucía colocar en las viviendas, tanto en fachadas como en interiores, paneles devocionales con imágenes de Vírgenes o Santos. En general, el material base es el azulejo plano pintado compuesto a modo de mosaico, aunque acompañado en ocasiones de piezas modeladas que proporcionan al conjunto, no sólo relieve sino una gran vistosidad. A la imagen del Santo también se suelen añadir fondos o cenefas decorativas, así como epígrafes que indican su nombre, fechas u otras inscripciones. En su origen, su fin era promover la devoción de quién lo contemplaba, la sacralización de un espacio o el amparo de la imagen religiosa representada.

Historia: Aunque en el interior de la hornacina que alberga este mosaico aparece el año 1826, esta fecha se refiere al año de construcción de la vivienda de la familia de José Puig Pastor.

Este panel devocional no es el original, sino que se trata de la reposición de uno antiguo.

Advocación
San Juan Bautista
Localización
Constitución, 16
Datación
Década 1970
Lugar de realización
Manises

Advocación
San José
Localización
Constitución, 16
Datación
Década 1970
Lugar de realización
Manises

Historia: Se trata de las advocaciones de los santos correspondientes a los nombres de los padres de los actuales propietarios de la vivienda, Ernesto Romero Llopis y Lola Sarrió Pascual.

La representación de San José es la misma que la situada en la calle Poeta Pastor.

Ambas hornacinas albergaron imágenes anteriores, y según Lola Conca una de ellas era la de San Fausto, dado que este santo era el que daba nombre a la calle.

Advocación
Divina Aurora
Localización
Molí Alt
Camí dels Molins
Datación
Aprox. 1940
Lugar de realización
Taller de Ramos Rejano
(Sevilla)

Historia: Es el panel devocional de mayor dimensión de los situados en fachadas exteriores que tenemos en Benejama. En sus colores se evidencia el sello de la cerámica típica de la Cartuja.

Este panel fue realizado en Sevilla porque algunos parientes de la familia Ferrero Conca, propietarios de este edificio, residían en esa ciudad. En la actualidad es propiedad de la familia Albert-Freire.

Advocación
San Pancracio
Localización
Poeta Pastor, 58
Datación
Aprox. 1995
Lugar de realización
Manises

Historia: Su idea inicial era colocar al patrón de Beneixama, pero por premura en el acabado de la fachada decidieron instalar la imagen de este Santo, por ser el que más les gustó en el momento que fueron a adquirirlo.

Advocación
Divina Aurora
Localización
Practicante
Bellod Cortés
Datación
2005
Lugar de realización
Biar (Taller de cerámica
Maestre)

Advocación
Divina Aurora
Localización
Ramón y Cajal, 66
Datación
2007
Lugar de realización
Biar (Taller de cerámica
Maestre)

Historia: Este panel fue un regalo de los amigos de Vicente Mas y María Valdés con motivo de la celebración de sus Bodas de Oro.

Historia: Panel devocional realizado tomando como referencia el situado en el Molí Alt, dado que esta vivienda pertenece a la familia Albert Pérez, descendientes de la familia Ferrero Conca.

Se utilizan los mismos colores, aunque el conjunto resultante es mucho más sencillo.

Otra costumbre que se repite en muchos pueblos consiste en levantar varios pilones de piedra con retablos de azulejería que escenifican la Pasión de Cristo. En Beneixama según consta en el Libro de Bautismos de la Parroquia (1906 a 1919), el 17 de octubre de 1909 se procedió a la bendición del Vía Crucis emplazado “en

un camino de 590 metros que terminan en el atrio de la Capilla del Cementerio". Según consta en este archivo, terminada la vía se construyeron las columnas con sus correspondientes hornacinas para el emplazamiento de las estaciones dispuestas a distancias regulares y colocadas entre cipreses.

Pilón cuadrado con tejadillo a cuatro aguas rematado con una cruz de hierro. En la parte frontal que da al camino se abre un pequeño nicho que alberga el azulejo con escenas de la Pasión de Cristo

La transmisión oral así como algunas fotos antiguas o restos de hornacinas, nos permiten conocer la existencia de otros paneles que desgraciadamente no han llegado a nuestros días. He conseguido información de los siguientes:

- Azulejo dedicado a Ntra. Sra. del Carmen. Este panel estaba situado en la fachada del Molí de les Monges, también llamado el Molinet, Costa, El Carmen o de la Beneficència y su fotografía aparece en el libro de Juan Castelló Mora: Molinos papeleros del Alto Vinalopó. Pág. 250.
- Azulejo que se encontraba en la C/ San Ramón, Nº 21 según recuerda y me comenta Pepe Sirera Luna, estaba dedicado al mismo Santo que da nombre a la calle.
- Azulejo que se ubicaría en el interior de los restos de la hornacina que todavía hoy podemos observar en C/ Ramón y Cajal, Nº 37, en la vivienda de la familia de Catalina Sarrió Pérez. Según Lola Berenguer el panel estaba dedicado a San Ramón Nonato, patrón de las mujeres embarazadas y era costumbre depositar en la acera velas a modo de ofrenda para tener un buen parto.

ESCULTURAS

Ambas imágenes compartían una tradición que se repetía anualmente durante la noche de la Aurora, y consistía en que los quintos de cada año, depositaran en ambas hornacinas una especie de ofrenda de frutos, bien trigo o ramas de cerezos.

Advocación: San Juan Bautista
Localización: Iglesia Parroquial San Juan Bautista
Datación: 1950
Lugar de realización: Villena

Historia: Escultura realizada por Francisco Cerdán Milán. Para su elaboración se utilizó piedra caliza blanca.

Advocación: Divina Aurora
Localización: Ermita de la Divina Aurora
Datación: 1948
Lugar de realización: Villena

"En 1948 el gobernador civil de Alicante, Jose María Paternina, sufragó totalmente el arreglo de la fachada delantera.... También en esta ocasión se colocó la Imagen de la Divina Aurora en la hornacina que está encima de la puerta. Fue obra de Francisco Cerdán Milán".

CRUCES

Otro elemento interesante del arte popular religioso son las cruces de piedra que encontramos situadas en las entradas y salidas de los pueblos, o en las entradas de ermitas o monasterios. Según algunos autores empezaron a levantarse con la reconquista y con ello se indicaba que un pueblo ya era cristiano. Además de ser elementos ordenadores del territorio, siendo referencia fundamental para identificar lugares, no cabe duda de que el principal valor es el derivado de la religiosidad popular, convirtiéndose en símbolo de la fe cristiana de la población a la que se llegaba, sin olvidar el hecho de que, muchas de ellas, fueron marco de rogativas y ceremonias dentro del ciclo litúrgico.

Arriba (fotos izquierda y derecha): Cruces de término que encontramos a ambas entradas de Benejama. Ambas se levantan sobre un basamento formado por dos gradas circulares de piedra y una columna en cuyo capitel, se encuentra la cruz

Cruz de la Glorieta. Cruz derribada en febrero de 2011

OTROS ELEMENTOS RELIGIOSOS

-Lápida dedicada a D. Miguel Payá Rico, situada en C/ Alférez Julio Conca y realizado en Villena por Francisco Cerdán Milán en 1943. En el "Programa oficial de las tradicionales Fiestas de Moros y Cristianos que celebra la villa de Benejama, en honor de su excelsa Patrona la Divina Aurora, en los días 5, 6, 7, 8, 9 y 10 de septiembre de 1943", entre los actos que se anuncian para el domingo 5, figura el de: "A las doce, Descubrimiento de la lápida del Cardenal Payá, colocada en la casa natalicia de este hijo preclaro de Benejama".

"En esta casa nació el EMMO Sr. D. Miguel Payá y Rico, Cardenal Arzobispo de Toledo, el día 20 de diciembre de 1811. La villa de Benejama a su Hijo Predilecto en testimonio de admiración y eterna gratitud. 20 diciembre 1942"

Sagrado Corazón, que encontramos en la puerta de la misma vivienda de la calle Alférez Julio Conca.

Lápida alusiva a los amigos del Camino de Santiago, que encontramos en la misma vivienda pero en la Calle San Ramón

Divina Aurora, Calle Nueva de la Aurora, nº 45.

CONCLUSIÓN

Aunque todos estos elementos sean, por lo general, modestos en apariencia son parte importante de nuestro patrimonio cultural por su constante presencia en el paisaje de muchos pueblos y por ser testimonio de numerosas tradiciones que, debido al modo de vida actual, tienden a desaparecer. Tanto si se entienden como elementos de devoción religiosa, o simplemente como elementos meramente decorativos, su importancia debe concienciarnos de la necesidad de protegerlos y conservarlos. Son parte de nuestras señas de identidad y nunca más debemos concebirlas como motivo de desunión entre los vecinos de nuestro querido pueblo.

No quisiera acabar sin dar las gracias a todas aquellas personas que me han aportado algún dato para la redacción de este artículo, y de manera especial a Amalia Pérez Puig.

María Dolores Valdés Sanjuán

BIBLIOGRAFÍA

- *Libro de Bautismos de la Parroquia de San Juan Bautista de Benejama*. (13). Archivo Parroquial. 1906-1919.
- *María, Divina Aurora*. Miguel Payá Andrés. Parroquia de San Juan Bautista de Benejama, 1993.
- *Molinos papeleros del Alto Vinalopó*. Juan Castelló Mora. Associació Cultural Font Bona. Centre d'Estudis Locals. Banyeres de Mariola (2008)
- *Programa Oficial de Fiestas de Moros y Cristianos*. Benejama. 1943.
- *Francisco Cerdán Milán en el recuerdo*. Pedro Amorós Milán. Programa de Fiestas Moros y Cristianos. 2011

PÁGINAS WEB

www.retabloceramico.net La iconografía de los Santos en los retablos cerámicos. Alfredo García Portillo.

Doscientos años de la Constitución de Cádiz (1812-2012). Beneixama y su pequeña aportación

Portada de la edición original de la Constitución de 1812

En primer lugar, por lo revolucionario de su articulado, ya que sus ideas minaron las estructuras del Antiguo Régimen² y supusieron el primer intento modernizador del país. Un programa moderno que se reflejó en todos los órdenes: en el terreno político, con la proclamación de la soberanía nacional, la división de poderes y la participación de los ciudadanos mediante el sufragio; en el ámbito social, con la abolición de los señoríos, la asunción por el Estado de la educación y la lucha contra el analfabetismo; en el plano administrativo, con la ordenación del territorio; en el aspecto económico, con la creación de un sistema impositivo de contribución universal y la formación de un mercado nacional; en el marco de los derechos, con la prohibición de la tortura, la inviolabilidad de los domicilios y la dignificación del

La Constitución de 1812 surgió en un Cádiz asediado por las tropas francesas y en un contexto dramático: el rey se encontraba secuestrado en Francia, en las colonias americanas empezaba a encenderse la mecha de la independencia y, en España, se libraba una guerra salvaje y sanguinaria contra la primera potencia mundial y el mayor estratega del mundo moderno, Napoleón. Pero en esos tiempos de oscuridad, por un momento, la luz brilló en Cádiz y, el día de San José de 1812 (de ahí la denominación popular de “la Pepa”), hicimos algo admirable: nos regalamos y regalamos al mundo el tercer texto constitucional de la humanidad después de la Constitución de Estados Unidos (1787) y la francesa (1791), y, si bien es cierto que tenía fallos¹ y limitaciones, y que su existencia fue lamentablemente efímera (1812-1814), también lo es, que los escasos días de su vigencia no apagaron los ecos de su importancia.

trato a los presos; y finalmente, en el terreno religioso, con la abolición de la Inquisición.

En segundo lugar por su repercusión espacial, pues ninguna constitución española ha tenido su alcance y difusión, hasta el punto de no dejar indiferente a una Europa que le dedicó especial atención, tanto para admirar la sabiduría de su articulado como para criticar alguna de sus progresistas disposiciones. Prueba de ello es que fue traducida en su época al inglés, francés, alemán, portugués e italiano, y que a ella dedicaron algunas de sus más célebres páginas desde Bentham o Lord Byron en Inglaterra, a Guizot o Chateaubriand en Francia.

Y en tercer lugar, porque su proyección no se limita al espacio, sino también al tiempo, pues gran parte de sus

¹ No fue una Constitución con gran arraigo, lo que realmente preocupaba a la gente era echar a los franceses. Con su espíritu liberal avanzado, navegaba contra corriente pues, con un 90% de analfabetismo y sin una burguesía media, era difícil que se pudieran esparcir y asimilar sus ideas. No se abordó el tema de la esclavitud (en Cádiz se vendían negros en esa época) y no se abolió la pena de muerte, aunque se cambiaba la horca por el garrote vil, menos cruel. Resultó, además, una Constitución muy centralista, nada respetuosa con la diferencia. Las mujeres no tenían derecho a voto.

² Sistema económico, social y político que, procedente de la descomposición del feudalismo medieval, se mantuvo vigente en Europa hasta las revoluciones liberal-burguesas iniciadas con la Revolución Francesa en 1789. Se caracteriza por ser un sistema político basado en el absolutismo monárquico, una sociedad de tipo estamental fundamentada en la desigualdad civil, una época de supervivencia del régimen económico señorial que convive con un capitalismo comercial que se está iniciando y una población estancada debido a las diferentes crisis demográficas existentes.

artículos y de su impronta progresista se han perpetuado en las sucesivas constituciones españolas, incluida la actual de 1978, sirviendo de inspiración a los procesos constitucionales de las colonias americanas y de piedra de toque para sus independencias. Muchos diputados americanos que acudieron a Cádiz llevaron de retorno las ideas que allí se discutieron.

Una vez expuesta la importancia del texto, veamos pues, de manera más pormenorizada, algunos de sus principales aspectos, comenzando por el contexto histórico en el que surgió y analizando la documentación que existe, al respecto, en el Archivo Municipal de Beneixama.

ANTECEDENTES HISTÓRICOS

Manuel Godoy, valido³ del rey de España Carlos IV, realizó una carrera meteórica para la que se han buscado explicaciones variopintas, la más aceptada, que era el amante de la reina María Luisa de Parma, quien a cambio de sus favores propició su fulgurante ascenso. Lo verdaderamente cierto es que pasó, en un corto espacio de tiempo (1788-1793), de simple guardia de corps⁴ a primer ministro y valido; y que ese encumbramiento, le reportó una amplia nómina de enemigos a cuyo frente se encontraba la aristocracia, debido, en gran parte, a que algunas de las reformas emprendidas por el valido tuvieron como fin limitar o controlar su inmenso poder. Ésta, agrupada en torno a la figura del príncipe Fernando (quién con el tiempo había ido incubando una gran animadversión hacia su madre y el valido) estableció una camarilla opositora denominada **Partido Fernandino**. Por tanto, se formaron en la corte dos bandos claramente enfrentados: el del Príncipe y el de sus padres (que apoyaban a Godoy). Ambas facciones, para conseguir sus propósitos, no dudaron en apoyarse en un poder supranacional que les garantizara el éxito de su empresa. Lo que explicaría la política de sumisión española a quién era, en esos momentos, el amo de Europa, Napoleón Bonaparte. Los opositores, para evitar una virtual regencia de Godoy, prepararon un decreto, firmado por Fernando (como rey), que entraría en vigor a la muerte de su padre. Pero el valido descubrió la conspiración y, de manera interesada, lo presentó a Carlos IV como un complot contra su vida. El príncipe, se vio obligado a confesarlo todo y, en un juicio celebrado en El Escorial (**Proceso del Escorial**), el Consejo de Castilla se negó a juzgarle, evidentemente, porque el astro pujante en aquel momento era el de Fernando, adorado por la masa y cerca de alcanzar el solio ocupado por un anciano y achacoso Carlos IV.

Con éste panorama en España, Napoleón, llegó al convencimiento de que era el momento propicio para dejar de tenerla como aliado en su lucha contra Inglaterra. España le interesaba enormemente, tanto por su posición marítima como por ser una base sólida para una posible invasión de Portugal, país que, como aliado de los ingleses, volvía a desafiar su política de bloqueo continental a los productos británicos, clave económica

Batalla de Trafalgar, óleo de Auguste Mayer

de su lucha contra Inglaterra y estrategia que se había visto obligado a adoptar tras la pérdida de gran parte de su flota en la conocida **Batalla de Trafalgar**⁵ (1805).

La idea napoleónica era simple, conseguir el apoyo español a su aventura portuguesa permitiendo la entrada en España como aliado del ejército francés y, posteriormente, tras la guerra con Portugal, apoderarse del gobierno de Madrid. Para ello, necesitaba firmar con España un tratado que le permitiera el acceso militar a la península sin despertar sospecha alguna. El 27 de octubre de 1807 se firmaba el **Tratado de Fontainebleau**, merced al cual, un contingente militar franco-español invadiría el país luso. Así, a principios de 1808, 100.000 soldados franceses (en vez de los 28.000 autorizados en el acuerdo) entraron en la península. A estas alturas, Godoy, empezó a tomar consciencia de que las tropas francesas no estaban de paso y habían venido para quedarse, por ello, decidió trasladar la corte a Aranjuez como preludio de un posible traslado a Andalucía y de allí a América. Pero la oposición al valido, hizo correr el rumor de que éste preparaba el secuestro de la familia real para usarlos como rehenes y, acto seguido, propició un motín popular (**Motín de Aranjuez**). Fue un auténtico golpe militar, destinado a sustituir a Godoy, instaurar un nuevo gobierno de talante aristocrático y tradicionalista y conseguir la abdicación de Carlos IV en favor de su hijo. Hecho que se materializó el 19 de marzo de 1808, inaugurándose, de esta forma tan peculiar, el oscuro reinado de Fernando VII.

Napoleón, con el propósito de avivar la hoguera de animadversión entre padre e hijo, ordenó a sus generales que no reconocieran a Fernando como rey y que consiguieran la retractación de Carlos IV de la abdicación al trono, creando así, una situación de pleito dinástico que le permitiera llevar a cabo sus pretensiones. Además, les conminó para que enviaran a todos los personajes del conflicto a la ciudad francesa de Bayona, con el pretexto de resolver, de forma definitiva, el problema

³ Privado, persona que goza de la absoluta confianza del rey o personaje principal e influye en sus decisiones.

⁴ Guardia personal del rey, generalmente constituida por tropas de caballería.

⁵ Allí, se habían enfrentado la flota franco-española y la británica. La inferior preparación de las tripulaciones franco-españolas, la mediocridad del almirante francés Villeneuve (comandante de la flota aliada que había hecho caso omiso a las indicaciones de los marinos españoles) y la experimentada táctica naval del almirante inglés Horatio Nelson, fueron las principales causas de la derrota.

dinástico. Allí, esperaban a Fernando con impaciencia, un padre y una madre que le echaron en cara su actitud en Aranjuez, y un Napoleón que iba a jugar con todos los componentes de la familia real española en un asombroso cambalache. Mezclando ruegos y amenazas consiguió que, el 5 de mayo, Fernando devolviese la corona a su padre; éste hizo donación de ella al emperador y éste, a su vez, la transfirió a su hermano José. En pocos minutos España había tenido cuatro reyes. El nuevo régimen josefino para alcanzar su legitimación convocó una asamblea de notables que, reunida en Bayona el 15 de junio, elaboró el denominado **Estatuto de Bayona**, una especie de Carta Otorgada en la que se entremezclaba el reformismo ilustrado español del siglo XVIII y el constitucionalismo napoleónico. Muchos de sus capítulos intentaban modernizar el país dando al pueblo mayor protagonismo, sin embargo, la reacción de los resistentes españoles ante el texto que trataban de imponerles, se tradujo en furibundas críticas. Todo lo que procedía de Napoleón, aunque fuera ventajoso, era por principio malo y pernicioso para España. José I buscó desarrollar un proyecto nacional apoyándose en el colectivo español de los denominados afrancesados⁶, pero careció de apoyo social y estuvo sometido siempre a los dictados de su poderoso hermano.

Mientras, un hecho acaecido en Madrid el día 2 de mayo cambiaba el rumbo de los acontecimientos. Allí, una parte del pueblo, indignada por los hechos enumerados, se había sublevado contra los franceses. La chispa estalló cuando éstos se disponían a evacuar del Palacio de Oriente al resto de la familia real con destino a Bayona. *“Bastó que entre la curiosa multitud agolpada junto al Palacio Real se comentara que entre los últimos viajeros, la familia de la Reina de Etruria, había resistencia a marcharse, que alguien asegurara oír que el infantito Francisco de Paula lloraba porque no quería partir, que una mujer gritara ¡que se los lleven!, para que el pasivo público se convirtiera en protagonista”*⁷. Unos cuantos curiosos cortaron los tiros del coche preparado a la puerta del palacio y, seguidamente, la escolta francesa los acometió a sablazos; los agredidos, se dispersaron por la ciudad para dar la voz de alarma y procurarse toda clase de armamento. El levantamiento fue reprimido con dureza y, en la madrugada del 3 de mayo, como atestigua Goya en su famoso cuadro, fueron fusilados los detenidos en los tumultos. La rebelión fue ya imparable y, desde la primera declaración oficial de guerra realizada ese mismo 2 de mayo por el alcalde de Móstoles, se extendió como una mancha de aceite por todo el territorio. Daba comienzo así la **Guerra de la Independencia**, en la que España estaría inmersa desde 1808 hasta 1814. Fernando, mientras tanto, quedaría recluido en el Castillo de Valençay (Francia) hasta el final del conflicto.

LAS JUNTAS, UN ESTADO CIRCUNSTANCIAL

Fernando, antes de partir hacia Bayona, dejó constituida una **Junta Suprema de Gobierno** que, presidida por

Goya. Los fusilamientos del 3 de mayo

el incompetente de su tío Antonio, se encargaría de la representación del monarca en su ausencia. Las instrucciones dadas a éste organismo eran las de conservar las buenas relaciones con el ejército imperial, por eso, la mencionada Junta, ratificó todas las disposiciones militares y políticas aprobadas por la autoridad francesa.

Entretanto, con la finalidad de canalizar la respuesta popular antifrancesa, ante el vacío de poder y la inoperancia de las principales autoridades, se formaron, en todo el territorio, juntas locales de defensa que, integradas por los vecinos más sobresalientes de cada pueblo o ciudad sustituyeron, en algunos lugares, a las autoridades municipales. En otros, como Beneixama, no se constituyó Junta alguna y siguieron⁸, al frente del municipio, las mismas personas. Se puede apreciar en la relación de cargos municipales de 1808 pues, en la misma, no hay constancia de ningún cambio.

Desde un primer momento, las Juntas, adolecieron de falta de coordinación entre ellas, erigiéndose, en muchos casos, como organismos independientes, se impuso, por ello, la necesidad de coordinarlas mediante la creación de una Junta Central que dirigiese la guerra y aunase el esfuerzo bélico. Ésta, integrada por representantes de las **Juntas Provinciales**⁹, se constituyó en Aranjuez, bajo el título de **Junta Suprema Central Gubernativa del Reino**, el 25 de septiembre de 1808, asumiendo la totalidad de los poderes soberanos y estableciéndose como máximo órgano de gobierno.

Se formará, por tanto, con la constitución de la Junta Central, una estructura piramidal del circunstancial estado. Algo que se reflejará claramente en la documentación

⁶ Españoles que en la Guerra de la Independencia apoyaron a José Bonaparte.

⁷ Del libro de Fernando Díaz-Plaja: *“La guerra de la Independencia”*. Colección Memoria de la Historia, Barcelona, Planeta-De Agostini, pág. 25.

⁸ Esta continuidad será, por otra parte, lógica, puesto que en la mayoría de pueblos y ciudades, los Ayuntamientos, estaban ya controlados por las élites locales, ya que la regla general consistía en que, o bien las regidurías estaban compradas y, por tanto, se encontraban reservadas a las personas de mayor poder adquisitivo, o bien, los regidores salientes elegían a los del año siguiente, de manera que se producía una continuidad familiar o clientelar. Como ocurría en Beneixama, donde el Consejo Municipal saliente elegía a los cargos entrantes, por eso, algunos llegaron a ocupar cargos municipales en reiteradas ocasiones.

⁹ La Junta Provincial de la que dependía este territorio era la de Valencia. En aquella época la distribución provincial no se correspondía con la actual. No existía todavía la provincia de Alicante, pues se creó en 1821.

recibida en Beneixama durante esos años. Las órdenes, reglamentos y decretos aprobados por la Junta Central, se remitirán a la Junta Provincial, quién posteriormente, los mandará a las autoridades de Xixona¹⁰, para que éstas, los cursen a todos los Ayuntamientos de la Gobernación, incluido el de Beneixama.

CONVOCATORIA DE CORTES

Desde los primeros compases de la guerra, se escucharon en España las primeras voces solicitando una convocatoria de Cortes. Algunos, consideraron arriesgada y lesiva para el monarca la reunión de un parlamento, otros, vieron en las Cortes el instrumento necesario, tanto para dar legitimidad a las Juntas como para nombrar una regencia capaz de dirigir el país en tan excepcionales circunstancias y, también, un amplio sector, intuyó que su convocatoria y la ausencia del rey, eran una oportunidad de oro para cambiar el obsoleto régimen político y acometer un programa de reformas que modernizara definitivamente un país, anclado en muchos aspectos en el más absoluto arcaísmo. Finalmente, la Junta Central, sin concretar fecha alguna, decretaba, el 22 de mayo de 1809, la ansiada convocatoria. Pero previamente, había que conocer la opinión de los españoles acerca de lo que debía debatirse en las Cortes, para ello, el 24 de junio, la Central, se dirigió a las Juntas de Defensa, Audiencias, Ayuntamientos, Universidades, Obispos y Cabildos de varios puntos de España en demanda de sus opiniones (serán las denominadas **Consultas al País**). Las respuestas, en torno a 150, recogían los ideales de reforma e insistían en la necesidad de la convocatoria. No obstante, pronto, empezó a sustanciarse un nuevo debate: decidir que tipo de Cortes se iban a convocar. Sin quedar del todo clara la cuestión, se optó por unas Cortes con dos cámaras: una, integrada por el clero y la aristocracia y, otra, no estamental. El 28 de octubre de 1809 se anunciaba la elección de diputados a Cortes para el día 1 de enero de 1810 y su reunión efectiva dos meses más tarde.

Durante esto, ante el avance de las tropas francesas, la Junta Central, se había visto obligada a abandonar primero Aranjuez y, posteriormente, Sevilla, instalándose definitivamente en Cádiz en enero de 1809. Debilitada por los fracasos militares y por sus fricciones con las Juntas Provinciales se disolvió en enero de 1810, traspasando sus poderes a una Regencia. Este nuevo organismo, estrictamente realista, consideraba lesiva para el monarca la reunión de un parlamento, por lo que decidió anular la cita a Cortes de grandes y prelados (aristocracia y clero) y olvidar la fecha del 1 de marzo señalada en el mencionado decreto del 28 de octubre. Ésta controvertida decisión, no pudo detener un proceso que estaba ya en marcha, la elección de diputados a Cortes de la cámara no estamental.

ELECCIÓN DEL ELECTOR PARROQUIAL DE BENEIXAMA Y DE LOS DIPUTADOS A CORTES

Para la elección de los diputados a Cortes se utilizó un procedimiento totalmente novedoso y revolucionario

¹⁰ En aquellos momentos Beneixama pertenecía al partido de Xixona. Los partidos eran las antiguas gobernaciones o corregimientos de época borbónica, a saber: Castelló de la Plana, San Felipe (Xàtiva), Alzira, Oriola, Dénia, València, Morella, Alcoi, Peníscola, Alacant y Xixona.

en España, un sistema de sufragio universal indirecto, complejo en su ejecución pero de indudable base popular, a través de tres instancias territoriales: parroquia, partido y provincia. En cada pueblo o ciudad, se reunirían todos los vecinos con derecho a voto, para elegir a los denominados electores de parroquia; posteriormente, éstos, se congregarían en la cabeza de partido a fin de nombrar al elector o electores de partido; quienes, constituidos en junta electoral en la capital provincial, procederían a la elección de los diputados a Cortes por esa provincia. Tenían derecho a voto todos los mayores de 25 años, avecindados en el territorio y que fueran hombres de casa abierta¹¹, pero había numerosas exclusiones: las mujeres, los procesados o que hubiesen sufrido pena, los deudores de caudales públicos, los sirvientes domésticos (entendiéndose que su voto no sería libre) y quienes carecían de oficio o *“modo de vivir conocido”*.

No he encontrado en el Archivo Municipal de Beneixama constancia documental de la elección del elector parroquial (que por población correspondía a Beneixama) en las primeras elecciones de diputados a Cortes de 1810, pero si documentación, que como veremos, evidencia que si se realizó dicha elección:

El 3 de junio de 1811 se recibió en Beneixama, el reglamento, aprobado por las Cortes y ejecutado por la Regencia (quién ostentaba el poder ejecutivo en ausencia del rey), para el gobierno de las Juntas Provinciales. El artículo I, de dicho reglamento, preceptuaba: *“en cada Provincia habrá una Junta Superior que se elegirá por las mismas reglas que se adoptaron para las elecciones de diputados a Cortes”*. Por tanto, con los mismos criterios seguidos para la elección del elector parroquial en las primeras elecciones de diputados a Cortes de 1810, el Ayuntamiento procedió, el día 7 de junio de 1811, a emitir un bando: *“que acudan todos los parroquianos mayores de veinte y cinco años, y que tengan casa habierta, comprendiendo también a los Eclesiásticos seculares, a la Sala Capitular Ynterina mañana sábado día ocho, a las ocho horas para el nombramiento de doce electores que son los que han de elegir el diputado que debe acudir a Xixona a fin de nombrar el vocal que lo ha de ser de la Junta de Provincia”*. El día 8, según lo ordenado, era nombrado elector parroquial *“Juan Pérez y Quiles, labrador de esta vecindad”*; quién acudió a Xixona el día 16. Él, será uno de los encargados de nombrar a *“Ramón Miralles”* representante del partido en la Junta Provincial de Valencia.

Pero para poder entender mejor el revolucionario sistema de elección de diputados a Cortes que se utilizó en 1810, veamos la documentación, que obra en el Archivo Municipal de Beneixama, relativa al nombramiento del elector parroquial para las Cortes Ordinarias de 1813, una vez aprobado ya el procedimiento en el Capítulo III (De las Juntas electorales de Parroquia) del Título III (De las cortes) de la Constitución de 1812:

El 9 de julio de 1813 se recibía en el Ayuntamiento de Beneixama un decreto, de fecha 23 de mayo de 1812,

¹¹ Que tuvieran un modo de vivir conocido, es decir, un oficio, puesto que los que no lo tenían no podían votar.

Acta de la documentación recibida en Beneixama para la elección del elector parroquial en 1813

Instrucción recibida en Beneixama para la elección de diputados a Cortes de 1813

emitido por las Cortes Generales y Extraordinarias: “Las Cortes generales y extraordinarias atendiendo a que según la Constitución debe haber Cortes ordinarias en cada año, y que los Diputados de dichas Cortes no pueden ser reelegidos para las próximas ordinarias, decretan en Cádiz, el 23 de mayo de 1812, que se convoquen Cortes ordinarias para el primero de octubre de 1813”.

Adjuntas, venían las instrucciones necesarias para el nombramiento del elector (aunque el procedimiento, como hemos visto, ya era conocido por las autoridades del pueblo, quienes, además, contaban con un ejemplar de la Constitución). Asimismo, se ordenaba que la elección se realizase el domingo 11 de julio. Ante la premura de tiempo, el Secretario del Ayuntamiento, Ildefonso Vicent y Mira levantó, rápidamente, acta de la recepción de dicha documentación:

“En la villa de Benejama a los nueve días del mes de julio del año mil ochocientos trece: El señor Jayme Richart Alcalde Constitucional de esta villa de Benejama en vista de las anteriores ordenes que se acaban de recibir por despacho vereda, y teniendo a la vista la Real Constitución, y capítulos que hablan de las Juntas de Parroquia Dixo: se haga saber por bando público acudan todos los parroquianos de la misma mayores de los veinte y cinco años, y que tengan casa habierta, comprendiendo también a los Eclesiásticos seculares, a la Sala Capitular Ynterina el domingo próximo día once del corriente a las ocho oras de ella para hacer el nombramiento de un elector correspondiente a ésta Parroquia...”

Inmediatamente, el Secretario, dio órdenes al “pregone-ro público de la Villa, Josef Martínez”, para que diera el referido bando. Todos escucharían con atención y, en pocos minutos, la noticia se extendería como un reguero de pólvora. Las calles se convertirían en un hervidero y, en corrillos y tertulias, se discutiría quién podía ser el mejor candidato. Era un hecho insólito pues, el pueblo, ajeno siempre a la elección de los cargos, tanto locales como provinciales o nacionales y, por tanto, a la toma de decisiones, empezaba a tener, limitadamente eso sí, voz y voto.

El domingo día 11, de acuerdo con lo ordenado, se congregó la multitud a las ocho de la mañana a las puertas del pequeño Ayuntamiento. En el abarrotado interior, el Secretario, empezó a escribir:

“En la Sala Capitular Ynterina a los once días del mes de julio del año mil ocho cientos trece: Juntos y congregados el Señor Jayme Richart Alcalde Constitucional, y el Señor D. Serafín Vera Ecónomo¹² de esta Parroquial, siendo ya más de las ocho oras de la mañana deste día; y estando Juntos los ciudadanos que han concurrido...”

Una vez reunidos todos, daba comienzo el acto que, como veremos, se desarrollo siguiendo, al pie de la letra, todos los artículos de la Constitución relativos a la forma de proceder de las juntas electorales de parroquia:

¹² Eclesiástico que regenta una parroquia vacante hasta el nombramiento del párroco, o bien por ausencia o enfermedad de éste.

“pasaron¹³ a la Parroquia con su Presidente en donde se celebró una Misa solemne del Espíritu Santo por el citado Ecónomo, según se proviene en la Real Constitución, concluida esta misa devolvieron todos a la Sala Capitular y sentados cada uno en su respectivo asiento se dio principio a la Junta nombrando los ciudadanos por Escrutadores¹⁴ a Vicente Botella, Médico y Josef Richart y Parra, Labrador, y por Secretario a Ildefonso Vicent y Mira Escrivano y Secretario del Ayuntamiento Constitucional de esta villa; leyéndose por mi el Capítulo Tercero de la Real Constitución que habla de las Juntas Electores de Parroquia, y demás órdenes comunicadas por vereda al instante; En seguida¹⁵ el Señor Alcalde presidente preguntó si algún vecino tenía que exponer alguna queja relativa a cohecho, o soborno para que la Elección recaiga en determinada persona; y enterados los ciudadanos presentes de todo ello, y no resultando queja alguna se dio principio al nombramiento de los once compromisarios¹⁶ correspondientes a esta Parroquia por constar¹⁷ de doscientos tres vecinos¹⁸, lo que se executó acercándose a la Mesa los ciudadanos concurrentes uno por uno, y a presencia del Presidente Escrutario y de mi el infrascripto Secretario fue designando cada ciudadano un número de personas igual al de los compromisarios, formándose por mi listas de todo ello, según y en los términos que se previeron en la Constitución de la Monarquía Española: Concluido este acto se reconocieron las listas por mi el Secretario y por el Presidente y Escrutadores con la mayor atención y cuydado, y por ellas resulta que los once compromisarios que han reunido el mayor número de votos son los siguientes= Baltasar Maestre y Amoros, Lorenzo Sarrio y Molina, Tomás Alberro, Francisco Galvañ, Diego Valdes y Mas, Juan Maestre, Gines Bellod, Josef Valdes y Mas, Josef Vera y Vera y Manuel Parra y Bellod. Lo que se publicó en alta voz por el Presidente, e inmediatamente se retiraron a un lugar separado¹⁹, y habiendo conferenciado entre

¹³ Artículo 47 de la Constitución de 1812: “Llegada la hora de la reunión que se hará en las casas consistoriales o en el lugar donde lo tengan de costumbre, hallándose juntos los ciudadanos que hayan concurrido, pasarán a la parroquia con su presidente, en ella se celebrará una misa solemne de Espíritu Santo por el cura párroco, quien hará un discurso correspondiente a las circunstancias”.

¹⁴ Artículo 48: “Concluida la misa, volverán al lugar de donde salieron, y en él se dará principio a la junta, nombrando dos escrutadores y un secretario de entre los ciudadanos presentes, todo a puerta abierta”.

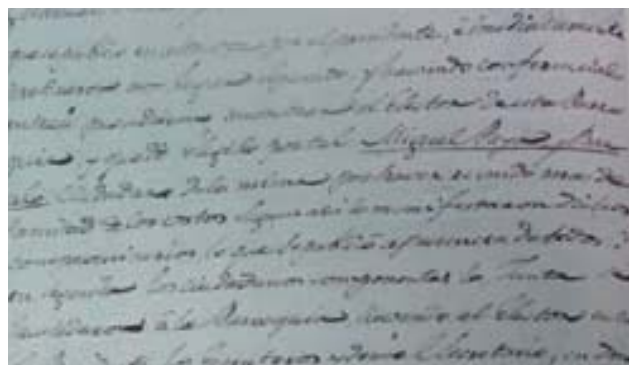
¹⁵ Artículo 49: “En seguida preguntará el presidente si algún ciudadano tiene que exponer alguna queja relativa a cohecho o soborno para que la elección recaiga en determinada persona; y si la hubiere, deberá hacerse justificación pública y verbal en el mismo acto. Siendo cierta la acusación, serán privados de voz activa y pasiva los que hubieren cometido el delito. Los calumniadores sufrirán la misma pena; y de este juicio no se admitirá recurso alguno”.

¹⁶ Artículo 41: “La junta parroquial elegirá a pluralidad de votos once compromisarios, para que éstos nombren el elector parroquial”.

¹⁷ Artículo 38: “En las juntas de parroquia se nombrará por cada doscientos vecinos un elector parroquial”.

¹⁸ La cantidad de vecinos, se corresponde, evidentemente, con los que tenían derecho a voto, puesto que, la población de Beneixama, según Cavanilles, hacia el año 1797, era de 357 familias, si multiplicamos por 4 la cifra de familias, nos da un total más o menos aproximado de 1428 personas. Incluidos los habitantes de Camp de Mirra y Cañada.

¹⁹ Artículo 53: “Los compromisarios nombrados se retirarán a un lugar separado antes de disolverse la junta, y conferenciando entre sí, procederán a nombrar el elector o electores de aquella parroquia, y quedarán elegidas la persona o personas que reúnan más de la mitad de los votos. En seguida se publicará en la junta el nombramiento”.

Detalle del acta de la elección de Miguel Payá y Barceló como elector parroquial de Beneixama en 1813

si procedieron a nombrar el Elector de esta Parroquia, y quedó Elegido por tal Miguel Paya y Barceló Ciudadano de la misma por haver reunido mas de la mitad de los votos según así lo manifestaron dichos compromisarios, lo que se publicó a presencia de todos...”.

Y finalmente, una vez realizada la elección, y a modo de epílogo, toda la comitiva, volvió a trasladarse a la Parroquia:

“llevando al Elector entre el Presidente los Escrutarios y de mi el Secretario, en donde se cantó un solemne Tedeum, con lo que se dio por concluida la Junta, que firmaron los que supieron de los compromisarios con el Señor Presidente, cura Parroco y Escrutadores, de todo lo qual doy fe. Firmas: Jayme Richart, Serafín Vera, Vicente Botella, Josef Richart Parra, Juan Maestre. Ante mi: Ildefonso Vicent y Mira”.

También Camp de Mirra, con ciento tres vecinos y, Cañada, con ochenta y tres, que pertenecían en aquellos momentos, administrativamente, a Beneixama, se unieron para realizar la elección de un elector parroquial, siendo elegido “Francisco Más y Barcelo, labrador del partido de la Cañada”.

Miguel Payá y Barceló, como elector parroquial, debió acudir a Xixona para la elección de los electores de partido, quienes, posteriormente, se desplazarían a la capital de la provincia para elegir a los diputados a Cortes. Miembro de una de las familias más pudientes del pueblo, siguiendo el ejemplo de su padre (Miguel Payá y Navarro primer Alcalde de Beneixama en 1797) había sido Alcalde en 1807 y Cabo Primero de la primera partida de beneixamins que acudió en defensa de la ciudad de Valencia, atacada por los franceses en 1808. Podemos imaginarlo camino de Xixona: el intenso traqueteo del incómodo transporte no podría distraer la intensidad de sus pensamientos, que se dirigían en sentido contrario. Deseaba cumplir responsablemente con las obligaciones del cargo que el pueblo le había encomendado y regresar lo antes posible a su casa, donde le esperaban, su mujer Rosa y su hijo Miguel, de apenas dos años. Como iba él a imaginar que ese pequeño, que había traído la alegría a su casa en tiempos tan difíciles, iba a bautizar, como Cardenal Primado de España, muchos años más tarde, al biznieto (Alfonso XIII) del rey por el que estaba luchando.

Se puede apreciar en el documento, que acabamos de ver, la plena aceptación de todos los preceptos constitu-

cionales. Algo lógico, puesto que la mayoría del pueblo, sin ideas políticas definidas (sólo hay que ver el grado de alfabetización que denota el documento pues, cuando el escribano refiere *"firmaron los que supieron"*, sólo uno, *"Juan Maestre"*, de los once compromisarios elegidos estampa su firma) acataría con sumisión las órdenes de las autoridades regionales y nacionales. También cabe mencionar, como la liturgia religiosa impregna la vida política. Una liturgia que, preceptuada curiosamente, no sólo en los artículos que acabamos de ver, si no a lo largo de todo el texto constitucional, estaba fundamentada en su artículo 12: *"la religión de la nación española es y será perpetuamente la católica, apostólica, romana, única verdadera. La nación la protege por leyes sabias y justas, y prohíbe el ejercicio de cualquier otra"*. Hay que tener en cuenta, tanto la importancia que los españoles de la época otorgaban a la religión como que el país estaba inmerso en una guerra, frente a los "impíos" franceses, en la que lo religioso se enarbolaba como bandera, por tanto, las Cortes, recogieron en la Constitución la única fórmula que, al respecto, permitía la época y las circunstancias.

Una vez visto que y como, se produjo en Beneixama el nombramiento del elector parroquial para las elecciones de diputados a Cortes de 1810, centrémonos en el cuando. El proceso electoral se planteaba muy difícil en aquellos territorios y provincias ocupados por los franceses, pero en el caso del Reino de Valencia, libre aún de la ocupación, fue posible seguir el procedimiento normal, que se inició a finales de enero de 1810: entre el 27 de enero y el 2 de febrero tuvo lugar en Beneixama la elección del elector parroquial, poco después éste, se desplazó a Xixona para realizar la votación de los electores de partido y, finalmente, el 16 de febrero se reunieron en el Ayuntamiento de Valencia los 51 electores provinciales de los once partidos del Reino, siendo elegidos, de acuerdo con la instrucción²⁰ y el censo de población del Reino de Valencia de 1797, la nada despreciable cifra de 20 diputados²¹ (Valencia, fue una de las provincias con mayor representación). A continuación, éstos, tuvieron que enfrentarse con una odisea increíble, llegar a Cádiz a través de caminos interrumpidos por los enfrentamientos bélicos e infestados de franceses. Algunos, evidentemente, fueron detenidos por las tropas francesas y, de los 20 elegidos, sólo 19, entre titulares y suplentes, se presentaron en Cádiz y juraron como diputados, habiendo comenzado ya el período de sesiones de las Cortes.

En cuanto a los diputados de las provincias americanas, cuya lejanía impedía su inminente llegada, así como los de las provincias ocupadas, donde la elección se hacía harto difícil, se recurrió al principio de suplencia, es decir, sus

puestos fueron cubiertos, hasta la llegada de los elegidos, por suplentes, que eran originarios de las provincias que carecían de representación pero residentes en la población gaditana. Este hecho, permitió que las Cortes dispusiesen de una mayoría liberal que no se correspondía con la situación del país, mayoritariamente analfabeto y sin ideas políticas definidas.

Mientras todo esto sucedía, el factor Cádiz, rompió el estancamiento en el que, como ya vimos, se encontraba la convocatoria de Cortes. El ambiente liberal²² de la ciudad resultó decisivo. En este entorno, las presiones sobre la Regencia fueron en aumento y su inmovilismo comenzó a cuartearse. Animados por ello, los diputados que habían llegado a Cádiz nombraron, el 17 de junio de 1810, dos comisionados: Guillermo Hualde y el conde de Toreno, para entrevistarse con el obispo Quevedo, presidente de la Regencia. Efecto inmediato del encuentro fue el decreto del día siguiente, en él, se ordenaba que se celebrasen elecciones donde no se hubieran realizado: *"pues deberán los que ya estén nombrados y los que se nombren congregarse en todo el próximo mes de Agosto en la Real Isla de León"* para dar comienzo a las sesiones. Además, la Regencia, se vio obligada a plegarse a otra exigencia, la reunión de Cortes en una sola cámara y sin estamentos.

Juramento de las Cortes en la Iglesia Mayor Parroquial de San Fernando (24 septiembre 1810)

LAS CORTES

A la sesión de apertura, el 24 de septiembre de 1810 en el Teatro Cómico de la Isla de León, asistieron, únicamente, 104 diputados (57 en propiedad y 47 suplentes) y, los que faltaban, fueron llegando a Cádiz en un goteo constante. Pero, al margen del número de diputados, que fue variando a lo largo de las sesiones²³, es importante mencionar, tanto la composición social como la clasificación ideológica de la cámara. En cuanto a la

²⁰ La instrucción para la elección de diputados, circulada el 1 de enero de 1810, estimaba, siguiendo el censo de población del año 1797, la población del Reino de Valencia en 825.029 almas y, por tanto, de acuerdo con los baremos de la instrucción, que asignaba un diputado por cada 50.000 habitantes, le correspondía nombrar a 17 diputados titulares y 5 suplentes; a ello había que añadir los designados por las ciudades con voto en Cortes (Valencia y Peñíscola), y el que correspondía a la Junta Superior de la Provincia, por ello, a Valencia le correspondían 20 diputados.

²¹ Uno de los elegidos fue Joseph Joaquín Castelló y Ferre. Natural de Bocairent, fue Consejero Real, Secretario Real con ejercicio de decretos e Intendente en comisión del Ejército de Extremadura. Escribió una obra titulada *"Descripción geográfica e histórica del Reino de Valencia formada por corregimientos"*.

²² Sus comerciantes abiertos al exterior, la variedad de su prensa, con periódicos británicos y franceses, la presencia de intelectuales, las tertulias de sus cafés y la avalancha de refugiados, hacían de ella un avisero y el cenáculo del liberalismo.

²³ Comellas estimó que teóricamente deberían ser 240, 1 por cada 50.000 habitantes, según el reglamento de la convocatoria. A la sesión de apertura de las Cortes asistieron 104 diputados, y en la de clausura estuvieron presentes 223, pero sólo 185 fueron las firmas de la Constitución, la tarde del 18 de marzo de 1812.

Promulgación de la Constitución de 1812. Pintura de Salvador Viniegra

primera, debemos a Fernández Almagro la lista más aceptada: 97 clérigos, 8 títulos nobiliarios, 37 militares (más 9 marinos), 16 catedráticos, 60 abogados, 55 funcionarios públicos, 15 propietarios, 5 comerciantes, 4 escritores y 2 médicos. Como vemos, el peso numérico de los escaños reposaba en los eclesiásticos, abogados y funcionarios públicos de carácter civil. Resultaba insignificante el plantel de títulos nobiliarios²⁴, así como sorprendente, el de eclesiásticos, casi un tercio del total. Lo que no indica que el clero tuviese una representación en calidad de tal, puesto que participaron, al igual que los nobles, como representantes elegidos por una Junta Superior de un reino, una provincia o una villa. Eran, además, representantes del clero urbano e ilustrado y, por tanto, muchos de ellos, con inclinaciones reformistas. Una clasificación ideológica es, cuanto menos, arriesgada, pues toda división en partidos políticos tal y como hoy en día se entiende es anacrónica cuando se aplica a una época en la que no existían ni estructuras de partido ni disciplina de voto, por eso, en el Diario de Sesiones puede verse como un diputado defiende un día una opinión conservadora en un tema y otro día adopta una postura innovadora en otro. No obstante, en líneas generales, se puede afirmar que existían tres tendencias en las Cortes: los liberales, herederos de corrientes revolucionarias y partidarios de introducir profundos cambios en el Estado; los realistas, opuestos a todo plan de reforma, aferrándose a la perduración, tanto del espíritu como de la letra del Antiguo Régimen; y los americanos, alineados en muchas ocasiones con los liberales, pero en otras, con un ideario propio y definido, en especial, en aquellos asuntos relativos a las colo-

nias. Por su mayor categoría intelectual y su perspicaz habilidad, los liberales, que no constituyeron nunca una mayoría, fueron capaces de llevar, en todo momento, la iniciativa. Sus criterios prevalecieron siempre frente a una masa amorfa y silenciosa, así, se pudo llevar a cabo el proceso reformador de las Cortes de Cádiz.

La sesión de apertura se celebró improvisadamente, pues la Regencia no había previsto, ni ningún reglamento, ni el orden del día a debatir. La laguna normativa dejada por ésta, fue inteligentemente aprovechada por algunos liberales. En primer lugar ocupó la tribuna un diputado, de apariencia humilde pero prestigioso en los cenáculos intelectuales por su sabiduría, Diego Muñoz Torreno, quién lanzó una idea que parecía un seísmo: la soberanía o poder supremo residía en la nación y, por lo tanto, en las Cortes que la representaban. A continuación, intervino, para leer el borrador de un decreto articulado en once puntos, Manuel Luján. Una vez aprobado éste primer decreto, el principio de la soberanía de la nación se erigió en fundamento de un nuevo orden político. Se proclamaba, de forma rotunda, en su primer párrafo: *“Los diputados que componen este Congreso, y que representan la Nación española, se declaran legítimamente constituidos en Cortes Generales y Extraordinarias, y que reside en ellas la soberanía nacional”*. Esta tesis, desmontaba la estrategia de los absolutistas, que venían negando la legitimidad de la reunión por no haber sido convocada por el rey.

CONSTITUCION DE 1812 Y SU REPERCUSIÓN EN BENEIXAMA

Cuando el 8 de diciembre de 1810 el diputado mejicano Mejía Lequerica solicitó que: *“la Asamblea no se separe antes de hacer una Constitución”* y, el diputado Oliveros propuso, que se nombrara una comisión que

²⁴ Tanto el clero rural como las altas instancias de la iglesia, al igual que los nobles, no se preocuparon de presentarse a las elecciones, porque esperaban que se les convocase para la cámara estamental.

preparase los materiales necesarios para ello, las Cortes, se encontraron con un abundante material elaborado ya por la Junta de Legislación, organismo que había sido creado, por la Junta Central, el 27 de septiembre de 1809. En respuesta a la petición, la Cámara, decidió crear una comisión que preparase un proyecto de Constitución. Ésta, tenía un componente básicamente liberal que se vio reflejado en el proyecto de Constitución que presentó a discusión de las Cortes el 18 de agosto de 1811. Desde ésta fecha, hasta finales de febrero de 1812, la tarea más importante que reclamó la atención de los diputados fue, la discusión del texto. Finalmente, la Constitución de 1812, fue aprobada²⁵ por 185 diputados, el 19 de marzo de 1812, día del aniversario de la subida al trono de Fernando VII. Veamos ahora, algunos de sus principales aspectos.

El texto, respondió, ante todo, al ideario liberal, con una clara adscripción al pensamiento revolucionario francés²⁶. De hecho, los puntos de conexión entre el texto gaditano y la Constitución francesa de 1791 son evidentes, sin embargo, aquel, contiene notas muy personales y características que nada tienen que ver con el código francés, principalmente, porque los liberales, trataron de disfrazar la vocación francófila del documento utilizando el recurso a una historia nacional en la que era posible encontrar el precedente de cuantas instituciones establecía la Constitución. En este sentido, trataron de emplear el ejemplo de las instituciones de Aragón al considerarlas más “democráticas” que las de Castilla. El historicismo, se convertía así, en un mecanismo de justificación de lo que no eran más que verdaderas novedades en España.

El principio de la división de poderes, aprobado por la Constitución, constituye otro punto de ruptura con el Antiguo Régimen, en el cual la *plenitudo potestatis* en todas sus manifestaciones correspondía al monarca. Ahora bien, la separación de poderes no equivalía a la igualdad entre ellos pues, de hecho, el poder legislativo (que correspondía a las Cortes) alcanzaba una preeminencia, es decir, una hegemonía respecto al ejecutivo (que correspondía al rey). El monarca, aunque expresamente reconocido en la Constitución, veía restringidas, notablemente, sus atribuciones.

Tres días después de la instalación de las Cortes, comenzó a tratarse el tema de la libertad de imprenta. Aprobarla, supuso quebrar la doble censura que existía en el reinado de Carlos IV: política, endurecida bajo el gobierno de Godoy y, religiosa, que imponía la Inquisición con severidad extrema. Se excluía del ámbito de la ley

la manifestación de opiniones que atañeran a la religión, para lo que la iglesia seguía siendo competente.

En octubre de 1810, se suscitó el debate en torno a las colonias. Era un tema espinoso, puesto que el incendio independentista empezaba a prender en América, debido, en gran parte, a la debilidad de la metrópoli durante la invasión francesa. Los diputados americanos, presentaron un amplio programa reivindicativo en el que se recogían aspiraciones seculares a la igualdad de representación y ciudadanía, y a la ampliación de las libertades comerciales. Atendiendo a sus peticiones, las Cortes, en octubre de 1810, promulgaron la igualdad de derechos entre españoles americanos y peninsulares. Pero esa amplitud de miras se ejerció con incoherencia, porque se soslayó el tema de la esclavitud, por eso, las medidas tomadas en Cádiz, ni satisficieron plenamente a los diputados americanos, ni frenaron el proceso independentista de las colonias americanas.

El 6 de agosto de 1811 quedaba abolido, también, el régimen señorial²⁷, con la supresión de todas las rentas y derechos derivados del ejercicio de la jurisdicción por los antiguos señores. Las Cortes, también legislaron un proceso desamortizador, encaminado a suprimir las propiedades en manos muertas²⁸ y a resolver el problema de la deuda del estado mediante bienes procedentes de las cuatro órdenes militares, de conventos destruidos o suprimidos durante la guerra y de la mitad de baldíos y realengos, todo ello con el horizonte de un sistema jurídico de propiedad libre, individual y circulante. Además, establecieron leyes propicias al desarrollo de una economía de mercado, consagrando la libertad de producción, comercio e industria, frente al proteccionismo y los gremios de la economía cerrada del Antiguo Régimen.

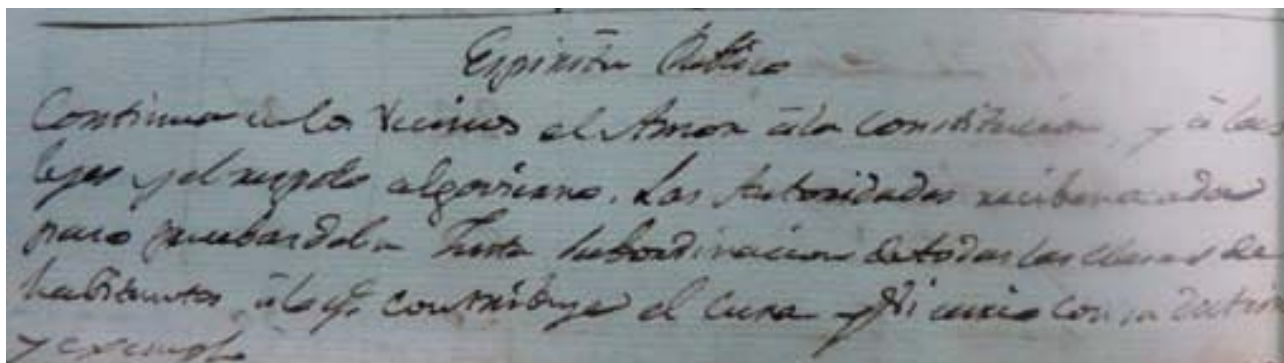
Veamos ahora, alguno de los aspectos de la Constitución que afectaron de manera más inminente y directa a Beneixama. Se estableció en el Capítulo I (De los ayuntamientos) del Título VI (Del gobierno interior de las provincias y de los pueblos) que: “los Ayuntamientos estarán compuestos por Alcalde o Alcaldes, los Regidores y el Procurador Síndico” y, que: “estos serán nombrados por elección en los pueblos, cesando los regidores y demás que sirvan oficios perpetuos en los ayuntamientos, cualquiera que sea su título y denominación”. Se introdujo, con ello, varias modificaciones relevantes en la administración municipal. En primer lugar, en el organigrama de los cargos, puesto que, aunque continuó la figura del Alcalde, los Regidores (de dos pasan a cuatro) y el Síndico Procurador, se eliminaron los llamados Diputa-

²⁵ Consta de 384 artículos agrupados en diez títulos: De la Nación española y de los españoles; Del territorio de las Españas, su religión y su gobierno, y de los ciudadanos españoles; De las Cortes; Del Rey; De los tribunales y de la administración de justicia en lo civil y criminal; Del gobierno interior de las provincias y de los pueblos; De las contribuciones; De la fuerza militar nacional; De la instrucción pública y De la observancia de la Constitución y modo de proceder para hacer variaciones en ella.

²⁶ Conviene mencionar otras influencias que, aunque más limitadas, presenta el texto constitucional. Entre ellas el derecho natural racionalista, el llamado constitucionalismo británico y, finalmente, los textos norteamericanos, pues, tanto la Declaración de Derechos de Virginia (1776) como la propia Constitución Norteamericana (1787) ofrecen bastantes paralelismos y coincidencias con el texto español.

²⁷ La mitad de la población española vivía bajo régimen señorial en el Antiguo Régimen. Pero ¿Qué lo caracterizaba y como se había generado?. Durante la Edad Media los monarcas habían otorgado, con el título de señor, a nobles que les habían prestado un servicio relevante el ejercicio de la potestad pública, con lo cual la administración de justicia y otros ámbitos que incumbían exclusivamente al rey pasaban a ser desempeñados, por delegación, por el señor.

²⁸ Propiedades que, en virtud de las condiciones del legado o por las reglas de institución de su dominio, no se podían vender, permutar o transferir en forma alguna. El origen de esas propiedades está en la cesión o legado hereditario de un benefactor ya muerto (de ahí el nombre de “manos muertas”). Principalmente, hace referencia a las propiedades de la Iglesia.

Detalle de la copia del pliego mensual que se remite al Jefe Político de la Provincia el 4 de octubre de 1813, donde se hace referencia de la Constitución

dos del Común y el Síndico Personero²⁹. Pero el cambio más significativo, se produjo en la forma de nombramiento de los cargos. Éstos, pasaron de ser comprados y otorgados, a ser elegidos por sufragio universal indirecto siguiendo los preceptos, tanto del artículo 313: *"Todos los años en el mes de diciembre se reunirán los ciudadanos de cada pueblo, para elegir a pluralidad de votos, con proporción a su vecindario, determinado número de electores, que residan en el mismo pueblo y estén en el ejercicio de los derechos de ciudadano"* como del artículo 314: *"Los electores nombrarán en el mismo mes a pluralidad absoluta de votos el alcalde o alcaldes, regidores, y procurador o procuradores síndicos, para que entren a ejercer sus cargos el primero de enero del siguiente año"*. Estos cambios pueden apreciarse en la lista de cargos municipales de 1812, pues, la corporación vigente es cesada el 18 de agosto, produciéndose, a continuación, bajo las ordenanzas constitucionales, la elección de los nuevos cargos, siendo elegido Alcalde: Jaume Richart Pérez.

Otro aspecto novedoso de los Ayuntamientos, es la ampliación de sus competencias que, recogidas en el artículo 321: *"salud pública, seguridad, enseñanza y beneficencia, obras públicas"*, los convertían en poderosos organismos de influencia directa en la vida cotidiana de los ciudadanos. La documentación obrante en el Archivo Municipal de Beneixama demuestra la asunción, por parte del Ayuntamiento, de dichas competencias:

En una instrucción recibida en 1813, se requiere al Ayuntamiento para que remita, siguiendo el modelo que se adjunta, todas las semanas, meses y años, correspondencia al Jefe Político de la Provincia³⁰ (quién lo cursará a la Secretaría de la Gobernación de la península) sobre el estado de las funciones otorgadas a los Ayuntamientos

²⁹ Cargos instaurados en la reforma de la Administración Local de 1766 que, aunque no tomaban decisiones en todas las cuestiones de política municipal, eran elegidos por un sistema que trajo consigo una cierta democratización en los municipios, aunque Alcaldes, Regidores y Síndico Procurador, continuaron siendo, cargos otorgados (por compra, familiaridad o clientelismo).

³⁰ Presidía una importante institución instaurada en el nuevo modelo territorial aprobado por las Cortes de Cádiz, las Diputaciones Provinciales. El artículo 335 de la Constitución les reconocía importantes competencias: reparto de contribuciones a los pueblos, obras públicas, tutela de la educación, fomento de la agricultura, industria y comercio, formación de censos y estadísticas de la provincia y cuidado de los establecimientos piosos y benéficos. Se deduce, por tanto, que gran parte de la actividad del Estado, en su proyección sobre los ciudadanos y el territorio, se ejercía a través de los órganos provinciales.

tos para: *"que de este modo tenga siempre el gobierno supremo una clara idea del estado interior de la nación, en cualquier época dada, y en cualquiera de los asuntos que corresponda"*. Los capítulos del referido modelo, coinciden, casi plenamente, con las nuevas competencias asumidas por los Ayuntamientos. En la copia del pliego mensual que se remite al Jefe Político de la Provincia el 4 de octubre de 1813, en el capítulo titulado a Espíritu Público, puede leerse: *"Continua en los vecinos el amor a la Constitución, y a las leyes y el respeto al gobierno. Las autoridades reciben a cada paso pruebas de la justa subordinación de todas las clases de habitantes, a lo que contribuye el cura y vicario con su doctrina y ejemplo"*.

Un aspecto, recibe por la guerra, la pronta atención de los diputados, los impuestos. La bancarrota provocada por ésta y la imposibilidad de recaudación en esas circunstancias, exigían algún arbitrio para la obtención de recursos financieros. Además, el modelo del Antiguo Régimen, cuyo sistema impositivo recaía en las clases populares y se caracterizaba por múltiples trabas al comercio, demandaba un cambio. Por ello, las Cortes, establecieron una contribución directa y proporcional a los ingresos. La revolución liberal, en éste aspecto, se señalaba nítidamente en el artículo 339 de la Constitución: *"Las contribuciones se repartirán entre todos los españoles con proporción a sus facultades, sin excepción ni privilegio alguno"*. Los estamentos históricos (nobleza y clero), veían extinguirse, con éste artículo, sus exenciones fiscales. Fiel reflejo de la urgencia recaudatoria para el sufragio de gastos bélicos es, una orden de la Junta Congreso de Valencia remitida a Beneixama el 18 de abril de 1811 que, bajo el título de *"contribución general de guerra"* para el Reino de Valencia, estaba *"dirigida a todos los pueblos y villas de este Reino para que organizaran y ejecutaran el pago de dicha contribución"*.

Finalmente, en la línea de los ilustrados, los diputados gaditanos valoraron la educación como un factor de progreso, por ello, se propusieron acabar con el preocupante problema del analfabetismo a través de un plan general de enseñanza. En el artículo 366 de la Constitución, se ordenaba la creación de escuelas en todos los pueblos; en Beneixama, la documentación consultada, confirma que ya existía una escuela en 1813, pero no se puede afirmar que fuera instaurada como consecuencia de la orden que preceptuaba la Constitución, pues es posible que ya existiera anteriormente.

CONCLUSIÓN

Durante 1813 el ejército francés fue perdiendo territorio y, tras la **Batalla de Vitoria**, el 21 de junio de 1813, fue expulsado, definitivamente, de España. El 11 de diciembre de 1813 se firmó el **Tratado de Valençay**, merced al cual, Napoleón, devolvía la corona a Fernando. Éste, regresó de su exilio dorado en marzo de 1814, siendo aclamado por el pueblo bajo el apelativo de “el Deseado”. Sin embargo, pronto se vio que era un monarca vengativo y déspota, lo que le hizo merecedor de otro calificativo bien distinto: “el rey felón”. Las Cortes, esperaban que jurase la Constitución, pero la presión de nobles, clérigos, personajes de la corte y sectores del ejército, y la propia actitud del monarca, acabaron con las pretensiones de los liberales. Entre los días 10 y 11 de mayo se consumó el golpe de estado en Madrid, siendo detenidas las autoridades constitucionales. Seguidamente, un decreto, dejaba sin efecto la Constitución y la obra de las Cortes de Cádiz, iniciándose, entonces, una cruenta represión³¹ contra los liberales. El 25 de mayo de 1814, el pregonero de Beneixama, emitía en la plaza mayor un bando, cuyo contenido transmitía noticias desconcertantes: el rey Fernando VII acababa de anular la Constitución de 1812 y todos los decretos que habían sido aprobados por las Cortes Generales. Con ello, Beneixama, también volvía al Antiguo Régimen.

Pero la semilla estaba sembrada y no tardaría en germinar; el árbol del Antiguo Régimen, se fue secando con el tiempo y, la lucha por recuperar las libertades tan breve-

mente vislumbradas, marcaría los decenios siguientes. La Constitución de 1812 volvería a implantarse durante el **Trienio Liberal**³² (1820-1823) y, posteriormente, en un breve período de 1836. Además, gran parte de sus artículos y de su impronta progresista, se fueron perpetuando en las sucesivas constituciones españolas, incluida la actual de 1978. Por tanto, la Constitución de 1812, no es un mero legajo del pasado, sino que es, presente vivo; démosle, por ello, la importancia que se merece.

El texto, trajo consigo el principio del fin del Antiguo Régimen y el comienzo de una nueva edad en la historia española, la contemporánea. Y como opina el historiador García León: *“Insufló, la idea de felicidad. En medio de aquella masacre que fue la Guerra de la Independencia, asediados en ese último rincón de España, con tanto por hacer y tantas nubes en el horizonte, aquel grupo de hombres tan diferentes se puso de acuerdo y estableció (artículo 13): El objeto del Gobierno es la felicidad de la nación, puesto que el fin de toda sociedad política no es otro que el bien estar de los individuos que la componen”*. A ver si no es bonito; utópico, pero bonito. ¡Viva la Pepa!³³

Juan Bautista Payá Sanchis

³¹ Juan Martín Díaz, “el Empecinado”, líder guerrillero de la independencia, fue expuesto por dos años en una jaula durante los días de mercado, en Roa.

³² En abril de 1820 se volvía a celebrar en Beneixama la elección del elector parroquial para la elección de diputados a Cortes. El expediente fue instruido por el Alcalde constitucional Miguel Parra y Bellod, siendo nombrado elector parroquial Juan Payá Alberó, pasando éste a la ciudad de Xixona, cabeza de partido, para proceder a la elección de los cuatro electores del partido, quienes acudirían a Valencia para la elección de los diputados a Cortes.

³³ Del artículo de Jacinto Antón: “¡VIVA LA PEPA! 200 años de nuestra primera Constitución, la de Cádiz”, en la revista El País Semanal, pág. 50.

BIBLIOGRAFÍA

- **A. M. Beneixama:** “Correspondencia de entrada 1797-1848”. Legajo 80. Carpeta nº 1.
- **A.M. Beneixama:** “Sobre la elección, en 1811, del elector parroquial de Beneixama para la elección del representante del partido de Xixona en la Junta Provincial de Valencia”. Legajo 851. Carpeta nº 1.
- **A.M. Beneixama:** “Sobre la elección del elector parroquial de Beneixama para la elección de diputados a Cortes Ordinarias de 1813”. Legajo 851. Carpeta nº 2.
- **ANTÓN, J. :** Revista El País Semanal, domingo 25 de marzo de 2012. Artículo: “¡VIVA LA PEPA! 200 años de nuestra primera Constitución, la de Cádiz”, págs. 42-50.
- **DÍAZ-PLAJA, F. (1996):** “La guerra de la Independencia”. Col. Memoria de la Historia, Barcelona, Planeta-De Agostini.
- **FERNÁNDEZ GARCIA, A. (2010):** “La Constitución de Cádiz (1812)”, Madrid, Castalia. Segunda edición.
- **FERNÁNDEZ GARCIA, A. (2010):** “Las Cortes y la Constitución de Cádiz”, Madrid, Arco Libros.
- **FERRE PUERTO J.A. (1999):** “Aproximació a la història de Beneixama: 1245-1850”. Ajuntament de Beneixama.
- **FRIERA ÁLVAREZ, M. y FERNÁNDEZ SARASOLA, I. (Universidad de Oviedo):** “Contexto histórico de la Constitución española de 1812”. Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.
- **GARCIA DE CORTAZAR, F. (2012):** Revista La Aventura de la Historia. Dossier: Doscientos años de la Constitución de Cádiz VIVA LA PEPA. “La ciudad de la utopía”, págs. 54-59.
- **GIMÉNEZ CHORNET, V. :** Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura. “Elecciones municipales en el País Valenciano: los diputados del común y el síndico personero (1766-1769)”. Tomo LXVIII. Julio-Septiembre. Cuad. III.
- **LA PARRA, E. (1996):** Història de l’Alcoià el Comtat i la Foia de Castalla. “El final del Antiguo Régimen: La guerra del francés”, págs. 457-468. Diario Información, Tomo II.
- **MOLINER PRADA, A. (2006):** Revista de Historia Militar. “Las Juntas como respuesta a la invasión francesa”, págs. 37-66. Instituto de historia y cultura militar. Ministerio de Defensa.
- **PALAO GIL, F.J. (2010):** “Valencianos en Cádiz”. Ponencia en Congreso Internacional “Los orígenes de las Cortes de Cádiz. Su influencia en las independencias Latinoamericanas”, Corts Valencianes-Facultad de Derecho de Valencia.
- **PAYÁ GALVAÑ, C.F. (2008):** Revista de Fiestas de Biar. “Una Mirada a la Historia de Biar. La Constitución de Cádiz y la presencia biarense en las Cortes Generales. Diputados y Senadores Biarenses”, págs. 112-117.
- **PAYÁ SANCHIS, J.V. (2008):** Revista de Fiestas de Beneixama. “Beneixama en la guerra de la Independencia 200 años después: 1808-2008”, págs. 164-177.
- **PÉREZ GARZÓN, J.S. (2012):** Revista La Aventura de la Historia. Dossier: Doscientos años de la Constitución de Cádiz VIVA LA PEPA. “Nación y libertad”, págs. 60-64.

Rutes per la Vall de Beneixama (3)

El camí vell de Bocairent

Amb l'eix principal de la vall, el camí de Xàtiva, convergixen uns quants camins. Tal vegada el segon en importància siga el camí vell de Bocairent que discorre pel centre de la vall, pel marge dret del riu Vinalopó.

Este camí pren la denominació de camí de Cabdet fins que entra a Beneixama per l'oest, de camí vell de Bocairent una vegada partix del poble per la Creu de Llevant i de camí vell de Banyeres en el Collao de Sant Antoni, al terme de Bocairent.

El temps, les infraestructures i, per què no dir-ho, la deixadesa administrativa, ha aconseguit quasi esborrar per complet el sector de camí entre Beneixama i el Salze. Este partia de la Creu de Terme de Llevant (que no ha modificat mai la seua posició), seguia paral·lel a la carretera pel parc del Torrelló, passava per darrere de les cases del Torrelló i es dirigia cap al mas de la Torre per allò que hui denominem camí dels Arriers. Una vegada en la Torre, i pegat a ella per la paret nord, girava un poc al sud buscant la casa de Carrasca.

Hui, per a seguir el camí original, hauríem de creuar dos vegades la CV-81 amb el risc que comporta, encara que, si tenim curiositat, encara es pot seguir l'itinerari quasi en la seua totalitat, tot i que un poc desdibuixat per la vegetació i la falta d'ús.

L'any 2008 en el Grup de Muntanya de Beneixama vam decidir escometre una àrdua empresa: recuperar les velles rutes de la vall: els nostres camins tradicionals, un patrimoni que encara ací menyspreem i sovint destruïm, mentre que a d'altres llocs com Catalunya i les Illes, són un patrimoni de primer ordre i una gran font d'ingressos per turisme.

Recuperar els camins és una forma de preservar patrimoni que a poc a poc s'anava perdent sota la dalla dels bulldocers que construeixen pantans sobre ells, la piconadora de l'administració poc sensible que dibuixa rotondes on abans hi havia camins mil·lenaris, i la falta de sensibilitat d'alguns propietaris limítrofs que, al veure la sendera abandonada, llauen el camí i el fan seu.

Recuperar els nostres camins tradicionals no vol dir inventar camins amb interessos poc clars, com el camí del Cid o el de la Vera Cruz, així com altres que són fruit de discrepàncies entre associacions, com el de Santiago al seu pas per Beneixama. Cap d'estos va passar mai per ací (i molt menys per la via del Txixarra que a penes és centenària) i no formen part del patrimoni històric i/o

cultural; el que si que fan es absorbeix gran part de les subvencions que es neguen o es rebutgen per a d'altres que sí poden tindre un interès real. Caldria agafar exemple de la Ruta de Jaume I que s'ha senyalitzat en la veïna comarca de la Vall d'Albaida, i que va a morir a Bocairent. Seria una bona oportunitat per a continuar-la fins a Beneixama i Biar per un lloc per on sí que va passar Jaume I: el camí de Xàtiva.

Pel que fa a la tasca del Grup de Muntanya, la idea bàsica passava per recuperar tres rutes principals, el camí de Xàtiva, el camí vell de Bocairent i el dels Molins, este últim és el que enllaçaria els dos primers amb Beneixama.

El Grup de Muntanya es va adjudicar la tasca més complicada i costosa, tant econòmicament com de treball: els camins de Xàtiva i Bocairent. Hui són dos senders homologats i senyalitzats (PR-CV 383 i SL-CV 117). El camí dels Molins, l'itinerari més curt, va quedar en mans de l'Ajuntament que va sol·licitar una subvenció a la Conselleria de Turisme per a escometre els treballs. Esta subvenció va ser concedida però, de forma inexplicable per al que subscriu, l'Ajuntament va renunciar a ella, i per tant les dos rutes hui finalitzades no tenen enllaç 'oficial' des de Beneixama, ja que per a accedir al camí de Xàtiva cal anar a la Venta de Soler, i per anar al de Bocairent, al Salze.

Quan el camí dels Molins siga un itinerari abalisat i senyalitzat, es completarà la trilogia de camins de la vall a falta d'alguns secundaris, com el dels Arriers (més important del que ens pensem), el de Cabdet, el de Biar i el del Camp de Mirra-Canyada-Villena.

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

Nom: Camí vell de Bocairent

Tipus de ruta: Lineal

Distància: 15.442 metres

Desnivell net: +58 metres

Desnivell acumulat: +151 metres / -93 metres

Temps de realització: 4 hores 14 minuts

Dificultat proposada: Mitjana

Tipus de ruta: Homologada (SL-CV 117) des del Salze al límit dels T.M. de Banyeres/Bocairent. No homologada la resta.

La ruta original, com ja s'ha dit, comença a la Creu de Terme de Llevant (veure foto 1), segueix pel parc del Torrelló, al nord de la carretera, fins a les cases homònimes, passa per darrere d'estes i, una vegada superades, abandonem

el quitrà en direcció al mas de la Torre. Este sector no s'usa des que es va realitzar la circumval·lació de Beneixama, encara que es pot continuar tenint com a balises els postes de la llum. Creua la carretera i segueix per la nova via de servici. Passem per la rotonda nord d'accés a Beneixama i enllacem amb el camí dels Arriers. Una vegada en la Torre, el camí original seguia la paret nord del mas; ara circula un poc més al nord. Quan el camí dels Arriers gira cap a l'esquerre (nord), un camí de terra ix a la dreta i de seguida, un altre molt poc marcat ho fa a l'esquerra. El seguim, lluitant contra la vegetació, fins a la CV-81, de nou la creuem i de seguida arribem a la casa de Carrasca on ja enllacem amb el sender SL-CV 117.

L'opció que hem triat com a alternativa al complicat itinerari original és seguir el camí dels Molins fins al Salze, en l'entrada del qual trobem el panell explicatiu del SL-CV

117 (i del PR-CV 383) que, en una primera fase, ens porta fins al límit del terme municipal de Banyeres de Mariola amb el de Bocairent.

Km. 0,000 / 0'

Partim de la plaça de l'Ajuntament cap a l'Est. A la nostra esquerra veiem l'edifici de l'Ajuntament (**PUNT 1**) i la plaça que hui porta el seu nom (antany plaça del Mercat), just enfront distingim les restes de la torre almohade del segle XIII.

Km. 0,150 / 1'

Seguim el carrer fins a l'encreuament amb el de la Constitució on trobem l'antic convent de Monges Carmelites, ara fundació Elena Santonja. Té un interessant claustre de pedra de silleria en el seu interior. La gent anomena a este carrer 'carrer de les Monges'. Ací ens deixa el PR-CV 52

Foto 1. Ací podem vore el sector de camí quasi desaparegut. Des de la Creu de Terme de Llevant (1) partia cap a la part posterior del Torrelló (2) per on està l'actual parc. Des d'ací es dirigia en línia recta cap al mas de la Torre (3) i, per la seua paret nord, el creuava d'oest a est. Al final del mas, el camí es dividia en tres, a la dreta el camí al Salze, pel centre el de Bocairent i a l'esquerre (hui enquitranat) el dels Arriers (4). El nostre camí prenia (i pren encara) direcció cap a la casa de Carrasca on connecta amb l'actual sender SL-CV 117 El Camí Vell de Bocairent.

que se'n va cap a la Replana de Beneixama. Sense perdre el carrer de la Séquia, arribem al final del poble on trobem el col·legi de primària Divina Aurora.

Km. 0,350 / 5'

Passem el col·legi i arribem a l'últim carrer del poble, l'avinguda de Banyeres de Mariola, ací comença el camí dels Molins. A la nostra dreta veiem ja la séquia del reg que ens acompanyarà, més prop o més lluny fins al Salze, encara que continua fins l'Assut, al terme de Banyeres de Mariola. A la llunyania divisem el fumeral de la fàbrica de Conca i la pineda que envolta la vella estació del tren 'Txitxarra', hui un alberg municipal propietat de l'Ajuntament de Beneixama. Un poc més endavant creuem el camí de la Bodegueta que partix a la nostra dreta (sud), mentre que pel nord ve un caminal poc transitat que en realitat és la Rambleta i que en època de pluges baixa de la Replana de Beneixama carregada d'aigua.

La séquia discorre al nostre costat sempre escortada per espeses mates de cua de cavall (*Equisetum ramosissimum* Desf.).

Km. 1,050 / 16'

De seguida arribem al **molí Alt**, uns metres abans un camí enquitranat es dirigeix al nord en direcció al Torrelló. Este molí és el primer amb què ens trobarem, està situat a la nostra dreta i un corredor de pins blancs (*Pinus halepensis* Miller) marca el seu accés. L'espai l'ocupen dos cases, la del molí pròpiament dita i les casetes del Verde. El perímetre sud de les edificacions queda delimitat per la séquia. El seu propietari en 1910 era José Alto Alberó, per això el seu nom actual, molí Alt.

Km. 1,150 / 17'

Creuem l'antiga via del tren Txitxarra, que ara és una cosa així com un intent de via verda i que està sent maculada en diversos punts: un d'ells a Beneixama, quan va desaparèixer un sector del traçat original per culpa de les rotondes de l'accés est al poble i per la carretera que va al Salze. L'edifici de l'**estació** és hui un alberg municipal. Enfront d'ell, i a l'altre costat de la via, hi ha un xicotet magatzem annex a l'estació i al seu costat una gran construcció amb el seu característic fumeral datat de 1913. Es tracta de l'antiga **fàbrica de Conca**, que produïa oli de brisa. Hui s'ha rehabilitat per al seu ús com a restaurant.

A l'altre costat del nostre camí veiem una casa de fusta no molt integrada en el paisatge, al costat d'un vell molí de vent i una torre, també de fusta. Es tracta d'un edifici annex al restaurant de la fàbrica de Conca.

Seguim el nostre passeig al costat de la tanca de la fàbrica que discorre a la nostra esquerra. Descobrim vora de la séquia uns grans xops (*Populus nigra* L.) que en el seu dia van escortar tot el recorregut de l'aigua entre el Salze i Beneixama. Al seu costat ix un camí que es dirigeix al riu passant abans per un gran mas que veiem al sud, són les **cases de Santa Maria** i el camí homònim.

Km. 1,350 / 20'

Seguidament, a la nostra dreta, veiem la font del **Minat de Candela** a la qual hi ha adosat un xicotet llavador que va ser rehabilitat per l'ajuntament fa uns pocs anys. L'aigua

brolla gràcies a un minat de centenars de metres de longitud. A pesar del cartell que diu 'aigua no potable', jo no deixo de donar un glop sempre que passe per ací.

Km. 1,450 / 32'

Apareix el segon molí a la nostra dreta, com la majoria, ja que la séquia va pel costat sud del camí. **El molí Cordones** que també va ser conegut com molí Maestre, Candela o Cardona. Va ser l'últim a cessar la seua activitat pels anys 70. La família propietària encara té un forn de pa a Beneixama. Manté la seua maquinària quasi intacta. Enfront d'ell veiem un grup de cases conegudes com a Cases de Maestre.

Seguim pel camí acompanyant a la séquia, dos grans xops ens acomiaden i prompte, a la nostra dreta, entre el Cabeçó Gordo i la Penya de la Blasca com a fons, veiem un gran mas: és la Casa del Riu, hui reconvertida en un magnífic allotjament rural molt recomanable pel gust amb què ha sigut rehabilitat, així com per l'amabilitat i l'atenció especial de la propietària. Sobrepassem l'encreuament que dona accés a l'edificació cap al sud, i al mas de la Torre cap al nord, i ja podem distingir al front la massa d'arbratge on s'ubica la pedania del Salze però abans veiem un pinada a la qual ens acostarem en primer lloc.

Km. 2,050 / 31'

Es tracta del **molí de Lluna**, que, com altres tants, a més d'indústria, també van ser habitatge dels propietaris i dels masovers. En la porta que dona al camí llegim '*Molí de Lluna 1879*', encara que en 1848 ja funcionava. Altres noms d'este molí van ser Cascant, Mataix o de Sant Josep.

Una vegada sobrepassat l'edifici, la séquia s'allunya del camí i la veiem discórrer al costat d'un vell xop dirigint-se cap el següent molí.

Km. 2,450 / 37'

A poques dotzenes de metres ens trobem amb el **molí Campanes**. Les naus que veiem un poc abans del replec del camí no eren el molí, la primera d'elles era una fàbrica de licors (Bodegues Berenguer), mentre que la segona albergava la casa dels propietaris. En la nau oest encara podem llegir en la façana 'Cofac Conquistador'. El molí està al fons del carrer que formen les dos naus. Fora encara estan les antigues pedres o moles del molí. Este era l'únic molí que tenia una roda hidràulica vertical. També va ser conegut com molí Sarrió o de Berenguer.

Km. 2,650 / 43'

Després de dos revoltes molt tancades, passem davant de la casa del Parador a l'esquerra, i el mas, hui anomenat de Penya Blanca, encara que el seu nom original és 'El Boticari', a la dreta. Des d'ací ja distingim l'espadaanya de l'ermita de Sant Vicent. Estem en l'entrada del **Salze (PUNT 2)**, tranquil·la pedania de Beneixama que és travessada pel camí dels Molins. En el mateix encreuament tenim una carretera que ix a l'esquerra que va a Beneixama (i destrossa la vella via del Txitxarra), a la dreta anem cap a l'interior del poble seguint el camí dels Molins, i al front partix el sender SL-CV 117: el nostre camí.

En este punt podem veure el primer senyal del Sender Local 117 (SL-CV 117) així com el panell explicatiu, tant d'este itinerari, com del camí de Xàtiva que creuarem un poc més avant en la Venta de Soler.

Des d'ací ens dirigim ara cap a la **via verda del Txitxarra** a la que arribem en a penes 200 m.

Km. 2,857 / 46'

Estem ara al **PUNT 3**, on el camí pel qual transitem s'encreua amb l'antiga via del tren. La rebutgem i ens dirigim al nord, cap a la ja propera **casa de Carrasca** (foto 2) on, una vegada superada la tanca metàl·lica que l'envolta, trobarem el senyal que ens indica l'entrada al camí vell de Bocairent. (**PUNT 4**). Si mirem cap a Beneixama encara endevinem l'antic traçat cobert per l'herba.

Ara ens anem cap a l'est entre sembrats. A la primavera este sector del camí es diluïx entre l'herba, però és fàcil de seguir perquè a la nostra esquerra tenim sempre un marge de pedra, fins i tot, en alguns trams circulem entre dos marges.

Foto 2. La Casa de Carrasca vista des de la via del Txitxarra (punt 2). Accedim al camí vell de Bocairent darrere d'ella (punt 3)

Foto 4. Detall del marge de pedra en sec i del camí excavat en la roca mare entre els punts 5 i 6. Podem veure una espècie de tosca fornícula en el mur de pedra sense que sapiem molt bé l'ús que se li donava

Km. 4,000 / 1:46'

A poc més de 800 metres de la Casa de Carrasca, arribem a la **Venta de Soler o Venta Vella (PUNT 5)**, lloc on s'encreua el nostre camí amb El Camí de Xàtiva. Ací històricament sempre s'ha situat una venta ja que este era un punt clau, l'encreuament de les rutes més transitades de tota la vall. L'edifici que hui podem veure, abandonat i arruïnat, va deixar de funcionar fa molt després d'haver sigut, venta, indústria i corral de bestiar.

Rodegem la casa pel sud, sempre en direcció est i ens introduïm en el que, tal vegada, siga el sector més bonic de l'itinerari des del meu punt de vista (foto 3). Estem envoltats de sembrats i el camí dicorre fondo entre dos marges de pedra que van rendint-se al castic del temps. En algun sector veiem que el camí ha sigut excavat en la roca (foto 4) i podem trobar les marques dels carros llaurades en la calcària. Si passem al final de la primavera, xafarem la sejolia tendra (*Satureja obovata* Lag./subsp. *Obovata*) i ens acompanyarà el seu inconfusible aroma.

Foto 3. La Venta de Soler o Venta Vella vista entre els punts 5 i 6, on el camí es convertix en senda

Foto 6. La senyal de l'SL-CV 117 en el camí de la Vereda de Banyeres de Mariola. Al fons 'Beneixama Telecom', sembla que l'skyline que es posarà de moda al nostre terme municipal

Foto 7. L'eixida de la Rambla de Banyeres en direcció cap a Bocairent, un indret perillós en temporada de caça... i de pluges

Circulem pel centre de la vall, per un ampli corredor escortat per dos cadenes muntanyoses, al sud la serra de la Fontanella amb la Penya de la Blasca coronant-la amb els seus 1119 metres, i pel nord la serra de la Solana amb les seues mil llomes i l'Alt dels Tres Pinets com a punt més alt, de 1016 metres.

Després de quasi mig quilòmetre de senda, de nou el nostre itinerari es convertix en camí. Una filera d'oms (*Ulmus minor* Mill.) que partix a la nostra esquerra (nord) ens dirigix cap a la **Caseta del Senyoret**, antiga casa d'estiu d'una família de Beneixama. Hui està rodejada de cables d'alta tensió i, dins de poc, de plaques solars fotovoltaïques, perquè esta zona i la limítrof del terme municipal de Banyeres de Mariola estan en fase de requalificació per a ampliar el parc solar existent a Beneixama, i així completar el bosc de pals i línies que saturen la zona. Ja se sap, perdem el sentit de la mesura.

Després de la Caseta del Senyoret, rebutgem un encreuament a la nostra dreta i en pocs metres arribem fins a un camí enquitranat al costat del qual veiem un circuit de motos.

Km. 5,050 / 1:23'

Es tracta del camí de la **Vereda de Banyeres de Mariola (PUNT 6-foto 6)**, fi del terme municipal de Beneixama. A partir d'ací caminarem pel de Banyeres.

La nostra ruta seguix rumb est, el camí és recte i presenta algun encreuament a un costat i a l'altre, nosaltres seguim sempre drets acostant-nos a poc a poc a una pineda.

Km. 6,120 / 1:40'

Quan arribem a la pineda de pins blancs i pinyoners (*Pinus halepensis* Miller i *Pinus pinea* L.), el camí descendix uns metres fins al fons d'un barranc, es tracta de la **Rambla de Banyeres de Mariola (PUNT 7 – foto 7)** que ve del barranc homònim en la serra de la Solana. En temporada de pluges pot portar aigua que aboca al riu Marjal, el qual discorre uns quatre-cents metres al sud de la nostra posició. Este riu, al seu torn, és tributari del Vinalopó, en el qual mor al forcall del Molí Sans, a la vora del camí dels molins, també prop de la nostra posició. Tots dos rius porten aigua tot l'any.

Ràpidament eixim de la Rambla, el camí de l'esquerra és el camí de la Rambla de Banyeres i el de la dreta ens porta a la Marjal on podem veure el Pont de la Marjal, reposat fa pocs anys i per on passa l'antiga via del Txixarra. Nosaltres seguim recte. Dos-cents metres més avant, junt a una tanca de bloc de formigó, partix un camí al sud que es dirigix cap a Banyeres de Mariola, l'obviem i seguim cap a la pinnada. Ací posarem atenció buscant el camí de l'esquerra en una bifurcació. Ara es fa més estret i s'acaba convertint en una senda entre la profusa vegetació lacustre: albarzer (*Rubus ulmifolius* Schott), juncs (*Scirpus holoschoenus* subsp. *Holoschoenus* L.), pins blancs i carrasques (*Quercus ilex* L. subsp. *Rotundifolia*) i en temporada de pluja: molt de fang. Estem en una zona molt pròxima a la **Marjal** i l'aigua aflora ràpidament a la superfície.

Després de cinc-cents metres de senda ombriena, agradable de passejar i tranquil·la, de nou la nostra ruta

Foto 5. Vista de Banyeres de Mariola des d'algun lloc pròxim al camí de la Vereda (punt 6)

Foto 9. Ermita de Sant Antoni del Dalt o del Collao vista des del nostre camí (punt 12). M'he permès la llicència de modificar infogràficament, el nom que avui, vergonyosament, està en castellà

Foto 8. La imatge de la Mare de Deu del Llidó a la porta del mas del Llidoner, en el Collao de Sant Antoni (punt 12)

es convertix en camí. Rebutgem tots els encreuaments a nord i a sud que anem trobant.

Km. 7,650 / 2:04'

De sobte el ferm es fa de quitrà i, després d'uns metres arribem a una zona àmplia enquitranada amb una nau industrial a la nostra dreta (**PUNT 8**), darrere podem veure el **Mas de l'Assut**.

El camí que ve en diagonal és el de Banyeres a la Rambla, o millor, el que connectava Banyeres de Mariola amb el camí de Xàtiva. Si anem a l'esquerre arribarem en pocs minuts a la Venta del *Borrego*: restaurant, bar i hotel centenari, i si anem a la dreta pujarem a Banyeres de Mariola creuant el riu Marjal, però nosaltres seguim pel caminet de terra sempre cap al nord-est.

Sense més novetats, durant sis-cents metres seguirem el camí que, sempre de terra, de millor o pitjor qualitat, ens dirigix cap a la carretera CV-81, on eixirem després d'introduir-nos en un breu passatge de carrasques (**PUNT 9**). Tindrem molta atenció al creuar la carretera que sol tindre molt de trànsit. Seguirem pel costat de les tanques de les naus buscant la rotonda nord d'accés a Banyeres de Mariola i la carretera d'Alcoi (CV-795).

Km. 8,900 / 2:25'

En este punt veurem l'últim senyal del SL-CV 117 (**PUNT 10**). El Grup de Muntanya de Beneixama ha deixat momentàniament el sender homologat ací a l'espera de millors perspectives econòmiques, amb la idea d'arribar a Bocairent en una segona fase.

Deixem el terme de Banyeres de Mariola per a entrar al de Bocairent, a la Vall d'Albaida i a la província de València. El camí és ara ample i al poc ens veiem rodejats d'uns quants masos: les cases de Calataiud, el mas de la Sénia, el de Sant Isidre que s'ha convertit en hotel i restaurant, el corral del Corró, el del Notari, el mas dels Oms, les cases dels Renocars, i també de moltes casetes de camp de diverses grandàries.

Després de deixar estes cases, el camí s'estretix i va a la cerca del **coll de Sant Antoni** (*el Collao*). Transitem al costat d'un polígon industrial fantasma, víctima de la bombolla immobiliària i de la crisi, tan sols quitrà i males herbes. Al fons el mas del Mirador i el del Pla. Quan el polígon acaba, a la nostra dreta (sud) veiem una gasoli-

nera (la del Collao) i davant de nosaltres un encreuament de camins (**PUNT 11**), el de la dreta porta a la carretera CV-81 i és per on hem de creuar si volem anar a l'ermita de **Sant Antoni de Dalt o del Collao** (Sant Antoni de Pàdua¹-foto 9). Llàstima que el patronat haja decidit posar unes enormes lletres metàl·liques per anomenar el que tothom sap: ermita, i a més afegisca 'San Antonio', quan ningú l'anomena així, sinó Sant Antoni. De vegades també la toponímia rep atacs semblants al dels camins per les excavadores.

El camí, abans que la CV-81 existira, anava directe a l'ermita per a després dividir-se en uns quants ramals. Per un costat, el nostre, que desembocava en el **camí Vell de Banyeres a Bocairent** que li donava continuïtat (a Bocairent a este camí se'l coneix com el **Camí Vell de Banyeres**), i per un altre la senda de Castalla, que també venia de Banyeres, més apegada a la serra, des del colladet de l'ermita del Sant Crist. Hi ha la teoria que el nom d'esta 'senda' siga realment el de 'Senda dels Castellans', per ser la que unia Banyeres amb el camí vell de Fontanars o de Castella que ix de Bocairent.

En la rotonda, rebutgem tots els encreuaments i seguim per la via de servici de la carretera que és un camí de terra. Davant de nosaltres veiem el **Cabeç de Sant Antoni** al que recorde veure cremar en el gran incendi del 1994 com una gran torxa. A penes va durar un minut, va ser una visió terrorífica que mai no he oblidat.

Km. 11,240 / 3:03'

Estem en el Collao (**PUNT 12**). A la nostra esquerra està ara el Cabeç de Sant Antoni, a la dreta l'ermita i enfront el **Mas del Llidoner** amb la seua molineta i una bonica imatge de la Mare de Deu del Llidó sobre una gran llosa de calcària situada en la seua porta d'entrada (foto 8).

La valleta és ara més estreta; estem molt prop de la serra de la Solana, al nord, i de la de Mariola, que ens tanca pel sud. Veiem el Capollet de l'Àguila, on es va estavellar un avió rus d'extinció en gran l'incendi del 94, el Morro del Poc, el Plà de l'Ànima, el Portell....

Des del mas del Llidoner comencem a descendir cap a Bocairent. El primer que trobarem es el camí al Posolo, que ens endinsa en els alts de Ponce. El camí original era el de l'entrada al mas del Llidoner, però es va modificar per a no haver d'entrar per la casa.

Caminarem uns set-cents metres abans de passar per una rotonda de la veïna carretera. Just després veurem un camí que entra a un mas amb un porxe molt peculiar a base d'arcs de mig punt fets amb maçoneria, es tracta del **mas del Vínclé Nou** (foto 10). Uns metres abans hem passat prop de la casa de la Linda.

Km. 12,164 / 3:17'

És en esta cruïlla on deixarem la via de servici per a agafar una senda que ix a l'esquerra. Cal posar atenció perquè en primavera no es veu molt bé l'entrada.

Ara, de nou estem en el camí original entre Bocairent i Banyeres (**PUNT 13**). Esta senda, antany camí, discorre recta durant aproximadament 700 metres. Si mirem cap avant ja podem distingir la torre de l'església de l'Assumpció de Bocairent (foto 11), vigia del poble. Passem per més i més masos: la casa de la Vinguda, el mas del Tort, el mas del Sant... Quan la senda de nou es fa camí arribem a la Vinguda, estem en un encreuament de camins, al nord ens dirigix cap al mas del Tort, al sud a la CV-81, i en línia recta, cap a Bocairent.

Transitarem de nou entre cases de camp i masos, molts d'ells totalment rehabilitats.

A la nostra dreta veiem una tanca que amaga una casa de nova construcció: Ca l'Emília, resa un cartell en la seua porta. Quan este acaba, s'obri davant de la nostra mirada una zona plena de sembrats amb dos imponents masos al nostre front, **la casa de Micalàs** i **la Caseta**

Nova (foto 12). Estem en la zona coneguda com **la Foietta**. Al fons podem observar el Sant Crist i el niu d'aguiles que és el Benicadell.

Caminant entre sembrats veiem unes xicotetes casetes situades ací i allà (foto 13). Són registres i partidors de la conducció d'aigua que naix en la font de la Rambleta, molt a prop de la carretera CV-81, i que va fins al dipòsit-partidor que hi ha a l'entrada de Bocairent pel nostre camí. Les casetes són de bella factura, construïdes a mitat del XIX, tenen el sostre i els llindars de la porta de pedra de silleria. També és d'este material la finestra circular damunt de la porta, però amb la peculiaritat que està feta d'una sola peça. En un principi n'hi havia 27 d'aquestes construccions, però en queden només 25. És una llàstima que alguna d'elles estiga tan deteriorada a causa de l'abandó i pels saquejadors insensibles i infames.

Foto 13. La casa de Micalàs i tres de les casetes de la font de la Rambleta (punt 14)

Foto 10. El mas del Vínclé Nou i la seua peculiar i característica arcada

Foto 11. Vista de la torre de l'església de Bocairent des de la senda al punt 13

Foto 12. La Foietta vista des del final de Ca l'Emília. Al fons la casa de Micalàs i la Caseta Nova. Més al fons encara el Sant Crist i a la dreta el Benicadell

Foto 16. El doble aqüeducte de la Frontera que permet el pas d'aigua de la font de la Rambleta fins al dipòsit/partidor de Bocairent

Km. 13,960 / 3:48'

Arribem a la **Caseta Nova (PUNT 14)**, un gran mas que, com la majoria de la contornada, estan habitats tot l'any. Si girem a l'esquerra anirem a la **Casa de Micalàs**, però nosaltres seguirem pel camí tot dret i, amb un poc de sort, la séquia que circula a la nostra dreta portarà aigua clara procedent del partidor de l'aigua del Vinalopó a Banyeres de Mariola.

Foto 14. El Mas de Giner vist des de l'entrada a Bocairent pel nostre camí

Km. 14,310 / 3:54'

Després de la Caseta Nova, el camí és enquitranat, encara que d'un quitrà antic del que en certs moments a penes queda un carril. Descendim suaument fins a arribar a un encreuament de camins (punt 15). El que anem a creuar és l'anomenat **camí Vell d'Alcoi**², a on ens dirigirem si girem a la dreta (sud). Si ho fem al nord el nostre destí serà el mateix que si seguim pel nostre: Bocairent, però passant per la casa de la Frontera i l'**aqüeducte** del mateix nom³ (foto 16). Val la pena acostar-se a veure'l.

Per este camí, també passa el GR-7, sender de Gran Recorregut que accedix a l'estat espanyol per Catalunya per la Farga de Moles (Lleida), procedent d'Andorra i arriba fins a l'Estret de Gibraltar en Tarifa (Cadis).

Seguim pel nostre camí i anem descendint cap al barranc de la Frontera. Ara passem per un mas molt gran, situat a la dreta en el sentit de la marxa, es tracta del Maset de Giner, hui propietat del tenista ontinyentí Juan Carlos Ferrero i habilitat com hotel (foto 14).

Km. 14,720 / 4:01'

El camí s'estretix i l'entorn s'ompli abruptament de vegetació: xops blancs i negres (*Populus alba* L. i *Populus nigra* L.), arbres pudents (o de pudor, o ailant, o arbre del cel...) (*Ailanthus altissima* Miller), esbarzers (*Rubus ulmiflorus* Schott.), juncs (*Scirpus holoschoenus* subsp. *Holoschoenus* L.), matapoll (*Sambucus nigra* L.), hedra (*Hedera helix* L.)... alhora que el pendent augmenta. Torcem a l'esquerra i entrem en el barranc de la Frontera. Uns metres més endavant, i si no fóra pel rètol que hi ha en el camí, no ens

Foto 15. El pont del Mas de Giner, una joia junt al de l'Alboret

adonàriem que estem damunt del pont del Mas de Giner (**PUNT 16**-foto 15), de factura Andalusí o Califal datat dels segles X-XI. Mereix la pena desfer uns metres de camí i abaixar al barranc per a contemplar l'obra, especialment la zona inferior. Es tracta d'un arc de mig punt realitzat amb grans carreus de calcària local. La part superior és medieval, segurament del segle XV, a base de maçoneria. Este pont ens parla de l'importància del camí ja en temps dels arabs. Els entesos diuen que si els àrabs van fer un pont

ací, segurament en temps dels romans ja hi hauria una ruta que devia creuar este indret. A Bocairent, per la seua topografia, hi ha molts ponts, tots ells dignes de visitar⁴.

Passat el pont, el camí pica cap amunt. Passem pel costat d'un gran marge de pedra en sec a la nostra esquerra. Cobert per la vegetació també podem veure un xicotet marge de pedra a la nostra dreta que fa que el sòl siga horitzontal, per a ajudar a esta tasca, el camí ha sigut, també, en part excavat en la roca.

Km. 15,250 / 4:11'

Uns metres més avant, (**PUNT 17**) arribem a un camí enquitranat, la pendent cedix. A la nostra esquerra la Casa de Pastetes, a la dreta un vell corral (dels Vilars?) i una altra de les casetes de la Font de la Rambleta. Este camí és el d'Alcoi que ja hem creuat fa uns centenars de metres prop de la **casa de la Micalàs** i pel qual també es pot anar a veure l'aqüeducte de la Frontera.

Km. 15,442 / 4:14'

Ara tan sols ens queda caminar uns pocs metres més fins a arribar a la **Creu de Terme** (o humiliader⁵-foto 17), que marca l'entrada a Bocairent. Ací també veiem una cruïlla de camins. Es tracta del camí vell de Fontanars o de la Font de la Figuera, també conegut com el dels Castellans, perquè era el camí que comunicava amb Castella creuant tota la serra de la Solana. Si seguim trobarem de seguida la **Casa de la Derrota** i, ja en el casc urbà, el dipòsit/partidor de les aigües de la font de la Rambleta. Des d'ací tenim carta blanca per a gaudir de Bocairent, dels seus carrers, ermites, ponts, caves o pous de neu, la plaça de bous, fonts d'aigua fresca, les covetes... però això ja és una altra història.

Foto 17. La Creu de Terme d'entrada a Bocairent pel llevant, en l'encreuament del nostre camí i el de la Fontanars.

NOTES

1 'Diuen els seus devots que el dia de la festivitat de Sant Antoni de Pàdua, 13 de juny, tota xica fadrina si vol trobar marit ha de demanar-li'l al sant i depositar un agulla de cap en la pila baptismal, on posteriorment els xics fadrins posaran la mà i el que es punxen amb l'agulla de cap acabarà sent el seu marit'.

L'ermita està enclavada en un privilegiat lloc on la llum penetra entre els pins i xiprers formant una atmosfera d'allò més espectacular. És del s. XVIII, de planta rectangular, de maçoneria amb silleria en els cantons i contraforts exteriors. Te adosada la casa abadia.

Antigament, tots els diumenges, els xiquets de les masos pròxims rebien ací catequesi. També va ser utilitzada com a escola primària. Des de 1780 que es va fer el primer 'porrat', s'ha anat celebrant intermitentment la festivitat de Sant Antoni amb una fira que dura tot el cap de setmana. Tradicionalment era una fira agrícola i és típic encara comprar torró i els famosos puros de caramel.

Hi ha una altra ermita dedicada a Sant Antoni, coneguda popularment com a ermita de Sant Sant Antoni del porquet o de baix per estar en l'antiga ruta a Ontinyent, es del segle XVI. A més, a Bocairent hi ha moltes més ermites: la de Sant Jaume del segle XVI, la de Santa Bàrbara, de finals del XIX i principis del XX, la del Sant Crist, del segle XVI i la de Sant Tomàs de Vilanova, al Mas del Parral, totes elles fora de la població. Dins del casc urbà trobem la de Sant Joan, antiga mesquita àrab, del segle XIII, la de la Mare de Déu dels Desemparats, reformada en 1802 i la de la Mare de Déu d'Agost, edificada després de la reconquesta en 1245.

2 Este camí, que ix des de la Creu de Terme (igual quel camí de Banyeres), pot ser fóra una ampliació de l'original per tal que poguera passar transit més pesat esquivant el barranc de la Frontera i el pont del Mas de Giner, de més difícil accés per a carruatges. Es diu d'Alcoi perquè va a enllaçar amb la carretera d'Alcoi en la zona del Noguerol i que travessa

tota la Mariola (la carretera del camping de la Font de Mariola). Per a arribar a Alcoi esta no és la ruta més directa des de Bocairent, però sempre hi havia més d'un camí per a arribar als llocs.

3 L'aqüeducte de la Frontera està situat a uns 200 m del mas de la Frontera. La seua estructura es compon d'un sol arc de mig punt, encara que és difícil d'apreciar degut a l'espessa vegetació. Es deconex la seua data de construcció, encara que pareix que va ser utilitzat per al pas de l'aigua ja en 1925, any en que va arribar l'aigua a Bocairent. Està construït damunt d'un altre més xicotet i va substituir a este. Prop hi ha algun element molt interessant, com el corral de Xotos, d'orige àrab o el pouet de Bellver.

A Bocairent hi ha dos aqüeductes més, el de l'Arcadeta del Micalàs situat entre els masos de Micalàs i el Racó, en la zona de cultiu. La seua estructura està composta per 3 arcs de mig punt realitzats en carreu. És l'únic que té data de construcció (1699) i està gravada en una de les pedres de l'arc central. La part superior té forma de séquia, ja que servia per a passar l'aigua de reg del Vinalopó que venia des del Partidor de Banyeres de Mariola.

Per últim, l'aqüeducte del Mas de Miquelàs, situat molt a prop del mas. La seua estructura està composta per un sol arc peraltat. En la construcció s'aprecia una tècnica més moderna. Es desconeix la data de construcció, però per les seues característiques deu ser del S XIX.

4 Ponts de Bocairent: Pont del Mas de Giner. Pont del Riberet, de 1899. Pont Darrere la Vila, de 1563. Pont del Sant Crist, pont de l'Alboret, possiblement de tres èpoques diferents: època romana, califal i andalusí. Pont de Mitja Calça, de 1897 i pont de Sant Bali, de 1950.

5 S'anomenaven humiliaders pel fet que antigament, quan els cristians portaven presoners combregats d'altres religions, els obligaven a resar davant de la creu com a càstig.

AGRAIMENTS

Vull donar les gràcies de forma molt especial a Vicent Carbonell Pascual, estudiós i amant apassionat de la història, la cultura i la natura de Bocairent; per contar-me tantes coses sobre camins, masos, aigua i pedres del seu deliciós, amable i costerut poble i del seu ric terme municipal. També, en Bocairent, a Tere Ferre i a Blai Carbonell per buscar i aconseguir els contactes adequats.

A Juan Castelló Mora, de Banyeres de Mariola, per aportar sempre un poc més i compartir amb tots nosaltres la seua saviesa.

A Joaquinita Conejero per parlar-me tant i amb tanta passió del seu Salze de quant era xicoteta, explicar-me històries i desvetlar noms antics del llogaret.

Per descomptat, a Francesc Sarrió i Bellod per mirar, remirar i corregir el text, sumant i restant el que cal.

I com no, a Marcel·lí, amb qui fa mil anys vaig recórrer este camí per primera vegada abans que ho férem amb tota la colla del

Grup de Muntanya de Beneixama. També cal agrair-li la decoració que els albarzers ens van deixar en la nostra pell després d'una hora buscant l'aqüeducte de la Frontera, perduts en un mar verd, i que es resistia a aparèixer... tot menys preguntar, eh company?. També cal agrair-li al nostre amic la tornada a Beneixama eixe mateix dia buscant la continuació del camí dels Arriers fins a Bocairent... calia comprovar una teoria (una més) i per poc no ens deixem els queixals contra les penyes per un ramal de camí quasi desaparegut en mig de la serra, amb aquelles antigues bicicletes de muntanya.

En cada camí estàs tu.

BIBLIOGRAFIA

- Turisme Bocairent. <http://www.bocairent.org/>
- Els sistemes de reg d'Oman. Ferran Esquilache
- <http://harcajmv.blogspot.com.es/2012/01/els-sistemes-de-reg-doman.html>
- Mines d'aigua de Riudoms
- <http://www.zonagrafica.biz/cerap/dossiers/mines.pdf>
- Costumari botànic 1, 2, i 3. Joan Pellicer. Edicions del Bullent

Rutes per la Vall de Beneixama

EL CAMI VELL DE BOCAIRENT

DADES DE LA RUTA

Nom:	Camí vell de Bocairent
Tipus de ruta:	Lineal
Distància:	15.442 metres
Desnivell net:	+ 58 metres
Desnivell acumulat:	+ 450 metres / - 406 metres
Altimetria:	Eixida 590 m, arribada 648 m.
Temps de realització:	Altitud màxima: 706 m. Collao de Sant Antoni
Dificultat proposada:	4 hores 14 minuts
Tipus de ruta:	Mitja Homologada / No homologada Recorre part del sender SL-CV 117

llegenda

- Punt d'inici
- Camí vell de Bocairent
- Camí de terra
- Camí enquistat
- Carretera
- Sender de Gran Recorregut
- Sender de Petit Recorregut
- Sender Local
- Riu
- Sèquia
- Bessa
- Nació unità
- Casa allada

